

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. BRANNÉ MOCI

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník druhý

3

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1952

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

K 8. VÝROČÍ SLOVENSKÉHO NÁRODNÍHO POVSTÁNÍ

Por. Dr Jiří Doležal

V dějinách národně osvobozovacího boje čs. lidu zaujímá jedno z nejvýznamnějších míst Slovenské národní povstání, které začalo v létě 1944. Soudruh Václav Kopecký o něm říká: „K tomuto činu byl slovenský lid vychováván a veden těmi statečnými komunistickými pracovníky, kteří od roku 1921, od sjezdu revoluční levice v Lubochni v lednu 1921 a od ustavení KSČ v květnu 1921 neúnavně po desetiletí pracovali pod praporem naší komunistické strany. . . K tomuto činu byl slovenský lid veden těmi slovenskými komunistickými pracovníky, kteří od 14. března 1939 zaujali posici nejostřejšího boje proti tisovské zrádné vládě a proti všem živlům, jež se s ní smířovaly nebo paktovaly.“ (V. Kopecký, Třicet let KSČ, str. 148.) V Slovenském národním povstání se však zároveň projeví škodlivé vlivy buržoasního nacionalismu, jehož nositeli byli lidé typu Clementise, Husáka, Novomeského a jejich kumpánů. Přes veškerou jejich zákeřnou, zrádčovskou činnost slovenský lid však potvrdil, že jde za politikou strany vedené soudruhem Gottwaldem. Chci ve svém příspěvku k 8. výročí Slovenského národního povstání na podkladě historického materiálu ukázat, jak přes veškeré úklady reakce a zrádců ve straně na Slovensku v povstání lidu na konec zvítězila politika KSČ.

Tak jako se na jiných úsecích boje čs. lidu proti fašistickým vetřelcům a jejich domácím zrádcům střetávaly dvě koncepce — soudruha Gottwalda, jako představitele nastupující dělnické třídy, a Beneše houževnatě hájícího a usilujícího o zachování posic buržoasie v osvobozeném státě, tyto dvě koncepce se střetly i v Slovenském národním povstání. Úsilí komunistické strany o to, aby průběhem národně osvobozovacího boje proti fašismu dělnická třída získala v široké národní frontě vedoucí místo, aby se stala hegemonem protifašistického boje, a naproti tomu činnost londýnské buržoasní skupiny, vedené Benešem, zaměřená k tomu, jak zabránit lidovému odporu proti fašismu, to vyjadřovalo cíle, s nimiž do boje za svobodu čs. lidu vstupovala dělnická třída, a na druhé straně prováděla svůj „odboj“ buržoasie. Postoj a chování české i slovenské buržoasie, a to jak doma té části, která se orientovala na kolaboraci s okupanty, tak té druhé, která maskovala nepřímou kolaboraci jakousi „odbojovou činností“, byl podřízen konec konců jednomu strategickému cíli — porazit nebo alespoň oslabit Sovětský svaz, který při vzniku druhé světové války již přes 20 let ukazoval pracujícímu lidu celého světa cestu ke štěstí. Politika čs. buržoasie nebyla nikterak výjimkou, naopak plně potvrzovala celou generální linii mezinárodního kapitalu, který se od první světové války končí Velikou říjnovou socialistickou revolucí a revolučním hnutím v jednotlivých zemích orientoval na porážku první socialistické šestiny světa. Porážení nebo oslabení Sovětský svaz, to byla perspektiva, s níž světová, a tedy i čs. buržoasie vstupovala do druhé světové války.

Boj za zničení německého fašismu vedl jediný Sovětský svaz. Anglii, Francii a Spojeným státům jakožto spojencům Sovětského svazu v této době o zničení německého fašismu nešlo. Vládnoucí kruhy západních mocností, jimž Hitler na konec přerostl přes hlavu a jejichž zájmy ohrožoval, snažily se jen o to, jak se zbavit příliš silného konkurenta. Počítaly, že se válkou proti Sovětskému svazu nevyčerpá jen Hitler, nýbrž že z ní vyjde oslaben i Sovětský svaz, a jak je všeobecně známo, válku že na konec rozhodnou vojska těchto mocností. Proto nebyla otvírána druhá fronta, proto nebyla učiněna žádná účinná opatření k podpoře bojujícího Sovětského svazu.

Válka proti fašismu měla zvláště po vstupu Sovětského svazu do války spravedlivý národně osvobozenecký ráz. Boj proti fašismu — úderné pěsti mezinárodní kontrarevoluce, pevnosti imperialismu — však nutně oslaboval pozice světového kapitálu. Válka proti Hitlerovi v jednotlivých okupovaných zemích se stala věcí veškerého demokratického a protifašistického smýšlejícího obyvatelstva. Taková situace byla ovšem v rozporu s politickými cíli, s nimiž mezinárodní kapitál vstupoval do války. Buržoasie nutně potřebovala k uskutečnění svých plánů, aby lid byl co nejvíce vzdálen od boje proti Hitlerovi. V tom také záležela činnost všech zahraničních emigrantských vlád, které našly své útočiště v Londýně, ať se to již týkalo Polska, Francie nebo Československa. Vzpomeňme jen na rozhlasové výzvy londýnské buržoasní kliky, jejímž hlavním cílem bylo zadržet čím dál tím víc rostoucí odpor čs. lidu proti fašismu.

Výzvy z Londýna značně desorientovaly čs. lid. Přesto však odpor proti Hitlerovi a proti odporným zrádcům jak v českých zemích, tak na Slovensku nabýval čím dál větší síly. Lid se průběhem bojů přesvědčoval o správnosti politiky komunistické strany, která podle pokynů moskevského Gottwaldova zahraničního vedení orientovala lid na postupné přecházení od nižších forem odporu k vyšším, které by na konec vyvrcholily ozbrojeným povstáním. Skvělé úspěchy Sovětské armády, která skutečně jediná vedla boj proti Hitlerovi, aktivní obranou zlomila jeho údernou sílu a historickým vítězstvím u Stalingradu znovu později potvrzeném kurskou operací mu vnutila svou vůli, převzala iniciativu do svých rukou, ukazovaly českému a slovenskému lidu, že skutečnou záštitou před náporom fašismu je jedině socialistický společenský řád. Proto boj za národní osvobození již během okupace byl zároveň i bojem proti buržoasii, byl bojem o to, aby již nikdy nedošlo k opakování Mnichova. Historická vítězství Sovětské armády, nástup jejich vojsk k osvobození národů okupovaných a utlačených fašistickými vetřelci a na druhé straně již během války zřejmá snaha vládnoucích kruhů Anglie i Spojených států co nejvíce vyčerpat Sovětský svaz ve válce s Hitlerem — to vše nemohlo zůstat bez vlivu na lid doma. Český i slovenský lid se znovu přesvědčoval o pravdivosti politiky soudruha Gottwalda, o pravdivosti politiky komunistické strany, o tom, že Sovětský svaz osvobodí naše země, že jeho vojska přinesou našemu lidu znovu svobodu. Tím autorita komunistické strany neobyčejně rostla, stoupala a sílila.

Vedoucí postavení komunistické strany v národně osvobozovacím boji se projevilo zvláště silně v letech 1943 a 1944, kdy iniciativu do svých rukou převzala hrdinná sovětská vojska. Byla to doba, kdy vítězné stalinské údery rozbíjely nejen hitlerovskou armádu, ale i naděje západních mocností na pád nebo alespoň oslabení Sovětského svazu. Mezinárodní situace nemohla nezapůsobit na růst odporu doma. Tyto celkové poměry nemohly nezůstat bez vlivu i na politiku čs. buržoasie.

S hlediska takto vzniklé mezinárodní i vnitropolitické situace podtržené ještě úspěchy Sovětské armády v létě 1944, které vedly k vyřazení Rumunska a Finska z války, je nutno přistupovat i k Slovenskému národnímu povstání, které propuklo 29. srpna 1944. Kdo vedl slovenský lid k povstání? Kým a jak bylo organizováno? Proč došlo k jeho vojenské porážce? Jaká byla úloha nacionalistů Husáka, Novomeského a spol.? — To jsou otázky, s nimiž se nutně setkáváme při studiu Slovenského národního povstání a na které si budeme muset odpovědět.

Odpor slovenského lidu proti Hitlerovi, proti tisovské vládě a proti válce se Sovětským svazem nabyl větší síly zvláště roku 1943, aby o rok později dosáhl maximálního rozmachu. Slovenští vojáci, hnaní bratislavskými zrádci na východní frontu proti Sovětskému svazu, čím dál tím ve větším měřítku přebíhali k Sovětské armádě nebo k sovětským partyzánům. V této době nedocházelo již k přechodům pouhých jednotlivců, nýbrž celých jednotek. Tak v boji o Melitopol přešlo na sovětskou stranu na 3000 slovenských vojáků. Hitlerovské velení bylo na konec donuceno slovenské vojenské jednotky stáhnout z fronty, přemístit je na technické oddíly, přemístit je do Polska a později do Itálie. Výprava slovenských zrádců proti Sovětskému svazu se zhroutila o odpor vojska. Vojáci však nepřecházeli na stranu bojujícího sovětského lidu proto, aby se vyhnuli boji a přečkali válku někde v zaja-

teckém táboře. V duchu výzev strany, v duchu výzev soudruha Gottwalda, že cesta domů — na Slovensko vede jedině cestou boje proti fašismu, vstupovali slovenští vojáci do čs. vojenské jednotky v Sovětském svazu, aby se později po boku Sovětské armády vrátili na Slovensko jako vojáci osvoboditelské armády. Právě tak rostlo hnutí odporu doma na Slovensku.

Význačné podpory se slovenskému lidu v jeho boji proti fašismu dostalo od Sovětského svazu a od soudruha Gottwalda. K celonárodnímu boji za svobodu, k bojovému ozbrojenému vystoupení byl slovenský lid veden a připravován celkovým bojem strany, která od samého počátku okupace Československa, ať již otevřená nebo zahalené, v zemích českých i na Slovensku zdůrazňovala, že cesta k znovunabytí svobody národa a samostatnosti státu je jen jedna — cesta odporu, obrany, boje. Soudruzi Gottwald a Široký orientovali komunistickou stranu na Slovensku právě tak jako ilegální vedení strany v českých zemích k právě ozbrojenému povstání. Soudruh Široký i po svém zatčení usměrňoval z vězení činnost KSS a v motáku ze začátku června 1942 stanovil formy a metody bojů komunistické strany na Slovensku. Soudruh Široký píše: „Při prosazování forem a metod národně osvobozovacího boje (sabotáž, partyzánská válka atd.), při kterém má nastat aktivisace jednotné fronty, máme mít na zřeteli perspektivní plán (vnitřní), že toto hnutí a tento boj má vyústit v národní povstání slovenského národa. Toto slovenské národní povstání spojené s národně osvobozovací válkou má po boku bojující Rudé armády a povstálých středo-evropských národů zasadit poslední smrtelnou ránu německému imperialismu“ (Velké dni, str. 33–34).

Povstání zamýšlené zahraničním vedením strany bylo připravováno na způsob široce založeného partyzánského boje. K tomu účelu bylo při partyzánském štábu v Kyjevě provedeno politické i odborně vojenské školení, kterého se zúčastnilo na 100 většinou slovenských důstojníků a poddůstojníků, kteří se dobrovolně přihlásili jako výsadky do týlu hitlerovské armády na Slovensko. Přípravy postupovaly tak rychle, že se v létě 1944 mohlo přistoupit k vysazování partyzánských velitelů, kteří kolem sebe shromažďovali a soustřeďovali slovenské antifašisty a vojáky, kteří odcházeli do hor a lesů. Soudruh Gottwald a partyzánský štáb v Kyjevě při budování dalších oddílů navazovali již na to, co bylo vytvořeno předtím. Na Slovensku v té době bojovalo již několik partyzánských oddílů, v jejichž čele většinou stáli sovětské velitele. Jádrem těchto oddílů byli sovětské vojáky uprchlí ze zajateckých a koncentračních táborů.

Situace, která se vytvořila na frontě, a růst partyzánského hnutí lidu doma, jak již bylo podotčeno, donutily londýnskou buržoasní skupinu ke změně taktiky. Beneš jako reálný buržoasní politik poznal, že s restaurací kapitalismu hned po ukončení války, hned po osvobození republiky počítat nelze. Plány byly proto odsunuty na pozdější dobu. Ukázalo se totiž, že Sovětský svaz bude mít dostatek sil, aby zbavil nejen svou vlastní zem cizích vetřelců, ale aby zbavil fašistického útlaču i okupované a utlačované národy Evropy. Na přelomu r. 1943 a 1944 bylo jasné, že Československo bude osvobozeno Sovětskou armádou. To znamenalo, že v osvobozené republice nebude možno zabránit řadě revolučních přeměn prostě proto, že moc do svých rukou vezme lid v čele s dělnickou třídou. Šlo proto o to, zajistit si již průběhem národně osvobozovacího boje doma takové posice, které by dávaly záruku pro pozdější úplné uchopení moci znovu do rukou buržoasií. S tohoto hlediska byl také londýnskou klikou připravován plán povstání na Slovensku.

Jeho hlavní úloha byla v zajištění posic buržoasie nejdříve na Slovensku a později na Moravě a v Čechách. Politické požadavky kladené londýnskou buržoasní klikou na povstání se jasně odrazily a přímo projevy v celkovém vojensko-strategickém plánu povstání. Plán připravila na základě pokynů londýnské buržoasní kliky vojenská rada při Slovenské národní radě, která se ustavila koncem roku 1943. Plán připravovaný vojenskou radou záležel v tom — dosáhnout osvobození Slovenska povstálou slovenskou armádou na jednom souvislém území ještě před příchodem Rudé armády a s využitím buržoasné nacionalistické zrádcovské činnosti Husáka a Novomeského počítal s poměrně snadným upevněním moci buržoasie. Povstání připravované společně buržoasií a zrádci Husákem, Novo-

meským a spol. záměrně vylučovalo ze svých kalkulací lid. Plán povstání měl sice využít úspěchů Sovětské armády, která rozbíjela a drtila hitlerovská vojska, v povstání se však se společným bojem slovenské armády po boku sovětského vojska nepočítalo. Zrádci v KSS proti pokynům soudruha Širokého, proti pokynům a směrnicím soudruha Gottwalda mlčeli k tomu, když o přípravách povstání nebyl informován Sovětský svaz, a dávali svůj souhlas a svou podporu tomu, aby lid byl co nejvíce povstání vzdálen, a tak ulehčena posice buržoasie pro realizaci jejího plánu, a to jak průběhem povstání, tak i po ukončení války. V plánech vojenské rady bylo důležitým činitelem datum povstání. „Zahájení povstání bylo předvídáno tehdy, když se Sovětská armáda zmocní oblasti Krakova. V případě prozrazení zahájí se povstání ihned“ (Archiv Ústavu Dějin KSS,¹ přednášky a články — plk. Višňovský, Přípomínky o Slovenském národním povstání). Buržoasie počítala s rychlým obsazením nebo, lépe řečeno, průchodem Sovětské armády Slovenskem. Spoléhala na to, že Sovětská armáda bude poutána dalšími boji a že její přítomnost v zemi nebude tak bránit při upevňování její moci. V tom smyslu byly připraveny také dvě východoslovenské divise svěřené Tálskému. Svou akci za spojení se Sovětskou armádou měly však zahájit jen tehdy, bude-li vojenské radě ponecháno datum povstání. Při předčasném propuknutí povstání se boje měly soustředit jen na střední Slovensko. O tom, že se společným bojem Sovětského svazu s povstálým slovenským lidem proti hitlerovské armádě buržoasie nepočítala, svědčí to, že Sovětský svaz i zahraniční vedení strany v Moskvě o přípravách povstání byly fakticky zpraveny teprve při jeho vzniku. Aby vojenská rada mohla svůj plán realizovat, nutně potřebovala, aby v zemi byl klid. Obávala se toho, že by růst partyzánského hnutí mohl do země přivolat hitlerovskou armádu, což by vedlo k ještě většímu a stupňujícímu se odporu slovenského lidu. Plán povstání však právě byl zaměřen k tomu, jak vyloučit z boje lid, aby po válce byl zamezen jeho přístup k moci.

Podle této koncepce povstání byla provedena i dislokace vojsk. Golián a důstojníci zapojení do příprav povstání, využívající svých velitelských a náčelnických funkcí, soustřeďovali slovenské vojsko na středním Slovensku. V pokynech Goliánových ze začátku srpna pro přípravu povstání se uvádí: „V nejkratším čase vybudovat obranné postavení, abyste se mohli bránit ve všech směrech, zajistili obranu operační základny Brezno—Banská Bystrica—Zvolen“ (Archiv památníku odboje,² Slovenské povstání, originály a opisy příloh k válečnému deníku od 5. 8. do 28. 8. 1944).

Hlavní síly byly soustřeďovány do trojúhelníku Brezno, Banská Bystrica, Zvolen. Toto území se mělo také děj se co děj udržet. Jednotky ostatních posádek měly zajistit území a přebytky zaslat na střední Slovensko k dispozici ústřednímu velení. Dvě východoslovenské divise měly v době, kdy Sovětská armáda dosáhne Krakova (to jest ve stejnou dobu, v kterou vojenská rada plánovala zahájení ozbrojeného povstání), otevřít cestu Rudé armádě na Slovensko. V jiném případě ke spolupráci dojít nemělo.

Bojového vystoupení se měly zúčastnit tyto složky: 1. vojenské jednotky, 2. všechny ozbrojené jednotky branné výchovy a CPO, pokud budou spolehlivé, 3. osoby, které se dají zmobilizovat, 4. ozbrojené osoby civilní bezpečnosti (četníci, policie, finančníci a p.), 5. všechny civilní osoby pro stavbu opevnění (APO, Slovenské povstání, originály a opisy příloh k válečnému deníku od 5. 8. do 28. 8. 1944). Boj tak měla v podstatě vést jediná armáda. S mobilisací širokých vrstev lidu, s účastí slovenských dělníků, slovenských rolníků, se skutečným rozvinutím celonárodního povstání se nepočítalo, a jak se dále ukázalo, bylo mu také všemožně zabraňováno. Pro boj proti fašistickým okupantům a domácím zrádcům nebylo však připravováno ani vojsko. Ingrem a jeho lidmi na Slovensku byly vydávány pokyny směřující proti rozvíjení a rozšiřování partyzánského boje, jehož se buržoasie pro jeho lidový ráz nejvíce obávala. V jedné ze směrnic Píky, šéfa čs. vojenské misie v SSSR, Goliánovi se uvádí: „Partyzáni na středním Slovensku musejí se plně podřídit vojenskému velení Goliánovu. Většinu slovenských partyzánů organisovat ve vojenské útvary se sloven-

¹ V dalších citacích „AÚ Dějin KSS“

² V dalších citacích „APO“

skými důstojníky...“ (APO). Vojáci, kteří právem v partyzánském způsobu boje viděli nejúčinnější prostředek boje, s nímž bylo možno fašistickým vojskům zasadit vážné rány, odcházeli čím dál tím ve větším počtu v létě 1944 a zvláště v posledních týdnech srpna do hor a lesů... Jednotliví vojáci, mužstvo, vytvářeli mezi sebou větší nebo menší skupiny, jejichž snahou bylo přejít do hor k partyzánům.“ (AÚ Dějin KSS, zprávy z okresů, Turč. Sv. Martin.)

Stále se množící přechody vojáků k partyzánům ovšem ohrožovaly plány buržoasie. Proto bylo vojsku důstojníky zapojenými do příprav povstání řečeno, že není žádného rozdílu mezi politickými cíli, které mají partyzáni a které má armáda. Když však nepomohly sliby, byla učiněna přímo opatření vojenské rady, jak zabránit odchodu vojáků z kasáren do hor. Požadavky partyzánů, aby jim byly vydávány zbraně, byly odmítány, a bylo to odůvodňováno tím, „aby se zejména příslušníci skupin, rekrutujících se většinou z uprchlých ruských zajatců, z nedočkavosti, která se již u nich pozorovala, nedopustili činů, které by mohly po případě zkazít předvídaný průběh vojenského povstání“ (Vojenské akce v Slovenském národním povstání). Golián, aby oslabil bojovou sílu partyzánských oddílů, vydává den před povstáním 28. srpna pilný důvěrný rozkaz. Využívá své náčelnické funkce v slovenské armádě přikazuje: „Ve dne i v noci vysílejte silné ozbrojené hlídky, které zadrží všechny volně se pohybující ozbrojené civilisty (pokud nejde na př. o neuniformované bezpečnostní orgány, mající náležité úřední povolení a p.) a také mužstvo bez zvláštního písemného povolení velitele vojenské jednotky (úřadu, ústavu)“ (APO, Slovenské povstání, originály a opisy příloh k válečnému deníku od 5. 8. do 28. 8. 1944). Takovýto rozkaz měl jen jeden cíl: vnést zmatek mezi vzájemný poměr vojáků a partyzánů. Tato politika vůči partyzánům se projevila i průběhem povstání. Jak již bylo řečeno, strategickým plánem buržoasie při vyvolání povstání bylo upevnit na Slovensku svou posici. Boj proti okupantům neměl být veden na základě širokého, celonárodního odporu slovenského lidu proti fašismu, neboť ozbrojené aktivní vystoupení lidu za národní svobodu bylo nejvážnější překážkou v položkách buržoasie na poválečný vývoj věcí ve státě. V úmyslném odtržení armády od lidu, v celkové protilidové a protisovětské koncepci, o níž se ještě zmíníme, v povstání chápaném jen obranně na jednom souvislém území, v tom se tajily zárodky budoucí vojenské porážky.

Londýnská buržoasní skupina a její lidé na Slovensku mohli své plány tímto způsobem ovšem připravovat proto, že se jim dostalo plné podpory od odporných zrádců, kteří využívaly zatčení soudruha Širokého působili na politiku KSS v škodlivém nacionalistickém duchu. Jednou z nejpálčivějších otázek slovenského lidu bylo totiž řešení národnostní otázky. Jak ukázaly zkušenosti z předmnichovské republiky, tento úkol nebyla s to a ani nechtěla řešit česká buržoasie, která si na Slovensku uměla držela zálohu pracovních sil. Londýnská buržoasní klika v čele s Benešem svou politiku „čechoslovakismu“ neopustila ani během druhé světové války. Tohoto postoje bylo buržoasními nacionalisty plně využito. Zrádci Husák, Novomeský místo boje proti buržoasii, místo společného postupu české i slovenské dělnické třídy vedli boj za vyřešení slovenské národnostní otázky společně se slovenskou buržoasií!

Jak uvedl již na IX. sjezdu KSS soudruh Široký: „Podstata buržoasního nacionalismu je v tom, že národnostní otázku předtím potlačovaného národa chce řešit jako celonárodní otázku, spolu s vlastní buržoasií a ne ve spojení s proletariátem předtím vládnoucího národa a že přijímá ideologické vedení vlastní nacionalistické buržoasie.“ Husák, Novomeský a spol. úmyslně před slovenský lid nestavěli program výstavby nového, skutečně lidového Československa, kde bude buržoasie postupně zbavována moci, kde se také slovenskému lidu dostane plné možnosti samostatného národního i kulturního rozvoje, jaký vůbec zaručuje pro všechny národy socialistické zřízení. Nacionalistická politika Husáka a Novomeského byla přímo namířena proti linii soudruha Gottwalda, narušovala a také fakticky vážně poškodila vedoucí úlohu strany na Slovensku, což mělo své důsledky i v osvobozené republice. Tak Husák a Novomeský pomáhali buržoasii restaurovat její panství na Slovensku, která tam hodlala prověřit a prověřovat své plány, aby se je pak pokusila uplatnit na celou

osvobozenou republiku. Povstání připravované vojenskou radou, sankcionované Husákem a Novomeským, mělo těmto poválečným plánům buržoasie na reakční zvrat ve státě pomoci.

Protilidová a protisovětská koncepce buržoasné nacionalistických organisátorů povstání se zvláště projevila v jeho průběhu. Po zprávě o tom, že Tiso povolal na Slovensko hitlerovské vojsko, boj slovenského lidu, především partyzánů, ještě zintenzivněl. Nebylo dne, aby partyzáni nepřepadli nějakou trať, nevyhodili do povětří nějaký vlak, transport nebo nepodnikli nějakou jinou bojovou akci. Růst partyzánského hnutí působil i na ostatní vrstvy slovenského národa, které se dosud boje nezúčastnily. „Nálada byla velmi dobrá“, hovoří zpráva o situaci mezi vojskem na východním Slovensku, „každý byl nadšený a čekal na okamžik, kdy se bude moci přidat...“ (AÚ Dějin KSS D-II, 663–696). Na Slovensku se utvářely takové podmínky, které umožňovaly všemi silami provést povstání.

Již 25. srpna obsadili partyzáni Turčanský Sv. Martin, kde se k nim přidala celá místní posádka i s výzbrojí. Partyzáni z Veličkovy brigády rozdávali v noci 25. srpna na náměstí v Turčanském sv. Martině zbraně. V týž den o několik kilometrů dále na sever ve Vrútkách sovětští partyzáni postříleli odbočku gestapa. K přímému popudu ke vzniku povstání došlo ve dnech 27. a 28. srpna 1944. Německá vojenská misie projíždějící při svém návratu z Rumunska Slovenskem byla v Turčanském Sv. Martině zadržena a při odzbrojování postřílena. Do 28. srpna obsadili pak partyzáni Vrútky, Ružomberok, Liptovský Sv. Mikuláš a další místa, takže ovládli celou trať od Prešova po Čadcu a od Vrútek přes Žvolen až k Lucenci a Levicím. 28. srpna obsadily partyzánské brigády Jegorova a Bielikova Brezno n. Hronom a 29. srpna vstoupili partyzáni do Banské Bystrice. To byl počátek Slovenského národního povstání. Bylo připraveno a uvedeno v činnost partyzánskými skupinami proti úmyslům vojenské rady, proti úmyslům buržoasních nacionalistů Husáka a Novomeského, jejichž snahou bylo povstání odložit.

Po poledních hodinách 29. srpna překročily slovenské hranice hitlerovské vojenské jednotky. V prostoru u Žiliny došlo k prvním bojům. Jak žila idea povstání mezi lidem, jak byla silná a hluboká, je možno vidět i z toho, že „v Tisovci ještě před ohlášením se Banská Bystrice tamější národní výbor vyhlásil mobilisaci mužů od 18 do 40 let a dal slavnostně na zvonech zvonit počátek povstání národa proti německým okupantům“ (J. Šujan, Slovenské národní povstání, str. 35).

Za takové situace byla Slovenská národní rada nucena povstaleckému vojsku vydat rozkaz k boji. 30. srpna byla vyhlášena mobilisace mužů, koní i materiálu. Lid s obrovským nadšením vstupoval do boje. Do zbraně nastoupilo na 45 000 mobilisovaných dobrovolníků. Do boje se nezapojoval jen lid z povstaleckého území, jehož těžiště bylo na středním Slovensku, ale i z ostatních částí země. Na povstalecké území přicházelo vojsko z ostatních posádek a lid, který vstupoval do povstalecké armády. „Dne 30. srpna 1944 odešla před příchodem Němců většina pišťanské posádky. V kasárnách zůstalo asi 190 našich vojáků“, hovoří zpráva 4. září 1944, „kteří se dodnes nedali Němci odzbrojit. Brání se kulomety a minomety“ (APO, Slovenské povstání, přílohy k válečnému deníku). Do války proti Hitlerovi, do boje proti Tisovu režimu se zapojil skutečně celý slovenský národ. „Po celou dobu od vyhlášení první mobilisace“, hovoří jedna ze zpráv o průběhu povstání, „často přicházely různé osoby, které pocházely z krajů již obsazených Němci, na doplňovací okresní velitelství za tím účelem, abychom jim dali k dispozici mobilisační vyhlášky, že je přenesou přes frontu a vyvěsí v obcích obsazených nepřítelem... Tyto osoby, které vzaly na sebe tento úkol, jej provedly a skutečně přicházeli záložníci k nástupu do činné služby z krajů obsazených Němci“ (AÚ Dějin KSS-D-II/200). Slovenský lid uposlechl hlasu a výzev komunistů. Slovenské povstání se stalo tak, jak to požadoval soudruh Gottwald, Široký a zahraniční vedení KSČ, věci veškerého lidu. V tom také tkví jeho největší význam. Slovenský lid svým masovým vystoupením dokázal, že jde přes sabotáž zrádců, přes veškeré pokusy buržoasie za politikou komunistické strany, za politikou soudruha Gottwalda. Masové vystoupení slovenského lidu potvrdilo správnost a pravdivost politiky ražené stranou a zasadilo vážnou ránu spekulacím a poválečným plánům buržoasie.

Podle plánu povstání zvláště důležité postavení zaujímaly dvě východoslovenské divise v oblasti Prešova. Tyto divise, jak známo, byly německou armádou odzbrojeny a tím pro boj ztraceny. Proč se tak stalo? Na žádost soudruha Gottwalda a zahraničního vedení KSČ v Moskvě učinila sovětská vojska okamžitě příslušná opatření k přímé podpoře bojujícího slovenského lidu. Byly vydány rozkazy k provedení známé dukelské operace. Slovenské buržoasně nacionalistické živly se obávaly příchodu Sovětské armády na území Slovenska. Již první dny povstání totiž ukázaly, že boj proti Hitlerovi za svobodu Slovenska nebyl jen věcí vojska, četníků, policie, finančníků, jak to bylo v úmyslu vojenské rady, nýbrž stal se skutečně věcí veškerého slovenského lidu. Obsazování Slovenska hitlerovskou armádou, jak již bylo uvedeno, boj slovenského lidu ještě vystupňovalo. Takové široké celonárodní lidové povstání, po jakém volala a k němuž lid vedla komunistická strana, nebylo však v plánu buržoasie. Za takové situace, jaká tam v té době vznikla, viděly buržoasně nacionalistické živly v přítomnosti Sovětské armády na Slovensku vážné nebezpečí pro své strategické cíle. Vojenskou radou bylo povstání záměrně omezeno jen na střední Slovensko — východní divise byly ponechány na pospas hitlerovské armádě.

Pplk. Tálský, který měl velet východoslovenským divisím a pomoci otevřít cestu Sovětské armádě na Slovensko, zběhl a ponechal jednotky svému osudu.

Zběhnutí Tálského není však jen jeho záležitostí, jak to bylo celkem až dosud vysvětlováno. Tálského deserce zcela odpovídala plánům Ingrovy vojenské kliky v Londýně. Východoslovenské divise podle zprávy z 30. srpna 1944 měly tento úkol: „Tálský se probouje (podtrhl J. D.) k Rusům — Ley (patrně krycí jméno Goliánovo — pozn. J. D.) se zbytkem vojsk s partyzány provedou obranu na místě“ (APO). Úkolem divisi Tálského nebylo tedy ve skutečnosti otevřít cestu Rudé armádě na Slovensko, nýbrž jen se proboujet na sovětskou stranu. Tato koncepce vysvitá z instrukcí hlavního velitele pro velitele první armády, kde se v druhém bodě uvádí: „Na východě a severovýchodě Slovenska zajistit prostory, které by umožnily navázání rychlého styku (podtrhl J. D.) se sovětskými vojsky, jakmile přejdou do ofensivy. Buď na sever od Karpat ve směru na Krakov nebo v prostoru Dukly ve směru na Košice do údolí Tisy“ (APO). Východoslovenským divisím Tálského nebyly určeny směrnice v tom smyslu, aby připravily průchod Sovětské armádě a otevřely cestu sovětským vojskům na Slovensko. Buržoasii šlo hlavně o rychlý průchod Sovětské armády Slovenskem. Nástup hitlerovské armády na Slovensko a hlavně růst partyzánského hnutí vede ke změně dispozic.

Z obavy, aby se Sovětská armáda nedostala na území Slovenska předčasně, nebyla Moskvě představeni londýnské buržoasní skupiny pomoc Sovětského svazu v tomto směru vyžadována. F. Uhlíř, který byl Londýnem vyslán na Slovensko jako vládní delegát, jednal před svým odjezdem o pomoc SSSR pro Slovenské národní povstání. Uvádí: „Na naše memorandum, v kterém jsme žádali vládu Sovětského svazu o pomoc bojujícímu Slovensku, odpověděla sovětská vláda kladně, a jak jsme později viděli, svůj slib též splnila. Dokonce šla dále, než jsme očekávali, takže nás velmi překvapilo (podtrhl J. D.), že vedle žádané pomoci provedla sovětská vláda sua sponte i pronikavé změny ve svém strategickém plánu, a to právě vzhledem na situaci, která vznikla na Slovensku“ (AÚ Dějin KSS, přednášky a články). V stejném smyslu, ovšem v zahalenější a obratnější formě, hovoří Ingrova zpráva v branném výboru londýnské státní rady z 11. září 1944: „Co se týče pomoci vojenskými operacemi pozemními, nemám co bych řekl. Je jasno, že tato pomoc závisí na celkovém strategickém sovětském plánu, na jehož koncepci a provádění, tím méně pak na změnu nemáme a nemůžeme mít žádný vliv“ (ANS, státní rada, 12. schůze branného výboru). Z uvedených dokumentů je zřejmé, že se s přímou pomocí Sovětské armády na Slovensku nepočítalo. Brzký příchod sovětských vojsk mohl totiž vážně narušit a ohrozit plány buržoasie na poválečné uspořádání věcí ve státě.

Když se buržoasii nepodařilo prosadit svůj plán, záměrně omezuje povstání jen na obranu středního Slovenska, a jak konečně přiznali sami vojenští činitelé s vědomím malé naděje na úspěch. Podíváme-li se dále na průběh povstání, na činnost slovenského velitelského sboru, ukazuje se nám, že buržoasie úmyslně odsuzuje povstání k nezdaru, a to

proto, že v něm nabyla vrchu linie strany — linie soudruha Gottwalda. Znova tytéž důvody, které vedly buržoasii ke kapitulaci v Mnichově, vedou ji nyní k rafinované a promyšlené zradě slovenského lidu.

Obranná koncepce ponechávala německé armádě volné pole a dávala jí možnost volit dobu rozhodujícího úderu. Tato obranná koncepce od počátku oslabovala vojenskou sílu osvobozovacího boje a ztěžovala potom situaci v dalším vývoji pro pokračování v boji po obsazení osvobozeného území fašistickým vojskem. Vojenské velení bylo na tyto základní nedostatky sovětskými veliteli nejednou upozorňováno. Politický zástupce velitele 2. čs. výsadkové brigády M. M. Glider píše: „Pasivní obranné boje prováděné vrchním velitelstvím osvobozeného rajonu začaly rozleptávat armádu. Málokdo z důstojníků zůstával v noci na frontě. Mnozí z vojáků, když viděli chování důstojníků, odcházeli spát do obydlí ných míst, zvláště ti vojáci, kteří měli domov nedaleko fronty. Objevila se deserce. Často se s nimi po boji neshledali“ (APO, SSSR /VI/3/2/1/9a). Orientace na důstojníky slovenské armády, která již při začátku povstání vedla k velkým škodám a ztrátám, ohrožovala bojeschopnost jednotek i nyní. Tajný rozkaz z 23. září 1944 hovoří: „Bylo zjištěno, že v některých posádkách důstojníci v čase zaměstnání vysedávají ve veřejných místnostech, hrají karty, místo aby věnovali svou sílu službě“ (APO, Slovenské národní povstání, přílohy k válečnému deníku). Totéž potvrzuje osobní zpráva již vzpomenutého politického zástupce velitele 2. čs. výsadkové brigády M. M. Glidera z druhé poloviny října: „Důstojníci byli zaneprázdnění svými osobními zájmy, měli strach o existenci, věnovali mnoho pozornosti svým ženám, vozili v kočárcích po městských ulicích své děti a mnozí důstojníci se procházeli bez cíle ulicemi města. V noci štáb nepracoval a jen část důstojnictva se nepřetržitě věnovala službě“ (APO, SSSR VI/3/2/1/9a).

Němci zasadili proti slovenskému lidu velké síly, které v poslední době vzrostly na 8 divisií. K zdolání nepřítel bylo třeba proto mobilisovat veškeré síly země. Vojáci, kteří viděli hrozné poměry v armádě, když chtěli bojovat za svobodu Slovenska, za svobodné, nové lidové Československo, odcházeli k partyzánům, u nichž v celku plným právem viděli, že jediní oni vedou skutečný boj proti fašistickým vetřelcům. V masovém přechodu vojáků do partyzánských oddílů spatřovala však buržoasie pro sebe velké nebezpečí. Jak byly časté tyto přechody, možno usoudit z rozkazu Goliánova z 23. září 1944: „Zjistil jsem už několik případů, že vojenské osoby, které konají činnou službu v ČSA, svévolně a bez jakéhokoliv povolení velitelství armády opouštějí své jednotky a přecházejí k partyzánům.“ Dále se v rozkaze uvádí: „Zakazuji vojenským osobám konajícím činnou službu v armádě svévolný přechod k partyzánům.“ (APO, Slovenské povstání, přílohy k válečnému deníku). Zásadní odpor k rozvinutí celonárodního skutečně lidového boje vede k pokusům slovenského velení během povstání partyzánské jednotky omezit a partyzány podržít slovenskému vrchnímu velení. Na Slovensku probíhal již 14 dnů otevřený boj s fašistickými vetřelci, avšak teprve 13. září byly vydány směrnice o spolupráci čs. armády s partyzánskými skupinami. Vedle výzvy, aby se velitelé spojili s partyzány, se uvádělo: „Na kolik potřebné stavy partyzánských skupin vzrostly, že partyzánská bojovníci nemohou být všichni zasazeni do menších útočných akcí, bylo by třeba organisovat také takové partyzánské jednotky, které by mohly převzít obranu části bojového úseku, tak jako části armády, nebo aby mohly být dány i do útoku s armádou“ (APO, Slovenské povstání, přílohy k válečnému deníku). Tak byl plněn starý Ingrův pokyn o likvidování partyzánských oddílů. Tresty za přechod k partyzánům, odpor k rozvíjení celonárodního odporu proti Tisovi a Hitlerovi, smířlivost ke kolaborantům, hanebné poměry uvnitř velitelského sboru, celková obranná koncepce, to vše vedlo k značné demoralisaci armády. Vojáci, a to zvláště v posledních týdnech povstání, odcházeli do svých domovů.

Soudruh Gottwald již r. 1936 s tribuny VII. sjezdu KSČ upozorňoval na to, že válka proti Hitlerovi může být vedena jen na lidovém podkladě po způsobu jakobínů a v těsném spojení se Sovětským svazem — to plně platilo i v době Slovenského národního povstání. Sovětské důstojníky, kteří v době povstání byli na Slovensku, uvádějí ve svých zprávách: „Ve všech zalidněných městech, nevyjímaje Banskou Bystricu, nebyl jediný stručník

plakát, který by volal lid do armády k boji proti nepříteli. V městech i vesnicích vypadala situace klidně. Mnoho lidí se procházelo s prázdnými rukama, nikdo je neupozorňoval na společný cíl, t. j. obranu osvobozeného území a boj s nepřáteli země“ (APO-SSSR/VI/3/-2/1/9a). Povstalecká Pravda z 23. září 1944 přinesla rozhovor svého redaktora s mjr. Rudé armády s. Krokem, který upozornil na vážné nedostatky. Mjr. Krok prohlásil k redaktoru Pravdy: „Největší chybou je: nevtažení celého národa do povstání. Národ takto nepociťuje plnou odpovědnost za boj. Není dostatečné uvědomovací práce mezi masami. Nekonají se shromáždění, tábory lidu. Nadšení mezi lidem je velké. Setkali jsme se s ním všude, kudy jsme procházeli, ale rozplývá se, roztéká. Je třeba vedení, které by jednotně usměřovalo nadšení lidu. Národní výbory omezují svou činnost na administrativní funkce, místo aby byly politickými orgány místní vládní moci a politickým vedením.“ To byla slova určená přímo KSS. Zrádci Husák a Novomeský však nic nepodnikli k tomu, aby zasáhli do poměrů v armádě. Při tom situace na frontě, převaha nepřítelů vyžadovala obrovského úsilí všeho lidu. Husák a Novomeský přes výzvy a upozornění sovětských soudruhů žádná opatření neučinili. Národnostní otázka, jejíž vyřešení nesporně bylo jedním z předních úkolů osvobozené republiky, byla Husákem a Novomeským záměrně oddělována od boje dělnické třídy proti buržoazii. Před slovenský lid nebyl postaven žádný konkrétní program o tom, jak bude vypadat poválečná republika.

Slovenští vojáci neodcházelí do svých domovů nakonec proto, že by se chtěli vyhnout boji s hitlerovskými vetřelci. Svůj postoj k fašistickým spojencům svobodného Slovenska prokázal lid slovenský již hromadným přecházením k Rudé armádě, když byl hnán proti Sovětskému svazu, svou touhu po svobodném Československu dokázal tím, když doma hromadně vstupoval do partyzánských oddílů, aby bojoval proti tisovským zrádcům. Během povstání však nebyla před něj zásluhou Husákovou a Novomeského postavena jasná perspektiva. Byly sice vydávány výzvy a prohlášení, ale zřehla nic se nehovořilo o tom, jak bude vypadat poválečný život, zač tedy vojáci a partyzáni vstupují do boje a zač mají nasažovat život. Rolník nevěděl, zda dostane půdu, dělník, zda bude zbaven hrozby nezaměstnanosti a hladu. Za jaké Československo měl slovenský lid vlastně bojovat? Za Československo, z něhož znal četníky, exekutory, bídu, hlad, nezaměstnanost — za takovou republiku slovenský lid do boje nevstupoval. Otázka poválečného uspořádání Československa nebyla vůbec řešena. Aby lid neustále boj proti Hitlerovi stupňoval, to znamenalo již průběhem povstání provést taková opatření, která by dala Slovensku nový skutečně lidový ráz. Znamenalo to, aby bylo okamžitě zakročeno proti zrádcům a kolaborantům a aby armáda byla zlidověna.

Vojáci a partyzáni měli být naopak trestáni za to, vystoupí-li proti kolaborantům a domácím zrádcům. V tajném rozkaze z 20. září 1944 upozorňuje Golián na to, že se partyzáni dopouštějí majetkových deliktů a „porušením zásad demokracie svévolným germánským způsobem si vyřizují osobní účty nejen s nepochybnými našimi nepřáteli Němci, ale také se stoupenci tisovsko-tukovských kolaborantů (podtrhl J. D.). Takové nedemokratické svévolné a jednotlivci prováděné činy co nejrozhodněji zakazují a jako velitel demokratického vojska, odpovědný za nerušený postup na frontě a za bezpečnost v týle co nejrozhodněji potlačím a potrestám“ (APO, Slovenské národní povstání, přílohy k válečnému deníku).

Moskevskému vedení strany nemohlo na základě zpráv, které dostávalo z povstalekého Slovenska, uniknout, jak silný a nebezpečný vliv mají buržoasní nacionalistické tendence Husáka, Novomeského a spol. Na Slovensko byl proto v září poslán soudruh Jan Šverma, aby čelil těmto vlivům a uplatňoval v postupu Slovenské národní rady důsledně linii KSČ, založenou na tom, že má být obnovena Československá republika jako jednotný stát a že v jeho rámci má být uskutečněna rovnoprávnost slovenského národa, jehož nacionální svébytnost KSČ odevždy uznávala a během války v řadách čs. odboje probojovala. Zásluhou soudruha Jana Švermy byly na Slovensku již průběhem povstání položeny základy k novému řešení národnostní otázky. Soudruh Jan Šverma ukazoval na to, že osvobozené Československo bude od základu jiné než předslovenská republika. „Naše republika,“

prohlašoval Jan Šverma, „je společným státem dvou rovnoprávných národů Čechů a Slováků. Nikomu se už nikdy nepodaří rozbit tento bratrský svazek dvou sobě nejbližších slovanských národů. Chápali jsme, že velký boj slovenského lidu je nesmírným přínosem pro celý náš československý osvoboditelský boj všech našich národů proti společnému nepříteli za společný cíl — za lidově demokratickou, sociálně i národnostně spravedlivou Československou republiku.“ Tak Jan Šverma, který později za pochodu v horách tragicky zahynul, vytyčoval zároveň před slovenským lidem perspektivu nového, šťastného a od základu jiného Československa — Československa socialistického.

Přes veškerou snahu buržoasie a jejich pomahačů Husáka a Novomeského byla na Slovensku prosazována politika komunistické strany, politika soudruha Gottwalda. Úsilím zahraničního vedení strany bylo mnohé během povstání napraveno. Stav, který se však během Slovenského národního povstání v Slovenské národní radě vytvořil a „který se jevil v tom, že nositelé tendencí buržoasního nacionalismu vydali důležité posice měšťáckým agrárním živlům, tento stav měl škodlivé následky i v pozdější době. Teprve později, když se činnosti ve vedení slovenského komunistického hnutí ujal soudruh Široký a když KSČ důsledně prosazovala svoji linii při budování nové republiky, mohly být vlivy buržoasné nacionalistických živlů v KSS oslabovány, po únoru 1948 potřeny a plně již uplatněna linie KSČ, na Slovensku ztělesněná osobou soudruha Širokého jako vůdčího činitele slovenského komunistického hnutí. Zrála doba, aby se v pravé své škůdcovské podobě objevili Clementis, Husák i Novomeský a aby na zasedání ÚV KSČ v únoru 1951 byli odsouzeni“ (Kopecký, Třicet let KSČ, str. 152—153).

Převaha protivníka a hlavně nedostatečně pevný týl, odtržení armády od lidu, sabotáže důstojníků při obranných bojích, zrádcovská a škůdcovská činnost buržoasních nacionalistů, obranná koncepce povstání s celým jejím protilidovým a protisovětským rázem vede na konec k porážce povstání. A znovu, kdy soudruhem Švermou a sovětskými důstojníky byl vznesen požadavek, aby armáda pokračovala v boji v horách, aby přešla k partyzánskému boji, příslušní armádní činitelé tento požadavek odmítli a armádu rozpustili. Shrňme-li přípravu k povstání i vlastní průběh, činnost vojenské rady, shledáme, že to vše konec konců úmyslně směřovalo k potlačení povstání. Esesáckým banditům bylo ponecháno volné pole ke krvavému likvidování povstaleckého slovenského lidu proto, že chtěl novou lidově demokratickou republiku. Tím povstání pro buržoasii končilo. Buržoasní činitelé na Slovensku počítali s tím, že se lidu dostalo dostatečné lekce a že zanechá svých snah o dosažení socialistické republiky. Je konečně známo, že stejným způsobem postupovala buržoasie i v pražském květnovém povstání, spoléhajíc na to, že Sovětská armáda nebude stačit pražskému lidu přispěchat na pomoc. Zdaleka však povstání nekončilo pro slovenský lid, který na výzvu KSČ pokračoval v boji i dále za velmi těžkých a obtížných podmínek v horách v zimě a hladu. Boj proti hitlerovským vetřelcům a jejich slovenským pomahačům lid nevzdal, pokračoval dále v nerovném zápase až do příchodu Sovětské armády, přinášející definitivně skutečnou svobodu slovenskému lidu.

Povstálý slovenský lid i přes vojenský neúspěch povstání, ostatně samým velením přivolávaný, způsobil hitlerovské armádě vážné škody. Hlavní velitel partyzánského hnutí na Slovensku generálmajor Osmolov zhodnotil význam Slovenského národního povstání takto: „Slovensko je malá země, ale přínos, který vložila do boje proti Němcům, je neobyčejně veliký. Slovenský národ přinesl velkou pomoc Rudé armádě, která osvobodila slovenský národ s Československou republikou. Slovenské povstání znemožnilo Němcům používat železnic a silnic na území v rozsahu 15 000 čtverečních kilometrů. Povstání se zúčastnilo na 80 000 slovenských vojáků a partyzánů a ruce těchto lidí nemohly sloužit Němcům proti Rudé armádě. Povstalecký boj značně poškodil německou vojenskou moc. Partyzáni zničili asi 100 železničních a silničních mostů, na 60 nepřátelských letadel, z čehož 29 jen brigáda Šukejevova. Zneškodnili více než 40 000 vojáků a vyřadili 283 německých vlaků. Němci museli vrhnout do tohoto slovenského kraje 7 divísi čítajíc v to 2 tankové, aby potlačili povstání, v kterém se slovenský lid bránil po celé dva měsíce, a ani

potom neustával v boji. Vojáci a partyzáni nesložili své zbraně, odešli do hor a pokračovali za nepříznivých zimních podmínek ve svém boji až do příchodu Rudé armády.

Slovenské národní povstání nám dává velmi cenné zkušenosti a poučení. Ukazuje, jaké nepříznivé následky pro výsledek povstání může mít ponechání určitého podílu na řízení spravedlivé, národní osvobozené války v rukou buržoasie. V jednom z letáků strany, vydaném krátce po povstání, stálo o příčinách neúspěchů toto: „Jedna z příčin neúspěchu slovenského povstání byla nejasnost v otázce formy budoucího státního systému... Otázka budoucího státního zřízení se odkládala na poválečné časy s odůvodněním, že lid rozhodne o něm svobodnými volbami. Odsunování řešení této otázky podlomilo bojeschopnost slovenského lidu...“ (AÚ, Dějiny KSS D-I/100). Průběh povstání plně znovu potvrdil správnost a pravdivost starého požadavku strany, že válku proti Hitlerovi možno vést jedinečně na lidovém podkladě. Průběh povstání dále potvrdil pravdivost zásady klasiků marxismu-leninismu, jimiž se ke škodě slovenského lidu vojenská rada a Slovenská národní rada neřídila, že si s povstáním nelze zahrávat, že není možno se omezit jen na obranu, nýbrž že je třeba útočit. Povstání dále ukázalo na obrovské škody, které slovenskému lidu, jeho další budoucnosti způsobili odpadní zrádci Husák, Novomeský a spol., věrní služebníci buržoasie a mezinárodního kapitálu.

To však naprosto neznamená a nezmenšuje význam Slovenského národného povstání, které pro nás navždy zůstane skvělým dokladem antifašistického smýšlení a postoje slovenského lidu, dovedeného k ozbrojenému boji proti fašismu komunistickou stranou a soudruh Gottwaldem. Slovenský lid během povstání prokázal veliké příklady statečnosti a hrdinství ve svém boji proti fašismu. Svým bojem se zasloužil o to, že osvobozená republika, již přinesli svobodu sovětsí vojáci, mohla nastoupit cestu k socialismu. Proto je Slovenské národní povstání právě tak jako povstání pražského lidu v květnu 1945, ať již se za zády lidu děly jakékoli pikle, trvalým zdrojem síly a povzbuzení i do naší další práce. Proti piklům Viestovým, Golánovým, Ingrovým vojenské kliky v Londýně, přes sabotáž nacionalistů Husáka, Novomeského a spol. povstálý slovenský lid zhatil plány londýnské reakce, zasadil rozhodnou ránu luďáckému separatismu i benešovskému „čechoslovakismu“ a postavil se za lidovou Československou republiku vedenou Klementem Gottwaldem a spojenou věčným přátelstvím se Sovětským svazem. „Slovenské národní povstání,“ říká soudruh Gottwald „je jedním z nejvýznamnějších mezníků v dějinách Slovenska i celého Československa. Ideály národní svobody a bratrského rovnoprávného spoluzítí Čechů a Slováků, ideály demokracie a sociálního pokroku, které Slovenské národní povstání vepsalo na svoji zástavu, ukazují slovenskému lidu jasnou a pevnou cestu k šťastné budoucnosti.“

VALEČNÉ ZLOČINY INTERVENTŮ V KOREJI

Škpt. JUDr. Vratislav Vlk

Při nerovnoměrném vývoji jednotlivých kapitalistických zemí v období imperialismu podařilo se Spojeným státům americkým dostat se do čela kapitalistického tábora. Jejich síla vzrostla na újmu ostatních imperialistických států, zejména za posledních dvou světových válek, kdy se jim podařilo vytlačit je z jejich dosavadních mocenských posic a zaujmout jejich místo. Zejména po druhé světové válce používají Spojené státy všech prostředků, aby si podrobily všechny státy kapitalistického tábora a zmocnily se vlády nad nimi. Uskutečnění tohoto svého cíle zakrývaly zpočátku pláštěm t. zv. hospodářské pomoci, ať už to byla americká pomoc nebo Marshallův plán a j. V podstatě vedla všechna tato „pomoc“ jen k tomu, aby Spojené státy ovládly hospodářství ostatních států a mohly pak snáze dosáhnout moci politické. Politické ovládnutí kapitalistických zemí šlo tak ruku v ruce nebo následovalo krátce po ovládnutí hospodářským. Prostředkem k získání monopolního postavení USA v táboře kapitalismu mají být různé atlantické pakty, evropská společenství a generální smlouvy.

Nelze se ovšem domnívat, že imperialistické snahy Spojených států amerických jsou samoučelné a směřují jen k tomu, aby ovládly národy kapitalistického tábora. Konečným cílem amerických imperialistů je ovládnout celý svět.

Prekážkou ke splnění tohoto cíle je jim mohutný Sovětský svaz a země lidových demokracií. Ostří amerického imperialismu míří proto ke zničení Sovětského svazu a zemí lidových demokracií. K uskutečnění tohoto cíle horečně připravují Spojené státy americké novou světovou válku a usilují o získání co nejvýhodnějších základů k nástupu proti zemím táboře míru.

Ve svých přípravách nové světové války došly již tak daleko, že před dvěma lety napadly pod pláštěm OSN lidovou Severní Koreu a vedou proti ní imperialistickou válku. Přes to, že usilují o porobení lidu této země mnohonásobnou přesilou vojáků i zbraní, nepodařilo se jim zlomit hrdinný odpor korejského lidu. Je tím znovu dokázáno, že ani převahou materiálních prostředků a vedením sebebarbarštější a ukrutnější války nelze porobit národ, který bojuje za svou svobodu. Vždyť způsob, jakým se američtí imperialisté pokoušejí zlomit hrdinský odpor korejského lidu, nezná v dějinách lidstva obdoby. Ani masovým bombardováním otevřených měst a vesnic, používáním plynů a bakterií nebyli s to dosáhnout vítězství, o které usilují. Naopak. Síla lidové korejské armády stále roste a sílí, zatím co vzrůstají ztráty a porážky imperialistických band. Denně se řítí k zemi desítky amerických bombardérů zasažených korejskými střelci, denně jsou útočící imperialistické jednotky ničeny palbou obránců korejské země. Americké velení intervenčních armád, nejsou s to dosáhnout vítězství v otevřeném boji, hledá způsob, jak zakrýt svou nemohoucnost, a pokouší se dojít k rozhodnutí použitím barbarských prostředků masového vraždění. Již sama skutečnost, že sáhlo k těmto prostředkům, svědčí o jeho vlastní slabosti, pramenící z rozporů uvnitř vlastního imperialistického tábora, které se čím dál tím víc prohlubují, a z nemožnosti spoléhat na vlastní vojáky. Jejich počínání v mnohém předčilo postup hitlerovských fašistů v uplynulé válce. Stejně jako oni, porušují dnes i američtí imperialisté základní zásady mezinárodního práva a stejně jako oni budou za to všim mírumilovným lidstvem potrestáni.

Hrubým porušením zásad mezinárodního práva je již sám fakt, že američtí imperialisté připravili útok žoldnéřských vojsk imperialistické loutky Li-Syn-mana a aktivně zasáhly po jeho boku do války. Na tom nic nemění skutečnost, že svůj postup licoměrně zakrývají vlajkou Organizace spojených národů.

Článek 2, odst. 7 charty OSN říká: Žádné ustanovení charty nedává Organi-

saci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci států. Je proto hrubým porušením tohoto ustanovení zásah Organizace spojených národů, nadiktovaný Amerikou. Rozhodnutí OSN se stalo bez účasti SSSR, tedy nikoli za hlasování všech stálých členů Rady bezpečnosti, nýbrž v nepřítomnosti zástupce SSSR, stálého člena Rady. Tím toto rozhodnutí po právu neexistuje, je „nulitní“, jak říkají právníci. Vlastní zásah jednotek USA je pak za tohoto stavu v naprostém rozporu s ustanovením čl. 2, odst. 4 charty OSN: Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby násilím nebo použití násilí ať proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu.

Je tedy intervence jednotek Spojených států a jednotek států, které pod nátlakem Spojených států vyslaly svá vojska do Koreje, s hlediska mezinárodního práva činem agresivním a nezákonným.

Počínání amerických vojsk v Koreji ukazuje, jakých zhovadilostí a barbarství je schopna hrstka kapitalistických žraloků, toužící zotročit celý svět pro své úzké sobecké zájmy.

Fenjanský rozhlas vysílal v pátek 22. února prohlášení ministra zahraničních věcí korejské demokratické republiky Pak Chen-jena o tom, že američtí interventy používají v Koreji bakteriologické zbraně. K tomuto barbarskému způsobu vedení války sáhli imperialističtí dobyvatelé v Koreji po prvé již v květnu 1951 a nyní znovu opakuji svůj pokus zlomit hrdinný odpor korejského lidu barbarskými prostředky, když nejsou s to, přes svou početní a materiální převahu, zvítězit v otevřeném boji.

Krátko poté byl uveřejněn protest ministra zahraničních věcí Čínské lidové republiky Ču-En-laje a předsedy čínské komise obránců míru soudruha Kuo-Mo-žo proti skutečnosti, že američtí imperialisté použili opětovně bakteriologické zbraně, již chtěli dosáhnout vítězství ve své nespravedlivé válce proti lidové armádě Severní Koreje a proti lidovým dobrovolníkům Číny. V průběhu dalších týdnů pokračovali američtí imperialisté v řadě případů v dalším používání bakteriologické zbraně nejen proti vojskům a obyvatelům lidové demokratické Koreje, nýbrž i proti obyvatelstvu některých provincií lidové Číny.

Použití bakteriologické zbraně dovršuje válečné zločiny, jichž se v průběhu nezákonné války proti lidové demokratické Severní Koreji američtí interventy dopouštějí. Obšírné svědectví o všech jejich zločinech podala celému světu komise Mezinárodního sdružení demokratických právníků ve zprávě uveřejněné v našem denním tisku 10. 4. 1952. Komise provedla za svého pobytu v lidové demokratické Koreji řadu šetření o zvěrstvech amerických imperialistů při vedení války proti lidové demokratické Koreji. Výsledky jejího šetření jsou svědectvím o nízkosti amerického imperialismu a zároveň vážnou obžalobou vládnoucích kruhů USA i satelitních států a všech velitelů a jednotek, které se válečných zločinů v Koreji dopouštějí.

Komise vycházela při svém hodnocení nezákonného postupu intervenčních vojsk v Koreji z platných ustanovení a zásad mezinárodního práva, zejména z konvence o zvyklostech války pozemní z roku 1899 a 1907, dále z ženevského protokolu o zákazu dusivých, otravných a podobných plynů, jakož i bakteriologických zbraní za války, z ženevské konvence z roku 1929 o zlepšení podmínek vojáků raněných a nemocných v poli, dále z konvence z téhož dne a z 12. srpna 1949, které se týkají zacházení s válečnými zajatci. Při hodnocení otázky zločinnosti a odpovědnosti za zvěrstva, opírala se komise zejména o ustanovení charty OSN, týkající se mezinárodního vojenského soudního tribunálu v Norimberku.

Shodou okolností přibyla komise do Koreje právě v období, v kterém američtí interventy opětovně sáhli k používání bakteriologických zbraní. Mohla proto komise vyšetřit nejzávažnější případy použití těchto zbraní a podat o nich zprávu. Bylo zjištěno, že ve 169 oblastech Severní Koreje byly nalezeny různé druhy hmyzu, mnohé dosud v Koreji neznámé, často na místech velmi vzdálených od lidských obydlí a ve velkém množství přímo na sněhu, aniž za nízkých teplot zahynul. To svědčí o tom, že šlo o druhy hmyzu, pěstované za zvláštních podmínek, aby neutrpěly zimou a chladem. Shozený hmyz byl infikován morem, cholerou a jinými epidemickými nemocemi. Komise zjistila dále, že hmyz byl sha-

zován zvláštními pumami, jejichž zbytky byly na různých místech nalezeny. V některých místech došlo k onemocnění morem a cholerou v oblastech, v nichž se tyto nemoci nikdy nevyskytovaly. V řadě případů byly následky onemocnění smrtelné.

Komise dospěla na základě svého vyšetřování k závěru, že bakteriemi infikovaný hmyz byl do Koreje dopraven americkými bojovými letouny, jejichž dřívější přelet ve všech případech komisí zjišťovaných byl prokázán.

Použití těchto prostředků je v přímém rozporu s ustanovením článku 23, odst. a) Řádu války pozemní z 18. října 1907, který stanoví: Nehledě k záповědem zvláštními smlouvami daným je zejména zapověděno: a) užívat jedu nebo otrávených zbraní... Tento zákaz byl dále zdůrazněn ustanovením protokolu o zákazu užívat ve válce dusivých, otravných nebo podobných plynů a prostředků bakteriologických ze 17. června 1925 (viz č. 173/38 Sb.), v němž se říká: Podepsání plnomocníci jménem svých vlád: majíce na zřeteli, že užívání dusivých, otravných nebo podobných plynů, jakož i všech takových kapalin, hmot nebo prostředků ve válce, bylo právem odsouzeno veřejným míněním civilisovaného světa; majíce na zřeteli, že zákaz tohoto užívání byl vyjádřen ve smlouvách, jejichž smluvními stranami je většina mocností světa, a v úmyslu způsobiti, aby byl všeobecně uznán jako součást mezinárodního práva tento zákaz, který si vynucuje stejně svědomí jako praxe národů, prohlašují, že vysoké smluvní strany, pokud nejsou již vázány smlouvami zakazujícími takové užívání, uznávají tento zákaz a souhlasí s tím, aby tento zákaz užívání byl rozšířen na válečné prostředky bakteriologické, a shodují se v tom, že se považují zavázány navzájem podle ustanovení této deklarace.

Komise provedla dále vyšetřování o případech chemických prostředků použití imperialistickými interventy ve válce proti Severní Koreji. Hodnověrně bylo dokázáno, že v létě 1951 bylo americkými letouny několikrát použito při bombardování prostředků, které způsobily hromadnou smrt obyvatelstva Severní Koreje. Okolnosti, za nichž se tak stalo, ukazují, že šlo o použití chemických bojových prostředků, které způsobilo smrt množství lidí, často za velkých útrap.

Bylo nepochybně prokázáno, že imperialističtí interventy několikrát použili ve válce proti lidově demokratické Koreji plynů jako bojových prostředků. Toto jejich počínání je v přímém rozporu s ustanovením uvedeného článku Řádu války pozemní, jakož i dalšího jeho odstavce. Článek 23, e) Řádu stanoví: Nehledě k záповědem zvláštními smlouvami daným je zejména zapověděno: e) užívat zbraní, střel nebo látek, které jsou způsobily způsobiti zbytečné útrapy.

K takovým zbraním a prostředkům neodvážili se sáhnout ani hitlerovští fašisté v minulé válce, kteří jinak postupovali s krutostí dotud nevídanou.

Ve svém barbarském jednání ve válce proti lidově demokratické Koreji dopouštějí se imperialističtí interventy zvěrstev a vražd nejen při vlastních bojových akcích, ale i na civilním obyvatelstvu a válečných zajatcích. Komise zjistila, že za dočasné americké okupace části Severní Koreje spáchali imperialističtí interventy množství hromadných vražd civilního obyvatelstva. Způsob, jakým tyto vraždy byly spáchány, je hrůzostrašným dokladem zhovadilosti fašistických dobytých. Bylo na příklad zjištěno, že za dobu kratší než dva měsíce bylo v okrese Sinčonu zavražděno téměř 36 000 civilistů. Vrazi se nezastavili ani před těhotnými matkami a před malými dětmi.

Američtí okupanti pálii a plenili obce korejských občanů, vraždili je po desítkách a stovkách, často způsobem, který se přímo vymyká lidskému chápání. Vzpomeňme jen, jak se celý svět otřásl odporem a nenávistí proti hitlerovským fašistům, když v roce dvaatřicátém vypálili a zničili Lidice a jejich obyvatele povraždili nebo odvěkli. A srovnáme s tím množstvím vyvražděných občanů Korejské lidové republiky a fakta o zvěrstevách, za nichž se tak často dalo! Američtí vrazi se dopouštěli svých zločinů záměrně podle příkazů svých představených a často za jejich přítomnosti. Tak jako se krvavý vrah K. H. Frank přišel osobně podívat do Lidic na dílo zkázy, účastnil se osobně okupační velitel sinčonské oblasti Harrison popravy desítek občanů Korejské lidové republiky,

kteří byli na jeho rozkaz zahrnuti do hromadného hrobu, politi benzinem a za živa zapáleni. Ti, kdož se pokusili uprchnout z hrobu, byli zastřeleni. V jiném případě byly oběti zahrnuty do protiletectvého krytu vytesaného do skály. Do krytu byly uloženy nálože traskavin, jeho východy uzavřeny a nálože pak odpáleny.

Komise zjistila a provedla hodnověrné důkazy o tom, že k podobným hromadným vraždám docházelo i v jiných městech za stejných barbarských a zhovadilých method.

Takový postup je naprosto v rozporu s ustanovením Řádu války pozemní, jehož čl. 48 říká: Cti a práv rodiny, života osob a soukromého vlastnictví, jakož i náboženského přesvědčení a bohoslužebných úkonů má být šetřeno . . .

Porušení těchto ustanovení dopouštěli se američtí intervent i jimi řízení příslušníci jednotek satelitů také tím, že se dopouštěli mučení, znásilňování žen a vraždění jednotlivců. Komise zjistila hodnověrně v řadě případů, že američtí intervent často zvířecím způsobem znásilňovali v době své dočasné okupace Severní Koreje korejské ženy a matky. Oběti svých násilností pak barbarsky zohyžďovali a usmrcovali. Při svých násilnostech směřovali především proti rodinám bojovníků lidové demokratické korejské armády. Při tom se imperialističtí barbaři nezastavovali ani před takovým zhovadilstvím, jako je ořezávání nosu, vypichávání očí, uřezávání prsů a dokonce stahování kůže za živa. Případy jejich násilností v tomto směru jsou tak četné, že komise nemohla prošetřit a opatřit si důkazy pro všechny z nich. Avšak ty, které komise má za dostatečně prokázány, jsou tak typické a pro fašisty obvyklé, že nelze pochybovat o tom, že i v dalších případech, které byly komisi hlášeny, postupovali američtí intervent stejným způsobem.

Řád války pozemní ve svém článku 25 stanoví:

Zapověděno je napadat nebo bombardovat kterýmkoli prostředkem nehájená města, vesnice, obydlí nebo stavení.

Komise za svého pobytu v Severní Koreji zjistila, že americké letecké síly bombardují zcela záměrně právě nechráněná města a vesnice, aby tak způsobily co největší škody korejskému civilnímu obyvatelstvu. Při svých náletech se nijak nezaměřují na objekty určené pro válečné účely korejské lidové armády, nýbrž naopak ničí trhavy a zápalnými pumami obydlí civilního obyvatelstva. Důkladem o tom je na příklad skutečnost, že město Fenjan je od června 1950 stálým terčem barbarských leteckých náletů. Do 30. prosince 1951 bylo v něm zcela zničeno na 64 000 domů z celkového počtu 85 000. Stejně výsledky amerického bombardování zjistila komise i v ostatních městech a vesnicích lidové demokratické republiky Koreje. Při tom bylo konstatováno, že intervent nedbají při bombardování na budovy označené znakem mezinárodního Červeného kříže, ani na chrámy, kulturní budovy, školy a historické a umělecké památky. Komise z toho usoudila, že američtí imperialisté naprosto nedbají při svém bombardování na to, že je nutno rozlišovat mezi chráněnými a nechráněnými městy, a na to, zda bombardované budovy jsou či nejsou chráněny mezinárodním právem. Tímto postupem dopouštějí se jasně porušování ustanovení článku 27 Řádu války pozemní, který ustanovuje: Při obležení a bombardování mají být učiněna všechna opatření, aby bylo co možná šetřeno všech budov věnovaných bohoslužbě, umění, vědě a dobročinnosti, historických památek, nemocnic a shromaždišť nemocných a raněných, předpokládajíc, že se jich neupotřebuje současně k některému vojenskému účelu.

Ničení veřejných budov a staveb určených bohoslužbě, dobročinnosti a umění porušuje zároveň ustanovení článků 55 a 56 Řádu války pozemní. Článek 55 stanoví:

Okupační stát má se pokládat toliko za správce a poživatele veřejných budov, nemovitostí, lesů a zemědělských závodů, které náležejí nepřátelskému státu a jsou v obsazeném území. Má podstatu těchto statků zachovávat neporušenu a spravovat je podle pravidel o poživacím právu.

Článek 56 pak říká:

Majetek obcí a ústavů bohoslužbě, dobročinnosti, vyučování, umění a vědě věnovaných, byť i náležel státu, buď pokládán za soukromé vlastnictví.

Každé zabavení, úmyslné zničení nebo porušení podobných ústavů, historických památek nebo uměleckých a vědeckých děl je zapověděno a buď potrestáno.

Za své dočasné okupace v části Severní Koreje konfiskovaly a zničily americké jednotky obilí, dobytek a zásoby civilního korejského obyvatelstva, aniž k tomu měly oprávnění a aniž dodaly za rekvirovaný majetek potvrzení nebo náhradu. Statistiky korejských úřadů dokazují, jakou měrou dopustily se v tomto směru americké okupační jednotky porušení ustanovení článku 52 Řádu války pozemní, který stanoví: Naturální rekvisice a služby mohou být požadovány na obcích nebo obyvatelích toliko pro potřeby okupační armády. Naturální plnění buďte co možná hotově zaplacená, jinak buďte vydány stvrzenky.

V době této okupace záměrně vykrádaly okupační jednotky historické a umělecké památky, musea a sbírky Severní Koreje. Také toto jejich počínání je v neprostém rozporu s ustanovením článku 47 Řádu války pozemní, který říká: „Plnění je výslovně zapověděno.“

Tyto zločiny nejsou výjimečné a nahodilé. Zapadají do systému úsilí amerických imperialistů, jehož konečným cílem je válka k ovládnutí celého světa. Potvrzují to další skutečnosti, které byly odhaleny v měsíci dubnu o zločinech páchaných na válečných zajatcích internovaných na ostrově Kodže.

Američané odmítají dovolit po uzavření příměří návrat zajatým lidovým čínským dobrovolníkům a vojákům lidové korejské armády do jejich vlasti. Již sama tato skutečnost je v rozhodném rozporu s ustanoveními ženevských úmluv o nakládání s válečnými zajatci z r. 1929 a 1949. Američané zakrývají svůj nezákonný postup tvrzením o tom, že přý zajatci lidových sil sami hodlají zůstat na území okupovaném Američany.

Skutečnost je však úplným výsměchem všech zásad mezinárodního práva a ukazuje podlost a nízkost amerického imperialismu v plné jeho brutalitě.

Ve snaze získat potravu pro děla v připravované válce proti SSSR — vývoj bojových událostí v Koreji znovu ukazuje, že se nemohou na vlastní vojáky spolehnout — nutí zajatce, aby podepisovali „dobrovolné“ prohlášení, že chtějí zůstat v jejich službách, a když je odmítají podepsat, používají proti nim nejbrutálnějšího násilí, aby je k podpisu donutili. Mučí je, zabíjejí, masakrují tanky, násilně transportují a bijí, jen aby se podrobili. Jejich zvěrstva daleko překračují zvěrstva nacistických „naddlů“ páchaná v koncentračních táborech.

Domnívali se, že tyto jejich zločiny zůstanou utajeny díky systému mnohonásobných ochranných opatření kolem zajateckých táborů. Hrdinní lidoví vojáci se však postavili na rozhodný odpor a odmítají podepsat. Svědčí o tom na př. zpráva z pusanského zajateckého tábora, kde z 1600 zajatců pouze tři se násilím dali donutit k podpisu. O zvěrstvech amerických katanů se dozvědělo všechno mírumilovné lidstvo a odsoudilo je stejně rozhodně jako zločiny bakteriologické války.

Při hodnocení všech uvedených skutečností nutno vycházet z článku 6 statutu Mezinárodního vojenského soudního dvora, který stanoví: . . . Následující činy, nebo některé z nich, jsou zločiny spadající pod pravomoc soudního dvora, za které bude osobní odpovědnost:

a) Zločiny proti míru, to jest osnování, příprava, podněcování nebo podniknutí útočné války nebo války porušující mezinárodní smlouvy, dohody nebo záruky, anebo účast při společném plánu nebo spiknutí k provedení čehokoli z toho, co výše uvedeno;

b) válečné zločiny, to jest porušení zákonů války nebo válečných zvyklostí. Takové porušení bude v sobě zahrnovat vraždu a zlé nakládání nebo deportaci civilního obyvatelstva z obsazeného území nebo v něm k otrocké práci nebo pro jakýkoliv jiný účel, vraždu válečných zajatců nebo osob na moři, nebo zlé nakládání s nimi, zabíjení rukojmí, plnění veřejného nebo soukromého majetku, svévolné ničení měst a vesnic nebo pustošení neodvodněné vojenskou nutností;

c) zločiny proti lidskosti, to jest vražda, vyhlazování, zotročování, deportace nebo jiné nelidské činy spáchané proti jakémukoli civilnímu obyvatelstvu, před válkou nebo za války . . .

Z uvedených dokladů jasně vysvítá, že se američtí interveni a jejich li-syn-manovšti a imperialističtí sateliti dopouštějí ve válce proti lidově demokratické Koreji všech těchto zločinů. Je proto správné volat je k odpovědnosti podle ustanovení uvedeného článku statutu Mezinárodního vojenského soudního dvora, který ustanovuje, že „všichni vůdcové, organizátoři, podněcovatelé a spoluvinníci zúčastnění se při osnování nebo provádění společného plánu nebo spiknutí k provedení některého z uvedených zločinů jsou odpovědní za všechny činy všech osob při provádění takového plánu“.

V souvislosti s tím je třeba zdůraznit, že podle těchto ustanovení byli souzeni váleční zločinci hitlerovšti a italští, jako Göring, Keitel a p., za zločiny, kterých se dopustili v období své vlády a za druhé světové války. Nepřekvapuje, že se přes postupující fašisaci Spojených států amerických a za jejich vedení i ostatního imperialistického tábora při trestání válečných zločinců evropské Osy účastnili i zástupci Spojených států. Nebylo možné vzhledem k závažnosti zločinů hitlerovského a italského fašismu neúčastnit se při jejich potrestání, neboť by nikdy nebylo lze takový postup ospravedlnit pracujícím vlastní země, kteří se potrestání fašistických válečných zločinců dožadovali. Je však příznačné, že američtí mocipáni odmítli vydat k potrestání japonské válečné zločince, jejichž vina na přípravě a osnování bakteriologické války byla jasně prokázána při chabarovském procesu, vedeném Sovětským svazem proti přímým pachatelům použití bakteriologické zbraně ve válce proti Číně. Jak je mohli vydat, když sami používali jejich zkušenosti ve vlastních laboratořích na výrobu smrtelných bakterií, jak je mohli vydat, když již sami připravovali bakteriologickou válku proti lidově demokratické Koreji! Také skutečnost, že při bakteriologických výzkumech používají američtí imperialisté japonských bakteriologů, byla při zjišťování jejich zvěrstev v Koreji jasně prokázána. A stejně příznačné jako uvedené skutečnosti je i ta okolnost, že dnes propouštějí američtí mocipáni na svobodu hitlerovské generály a hrdlořezy, které v době, kdy k tomu byli donuceni veřejným míněním, odsoudili. Japonští váleční zločinci pracují ve štábech americké armády v Koreji i v Japonsku. Dnes potřebují jejich pomoci k připravované válce proti Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií, dnes jich potřebují, aby se od nich učili, jak vést barbarskou totální, t. j. bakteriologickou, válku v Koreji.

Jejich vina na všech spáchaných zločinech a zvěrstvech byla komisí Mezinárodního sdružení demokratických právníků jasně prokázána. Jejich odpovědnost za tyto zločiny je jednoznačně dána ustanoveními statutu Mezinárodního soudního vojenského dvora. Je třeba nepokrytě říci, že tato odpovědnost padá nejen na velitele a vojáky amerických jednotek a jejich pomahače z řad satelitních armád, kteří sami přímo se zločinů dopouštějí, ale i na vládu Spojených států, z jejichž rozkazů imperialistické síly své zločiny v Koreji páchají.

Stejně padá odpovědnost za tyto zločiny na vlády satelitních států, které své jednotky na pomoc doboyačným armádám amerických imperialistů do Koreje vyslaly.

Jejich odpovědnost není o nic menší než odpovědnost vlády USA. Skutečnost, že tyto vlády vyslaly svá vojska do Koreje pod nátlakem vlády USA, neoslabuje jejich odpovědnost, protože tyto vlády nejen podepsaly ženevský protokol, ale později jej i ratifikovaly, kdežto vláda Spojených států protokol sice podepsala, ale neratifikovala, ponechávajíc si zadní dvířka pro možnost budoucího použití. Tato skutečnost ji ovšem jen ze zločinných záměrů usvědčuje.

Je pravda, že válka v Koreji je vedena především v zájmu amerických monopolů, jimž má být ventilem k řešení bezvýhodné situace, do níž se dostávají vlivem stále se prohlubující krise kapitalismu. Válka v Koreji je pro ně velikým obchodem, který má přispět k jejich záchraně. Nelze se proto divit, že pokládají bakteriologickou zbraň za prostředek, který svými účinky nejlépe odpovídá jejich představám o dobytí panství nad světem, v němž by se zmocnily především surovinových zdrojů a továren a z lidí by nadělaly otroky. Jsou proto zvěrstva, jichž se interveni v Koreji dopouštějí, především obžalobou kapitalistického společenského řádu.

Tím ovšem nelze pominout odpovědnost osob, které v žoldu amerických monopolů dávají rozkazy k páčání zločinů nebo se jich samy dopouštějí.

Největší odpovědnost za zločiny páchané v Koreji mají američtí monopolisté. Avšak i prezident Spojených států amerických, jako představitel útočné a dobyvačné politiky amerických monopolů, nese plnou tíhu odpovědnosti za způsoby uplatňování této politiky. Celou svou úlohou zaujímá dnes stejné místo, jaké zaujímal nedávno Hitler. Velký díl odpovědnosti má tu i všem známý válečný provokatér Churchill. V podstatě nezměnil svou úlohu. Stejně jako dříve stojí i dnes v pozadí imperialistických snah o zničení Sovětského svazu. Jeho zločiny jsou teď však podlejší a barbarštější, protože se aspoň tím chce vyrovnat USA, které jinak přebírají bývalou moc a panství Britannie. Jako přímí pachatelé odpovídají plně velitelé imperialistických armád, všichni ti MacArthurové, Ridgwayové, Eisenhowerové a velitelé a vojáci jim podřízení, z jejich rozkazů zločiny páchající. Nechtějí na pochybách všichni ti Harrisonové, pro něž jsou brutální vraždy civilního obyvatelstva prostředkem k ukojení vlastní sebestýpy, že ujdou trestu za své zlořlosti.

Svémi činy se dopustili porušení těchto platných zásad a norem mezinárodního práva:

1. Charty OSN, čl. 2, odst. 7 a 4,
2. Řádu války pozemní (který je přílohou Úmluvy o zákonech a obyčejích války pozemní — uzavřena na II. haagské mírové konferenci 18. 10. 1907), jeho článků 23, odst. a) a e), 25, 27, 47, 55 a 56,
3. Ustanovení ženevské dohody z r. 1929 a 1949 o zacházení s válečnými zajatci,
4. Protokolu o zákazu užívat ve válce dusivých, otravných nebo podobných plynů a prostředků bakteriologických ze 17. 6. 1925,
5. Statutu Mezinárodního vojenského soudního dvora, čl. 6.

Stejně jako neušli spravedlivému trestu zločinci fašistického Německa, Itálie a Japonska, budou všim mírumilovným lidstvem potrestáni i jejich současní následovníci, pachatelé všech uvedených zločinů.

Svědčí o tom rozhodný odpor všeho mírumilovného lidstva, který se zdvihl, když byla barbarská zvěrstva imperialistických dobyvatelů odhalena a zveřejněna. Nejen v zemích tábora míru, ale v celém světě vyjádřili pracující lidé své rozhořčení nad postupem imperialistických vojsk v Koreji a vznesli požadavky na ukončení války v této mírumilovné zemi, odvolání imperialistických vojsk a potrestání zločinců. Stejně rozhodně vyjádřili svůj odpor proti zločinným pachatelům válečných zvěrstev v Koreji pracující Západního Německa, Francie a Itálie, když morový generál Ridgway vstoupil na půdu jejich zemí, aby dohodl se zaprodanci v jejich vládách zásady, podle nichž má být pracujících použito jako potravy pro děla v připravované válce amerických imperialistů proti Sovětskému svazu. Ukázalo se naprosto jasně, že použití plynů a bakterií nejen že nemůže přinést vítězství imperialistům v jejich nespravedlivé válce proti severokorejskému lidu, nýbrž právě naopak vedlo k semknutí všeho mírumilovného lidstva v jeho boji proti válce, k upevnění a posílení mírového hnutí a vůle zabránit válečným paličům v rozpoutání nové války.

Pokrokové lidstvo, vedené mohutným Sovětským svazem, má ve svých rukou sílu, která umožní, aby váleční zločinci a připravovatelé nových válek byli potrestáni.

Prameny: Zpráva komise Mezinárodního sdružení demokratických právníků o amerických zločinech v Koreji z 31. 3. 1952,

Řád války pozemní,

Charta OSN,

Statu Mezinárodního vojenského soudního dvora,

Ženevská konvence o zlepšení podmínek vojáků raněných a nemocných v poli,

Ženevský protokol o zákazu dusivých otravných a podobných plynů, jakož i bakteriologických zbraní za války

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ORGANISACE SOUČINNOSTI V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY

Div. gen. Jaroslav Ťokan

Tato práce je pokračováním dvou článků, uveřejněných ve Vojenské mysli čís. 1 a 2/1952. Tím se uzavírá řada otázek spadajících pod pojem velení v útočné operaci armády.

Redakce vyzývá důstojníky a generály, odborníky jednotlivých druhů vojsk a služeb, aby soubor těchto poučných článků doplnili dalšími pojednáními, v nichž by bylo dané thema podrobněji rozvedeno z jednotlivých odborných hledisek.

Úvod

Před druhou světovou válkou byly buržoasními doktrínami šířeny názory, že válku mohou rozhodnout samy jen některé druhy vojsk, jako na příklad letectvo a tanky. Tím byla přehlížena důležitost pěchoty i ostatních druhů vojsk.

Sovětské vojenské umění takové názory zavrhuje a naopak učí, že rozhodujícího výsledku lze dosáhnout jedině součinností všech druhů vojsk. Historická vítězství sovětských branných sil ve Veliké vlastenecké válce dokázala správnost tohoto učení.

V soudobých podmínkách boje i operace je možné provést úspěšný průlom dobře vybudované obrany nepřítele jen v součinnosti všech druhů vojsk, protože každý druh vojsk má v tomto průlomu svou rozhodující úlohu.

Soudobá útočná operace se provádí hromadným soustředěním sil a bojové techniky na směr hlavního úderu. K úspěšnému provedení průlomu a rychlému přenesení operace do hloubky nepřátelské obrany je kromě pěchoty potřebí soustředit velký počet tanků, dělostřelectva, letectva, ženijního, chemického vojska i pojiťek.

Je nasnadě, že takové hromadné nasazení sil a materiálních prostředků musí být řádně organisováno a za vedení operace i boje ustavičně řízeno. Organisovaného útoku možno dosáhnout jedině těsnou součinností všech druhů vojsk, a tak zabezpečit splnění daného úkolu. Proto má organisace součinnosti v soudobé útočné operaci a boji mimořádný význam. Bez ní si úspěšné provedení útočné operace nelze představit.

Veliteli armády a jeho štábu připadá v útočné operaci zvlášť důležitý úkol — organisovat a plánovat součinnost všech vyšších jednotek a druhů vojsk, zejména ve směru hlavního úderu, k dosažení konečného cíle operace.

Tato práce se zabývá organisací součinnosti na stupni armády při útoku proti rozvinuté obraně nepřítele v polních podmínkách.

I. Hlavní úkol součinnosti a její druhy

1. Hlavní úkol součinnosti druhů vojsk v útoku armády záleží v tom, aby dělostřelectvo, letectvo, ženijní a chemické vojsko zabezpečilo pěchotě a tankům vyrazení k útoku a provedení průlomu nepřátelské obrany. Po prolomení taktické hloubky nepřítele se společné úsilí všech druhů vojsk musí soustředit k tomu, aby bylo zabezpečeno zasazení rychlých jednotek do průlomu, boj přenesen do operačního prostoru nepřátelské obrany a dosaženo konečného cíle armády.

Rozhodujícího úspěchu v operaci a boji se dosáhne jedině tehdy, je-li úsilí všech druhů vojsk organicky a plánovitě sladěno. Podstata takového sladění záleží v tom, že je součin-

nost organisována tak, aby byly úkoly plněny všemi zúčastněnými vojsky podle jednotného zámyslu, co se týče cílů, času i způsobu. Organisovat součinnost znamená konkrétně stanovit, kdo s kým, kde a za jakým účelem společně pracuje, aby bylo dosaženo společného cíle operace.

- Organisace součinnosti v útočné operaci armády směřuje prakticky k tomu, aby
- bylo sladěno bojové úsilí a vzájemná pomoc vyšších jednotek i druhů vojsk i sousedů, pokud jde o cíle, čas i způsob,
 - byl stanoven jednotný systém orientačních bodů k určování cílů (jeden společný jazyk),
 - bylo zřízeno pevné, spolehlivé a živé součinnostní spojení mezi vyššími jednotkami a druhy vojsk.

Sladění bojové činnosti musí být organisováno osobním dohovorem odpovědných velitelů především v terénu. Jen tehdy, když terén nemůže být pozorován, může být tato činnost prováděna na mapách.

K dosažení správné orientace zpracovává štáb armády a rozesílá vojskům jednotný náčrt vztažných bodů (v měřítku 25 000 až 50 000), kodované mapy a signály pro součinnost, udávání cílů a poznávání. Tyto pomůcky se po určité době s hlediska utajení mění.

K zabezpečení spolehlivého součinnostního spojení se využívá všech druhů pojitků, zejména radiového spojení.

2. V útočné operaci na stupni armády rozdělujeme součinnost na dva druhy:

- na operační součinnost a
- na taktickou součinnost.

Pokud jde o jednotky, platí obecně zásada, že až do stupně armádního sboru mluvíme o taktické součinnosti, kdežto operační součinnost řeší otázky součinnosti vyšších uskupení, než je sbor (vojskových svazů).

Součinnost druhů vojsk (letectva, dělostřelectva) může být jak taktická, tak i operační. Operační součinnost řeší spolupráci, která má operační dosah, a obsahuje dvě složky. Předně je to součinnost armády jako celku ve spolupráci se sousedními armádami. Za druhé je to součinnost uvnitř armády samé, která řeší otázky součinnosti mezi prvním a druhým sledem armády nebo mezi prvním sledem armády a armádní rychlou skupinou.

Podmínky součinnosti se sousedními armádami stanoví armádě vždy ve svých směrnících velitel frontu¹⁾. Armáda musí součinnost se sousedy projednat a dohodnout. Součinnost v rámci armády stanoví sám velitel armády a jeho štáb.

Operační součinnost se zpracovává zpravidla na celou operaci, při čemž počáteční období je vyřešeno podrobněji.

Taktická součinnost řeší otázky sladění bojové činnosti jednotek a druhů vojsk při plnění úkolů taktického dosahu. Provádějí ji nižší a vyšší jednotky až do stupně armádního sboru.

Organisace taktické součinnosti v armádě se předvídá nejdéle na jedno období dopředu, zpravidla však na první den operace. Nejúplněji a nejpřesněji musí být zpracovány otázky taktické součinnosti při průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany.

Vypracovaný plán součinnosti se v průběhu operace a boje upřesňuje, doplňuje a podle vývoje situace i opravuje. Ve své podstatě se však nemění. Musí zabezpečovat jednotné chápání a vzájemné plnění společných úkolů všech zúčastněných vojsk tak, aby byl plán velitele armády splněn přesně a včas, podle daných podmínek situace.

Aby bylo takové součinnosti dosaženo, musí velitel armády a jeho štáb jako řídicí orgán za přípravy útočné operace

- stanovit činnost každého sboru s udáním šířky pásma, směru útoku, postupných úkolů a způsobu činnosti,

¹⁾ V Polním řádě a jiných předpisech a služebních pomůckách bylo až dosud používáno výrazu „velitelství fronty“ („fronta“ - ženského rodu). Napříště bude používáno názvu „velitelství frontu“ („front“ - mužského rodu, obdobně jako je tomu v ruštině). Název fronta zůstává ve svém obecném významu.

- každému druhu vojsk určit pořadí plnění úkolů podle objektů, aby byly sladěny s činností sborů,
 - určit směr činnosti armádní rychlé skupiny, čáru jejího zasazení do boje, jaké plní úkoly a jak je ostatními vševojskovými jednotkami, dělostřelectvem, letectvem, ženijním a chemickým vojskem podporována.
- V průběhu operace v hloubce nepřátelské obrany organisuje velitel armády a jeho štáb součinnost zpravidla běžně na základě nově vznikajících situací.

II. Operační součinnost

Operační součinnost v útočné operaci armády se provádí

- mezi sousedními armádami,
- mezi armádními sbory prvního sledu jako celku a armádní rychlou skupinou,
- mezi jednotlivými sledy armádní sestavy,
- mezi údernými skupinami armády na hlavním a pomocném směru,
- mezi prvním sledem, letectvem a ostatními druhy vojsk (armádní dělostřeleckou skupinou, armádními zálohami), které plní úkoly operačního dosahu.

Zásadní otázky součinnosti se sousedními armádami stanoví velitel frontu ve své směřnici. Úkolem velitele armády a jeho štábu pak je, aby tuto součinnost organisoval konkrétně a podrobně. Je nutno tak učinit za přípravy operace v těsné dohodě a spolupráci s veliteli a štáby sousedních armád.

Stává se, že armáda mívá za souseda armádu, s níž společně tvoří hlavní úderné uskupení frontu, a úsilí obou armád je vedeno na styku. V takovém případě musí být pro organisaci součinnosti předvídáno:

- do které čáry bude veden společný úder obou armád a v kterých prostorech má armáda pomoci sousedu a soused armádě,
- kdy a z které čáry se v průběhu průlomu útočné směry sousedních armád budou rozbíhat k obklíčování nepřítele,
- po případě z které čáry bude nasazena frontová rychlá skupina a kdo provede její zabezpečení.

Složitější případ organisace operační součinnosti nastává tehdy, když sousední armáda vede hlavní úder odděleně na svém křídle, aby soustředěnými útoky byl nepřítel v hloubce obklíčen a zničen. Taková součinnost vyžaduje pečlivého propracování zejména v tom, aby byl určen prostor setkání vojsk obou armád a učiněna opatření proti možnému protiúderu nepřítele.

V takovém případě půjde z počátku útoku o součinnost na styku armád, kde působí jen menší síly na pomocných směrech. Teprve po rozvinutí útoku hlavními silami do hloubky, zpravidla po prolomení druhého nebo třetího pásma obrany, dochází k plnému uplatnění operační součinnosti. Bude vyjádřeno tím, že hlavní uskupení sousední i vlastní armády musí být řízeno směrem na jeden a tentýž prostor, kde se mají setkat.

Pro tuto činnost třeba zvláště určit:

- v kterých směrech budou nasazeny armádní rychlé skupiny obou armád, aby pracovala jedna s druhou,
- kdo a kde přehradí cesty možného ústupu nepřítele,
- jakým způsobem se má projevit součinnost armády při ničení takto obklíčeného uskupení nepřítele,
- další úkoly armádních rychlých skupin a hlavních sil obou armád a jiné podrobnosti.

Při organisaci součinnosti vyšších jednotek druhého sledu s jednotkami prvního sledu třeba předvídat zvláště:

- kdy a kam mají za útoku postoupit vyšší jednotky druhého sledu armády,
- v kterém směru a jak mají být připraveny k včasnému zásahu do boje.

Při tom třeba poznamenat, že se vyšší jednotky druhého sledu armády obvykle pohybuji na styku jednotek prvního sledu, kde je předvídáno jejich zasazení.

Velikou důležitost má organizace součinnosti vyšších jednotek prvního sledu armády s armádní rychlou skupinou. Musí být pečlivě uváženy a konkrétně vyřešeny zejména tyto otázky:

- kde a které vyšší jednotky prvního sledu zabezpečují nasazení armádní rychlé skupiny do průlomu,
- jaké postavení mají zaujmout vnitřní křídla jednotek prvního sledu, na jejichž styku je nasazována armádní rychlá skupina; cesty, které mají být uvolněny a připraveny pro jednotky armádní rychlé skupiny,
- jak se může projevit další součinnost vyšších jednotek prvního sledu a armádní rychlé skupiny.

V podstatě běží o stanovení operačních cílů pro armádní rychlou skupinu po dnech nebo obdobích operace a o stálou spolupráci s hlavními silami armády.

Přitom je třeba se řídit zásadou, že se armádní rychlé skupině musí pomoci tak, aby měla volnost jednání zejména k zásahu proti přicházejícím zálohám nepřítele. První sled armády se svými protitankovými prostředky musí být s to přijmout protiútoky nepřátelských tanků a zničit je.

Při organizaci součinnosti armádní dělostřelecké skupiny třeba předvídat zásahy ve prospěch prvního sledu, ochranu boků armádní sestavy, boj se zálohami nepřítele a spolupráci s armádní rychlou skupinou.

Pokud jde o armádní protitankovou zálohu, je nutno stanovit, odekdy má být připravena k vyrazení na předvídaných směrech. Při tom je nutno předvídat součinnost s protitankovou obranou sborů prvního nebo druhého sledu a s armádní tankovou zálohou.

Veškerá činnost týkající se organizace operační součinnosti musí být zpracována v příslušné části plánu operace, a to podle jednotlivých údobí operace. Při tom je nutno uplatnit tyto zásady:

- podrobně a konkrétně vyřešit součinnost celé armádní sestavy až do čáry, která znamená rozbití nepřátelských sil v taktické hloubce obrany,
- další součinnost do splnění bližšího úkolu armády, t. j. do ovládnutí armádního týlového pásma obrany, stanovit v hrubších rysech,
- hlavní otázky organizace operační součinnosti až na konečný cíl armády rozvrhnout jen všeobecně.

III. Taktická součinnost

Taktickou součinností v útočné operaci armády rozumíme součinnost vyšších jednotek a všech druhů vojsk, které vedou boj.

Organizace součinnosti mezi vyššími jednotkami je zaměřena k tomu, aby určila způsoby vzájemné pomoci v boji, a to podle jednotlivých čar v terénu a podle času. Tato vzájemná pomoc může být prováděna jak v koordinaci společného ovládnutí určitých prostorů nepřítele, tak i v odrážení jeho protiútoků.

Při organizaci součinnosti mezi druhy vojsk musí velitel armády v terénu jasně stanovit posloupnost plnění jednotlivých bojových úkolů druhů vojsk podle prostorů a podle času;

- směr útoku a objekty pro činnost pěchoty a tanků společně s veliteli dělostřelectva, letectva, ženistů i chemického vojska,
- cíle, které mají být umlčeny nebo zničeny dělostřelectvem a letectvem,
- východiště útoku a zteče pěchoty a čáru, odkud se jí podřizuje část dělostřelectva,
- východiště a shromaždiště tanků.

Velitel armády a jeho štáb organizují taktickou součinnost vševojskových vyšších jednotek se silami a prostředky, kterých je na stupni armády používáno soustředěně (letectvo, dělostřelectvo, tankové a mechanisované vojsko, ženijní a chemické vojsko a zálohy velitele armády).

Organizace taktické součinnosti je vyjádřena v plánové tabulce boje, kterou zpra-

Schvaluji. Velitel armády

Plánová tabulka boje ... armády na první den operace

TAJNÉ!

sbor. gen.

Mapa 75 000/45

Datum

Pořadové číslo	Druh vojska	Pěchota	Dělostřelectvo	Letectvo	Tankové a mechanisované vojsko	Ženíjní vojsko	Chemické vojsko	Armádní zálohy
	Údobí boje							
1	Do začátku dělostřelecké přípravy	Činnost armádních sborů prvního a druhého sledu armády	Činnost dělostřelectva a jeho pohotovost k palbám. Činnost armádní dělostřelecké protiletectvé skupiny a protitankové zálohy	Letecké jednotky, které působí ve prospěch armády s udáním cílů	Činnost tanků přímé podpory, činnost armádní rychlé skupiny	Jaké práce, kde a kdy vykonává	Činnost v ochraně proti BCHL a zadýmování	Činnost protitankové, tankové a ženijní zálohy
2	V době dělostřelecké a letecké přípravy od H— do H—	Popis činnosti s udáním času, místa a způsobu činnosti.						
3	Zteč a dosažení bližšího úkolu sborů na čáře							
4	Pokračování v útoku a dosažení dalšího úkolu sborů na čáře							
5	Dosažení úkolu 1. dne sborů na čáře							
		(Na konec tabulky patří): Smluvená znamení: všeobecná: pěchota-dělostřelectvo: letectvo-tanky-pěchota:						

Poznámka: Armádní plánová tabulka boje má uvádět jen zásadní a všeobecné podmínky součinnosti. Vše ostatní má být zpracováno podrobně v tabulkách vyšších velitelství a velitelství druhů vojsk. Štáb armády tyto podrobnosti však sleduje a kontroluje.

Velitelům sborů a velitelům druhů vojsk se zasílají z této tabulky výpisy.

Náčelník štábu armády
Podpis

Náčelník operačního oddělení
Podpis

covává štáb velitelství armády. Podmínky této taktické součinnosti jsou v tabulce řešeny chronologicky za sebou, jak je předvídan a plánován vývoj boje. Tím vznikají jednotlivá údobí boje od doby před zahájením dělostřelecké a letecké přípravy až do skončení průlomem druhého pásma nepřátelské obrany a dosažení úkolu prvního dne.

V tabulce (vzor viz v příloze 1) musí být v podstatě vyřešeny:

a) Do začátku dělostřelecké přípravy:

- doba zaujetí východiště pro útok prvním a druhým sledem armády,
- data pohotovosti dělostřelectva a minometů, úkoly armádní protiletadlové skupiny k ochraně východiště vojsk armády,
- čára vyčkávacích postavení tanků a doba vyražení z těchto postavení,
- doba pohotovosti letectva na letištích,
- zřízení průchodů ženístů ve vlastních i nepřátelských zátarasech,
- činnost letectva před zahájením přípravy,
- činnost chemického vojska,
- činnost vojsk za možné nepřátelské protipřípravy.

b) V době dělostřelecké přípravy:

- činnost pěchoty ve východišti útoku: ničení nepřítele palbou kulometů, minometů, zahájení pěchotních palb všech druhů na zvláštní cíle (střílny, pozorovatelné, zákopy a p.), dokončení průzkumu, vyčištění předpolí přímo před předním okrajem (útočnými skupinami s jednotlivými tanky), doba zaujetí východiště zteče,
- činnost dělostřelectva, minometů, raketometů; trvání dělostřelecké přípravy a její hlavní úkoly při umlčování palebných zdrojů nepřítele, jeho protitankových zbraní; doba ničení pevností, palebných srubů, opěrných bodů na předním kraji, umlčení nepřátelských baterií; doba palebných přepadů na postavení nepřítele, doba klamných přenosů palby; doba spuštění palby raketomety; doba palebných přepadů všeho dělostřelectva a minometů na přední okraj před vyražením pěchoty ke zteči a přenos palby do hloubky;
- činnost letectva: doba bombardovacích náletů na nepřátelské dělostřelectvo, druhé sledy a zálohy, spojovací uzly a štáby; doba útoku bitevního letectva na přední okraj nepřátelské obrany; doba a úseky k vytvoření dýmové clony letectvem;
- činnost tanků: doba vyražení z vyčkávacího postavení do východiště; doba zahájení postupu z východiště do útoku; průchod skrze bojovou sestavu pěchoty a doba dosažení předního okraje pěchoty;
- činnost chemického vojska.

c) V době útoku a boje v hloubce nepřátelské obrany:

- doba vyražení ke zteči, přibližná doba ovládnutí jednotlivých čar (cílů) v hloubce nepřátelské obrany; směr postupu jednotek druhého sledu armády;
- činnost dělostřelectva: podpora útoku pěchoty a tanků palebným valem nebo postupnými palebnými soustředěními; provedení bočních palb k ochraně boků proti útokům nepřítele; doprovod pěchoty v její sestavě; úkoly dělostřelectva daleké činnosti k umlčení nepřátelského dělostřelectva a k odrážení nepřátelských protiútoků;
- činnost letectva: úkoly k ničení přicházejících a protiútok provádějících záloh nepřítele (prostory, směry); podpora útoku pěchoty a tanků v hloubce;
- činnost chemického vojska, zejména vytváření ochranných dýmových clon.

d) V době ovládnutí hlavního pásma obrany (bližší úkol sborů):

- čára nebo prostory, které mají ovládnout armádní sbory prvního sledu;
- pohotovost sborů k manévru, který zabezpečuje rozvinutí útoku k rychlému ovládnutí druhého pásma obrany,

- činnost dělostřelectva a letectva k doprovodu pěchoty a tanků, zejména ve prospěch mechanisovaných divízi od sborů prvního sledu.

e) V době ovládnutí druhého pásma obrany (úkol sborů prvního dne):

- čára nebo místo, kam mají sbory prvního sledu vyjít,
- k jaké další činnosti mají být sbory připraveny (první a druhý sled armády);
- nasazení armádní rychlé skupiny do průlomu, její zabezpečení dělostřelectvem a silami sborů prvního sledu;
- zabezpečení činnosti armádní rychlé skupiny bitevním, stíhacím a bombardovacím letectvem;
- činnost armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny při postupu hlavních sil armády dopředu a zabezpečení nasazení a boje armádní rychlé skupiny;
- činnost armádní protitankové zálohy, na které čáře a kdy zaujmout palebná postavení;
- činnost tankové zálohy armády, její zásah ve prospěch prvního, po případě druhého sledu armády nebo boj proti tankům nepřítele v součinnosti s protitankovou zálohou armády nebo samostatně.

Pokud jde o organizaci součinnosti armádních sborů prvního sledu s armádní rychlou skupinou při jejím nasazení do průlomu, třeba vyřešit zejména

- upřesnění úkolů sborů v jednotlivých údobích boje,
- upřesnění úkolů a sestavy armádní rychlé skupiny,
- určení jednotek armádních sborů, které budou společně pracovat při zasazení armádní rychlé skupiny,
- upřesnění čáry, kterou musí armádní sbory obsadit, aby bylo zajištěno zasazení armádní rychlé skupiny a zabezpečení jejích křídel,
- určení sil a prostředků sborů k odrazení možných protiútoků nepřátelských záloh,
- upřesnění plánu dělostřeleckého zabezpečení při zasazení armádní rychlé skupiny dělostřelectvem sborů,
- zajištění zasazení armádní rychlé skupiny a její činnosti v hloubce protiletadlovým dělostřelectvem,
- určení pochodových os, způsobu ženijní úpravy, organisace regulační služby, určení doby, kdy je třeba uvolnit komunikace pro zasazení armádní rychlé skupiny,
- určení velitelských stanovišť a pozorovaten před průlomem, v době zasazení armádní rychlé skupiny a způsob přemístění po zasazení,
- určení prostoru rozmístění částí týlu armádní rychlé skupiny, které nejdou s armádní rychlou skupinou do operační hloubky, a určení cest přísunu a odsunu.

Součinnost s ženijním vojskem

Pro ženijní vojsko je třeba v plánové tabulce boje předvídat zejména

- zabezpečení postupu prvního sledu pěchoty i tanků odtarasovacími skupinami,
- zabezpečení průchodů pro postup druhého sledu armády,
- ničení a blokování palebných ohnisek nepřítele útočnými skupinami,
- úpravu pomocných cest,
- opevnění dobytého terénu,
- zabezpečení křídel vyšších jednotek a armády,
- vyčlenění pohyblivých ženijních jednotek a materiálu pro činnost armádní rychlé skupiny, armádní protitankové a ženijní zálohy.

Součinnost s letectvem

a) Tato součinnost vyžaduje zvlášť pečlivého rozpracování. Musí být při tom přesně stanoveno zvlášť:

- které letecké jednotky, kdy a v kterých místech provádějí leteckou přípravu a kteří velitelé určují cíle leteckých útoků;
- které letecké jednotky, s jakým počtem letounů (vzletů) a koho (který sbor, divisi) přímo podporují;
- které letecké jednotky a jakými silami a kdy vedou boj s nepřátelským dělostřelectvem a ničí organisaci obrany nepřítele v hloubce,
- které letectvo je určeno k boji s nepřátelskými zálohami a k odrážení protiútoků;
- které letectvo zabezpečuje nasazení a boj armádní rychlé skupiny v hloubce.

b) Pro technické zabezpečení těsné součinnosti pozemních vojsk s letectvem třeba vycházet ze zásady, že u velitelství armády musí být představitel letectva, které je dočasně armádě podřízeno nebo ji podporuje.

Ten odesílá do štábů vyšších jednotek (sborů, divisí) velitele leteckých jednotek, styčné a jiné orgány od jednotek letectva, které jsou určeny k součinnosti.

Leteckí velitelé a orgány dle zpravidla na velitelském stanovišti nebo pozorovatelně poblíže velitele, s nímž mají provádět součinnost.

Pro spojení leteckého představitele s jeho leteckým velitelem, s letištěm i letouny ve vzduchu jsou mu péčí letectva přidělena potřebná radiová pojítka.

c) Při organisaci součinnosti s letectvem jsou štáby armády, armádních sborů a divisí letcům povinny

- ukázat v terénu východiště útoku a zteče pěchoty, směry útoku tanků i pěchoty;
- určit způsoby spojení mezi letectvem a pozemními vojsky podle čar v terénu a údobí boje,
- stanovit úseky pro průlet fronty letectvem a jeho zabezpečení;
- vyzvat letecké štáby k účasti při zpracování plánové tabulky boje a pracovat s nimi o plánu použití letectva ve svých útočných pásmech;
- správně obeznámit pozemní vojska s podmínkami součinnosti s letectvem, domluvit signály součinnosti a zabezpečit jejich proniknutí k jednotkám.

Zvláštní pozornosti štábu zasluhuje otázka součinnosti dělostřelectva s letectvem. Její podmínky vzhledem na komplikovanost třeba řešit velmi pečlivě.

Aby mohla být součinnost mezi dělostřelectvem a letectvem řádně organisována, je třeba zabezpečit

- vzájemnou znalost dělostřeleckých i leteckých úkolů podle prostoru i času, s využitím map, schemat i fotografických snímků;
- možnost současného plnění úkolů na jednom úseku;
- určení pořadí při plnění úkolů v tom případě, není-li možné nebo účelné umlčet určitý cíl nebo prostor současně oběma druhy vojsk;
- upravení činnosti dělostřelectva s letectvem útočícím střemhlav nebo z malých výšek na přední okraj nepřátelské obrany;
- uvědomění dělostřelectva o tom, kdy a v kterých místech prolétá letectvo čáru dotyku v obou směrech;
- uvědomění dělostřelectva o zakázaných prostorech jeho protiletadlové palby v těch případech, kdy plnění úkolů současně s letectvem není možné;
- podmínky přenosu dělostřelecké palby s cíli určených pro bombardovací letectvo, aby mu dým a prach způsobený dopadem granátů neztěžoval rozpoznávání cílů;
- určení cílů činnosti letectva pro výpomoc při vytváření dýmových clon;

— vzájemné dodání schemat štábům a jednotkám.

Při organisaci součinnosti dělostřelectva s armádní rychlou skupinou třeba předvídat

- úkoly dělostřelectva při nasazení armádní rychlé skupiny do průlomů, které mají být uloženy armádním, sborovým nebo divisním dělostřeleckým skupinám;
- krátkou dělostřeleckou přípravu na úseku, kde je nasazována armádní rychlá skupina, při čemž je nutno věnovat zvláštní pozornost bokům;
- přenos dělostřeleckých paleb do hloubky i na křídla (boky) při vyrazení armádní rychlé skupiny k útoku,
- vyčlenění doprovodného dělostřelectva.

Kromě toho musí být v plánové tabulce boje uvedena důležitá celoarmádní smluvená znamení. Pro každou samostatnou činnost nutno určit znamení zároveň několika způsoby (raketa, telefon, radio). Zejména je třeba pamatovat na stanovení začátku dělostřelecké přípravy, na přerušení a vyžádání dělostřelecké palby, na vyrazení tanků z výchozího prostoru, na přenos dělostřelecké palby do hloubky, na začátek zteče, na postupné ovládnutí důležitých čar v terénu (splnění úkolu), na vyžádání letectva a j.

Smluvená znamení se zapíše na konec tabulky a mimo to se opakují ještě v celoarmádní tabulce smluvených znamení.

IV. Zásady provádění organisace součinnosti

Podrobná organisace součinnosti pro útok na rozvinutou obranu nepřítele se provádí v přípravném období operace; a to zpravidla až po vykonání nezbytných prací. Proto možno k organisaci součinnosti v armádě přistoupit, jakmile

- byl proveden velitelský průzkum a vydáno rozhodnutí pro útok,
- byl vydán rozkaz pro útok velitelům armádních sborů a pokyny náčelníkům druhů vojsk,
- velitelé sborů a druhů vojsk provedli svůj velitelský průzkum a vydali svá rozhodnutí,
- byl zpracován plán operace.

Proto při útoku na rozvinutou obranu nepřítele nemůže být velitelský průzkum i organisace součinnosti provedena současně v jeden den.

Ještě před odjezdem do terénu k organisování součinnosti je žádoucí tyto otázky vyřešit na mapách. Může se tak stát na př. v době plánované pro výcvik velitelů a štábů. Při útoku na silně opevněnou nepřátelskou obranu je účelné takovou přípravu provést na plastickém stole.

Součinnost se nemá organisovat zvlášť pro každý druh vojska na celou hloubku, nýbrž podle údobí boje, jak budou postupně jednotlivé úkoly současně všemi vojsky plněny.

Počáteční údobí se zpracují podrobně a postupně do hloubky se stanoví pro orientaci jen všeobecné zásady.

Součinnost se organisuje zásadně shora dolů, t. j. od armády až po prapory. Při tom je potřeba pro každý velitelský stupeň vyhradit potřebnou dobu. Podle zkušeností je na pečlivou organisaci součinnosti při útoku na rozvinutou obranu nepřítele v celé armádě potřeba 5 až 6 dní. Z toho připadá na stupeň armáda — sbor, sbor — divise, divise — pluk a pluk — prapor po jednom dnu a pro prapor 1 až 2 dny. Tato doba se podle podmínek situace může prodloužit nebo zkrátit.

Při útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany nebo který provádí manévrovou obranu, se organisace součinnosti svým obsahem zásadně nemění, jen doba provádění se podstatně zkrátí.

Při útoku na opevněný rajon nebo na silně opevněné postavení nepřítele stává se organisace součinnosti značně obtížnou. Taková situace si vyžádá podstatně více času a práce

jak velitelů, tak i štábů všech stupňů. Čím silnější je odpor nepřítele, tím více je třeba zlepšit methodičnost a pečlivost organizace součinnosti, než tomu bývá za útoku v normálních podmínkách.

Po organizaci součinnosti velitelem formuluje štáb součinnost do plánové tabulky boje, rozpracovává a uvádí v život řadu opatření, která zabezpečují nepřetržitost součinnosti ve všech údobích boje, a organizuje kontrolu.

Organisaci součinnosti provádějí v terénu velitelé (náčelníci) druhů vojsk a služeb se svými štáby.

Vojska v té době bývají obvykle ještě v prostorech soustředění nebo v jiných úsecích. V zájmu provedení podrobné organizace součinnosti až do nejnižších jednotek bude účelné, aby vojska přišla — pokud to zpravodajské důvody dovolí — do východiště útoku tak, aby se mohla obeznámit se situací. Tato činnost si vyžádá obvykle jeden den, nejméně však 3 hodiny denního času (za světla).

Důležité je to, že štáb armády musí při svém časovém plánování s touto činností počítat. Proto je při zpracování kalendářního plánu činnosti v přípravném údobí útočné operace třeba vždy vyhradit dobu potřebnou pro organizaci součinnosti.

Činnost při organizaci součinnosti v armádě nutno rozplánovat; tuto práci provádí štáb.

Plán práce pro velitele při organizaci součinnosti v terénu se zpracovává v libovolné formě, musí však vyřešit tyto otázky:

- kteří důstojníci štábu a kteří velitelé (náčelníci) druhů vojsk a služeb se účastní organizace součinnosti;
- místa v terénu, na kterých bude součinnost organizována;
- dobu příchodu velitele armády a jeho skupiny na každé místo a časový rozvrh práce na stanovišti;
- základní otázky, které se budou řešit na každém stanovišti, a kdo se z podřízených velitelů jednotek a funkcionářů při tom zúčastní;
- dobu, místo setkání a postup při organizaci součinnosti se sousedy.

Úprava pracovních stanovišť v terénu je předvídána k době příchodu velitele armády na stanoviště. Provádí se tak, že na rozkaz náčelníka štábu je do tohoto prostoru předem vyslán jeden důstojník štábu. Zpravidla se za přímého dotyku s nepřítelem provádí organizace součinnosti druhů vojsk ze zákopů hlavního postavení nebo z velitelských stanovišť velitelů praporů nebo pluků prvního sledu. Tyto body, předem stanovené rozkazem náčelníka štábu armády se zesilují prostředky pro pozorování a pojítky.

V prostoru práce velitele organizuje štáb předem shromaždiště skupiny, organizuje ochranu a spojení se stanovišti, na nichž bude velitel pracovat; vypracovává pořadí, v jakém budou účastníci povoláni k veliteli armády, a reguluje jejich pohyb.

Příprava materiálu, který zabezpečí veliteli organizaci součinnosti druhů vojsk v terénu, záleží ve vypracování různých rozpočtů času, výpočtu bojových možností druhů vojsk, tabulek, schemat, přehledů a jiných dokumentů. Je-li dostatek času, řeší štáb armády do doby výjezdu velitele do terénu k organizování součinnosti řadu otázek samostatně a některé s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a služeb.

Zároven s těmito pracemi připravuje štáb armády pro velitele mapu, v níž musí být zakresleny všechny poslední zprávy o nepříteli a o jeho systému obrany, bojové úkoly sborů a armádního dělostřelectva, úkoly plněné letectvem; bojové úkoly sousedů. Kromě toho do doby výjezdu velitele do terénu k organizování součinnosti upřesňuje štáb armády schema vztahných bodů, tabulku poměru sil vlastních a nepřátelských a vypracovává tabulku radiových signálů, signálů pro součinnost, udávání cílů, hlášení a poznávání.

Všem účastníkům musí štáb vydat náčrt vztahných bodů, tabulku radiových signálů, signály pro součinnost, udávání cílů a poznávání.

V době, kdy velitel armády organizuje v terénu součinnost, pomáhá mu štáb domluvit činnost druhů vojsk a sladit činnost vlastních vojsk s činností sousedů. Štáb má připravený materiál předem domluvený s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a služeb a předkládá

veliteli potřebné informační zprávy, a je-li třeba, předkládá podle požadavků i své návrhy k jednotlivým otázkám, Důstojníci štábu, kteří se zúčastní organizace součinnosti, zakreslují do mapy a zapisují rozkazy a pokyny vydávané velitelem.

V mapě náčelníka štábu a náčelníka operačního oddělení musí být po provedení organizace součinnosti druhů vojsk zakreslena:

- pásma a směr hlavního úderu sborů podle jednotlivých objektů v terénu;
- rozhraní mezi sbory prvního sledu;
- bojová sestava armády do divisí;
- bližší a další úkoly sborů;
- vyčkávací postavení, výchozí prostor, osy přesunu, čára rozvinutí a čára zasazení armádní rychlé skupiny;
- východiště tanků, pohyblivé protitankové zálohy, pohyblivého oddílu zatarasovacího, osy jejich přesunu od zahájení útoku a čára rozvinutí;
- poslední čáry dvojitého nebo jednoduchého palebného valu a čáry, po jejichž dobytí mění dělostřelectvo palebná postavení;
- objekty určené k boření a prostory určené k umlčení dělostřeleckou a minometnou palbou jak v období dělostřelecké a letecké přípravy, tak i za boje v hloubce nepřátelské obrany;
- úseky (prostory, cíle), na něž jsou připraveny salvy raketometů;
- čáry a jednotlivé prostory, které mají být zajištěny, s označením sil a prostředků;
- čáry dýmové clony a úseky v nepřátelské sestavě, které mají být zadýmovány v době boje v hloubce obrany;
- osy přemístění dělostřelectva, záloh a armádní rychlé skupiny;
- umístění velitelských stanovišť a pozorovatelů velitele armády a sborů a osy jejich přemístění při rozvíjení útoku.

Součinnost organizovanou velitelem v terénu zpracovává štáb ve formě plánové tabulky boje. Tato tabulka je hlavním dokumentem plánování součinnosti druhů vojsk, všech součástí bojové sestavy a se sousedy. Hlavním podkladem pro zpracování této tabulky je rozhodnutí velitele a jeho pokyny v terénu. Plánová tabulka se vypracovává podle jednotlivých údobí boje. Vyznačí se v ní činnost, jak byla vyložena v stati III. této práce.

Plánovou tabulku útočného boje zpracovává náčelník štábu armády společně s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a služeb. K jejímu technickému provedení (zápisu) použije náčelník štábu z důstojníků operačního oddělení zpravidla toho, který se zúčastnil organizace součinnosti v terénu. Štáb vyplňuje rubriky tabulky tím způsobem, že slaďuje návrhy velitelů (náčelníků) druhů vojsk a služeb s činností sborů a upřesňuje, je-li třeba, jejich formulaci.

Aby byla plánová tabulka boje platná, musí být schválena velitelem armády. Štáb z ní potom pořizuje výňatky a výpisky a v potřebné míře je zasílá vykonavatelům.

Velitelé armádních sborů a druhů vojsk na základě těchto výňatků organizují svou součinnost a zpracovávají potom své vlastní plánové tabulky boje.

Práce štábu o organizaci součinnosti nekončí vypracováním plánové tabulky boje. Soudruh Stalin učí, že sestavení plánu je jen začátek plánování a skutečné řízení plánování se rozvíjí teprve po sestavení plánu, po kontrole v průběhu uskutečňování oprav a upřesnění plánu.

Závěr

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války svědčí o tom, že nepřetržitá součinnost druhů vojsk v boji závisí přímo na přesnosti její organizace před bojem. Dále na tom, jak štáb podle pokynů a rozhodnutí velitele včas předvídal možné změny situace v průběhu boje a jaká učinil opatření k včasnému zabezpečení součinnosti vojsk v boji.

Vzory součinnosti z let Veliké vlastenecké války svědčí o tom, že pro zabezpečení nepřetržité součinnosti má význam:

- soustavný a aktivní průzkum, nepřetržité pozorování bojiště a signálů davaných vojsky;
- neselehávající spojení mezi štábem a podřízenými jednotkami a druhy vojsk;
- včasná a úplná vzájemná informace o situaci mezi podřízenými a sousedy;
- společné umístění velitelů součinnostních jednotek druhů vojsk se vševojskovými veliteli na velitelských stanovištích a pozorovatelnách;
- jednotný systém vztažných bodů (orientace), udávání cílů a znalost stanovených signálů všemi podřízenými vojsky;
- přiblížení velitelských stanovišť a pozorovatelů vševojskových velitelů k vojskům ve všech údobích boje.

Nepřetržitá součinnost všech druhů vojsk vyžaduje stálé znalosti situace na frontě. Každá jednotka se musí snažit pomoci svému sousedu nebo využít jeho úspěchu a tím přispět k splnění daného úkolu.

Jen velitelé a štáby, kteří zvládnou všechny podrobnosti organizace součinnosti a dovedou sladit činnost všech jednotek a druhů vojsk podle jednotného zámyslu velitele, mohou zabezpečit předpoklady pro rozhodný úspěch útočného boje a operace a dosažení společného cíle.

ZASAZENÍ MECHANISOVANÉ DIVISE DO PRŮLOMU V ÚTOČNÉM BOJI ARMÁDNÍHO SBORU

Plk. pěch. Ján Lipový

Při budování naší armády čerpáme z bohatých zkušeností Sovětské armády, získaných v občanské a Veliké vlastenecké válce. Studující operace Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce, vidíme, že se útočné operace vyznačovaly rozhodným rázem boje, hromadným použitím vojsk a bojové techniky, velickou hloubkou a rychlým spádem útoku.

V uvedených operacích zvláštního významu nabyla mechanisovaná vojska, která se vyznačují velkou údernou silou, manévrovací schopností, vysokou taktickou a operační pohyblivostí, rychlostí a palebnou mohutností.

Záslouhou naší dělnické třídy, která dodává naší armádě výtečnou bojovou techniku, a na základě bohatých zkušeností Sovětské armády byla zařazena do bojového složení armádního sboru (AS) mechanisovaná divise (MD). Tímto zařazením se velmi zvýšila úderná síla AS, byl zabezpečen rychlý spád útoku v útočném boji, v protiútku i protiúderu v obraně a AS se stal schopný dosáhnout ještě rozhodnějších cílů.

MD je novou vyšší jednotkou, která má ve svém bojovém složení všechny hlavní druhy vojsk, má vlastní tyl a může řešit všechny úkoly v útočném i obranném boji. Vzhledem k důležitosti této nové vyšší jednotky a na úlohu, kterou má v soudobém boji i operaci, je třeba, aby si všichni důstojníci i generálové čs. armády dokonale osvojili znalosti vedení MD v soudobém boji. Za tím účelem objasním:

- úlohu a místo MD v útočném boji AS,
- úkoly MD v útočném boji a
- zasazení MD do průlomu.

1. Úloha a místo MD v útočném boji AS

V soudobých útočných operacích AS prvního sledu armády přináležejí nejdůležitější úkol — prolomit celou taktickou hloubku obrany nepřítele během prvního dne operace. To znamená, že AS prvního sledu musí překonat za jeden den nejsilnější vybudovanou obranu nepřítele do hloubky 12 až 18 km, k čemuž je třeba, aby vyvinul vysoké tempo útoku. Zabezpečení úspěchu armádní útočné operace bude zpravidla záviset na prolomení taktické hloubky obrany sbory I. sledu v tomto vysokém tempu.

Nejvíce sil i prostředků v taktické hloubce obrany bude mít nepřítel soustředěno v hlavním pásmu obrany. Bude tedy hlavní úspěch boje AS záviset na prudkém prolomení tohoto pásma a na zničení vojsk i bojové techniky nepřítele bránícího toto pásmo. Na dokonalejší zničení nepřítele bránícího taktickou hloubku obrany v krátkém čase, t. j. do příchodu operačních záloh nepřítele, bude záviset i další rozvinutí operace a celý její úspěch.

Při prolomení nepřátelské obrany vybudované v polních podmínkách, včas zaujaté, s dobře organizovanou palbou budou zpravidla v prvním sledu AS pěší divise, které budou mít úkol prolomit hlavní pásmo obrany. MD bude v tomto případě v druhém sledu AS připravena k zabezpečení narůstání tempa útoku a síly úderu z hloubky. Ke splnění tohoto úkolu bude zpravidla nasazována MD, když divise prvního sledu po prolomení postavení praporů prvního sledu a postavení plukovních záloh vnikne do palebných postavení hlavního uskupení nepřátelského dělostřelectva, čímž naruší hlavní kostru palebného systému. Bližším úkolem MD v tomto případě bude doprolomit hlavní pásmo

obranu nepřítele v těsné součinnosti s divisemi prvního sledu a energicky přejít k rozvíjení úspěchu na druhé pásmo obrany. Dalším úkolem bude ovládnutí druhého pásma obrany z chodu a tím i zajištění úspěchu útočného boje AS.

Při útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany, bude MD zpravidla zasazena v prvním sledu AS s oběma pěšími divisemi sboru, aby byl nepřítel rozdrčen jedním mohutným úderem na široké frontě.

MD může být tedy v útočném boji AS buď v prvním nebo v druhém sledu AS, podle toho, v jakých podmínkách probíhá útočný boj. Na příklad při útoku na spěšně zaujatou obranu nepřítele na třetím pásmu obrany mohou být všechny tři divise v prvním sledu AS. MD může prolamovat obranu nepřítele v prvním sledu AS společně s jednou pěší divisí i v tom případě, když obrana nepřítele není příliš hluboká a když je třeba vzhledem na situaci vyvinout vysoké tempo útoku, abychom zabránili přicházejícím operačním zálohám zaujmout obranná pásma v hlouce. Je-li MD v prvním sledu AS, plní spolu s pěšími divisemi nebo též samostatně hlavní úkol a prolamuje obranu nepřítele za týchž podmínek a v téže šířce pásma jako PD.

MD zaujímající místo v druhém sledu útočného uskupení AS je určena k využití úspěchu divisi prvního sledu a k jeho rozvinutí na druhé pásmo obrany.

MD včleněná do sestavy AS zvyšuje údernou sílu AS, zabezpečuje mu vysokou manévrovací schopnost a dává možnost použít rozhodných forem manévru směřujícího k zničení živé síly a bojové techniky nepřítele.

MD se v ruku velitele AS stává rozhodným prostředkem využití úspěchu a zabezpečení prudkého spádu útočného boje v taktické hloubce nepřátelské obrany a jeho rozvinutí do operační hloubky. Tím se stává nejrozhodnějším prostředkem projevení vůle velitele sboru a jeho vlivu na průběh boje. MD má tedy rozhodující význam ve vedení soudobého útočného boje AS, což jen zdůrazňuje, aby jejímu mistrovskému ovládnutí v bojové činnosti vojsk byla věnována zvýšená pozornost.

2. Všeobecné úkoly MD v útočném boji AS

K správnému pochopení úkolů MD v útočném boji AS osvětlím a srovnám výhody a nevýhody pěší a mechanisované divise.

Pěší divise

Výhody: Má více pěchoty, jednoho z hlavních druhů vojsk. Pěchota je méně zranitelná vzhledem na své větší možnosti využívání terénu. Pěší divise prvního sledu armády na začátku útočné operace stávají se tak válcem, který drtí nepřítele v nejpevněji vybudované obraně a ničí jeho živou sílu bodákem a granátem v součinnosti s jinými druhy vojsk. Pěší divise jsou schopny překonávat i nejtěžší opevnění a působit i v nejtěžším terénu, v noční i denní době. V pěších divisích je dále možnost lépe organisovat součinnost, což je jedním z hlavních předpokladů úspěchu v boji.

Nevýhodou pěší divise je malé tempo útoku, které je přímo závislé na schopnosti postupu pěšáka, t. j. při průlomu hlavního pásma obrany asi 2 km za hodinu.

Mechanisovaná divise

Výhody: Vzhledem na značný počet tanků, motorisaci a mechanisaci je schopna vyvinout vysoké tempo útoku, má velkou údernou sílu a manévrovací schopnost a stává se klínem AS, který rozráží obrannou sestavu nepřítele a táhne za sebou pěší divise. Je výborným prostředkem rozvinutí úspěchu.

Nevýhody: Má mnoho bojové techniky, auta a transportéry pro dopravu pěchoty, čímž se stává zranitelnější a je více poutána ke komunikacím a vhodnému terénu pro své rozvinutí. Pro svou rychlost nemůže být součinnost mezi jednotkami a druhy vojsk vždy plně dodržena. Pro svou větší zranitelnost a menší počet živé síly není schopna samostatně prolamovat silně vybudovanou obranu nepřítele.

Vycházejíc ze základních vlastností tankových a mechanisovaných vojsk, výhod a nevýhod MD, může MD plnit v útočném boji AS tyto úkoly:

- doprolamuje hlavní pásmo obrany nepřítele v těsné součinnosti s divisemi prvního sledu,
 - rozvíjí úspěch průlomu a provede vzetí druhého pásma obrany z chodu s předstunutými oddíly (PO) pěších divisí prvního sledu,
 - vede boj s taktickými zálohami nepřítele a ničí je po částech,
 - rozšiřuje úspěch průlomu, obkličuje uskupení nepřítele v taktické hloubce v součinnosti se sousedy, ovládne důležité body (přechody přes řeky, křižovatky a p.) a drží je do příchodu hlavních sil AS,
 - zabezpečuje zasazení armádní rychlé skupiny (ARS) a ve spolupráci s ní vede boj s operačními zálohami nepřítele,
 - vede dravé a nepřetržité pronásledování, zmocňuje se komunikačních uzlů a přechodů přes vodní překážky, čímž usnadňuje postup pěším divisím, desorganizuje týly a systém velení nepřítele a nedopustí, aby odešel a zaujal nová obranná postavení v hloubce,
 - překonává ve spolupráci s ARS obranná pásma v operační hloubce z chodu,
 - účastní se ve spolupráci s ARS operačních obkličení uskupení nepřítele a ve spolupráci s pěšími divisemi mění je v taktické obkličení a má rozhodující úlohu při rozdrobení obkličovaného nepřítele a jeho zničení,
 - zajistí a udrží do příchodu hlavních sil AS dobytá postavení, komunikační uzly, předmostí a p. a je připravena odrazit protiúder nepřítele.
- Uvedené úkoly zpravidla plní MD postupně v průběhu útočného boje AS, po případě jen některé z nich podle dané situace.

3. Způsoby zasazení MD do průlomu v útočném boji AS

Na základě úkolů, které normálně mohou být dány v útočném boji AS ke splnění MD, vidíme, že základním úkolem bude doprolomení hlavního pásma obrany nebo-li prolomení postavení divisních záloh a ovládnutí postavení sborových záloh z chodu. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války, zasazovala se mechanisovaná vojska do boje tenkrát, když bylo prolomeno postavení bráněné prapory prvního sledu a když byla narušena souvislost systému palby obránce, to znamená, když divise prvního sledu vnikly do postavení hlavního uskupení nepřátelského dělostřelectva. Nasazovat mechanisovaná vojska dříve, než bude narušen palebný systém obrany nepřítele, znamená, vydávat je značným ztrátám a tím snížit jejich údernou sílu a tempo útoku v hloubce.

Všechny ztráty, které bude mít MD při svém zasazení, bude počítovat při rozvíjení boje v hloubce obrany, kdy se vzdálí od divisí prvního sledu a bude odkázána hlavně na své vlastní síly a prostředky.

Nasadit však MD opožděně, znamená snížit tempo útoku prvního sledu AS a tím ponechat nepříteli potřebný čas k soustředění jeho záloh a narůstání odporu v hloubce obrany nepřítele, čímž nebudeme moci dosáhnout rozhodných úspěchů útoku.

Protože pěší divise prvního sledu AS při průlomu normálně vybudované nepřátelské obrany v polních podmínkách při prolamování hlavního pásma obrany nemohou už zdolat postavení divisních záloh s narůstajícím tempem, je nutné k zabezpečení narůstání tempa útoku z hloubky nasadit MD. Zasazení MD v útočném boji AS se zpravidla uskutečňuje v prostoru mezi postavením plukovních záloh a postavením divisních záloh. I když tento způsob zasazení MD pokládám za obvyklý v normálních podmínkách boje, nelze jej brát za šablonu v každém případě bojové činnosti AS. Soudobý boj je uskutečňován v různých podmínkách, veden různými formami a AS dostává v něm různé úkoly k dosažení daného

cíle boje. Proto čas a místo zasazení MD bude třeba řešit v každém případě podle zvláštností probíhajícího boje a podmínek, v kterých probíhá po ujasnění určeného úkolu AS. Jestliže po prolomení postavení praporů prvního sledu divisi zálohy nepřítel nestáčí zaujmout v hloubce hlavního obranného pásma obranná postavení a teprve se přesunují, nesmí se velitel AS rozpakovat zasadit MD ihned s cílem drtit tyto zálohy v době jejich přesunu a nedat jim čas k zaujetí obranných postavení. Takovým rozhodnutím jen zvýší tempo útoku AS a zabezpečí úspěch boje.

Vzhledem na zranitelnost MD organisovanou dělostřeleckou palbou nepřítel a údery bojového letectva musí být zasazení MD provedeno s překvapením, plynule, rychle. Nesmí se připustit žádná zbytečná zdržení na cestě z vyčkávacího postavení na čáru zasazení a na čáru zasazení. MD se proto zpravidla zasazuje do průlomu z chodu, což je nejvýhodnější provést na styku divisi prvního sledu. Tento způsob dává možnost MD přesunout se na čáru zasazení středem bojového uskupení AS. Divise prvního sledu musí soustředit k její podpoře hlavní masu svých palebných a jiných prostředků a svými vnějšími křídly chránit boky zasazované MD v době pro ni nejchoulostivější, při průchodu bojovými sledy pěších divisi.

V jiném případě, když jedna z divisi prvního sledu je zdržována bojem s nepřátelskými divisními zálohami provádějícími protiútok a linie fronty mezi divisemi prvního sledu AS se značně láme, může dojít k roztržení fronty a vytvoření mezery. V takové situaci může být MD zasazena tak, aby využila mezery, která se vytvořila mezi divisemi prvního sledu, a tuto mezeru vyplnila. Její hlavní síly se však budou více přimykát k divisi, která má úspěch, a jednotky postupující v pásmu divise napadené budou mít jen úkol zajišťovací. I v tomto případě bude však MD zasazena z chodu a na rychlosti provedení vniknutí do průlomu bude v tomto údobí záviset i úspěch boje celého AS.

Zasadit MD z chodu je možno různými způsoby.

Jestliže divise prvního sledu postupují a nepřítel již svými jednotlivými součástmi zahajuje ústup, vejde MD do průlomu přímo z pochodových proudů, při čemž každý proud je zajištěn průzkumem všech druhů a silnými předsunutými oddíly, složenými z tanků, mechanisovaných jednotek zesílených dělostřelectvem a ženisty. MD projde prvními sledy bez jakéhokoli zastavení a zahájí pronásledování odcházejících součástí, aby je předešla na postavení divisních záloh. V tomto údobí je nejdůležitější, aby čelní jednotky MD po překročení bojového sledu pěších divisi svým prudkým a smělym postupem vpřed v součinnosti s předsunutými oddíly divisi vnesly paniku do řad nepřítel a využily ji pro další postup.

V jiném případě, kdy divise prvního sledu vedou prudký boj s nepřítelem, který ještě neprojevuje známky ústupu, bude MD při svém zasazení muset rozvinout svůj první sled, tankové a mechanisované prapory ve vzdálenosti 1 až 3 km od fronty (podle zvláštností terénu) a v bojové sestavě soustředěné na úzké frontě do 3 km překročí první sled pěchoty a vyrazí kupředu s celou svou bojovou sestavou. Zdržení na čáře rozvinutí nesmí však být delší než 30 až 60 minut. Větší zdržení by mohlo působit MD zbytečné ztráty od dělostřelectva a bitevního letectva. Zasazení MD bude proto nutné plánovat ve variantách.

Zasazení MD, provedené jakýmkoli způsobem, musí být velmi pečlivě a spolehlivě zabezpečeno, což bude hlavní starostí velitele a štábu AS. Je však třeba zdůraznit, že v armádní útočné operaci bude zasazení MD sborů prvního sledu koordinovat velitel armády. Aby bylo racionálně využito prostředků letecké a dělostřelecké podpory a aby byl zabezpečen jednotný mohutný úder celé sestavy armády, bude nejvýhodnější zasadit obě MD současně. To však nesmí být pokládáno za neměnné pravidlo, protože vývoj situace na frontě může být různý. Jestliže jeden ze sborů prvního sledu bude ve svém postupu zdržen a druhý bude mít úspěch, nesmí být promeškána výhodná doba pro zasazení MD toho sboru, jehož útok se úspěšně rozvíjí.

4. Plánování a příprava zasazení MD do boje v přípravném údobí

Vzhledem na důležitou úlohu, kterou má MD v útočném boji AS, a k zamezení zbytečných ztrát, hlavně v době soustředění, přesunu a zasazení, je třeba již v přípravném údobí útočného boje AS velmi pečlivě plánovat její činnost, dokonale organisovat její bojové a materiální zabezpečení a sladit její činnost s pěšími divisemi a druhy vojsk.

Příprava zasazení MD do průlomu v útočném boji AS zahrnuje:

- průzkum terénu, rozmístění nepřítele a vlastního vyčkávacího postavení,
- přípravu cest pro postup bojových jednotek a týlu MD a organisaci přesunu,
- sladění činnosti MD s činností pěších divisí v pásmu činnosti, ve kterém je zasazována,
- organisaci velení a spojení,
- organisaci bojového a materiálního zabezpečení přesunu na čáru zasazení.

K provedení všech opatření pro zasazení MD do průlomu je nutno dát veliteli MD nejméně tři dny času.

a) Příprava vyčkávacího postavení

Příprava vyčkávacího postavení bude v podstatě záležet

- ve výběru vyčkávacího postavení, před nímž bude předcházet pečlivý průzkum terénu a rozmístění nepřítele,
- v ženíjní úpravě a
- v bojovém zabezpečení MD v tomto postavení.

Výběr vyčkávacího postavení musí se dít s hlediska bojové činnosti AS, který do zahájení útoku bude zpravidla uskupen do obrany, t. j., že MD bude v druhém sledu rozmístěna v prostoru na druhém pásmu obrany, t. j. v hloubce asi 12 až 15 km.

MD bude tedy ve vyčkávacím postavení, které normálně zaujímají tanková a mechanisovaná vojska 2 až 3 dny před zahájením útoku. V tomto postavení bude MD připravena k obranné činnosti, aby při nenadálém útoku nepřítele protiútoky srazila nepřítele, který pronikl, nebo zaujala druhé pásmo obrany, bude provádět velitelské a speciální průzkumy a součinnostní dohovory.

Vyčkávací postavení má být voleno tak, aby skýtalo dostatek přirozených skrytů a krytů a mělo dostatek vody pro bojová vozidla a denní potřebu divise. Kromě toho má mít vyčkávací postavení dostatek komunikací pro příchod i východ MD. Jeho vzdálenost od předního kraje k začátku útoku bude 8 až 12 km.

K vlastnímu zabezpečení bude provádět MD řadu ženíjních úprav svého vyčkávacího postavení. Budou to především:

- vyhloubení úzkých ochranných zákopů pro skrytí živé síly při leteckém útoku,
- okopy pro skrytí tanků, bojových vozidel, aut a materiálu,
- přezkoušení prostoru na přítomnost min a jeho odminování a odmoření, jestliže byl prostor předtím obsazen nepřítelem,
- pečlivé maskování vozidel, materiálu a pohybu,
- stavba a úprava komunikací a pochodových os k zabezpečení pohybu ve vyčkávacím postavení a výjezdů z něho na cesty, po nichž divise pojedje na čáru zasazení,
- úprava velitelských stanovišť a pozorovatelů,
- ženíjní úprava bojového zajištění vyčkávacího prostoru,
- ženíjní zabezpečení zásobování vodou.

Při organisaci bojového zabezpečení MD ve vyčkávacím postavení bude hlavní důraz kladen

- na organisaci protiletecké obrany,
- na organisaci a provedení protitankové obrany a protichemické ochrany.

V protiletecké obraně budou řešeny hlavně otázky:

- hlásné služby,
- ochrany palebným systémem protiletadlových zbraní a bojovou činností stíhacího letectva,

- palebného systému pěchotních zbraní,
- opatření na ochranu vojsk (zmenšení účinnosti náletu a likvidaci následků) a protipožární opatření.

Vzhledem na ráz soudobého boje bude pro MD nejdůležitější pečlivá organizace protiletecké obrany, při čemž budou do zahájení útoku uplatňovány hlavně hlásná služba, která zabezpečí vojskům včas provést příslušná opatření k protiletecké obraně vojsk. Dále to bude maskování, které při přísné maskovací kázni bude nejdůležitějším činitelem k zajištění MD. Všichni velitelé a mužstvo musí si být vědomi poučky, že dokud nebude vyčkávací postavení prozrazeno, bude MD zabezpečena proti útokům nepřátelského letectva, a dokud nebude MD prozrazena, nebude ani uváděn v činnost palebný systém speciálních protiletadlových prostředků a palebný systém pěchotních zbraní. Spolu s protiletadlovými prostředky musí být v plné pohotovosti i prostředky protipožární ochrany, zvláště při rozmístění MD v lesích. Nejlepším prostředkem ochrany bojových vozidel, zbraní a materiálu ve vyčkávacím postavení jsou dobře zamaskované okopy, v kterých jsou umístěny. V těchto okopech jsou vozidla chráněna proti poškození od střepin leteckých pum a zamezuje se šíření požáru z jednoho vozidla na druhé; k uhašení požáru nebo hořlaviny je třeba mít v okopech písek nebo kyprou zeminu k zasypávání zápalných látek. Mezi jednotkami umístovanými v lesích je třeba zachovávat neobsazené prostory a zařídit pohotovostní a hlídkovací službu.

Zajištění MD ve vyčkávacím postavení proti tankům v podstatě provádí divize prvního sledu. MD provádí zajištění jenom rozmístěním protitankových jednotek a prostředků na komunikačních směrech vedoucích do vyčkávacího postavení směrem od čáry dotyku.

Protichemická ochrana vojsk MD bude záležet hlavně

- v chemickém průzkumu prováděném v těsné součinnosti s hlásnou službou,
- v pohotovosti individuálních ochranných prostředků,
- v zabezpečení hromadné ochrany v součinnosti s ženijním vojskem a
- v pohotovosti odmořovacích prostředků.

b) Příprava cest a pochodových os k zabezpečení východu na čáru zasazení a příprava regulace pohybu

K maximálnímu zkrácení doby potřebné k přesunu MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení je třeba velmi pečlivě připravit tento přesun. Příprava přesunu MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení bude záležet mimo jiné

- ve výběru a ženijní úpravě cest,
- v přípravě a plánování přesunu.

K zabezpečení rychlého přesunu z vyčkávacího postavení na čáru zasazení je pro MD třeba nejméně dvou průběžných cest. Jestliže je komunikační síť dostatečně hustá, terén výhodný a můžeme vybrat tři cesty, zkrátí se tím délka proudů MD a urychlí východ MD na čáru zasazení. Cesty vybíráme tak, aby byl na ně snadný východ z vyčkávacího postavení, neprobíhaly místy pro MD příliš zranitelnými (soutěsky, nesnadné sejítí s cest do terénu), aby bylo s ních možné snadné zaujetí bojové sestavy na čáře rozvinutí a aby od předního kraje navazovaly na možné cesty na území obsazené nepřítelem. Cesty se upraví a odminují až k přednímu kraji a plánuje se jejich odminování a úprava na nepřátelském území až po čáru zasazení. Za tím účelem určí sbor ženijní jednotky, které tento úkol budou plnit jak v přípravném údobí, tak i za útoku.

Počet cest potřebných k zasazení MD musí být především volen podle sestavy, v jaké MD pojede do průlomu.

Ženijní úprava cest bude vyžadovat

- provedení ženijního a chemického průzkumu vybraných cest (zjištění průběhu trasy, sjízdnosti a únosnosti cest a objektů na nich, možnosti objížděk),
- odminování a úpravu cest (zpevnění vozovky, obnovení rozrušených úseků cest), úpravu příčných cest a p.,
- zesílení objektů na cestách pro přesun tanků,

- přípravy materiálu pro rychlou obnovu mostů a jeho rozmístění v jejich blízkosti pro případ jejich rozrušení činností nepřátelského letectva,
- přípravy jednotek a materiálu a ženijních strojů k rychlému odminování a úpravě cest od předního okraje nepřítele až na čáru zasazení.

O úpravu cest bude pečovat sbor, který k tomu určí zvláštní ženijní jednotky s materiálem a stroji a bude tyto práce řídit.

K zabezpečení pohybu MD terénem, který je do zahájení útoku v držení nepřítele, bude muset ženijní náčelník sboru mít ve svých rukou zálohy ženijních sil i materiálu.

K zabezpečení přesunu MD na čáru zasazení musí být už v přípravném období dobře zaplánovaná regulace pohybu štábem AS. K zabezpečení pohybu MD v hloubce obrany nepřítele od čáry zasazení organisuje štáb MD regulační a uvolňovací oddíl, který se skládá

- z ženistů určených k očištění a úpravě cesty,
- z regulačních orgánů pro vytyčování cest a regulaci pohybu,
- z motocyklistů, motorisované pěchoty nebo obrněných aut pro zajištění.

Pohyb bude řízen tím, že

- budou včas prozkoumány a vytyčeny pochodové cesty, vyhlédnuty a vytyčeny cesty k obejití překážek,
- nebude dovoleno křížení pochodových proudů,
- budou učiněna opatření k udržení pořádku a pochodové kázně v pochodových proudech a
- bude zabezpečeno nerušené tvoření pochodových proudů.

K zmenšení počtu regulačních orgánů pro řízení pohybu se doporučuje co nejvíce používat značek a ukazatelů cest. Regulační a uvolňovací oddíl pracuje pod ochranou průzkumných oddílů a pohybuje se mezi průzkumným oddílem a čelní pochodovou záští-tou 1 až 2 km za průzkumem.

c) Organisace součinnosti

V přípravném období sladí velitel sboru při organisaci součinnosti v terénu činnost divisi mezi sebou a druhy vojsk na základě svého zámyslu útočného boje k dosažení stanoveného cíle boje.

Jaké otázky budou řešeny velitelem AS při organisaci součinnosti MD s divisemi prvního sledu a druhy vojsk? Budou to především otázky spojené se zabezpečením

- MD ve vyčkávacím postavení,
- přesunu MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení,
- zasazení MD a
- boje MD v hloubce.

Velitel AS ve svém rozhodnutí a v bojovém rozkaze pro útok určí:

- jaké místo zaujímá MD v uskupení vojsk AS pro útok (zdali v 1. nebo v 2. sledu),
- vyčkávací postavení, které se jí vyhrazuje do zahájení útoku,
- kdy a na jaké čáře plánuje zasadit MD do průlomu,
- po jakých cestách se má MD na tuto čáru přesunout,
- jakými silami a prostředky bude zesílena v době zasazení,
- kdo a čím ji bude podporovat při zasazení nebo zabezpečovat její východ na čáru zasazení,
- způsob a rozsah materiálně technického zabezpečení MD.

Na základě těchto údajů bude velitel MD organisovat součinnost v době soustředění ve vyčkávacím postavení především

- s protiletadlovým dělostřelectvem, které chrání MD, k sladění činnosti protiletadlového dělostřelectva s vlastními aktivními a pasivními prostředky,
- s ženijním vojskem, co se týká úpravy vyčkávacího postavení, jeho maskování, příjezdů a výjezdů z něho,

- s divisemi I. sledu, které v dotyku s nepřítelem zabezpečují MD nerušenou přípravu, které dodají vyčerpávající zprávy o terénu po přední kraj a provádějí průzkum obrany nepřítele,
- se zpravodajským oddělením štábu AS, které opatří veliteli MD potřebné údaje o druhém pásmu obrany a zálohách nepřítele, hlavně tankových.

K zabezpečení přesunu MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení bude třeba při organisaci součinnosti propracovat tyto otázky:

se ženijním náčelníkem AS

- odminování a úpravu cest pro výjezd z vyčkávacího postavení až na čáru zasazení a jejich uzavření po dobu průjezdu MD,
- odminování a úpravu cest pro zaujetí útočné sestavy z čáry rozvinutí až na čáru sesednutí pro případ, že MD bude k útoku rozvíňovat hlavní síly divise;

s velitelem dělostřelectva

- zabezpečení ochrany přesunu MD proti úderům nepřátelského letectva a zamezení leteckého průzkumu,
- zabezpečení příchodu posilových prostředků a určení místa a času jejich příchodu;

s představitelem letectva

- zabezpečení ochrany přesunu stíhacím letectvem,
- zabezpečení zpráv o situaci záloh nepřítele a činnosti vojsk nepřítele v taktické hloubce obrany,
- zabezpečení součinnosti s MD;

s divisemi prvního sledu

- průchod MD svým bojovým uskupením,
- zajištění východiště (čáry zasazení),
- zajištění boků v době přesunu;

s chemickým náčelníkem AS

- chemického průzkumu a případného odmoření cest určených pro přesun po přední okraj,
- způsob ochrany MD dýmem při přesunu proti vzdušnému pozorování a mířenému bombardování.

K zabezpečení zasazení MD do průlomu budou se při organisaci součinnosti v přípravném údobí projednávat tyto otázky:

s veliteli pěších divisí prvního sledu

- zabezpečení průchodu bojové sestavy MD prvním sledem pěších divisí,
- bojového zabezpečení zasazení MD divisemi prvního sledu (průzkumem, palebně, ochranou boků);

s velitelem dělostřelectva AS

- ochrany MD protiletadlovým dělostřelectvem proti úderům letectva,
- kdy končí úloha a kde se opět připojí k MD dělostřelectvo, které se zúčastnilo dělostřelecké přípravy u jiné vyšší jednotky,
- zabezpečení dělostřelecké podpory umlčením dělostřelectva a minometů nepřítele, samočinných zbraní, protitankových prostředků a živé síly, umlčením opěrných bodů, které by překážely postupu, a ochrany boků proti útoku v době zasazení s upřesněním těchto úkolů v průběhu boje přímo před zasazením,
- upřesnění otázek, kde, odkud a čím bude dělostřelectvo podporovat zasazení MD,
- určení doprovodného dělostřelectva;

s ženijním náčelníkem AS

- jak a jakými prostředky ženijní vojsko zajistí průchod MD bojovým sledem, cesty a jejich odminování, odminování východiště nebo průchod minovými poli opuštěnými nepřítelem,
- zesílení MD ženijními jednotkami a jakými, kde a kdy se dostaví;

s představitelem letectva

- jakými prostředky a kdy bude zabezpečena ochrana zasazení MD a její podpora;
- s chemickým náčelníkem AS
- provedení chemického průzkumu v prostoru zasazení MD, vytvoření a vytyčení průchodů v zamořeném terénu,
- oslepení nepřátelských pozorovatelů, které mají velmi dobrý výhled do prostoru zasazení, a oslepení důležitých palebných postavení,
- ochrana boků MD při zasazení vytvořením bočních dýmových clon na křídlech zasazení.

K zabezpečení boje v hloubce bude muset velitel MD při organisování součinnosti v přípravném období sladit tyto otázky:

s veliteli pěších divisí

- jak a čím budou PD využívat úspěchu MD,
- součinnosti MD s předsunutými oddíly pěších divisí při rozvinutí úspěchu,
- spolupráce MD s pěšími divisemi při odrážení protiútoků,
- zabezpečení boků a týlu MD pěšími divisemi,
- spolupráce MD s předsunutými oddíly pěších divisí při rozvinutí úspěchu v hloubce nepřátelské obrany,
- spolupráce MD s pěšími divisemi při ovládnutí pásma sborových záloh z chodu,
- způsob odevzdání skupin nepřítele nebo opěrných bodů obkličovaných jednotkami MD pěším divisím a uvolnění jednotek MD;

s velitelem dělostřelectva

- způsob podpory boje MD dělostřelectvem,
- ochranu MD protiletadlovými prostředky při rozvinutí útoku nebo průchodu soutěsek a p.,
- zabezpečení udržení dobytého terénu,
- zabezpečení shromáždění tanků a přeskupení,
- signály součinnosti, oslepení pozorovatelů,
- dýmové clony do boků;

s náčelníkem ženijního vojska

- ženijní zabezpečení boje MD v hloubce, zejména zdolávání vodních toků z chodu,
- zabezpečení dobytého terénu a účast v boji s tanky nepřítele;

s představitelem letectva

- způsob podpory MD při doprolovení hlavního pásma obrany a rozvinutí úspěchu a způsoby boje letectva se zálohami nepřítele,
- způsob podpory MD letectvem při boji o ovládnutí druhého pásma obrany bombardovacím a bitevním letectvem,
- způsob ochrany MD v hloubce stíhacím letectvem proti úderům letectva nepřítele,
- způsob podpory MD při odrážení nepřátelských útoků,
- signály součinnosti;

s chemickým náčelníkem AS

- jakým způsobem bude zabezpečena podpora chemickými prostředky sboru při provádění protichemické ochrany u MD,

- způsob zabezpečení ovládnutí 2. pásma obrany z chodu a přechodu přes vodní toky a přes soutěsky dýmem a osleповání nepřátelských pozorovatelů,
 - způsob ochrany boků MD dýmem při rozvinutí úspěchu,
 - zabezpečení udržení dobytého terénu nebo boků MD plamenometnými prostředky.
- Zásadně organisuje velitel AS součinnost v přípravném údobí tak, aby bylo veliteli a štábu MD jasné, s kým v jednotlivých údobích boje bude MD společně pracovat, kdo ji bude podporovat a komu má pomáhat. Na základě toho sladí další činnost a upřesní, jak se tato spolupráce bude provádět, jakými silami a prostředky, kdy a z čí iniciativy nebo ve prospěch koho. Je důležité ujasnit si a zpracovat tyto otázky již v přípravném údobí, protože v průběhu boje a v době od přijetí rozkazu velitele AS k vyrazení MD z vyčkávacího postavení do jejího příjezdu na čáru rozvinutí (zasazení) bude jen velmi omezený čas, v kterém bude možné provést jen upřesnění uvedených otázek.

d) Organizace velení a spojení

Bojový úkol dostává velitel MD osobně od velitele AS. Po přijetí úkolu, jeho ujasnění a pečlivém studiu situace nepřátelské, vlastní, terénu a času vydá velitel MD předběžné rozhodnutí a společně s veliteli pluků a posilových prostředků veliteli (náčelníky) druhů vojsk a štábem provádí velitelský průzkum.

Cílem velitelského průzkumu je

- upřesnit v terénu rozmístění nepřátelských a vlastních jednotek,
- prostudovat terén v pásmu činnosti,
- určit vyčkávací postavení a rozmístění jednotek v něm,
- určit druh ženijních prací pro přípravu vyčkávacího postavení, pro úpravu cest potřebných k jeho zaujetí a k vyrazení z vyčkávacího postavení až po čáru rozvinutí,
- určit způsob organizace součinnosti s jinými druhy vojsk v rámci sboru,
- určit opatření k bojovému zajištění.

Po dokončení velitelského průzkumu vydá velitel MD v terénu rozhodnutí, v kterém určí

- zámysl příští činnosti, sestavu MD,
- bližší a další úkoly pluků,
- čáru zasazení a na kterých čarách má být MD připravena k rozvinutí do bojové sestavy, popřípadě i čáru sesednutí,
- pochodové osy a směry pohybu,
- úkoly dělostřelectva, minometů a letectva,
- opatření pro bojové a materiálně technické zabezpečení,
- svoje stanoviště a stanoviště štábu divise a osu jeho přemístění.

Po vydání rozhodnutí velitele MD štáb divise plní tyto úkoly:

- získává zprávy o nepříteli od štábu sboru,
- sestavuje tankovou mapu prostoru příští činnosti MD,
- zpracovává plán příprav jednotek a součástí MD k zasazení do průlomu.

Štáb MD organisuje spojení uvnitř MD hlavně ve vyčkávacím postavení, kde bude použito jen linkových a pohyblivých pojítek, při čemž budou provedena přísná opatření k utajení. Plánuje dále spojení pro vedení boje po zasazení MD do průlomu a přemístění velitelských stanovišť.

e) Organizace bojového a materiálního zabezpečení

Bojové a materiální zabezpečení vojsk ve všech údobích jejich bojové činnosti je věc velitelů a štábů všech stupňů. Každé opominutí v tomto směru může vést k nežádoucím ztrátám živé síly a bojové techniky a tím může zavinit i nesplnění daného úkolu. Proto mu musí být věnována zvýšená pozornost. Na základě rozhodnutí velitele AS plánuje a organisuje bojové zabezpečení štáb sboru. Zasazení MD je nejchoulostivější moment v útočném boji AS. Proto musí být zabezpečení její činnosti věnována zvýšená pozornost štábu, který již v přípravném údobí provádí řadu opatření.

K bojovému zabezpečení činnosti MD musí štáb sboru předvídat¹

- provedení leteckého průzkumu pro potřebu MD,
- protitankovou obranu zasazení MD,
- ochranu MD protiletadlovými prostředky sboru v době příprav při zasazení do průlomu a při činnosti v hloubce obrany nepřítele,
- ochranu zasazení MD do průlomu dýmem,
- ženijní zabezpečení zasazení MD do průlomu,
- opatření k bojovému zajištění komunikací vyhrazených MD k jejímu zasazení.

Materiální zabezpečení bude v přípravném období záležet v nashromáždění zásob všech druhů, v opravě bojových vozidel a materiálu, v odsunu raněných a nemocných osob a v odsunu nepotřebného materiálu.

5. Zasazení MD do průlomu

Zasazení MD do průlomu v útočném boji AS bude záležet v řešení těchto otázek:

- přijetí rozhodnutí velitele AS k zasazení MD do průlomu,
- zaujetí bojové sestavy MD k zasazení do průlomu,
- bojové zabezpečení zasazení MD do průlomu,
- organizace součinnosti a zabezpečení velení,
- materiálně technické zabezpečení.

a) Přijetí rozhodnutí velitele AS k zasazení MD do průlomu

Jedním z nejdůležitějších momentů v útočném boji AS bude pro velitele AS přijetí rozhodnutí pro zasazení MD do průlomu. Velitel MD bude až do přijetí rozhodnutí k zasazení MD u velitele AS na jeho pozorovatelně, kde bude přímo sledovat průběh boje.

Při určování bojové sestavy musí velitel MD vycházet především z úkolu sboru, ze situace nepřítele a z jeho možností, ze situace vlastních vojsk a z jejich možností, z terénu, hlavně z komunikačních možností.

Štáb velitele AS i velitele MD v tomto období boje, hlavně v období, kdy dozrává situace k zabezpečení narůstání tempa útoku AS zasazením MD, musí být připraveny dát svým velitelům všechny podklady pro přijetí rozhodnutí. Velitelé vzhledem k tomu, že přímo sledují boj svých jednotek, budou velmi dobře obeznámeni s taktickou situací. Štáby vzhledem na situaci u sousedů musí být připraveny přesnými rozpočty vyvodit a zdůvodnit možnosti vlastní i nepřítele. Náčelník štábu AS, jako hlavní organizátor provedení rozhodnutí velitele a zabezpečení provedení tohoto rozhodnutí, musí v každém období boje hodnotit situaci s hlediska svého velitele i představeného velitele a štábu a musí především předvídat průběh událostí, což mu jedině zabezpečí, aby nezůstal za vývojem boje.

Nejdůležitější povinností štábu velitele MD i štábu sboru bude udržovat MD v přísné bojové pohotovosti od zahájení útoku, aby na krátký rozkaz, obvykle jen na signál nebo heslo, na základě připravených plánů uvedl MD do pohybu a přivedl ji v nejkratší době na čáru zasazení. Štáby MD a AS budou už provádět všechna opatření k uvolnění silnic a uvádět v život všechna plánovaná opatření k zabezpečení zasazení MD. Půjde hlavně o to, zkrátit co nejméně dobu mezi přijetím rozhodnutí velitele AS k zasazení MD a provedením tohoto rozhodnutí.

Velitel AS nemůže přijmout rozhodnutí k zasazení MD předčasně, dokud k tomu ještě situace nedozrála, ale jakmile rozhodnutí přijme, bude v zájmu celého průběhu boje, aby

¹ Na str. 44 je uveden příklad obsahu opatření k zabezpečení zasazení MD do průlomu, která plánuje a provádí štáb AS v jedné z možných situací. Podle zvláštnosti situace může být prováděno ještě mnoho dalších opatření kromě těch, která jsou v příkladu uvedena. K provedení těchto opatření rozpracovávají se podrobnější plány. Mohou být zpracovány různým způsobem, graficky nebo písemně. Jednotlivé druhy vojsk zpracovávají své plány zabezpečení zasazení MD. Je velmi důležité, aby ve všech grafických i písemných plánech bylo jasně vyznačeno: vyčkávací postavení MD čára zasazení a cesty na čáru zasazení; místa rozmístění orgánů velení do pluků v době zasazení MD; a signály součinnosti.

Další obsah plánu bude záviset na odbornosti (dělostřelecký, ženijní, spojovací atd.).

Schvaluji.
Velitel 1. AS
5. července 1952

PŘÍKLAD – NENÍ ŠABLONOU!

TAJNĚ

OBSAH
opatření k zabezpečení zasazení 1. MD do průlomu
Mapa 75 000

Přid. č.	Druh opatření	Úkol	Kdo splní
1	2	3	4
1	Organisace bojového zabezpečení:		náčelník zprav. oddělení 1. AS
	a) Průzkum	— organisovat průzkum činnosti záloh nepřítelů se zvláštním zřetelem na křídlo a věnovat zvláštní pozornost na pohyb tanků z prostoru, — organisovat pozorování bojiště v pásmu útoku 1. AS po čáře	
	b) PTO	— organisovat PTO pravého křídla na čáře k zabezpečení východu a rozvinutí 1. MD, — organisovat manévry PT záloh a POZ a připravit cesty pro jejich rychlé přesuny, — organisovat protiletectvou ochranu 1. MD ve vyčkávacím postavení, za přesunu a na čáře zasazení, — organisovat manévry PL prostředků k splnění uložených úkolů, — organisovat zadýmování 1. MD v době přesunu a na čáře zasazení,	náčelník štábu 1. AS a velitel dělostřelectva 1. AS ženijní náčelník 1. AS
	c) PLO	— sestavit pokyny pro přeskupení vojsk, uvolnění pochodových os vyhrazených pro přesun 1. MD a její rozvinutí, — organisovat regulační službu	náčelník oper. oddělení štábu 1. AS a pomocník velitele dělostřelectva pro PLO
	d) PCHO		náčelník operačního oddělení, chemický náčelník pomocník náčelníka operačního oddělení a ženijní náčelník 1. AS
2	e) Zabezpečení pohybu, přeskupení a rozvinutí		
	Organisace velení	— sestavení rozhodnutí velitele 1. AS a zabezpečení jeho proniknutí, — organisace součinnosti mezi vyššími jednotkami a druhy vojsk k zabezpečení zasazení 1. MD, — vybudování a organisace VP v rajoně a dále v rajoně, — vydání pokynů o rozmístění velitelských stanovišť divisí a pluků v době zasazování 1. MD	štáb 1. AS pomocník náč. oper. oddělení a náčelník spojení
3	Kontrola splnění rozhodnutí velitele	— prověrka času proniknutí rozhodnutí velitele 1. AS k vykonatelnosti, — kontrola organisace součinnosti mezi štáby a druhy vojsk k provedení zasazení 1. MD, — kontrola organisace PLO a PTO, — kontrola včasného soustředění posilových prostředků a 1. MD, — kontrola včasného rozvinutí a zabezpečení činnosti těchto jednotek, — kontrola včasného přesunu a rozvinutí 1. MD k zasazení, — kontrola včasného rozvinutí dělostřelectva k zabezpečení zasazení 1. MD, — kontrola činnosti 1. MD při zasazení a činnosti pěších divisí	provádí štáb 1. AS podle pokynů náčelníka štábu

(Viz pozn. ¹ na str. 43 dole).

Náčelník štábu 1. AS

Náčelník oper. oddělení štábu 1. AS

provedení nastalo co nejdříve, protože opoždění znamená zpomalení tempa, ponechání času nepříteli, aby se vzpamatoval, a tím ztrátu vhodné příležitosti k poražení nepřítele.

Velitel sboru musí vycházet z těchto hlavních rozpočtových údajů:

- jak daleko je MD od divisi prvního sledu,
- jakého času je třeba k překonání této vzdálenosti vzhledem na pochodové možnosti MD a na situaci, při čemž bere v úvahu čas potřebný k předání jeho rozhodnutí,
- kam nebo jak daleko postoupí divise prvního sledu za dobu, kdy se MD bude přesunovat, bereme-li v úvahu normální tempo útoku pěších divisi 2 km za hodinu.

Příklad jednoho z možných průběhů zasazení MD do průlomu je uveden v připojeném schematickém náčrtu.

Z této kalkulace mu vyjde doba, kdy musí přijmout rozhodnutí k zasazení MD, chce-li, aby překročila první sledy pěších divisi na určené čáře.

Jestliže velitel AS přijme rozhodnutí pro zasazení MD do průlomu dříve, než uzrálá situace, přijde MD na čáru rozvinutí (zasazení) dříve, než může být zasazena; v tom případě bude nutné ji tam zadržet a letectvo a dělostřelectvo nepřítele může jí způsobit značné ztráty.

Je-li rozhodnutí přijato později, mohou být divise prvního sledu před postavením divisních záloh již zastaveny a po příchodu MD bude těžší znovu zvedat jednotky I. sledu a nepříteli bude dán čas k zlepšení obrany.

MD potřebuje k svému zasazení určitý prostor. K východu na čáru zasazení je třeba aspoň dvou komunikací, což je pásmo o šířce 3 až 4 km. Aby jednotky jedoucí po těchto komunikacích byly chráněny před kulometnou palbou, je třeba toto pásmo rozšířit na obě strany o 1,5 až 2 km, takže dostaneme šířku prostoru potřebného pro zasazení MD 6 až 8 km. Tento prostor musí zajistit AS divisemi prvního sledu.

Velitel AS přijímající rozhodnutí pro zasazení MD do průlomu určuje

- bližší a další úkol MD, směr útoku nebo útočné pásmo (jestliže útočí v prvním sledu),
- čáru jejího zasazení a dobu pohotovosti k zasazení do boje,
- síly a prostředky zabezpečující zasazení MD a její boj,
- cesty pro příjezd na čáru zasazení.

Jakmile dostane velitel MD rozkaz k zasazení, vydá svému štábu krátký signál „Vpřed!“ a rozkaz k zasazení a odebere se na svou pozorovatelnu, kde do příchodu jednotek organizuje součinnost. Štáb provede přesun posilových jednotek podle připraveného plánu a jeho zabezpečení. V tomto období bude třeba vrcholného vypětí velitele a štábu.

b) Zaujetí bojové sestavy MD k zasazení do průlomu a provedení zasazení

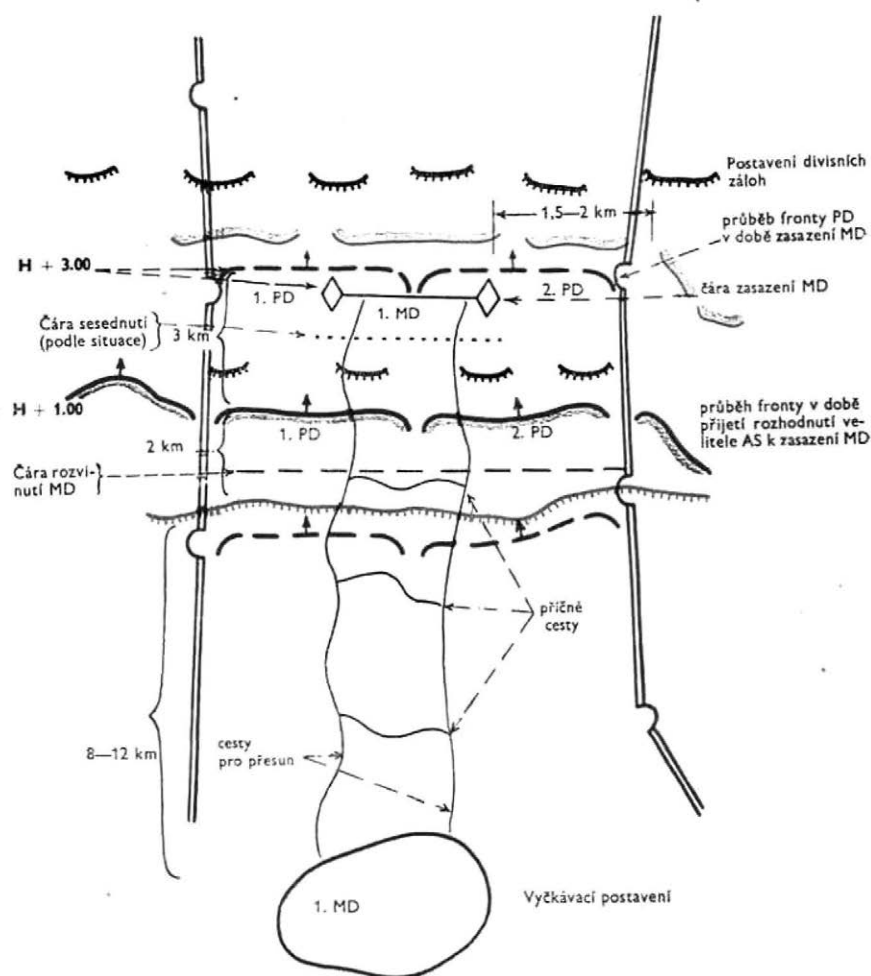
Na podkladě správného zhodnocení situace a vzhledem k danému úkolu mohou být tyto varianty bojové sestavy MD při zasazení do průlomu:

- s mechanisovanými pluky v prvním a tankosamohybným plukem v druhém sledu,
- s jedním mechanisovaným a s tankosamohybným plukem v prvním a s jedním mechanisovaným plukem v druhém sledu,
- ve výjimečných případech se všemi třemi pluky v prvním sledu s vyčleněním silné zálohy.

Tankosamohybný pluk bude veden vždy na směr hlavního úderu.

Ve všech těchto případech musí umístění druhého sledu, zálohy, dělostřelectva (hlavně protitankového) a jiných prostředků v bojové sestavě MD při jejím zasazení do průlomu odpovídat zámyslu velitele AS k vedení boje a situaci. Jestliže na příklad bude hrozit protiútok tanků nepřítele do pravého boku, bude protitanková záloha vedena v pravém pochodovém proudu a na levém se bude pohybovat druhý sled, tankosamohybný pluk. Protitankové prostředky v tomto případě jsou připraveny utvořit mocnou protitankovou palebnou překladu proti útočícím tankům nepřítele a umožnit tak tankosamohybnému pluku manévr k rozvíjení úspěchu nebo do boku a týlu nepřítele provádějícího protiútok k jeho zničení.

SCHEMATICKÝ NÁČRT PRŮBĚHU ZASAZENÍ MD DO PRŮLOMU

Náčrt 2.

V případě naznačeném v náčrtu je MD zasazována z čáry, na kterou pěší divise vyjdou v době $H + 3.00$. Střední vzdálenost z vyčkávacího postavení na čáru zasazení je 15 km. MD ji překoná za **1 hod. 30 minut**. Na rozvinutí prvního sledu MD je třeba počítat z dobou **30 minut**. Celková doba potřebná k vyjití MD na čáru zasazení od okamžiku vydání rozkazu k vyrazení z vyčkávacího postavení **bude tudíž 2 hodiny**.

Rozkaz k vyrazení musí být vydán v $H + 1$. (Tento příklad není šablonou!)

Bude však vyžadovat značné ztráty času provádět změny v bojové sestavě v době zahájení přesunu MD z vyčkávacího postavení.

Velitel MD musí proto pečlivě zhodnotit situaci, hlavně terén a jeho zvláštnosti a možnosti nepřítele (jeho záloh), již v přípravném údobí a vycházejí ze zámyslu velitele AS tvoří bojovou sestavu MD. Menší změny v bojové sestavě MD, bude-li jich třeba, provede během přesunu. K zabezpečení provedení těchto změn je třeba připravit již v přípravném údobí několik příčných cest spojujících hlavní cesty přesunu.

Způsoby zaujetí bojové sestavy a provedení zasazení do průlomu

Východ MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení bude probíhat různým způsobem podle toho, v jaké bojové sestavě bude vcházet MD do průlomu.

Zásadní požadavky pro zasazení MD do průlomu a pro vytvoření bojové sestavy jsou:

- dát možnost z chodu (bez rozvinování hlavních sil) překonat jednotlivá ohniska odporu a prolamovat obranné postavení spěšně zaujaté nepřítelem,
- dát možnost rychlému vejít do střetného boje s přicházejícími zálohami nepřítele před jejich rozvinutím a tím zabezpečit úspěch střetného boje,
- dát možnost pružnému manévrování k obejití silných opěrných bodů nepřítele, stojících v cestě při rozvinutí úspěchu.

Pro splnění těchto požadavků vyhovuje nejlépe způsob zasazení MD přímo v pochodových proudech.

Tento způsob jí umožňuje vejít do průlomu přímo z vyčkávacího postavení bez zastávky. Při zasazení do průlomu má MD obvykle tuto sestavu:

- průzkumné orgány,
- regulační a uvolňovací oddíly,
- předsunuté oddíly,
- sledy hlavních sil,
- sledy týlu pluků a divisní týlové součásti,
- týlová zajištění.

Při zasazení MD do průlomu se posilové prostředky rozdělují plukům vyjímajíc raketo-metné oddíly. Přímé zasazení MD se provádí takto:

Předsunutý oddíl MD postupuje před hlavními silami MD a po dosažení prvních sledů pěších divisí postupuje přímo za pěchotou (tempo 2 km za hodinu, zatím co hlavní síly ještě postupují tempem asi 12 km) a nevchází do boje, dokud pěší divise nedosáhnou určené čáry, nebo když pro dřívější zahájení boje nedostane velitel předsunutého oddílu rozkaz od velitel MD vyplývající ze zvláštnosti situace. Když divise prvního sledu vyjdou na určenou čáru a nepřátelský odpor již přestal být souvislý nebo když se u nepřítele začíná projevovat desorganisovanost, předsunutý oddíl předbíhá pěchotu, o čemž dá signál veliteli MD, a energickým a prudkým postupem vpřed proniká na postavení divisních záloh a tím uvolňuje cestu hlavním silám, aby mohly projít průlomem v proudech bez rozvinování. K splnění tohoto úkolu je třeba, aby měl dostatečnou průraznost, proto se obvykle skládá ze zesíleného tankového praporu, neboť je nežádoucí ztratit v tomto údobí boje čas upoutáním předsunutého oddílu do boje s ustupujícími částmi nepřítele. Hlavním předpokladem úspěchu MD bude uchovat hlavní síly pro boj o druhé pásmo obrany a s taktickými zálohami nepřítele. Velitel AS bude proto zasazovat MD v takových podmínkách, aby mohlo být použito uvedeného způsobu zasazení, a k vytvoření těchto podmínek usměrní boj divisí prvního sledu.

Jiného způsobu provedení zasazení MD budeme nuceni použít v tom případě, když nepřítel sice zvolna, ale organisovaně ustupuje a klade divisím prvního sledu úporný odpor, takže ztrácí tempo útoku.

V tomto případě už nebude možné vejít do průlomu v proudech, neboť to by MD způsobilo zbytečné ztráty, ale bude třeba částečně rozvinout první sled MD k zabezpečení doprolomení postavení divisních záloh. V tomto případě podle situace a podmínek terénu bude mít MD sestavu s dvěma mechanisovanými pluky v prvním a s tankosamohybným

plukem v druhém sledu. Mohou však být podle situace i jiné kombinace s tankosamohybným plukem v prvním sledu. Šířka rozvinutí MD bude v takovém případě asi 2 až 3 km, počítáme-li, že budou v prvním sledu čtyři mechanisované prapory, z nichž každý se rozvine na šířce 500 až 700 m.

Pluky prvního sledu však v každém případě rozvinou mechanisované a tankové prapory a motorisovaný prapor a samohybný oddíl bude postupovat v druhém sledu.

Z vyčkávacího postavení bude se MD přesunovat ve 2 až 3 proudech. Protože však bude MD muset vejít do průlomu s rozvinutým prvním sledem, bude třeba určit místo mezi vyčkávacím postavením a čarou zasazení, kde provede rozvinutí a přejde z pochodové sestavy do bojové. Toto místo se nazývá čarou rozvinutí MD, která bývá naznačována v prostoru původního předního okraje.

Provedení rozvinutí musí být organisováno a připraveno již v přípravném údobí tak, aby zdržení MD na této čáře bylo co nejmenší, a proto musí být provedeno během 30 až 60 minut, jinak utrpí MD od dělostřelectva, minometů a letectva nepřítele zbytečné ztráty.

Podle situace a podmínek terénu může si velitel MD mezi čarou zasazení a čarou rozvinutí určit ještě čáru sesednutí, na které pěchota opouští auta (bojová vozidla), která odjíždějí do shromaždišť, kde jsou v pohotovosti následovat za pěchotou.

Tu je třeba poznamenat, že pěchota na pancéřovaných terénních vozidlech je chráněna proti kulometné palbě nepřítele. Není však chráněna proti ručním granátům, které mohou být do vozidel vhozeny z nejmenší vzdálenosti nepřátelskou pěchotou. Bude proto nutné, aby pěchota, která narazí na nepřítele bránícího se v zákopech, seskočila ve vzdálenosti dohozu ručních granátů s vozidel a pod ochranou tanků přímé podpory zničila bodákem a granátem nepřátelský odpor. Pancéřovaná pásová vozidla zatím vyčkávají na pěchotu za nejbližší terénní vlnou a po zničení nepřítele na signál pěchoty vyrážejí vpřed. Pěchota opět nasedne a pokračuje v útoku. Tohoto způsobu bojové činnosti nemohou použít prapory motorisované, neboť nákladní auta jsou zranitelná jak dělostřeleckou, tak i kulometnou palbou nepřítele."

Pochodová sestava MD pro přesun z vyčkávacího postavení na čáru rozvinutí bude přímo závislá na předpokládané sestavě, kterou chceme zaujmout při zasazení MD do průlomu. Podle tohoto předpokladu tvoříme pochodové proudy tak, aby dávaly možnost zaujmout bojovou sestavu na čáře rozvinutí v nejkratším čase.

K oběma uvedeným způsobům provedení zasazení MD do průlomu budeme klást ještě jeden důležitý požadavek, totiž, aby průchod MD průlomem byl co nejkratší. Z toho vyplývá nutnost postupovat v několika proudech, což je však omezeno šířkou průlomu a komunikacemi, nebo co nejvíce nahustit bojovou sestavu, hlavně zkrácením pochodových proudů. Protože ve většině případů bude MD procházet průlomem po dvou komunikacích, bude třeba bojovou sestavu zkrátit tím, že jednotlivá auta a bojová vozidla zkrátí vzdálenost mezi sebou na 20 m a hlavně všechna pásová vozidla sjedou s komunikací do terénu a na komunikacích se budou pohybovat jen kolová vozidla. Tímto způsobem vytvoříme kromě dvou proudů na komunikacích ještě souběžné proudy v terénu a zkrátíme hloubku MD na 10 až 15 km, což při tempu průchodu průlomem (postup v terénu 6 až 8 km znamená, že MD projde průlomem asi během 2 hodin.

Je jasné, že tento způsob průchodu průlomem bude znamenat velké nahuštění vojsk, což bude nejcitlivějším místem v bojové sestavě AS, a proto musí být bojovému zabezpečení zasazení MD věnována zvláštní pozornost. Přitom však je třeba si uvědomit, že čím rychleji projdeme průlomem, tím výhodněji pro další rozvinutí boje a tím více zkracujeme dobu, která znamená vrcholné vypětí velitelů, štábů, sil a prostředků v útočném boji AS, hlavně pro organisaci bojového zabezpečení a zranitelnost bojové sestavy AS.

c) Bojové zabezpečení zasazení MD do průlomu

Z předcházejícího výkladu je jasná důležitost momentu, kdy velitel AS zasazuje svůj druhý sled — mechanisovanou divisi, pro celý další vývoj útočného boje AS a v předešlém bodě byla osvětlena zranitelnost bojové sestavy AS v době průchodu MD průlomem.

Nepřítel bude sám činit všemožná opatření, aby znemožnil zasazení MD. Budou to především hromadné údery jeho letectva a dělostřelectva a protiútoky tanků v době zasazení a těsně po zasazení MD. Kdyby se nepříteli podařilo znemožnit zasazení MD, bude tím ohrožen i úspěch armádní operace.

Jasně z toho také vyplývá, že se téměř všechny síly a prostředky AS musí zúčastnit zabezpečení MD v době jejího zasazení, a největší starostí velitele AS jako hlavního organizátora boje a štábu AS jako orgánu, který zabezpečuje provedení jeho rozhodnutí, bude sladit činnost všech vojsk k spolehlivému zabezpečení zasazení MD do průlomu.

Zasazení MD se zabezpečuje divisemi prvního sledu, veškerým dělostřelectvem AS, armádní dělostřeleckou skupinou, protiletadlovými prostředky sboru (posilovými i armádními) chránícími vojska sboru, veškerým letectvem podporujícím AS, ženijním a chemickým vojskem a chemickými prostředky divisí prvního sledu a organizací spolehlivého a stálého spojení.

Zabezpečení zasazení MD

Úspěšné zasazení MD do průlomu se zabezpečuje

- pečlivou přípravou zasazení do průlomu a sladěním činnosti MD s pěšími divisemi uskutečňujícími průlom,
- skrytým soustředěním, zastíráním všech přípravných prací a neočekávaným zahájením činnosti,
- spolehlivým chráněním stíhacím letectvem a protiletadlovými prostředky,
- přesně organisovanou součinností s pěšími divisemi,
- umlčením odporu nepřítel v hloubce obrany a zdržováním příchodu jeho záloh činností letectva,
- nepřetržitým velením MD v průběhu činnosti a dokonalým jejím spojením s podpůrným bojovým letectvem a s pěšími divisemi,
- zabezpečením všech čar, kterých dosáhly pěší divise prvního sledu.

Velitel AS je povinen při zasazení MD do průlomu zabezpečit její průchod pásmem průlomu.

Proto musí

- rozvíjet útok na obchvat a do týlu vzniklých boků, aby byla rozšířena fronta průlomu,
- umlčet palbou dělostřelectva a minometů ohniska obrany na bocích průlomu,
- organisovat palebné a za příznivého větru dýmové zarámování boků průlomu,
- umlčet palbou dalekonosného dělostřelectva odpor nepřítel v hloubce vzniklého průlomu,
- zdržet příchod nepřátelských záloh palbou dalekonosného dělostřelectva a činností letectva,
- opravit hned za útočícími pěšími jednotkami poškozené cesty a mosty a zřídit pomocné cesty pro vyšší jednotky zasazené do průlomu,
- uvolnit stanovené cesty a pochodové osy od dělostřeleckých jednotek a dopravních prostředků,
- zabezpečit MD průchod bojovými sestavami prvního sledu,
- zabezpečit pohyb týlu mechanisované divise vpřed.

Zabezpečení zasazení MD provádějí:

Divise prvního sledu

Největší úlohu při zabezpečení zasazení MD do průlomu budou mít pěší divise prvního sledu. Budou plnit nejvíce a nejdůležitějších úkolů při zabezpečení MD a mezi nimi a MD bude také prováděna nejtěsnější součinnost, protože na úspěchu pěších divisí prvního sledu bude největší měrou záviset úspěšné provedení zasazení MD a úspěch MD bude v rozhodné míře mít vliv na splnění úkolů pěších divisí a celého AS. Tyto okolnosti jsou také podkladem pro její těsnou spolupráci a plný zájem na vzájemném zabezpečení.

Úlohou divisií prvního sledu pro zabezpečení zasazení MD do průlomu bude

- prolomit nejpevněji vybudované a bráněné pásmo obrany, narušit souvislost palebného systému nepřítele a zmocnit se čáry zasazení,
- zmocnit se pozorovatelem a míst obsazených nepřítelem ležících v bocích průlomu, z nichž by mohl řídit pozorovanou nebo přímou dělostřeleckou palbu proti MD,
- nezadržitelným postupem vpřed celou bojovou sestavou zabránit nepříteli zastavit se a organisovat souvislý odpor,
- pečlivě, nepřetržitě a do hloubky vést průzkum obranné sestavy nepřítele, odhalit jeho protitankové prostředky, tanky, opěrné body a zátarasy všech druhů, které by mohly ohrozit úspěšný útok MD,
- organisovanou palbou všech svých prostředků umlčet živou sílu nepřítele před čarou zasazení,
- spolehlivě chránit boky procházející MD před protiútoky nepřátelských tanků a pěchoty,
- propouštět MD svou bojovou sestavou uvolněním cest a prostorů, kudy prochází MD,
- chránit prostory zasazení svými protiletadlovými prostředky,
- informovat velitele a štáb MD o situaci nepřítele, vlastních vojsk a terénu.

Dělostřelectvo

K zabezpečení zasazení MD do průlomu plní dělostřelectvo na úseku zasazení tyto úkoly:

- umlčuje živou sílu a palebné prostředky nepřítele, hlavně protitankové prostředky, tanky a zálohy krátkým, ale mohutným palebným přepadem dělostřelectva v prostoru před čarou zasazení,
- chrání MD na cestě na čáru rozvinutí a v prostoru zasazení proti úderům letectva nepřítele,
- chrání boky MD při zasazení a při rozvinutí útoku proti protiútokům a bočním palbám nepřítele,
- vede boj se zálohami nepřítele a zdrží jejich rozvinutí až do skončení průchodu MD průlomem,
- vede boj s nepřátelským dělostřelectvem,
- zabezpečuje rychlé rozvinutí boje z čáry zasazení palebným doprovodem,
- zesiluje MD dělostřelectvem pro boj v hloubce.

Letectvo

- provádí stíhací ochranu MD při východu na čáru zasazení a při průchodu vytvořeným průlomem,
- provádí nepřetržitý průzkum bojiště a postupových cest MD a sleduje zálohy nepřítele, směřující k prostoru průlomu,
- bitevním doprovodem ničí odpory před čarou zasazení, podporuje MD při jejich zdolání a zajišťuje boky MD, aby tak zabezpečilo rychlý průchod průlomem,
- svými údery podporuje doprolomení hlavního pásma obrany,
- zabezpečuje rozvinutí útoku MD do hloubky údery na odpory, které jsou na směrech postupu, a proti zálohám na bocích MD.

Ženíjní vojsko

- odminuje, upraví a vytyčí ihned za bojovými sledy divisií prvního sledu cesty pro průjezd MD až na čáru zasazení,
- odminováním východiště zabezpečí zaujetí útočné sestavy a postup MD sestavou bojových sledů pěších divisií,
- provádí ženíjní průzkum a podporuje vyrazení a útok divise v hloubce.

Chemické vojsko

- chemickým průzkumem a odmořováním cest přímo za bojovými sledy divisí zabezpečí bezpečný východ MD na čáru zasazení,
- odmořováním průchodů ve východišti (čáry rozvinutí) zabezpečí zaujetí bojové sestavy,
- zabezpečí průchod MD zamořeným prostorem,
- zabezpečí rozvinutí MD a vejít do průlomu přikrytím boků dýmem,
- chrání přesun a průchod soutěskami dýmem.

Závěrem je třeba uvést, že čím lépe bude zabezpečeno zasazení MD a vejde-li do průlomu beze ztrát a v plné síle, tím více bude usnadněn další boj divisí prvního sledu i druhů vojsk. Bude také zajištěno zvyšování tempa útoku, na čemž bude přímo závislý i celkový úspěch útočného boje AS.

d) Organizace součinnosti

Po vydání rozkazu velitele AS k zasazení do průlomu odebere se velitel MD na svou pozorovatelnu, odkud může nejlépe pozorovat zasazení MD. Na základě součinnosti organizované velitelem AS v přípravném údobí a upřesnění při přijetí rozhodnutí velitele AS upřesní velitel MD otázku součinnosti s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a s veliteli pěších divisí do příchodu MD. Protože čas k upřesnění otázek součinnosti bude velmi krátký, bude se součinnost organizovat jen velmi stručně řešením zásadních otázek, které nebyly projednány v přípravném údobí nebo které vyplývají z bojové situace. V této krátké době budou velitelem MD upřesňovány tyto otázky:

s pěšími divisemi prvního sledu

- přesný průběh fronty a situace nepřitele, jeho činnost, uskupení, rozmístění tanků, protitankových prostředků, záloh, opěrných bodů a zátarasů všech druhů,
- provedení opatření k uvolnění cest a propuštění MD přes bojovou sestavu divisí prvního sledu,
- upřesnění čáry zasazení,
- upřesnění jednotek a druhů vojsk, kterými a jak budou podporovat MD při zasazení,
- kdy a kde budou převzaty jednotky od pěších divisí, které podle rozhodnutí velitele AS zesilují MD, a kde a kdy se budou hlásit jejich velitelé u velitele MD a způsob jejich začlenění do bojové sestavy MD,
- jak a čím budou pěší divise využívat úspěchu MD a upřesnění součinnosti s předsumutými oddíly pěších divisí,
- signál, na který zahajuje MD zasazení do boje,
- otázku velení a jakou pomoc poskytne pěší divise mechanisované divisi s hlediska materiálního zabezpečení (převzetí zásob, využití zdravotnických zařízení a p.);

s velitelem dělostřelectva sboru

- kdy, kde a jaké dělostřelecké jednotky přicházejí zesílit MD při jejím zasazení a jejich začlenění do bojové sestavy,
- upřesnění čáry zasazení,
- dobu zahájení palebného přepadu a způsob provedení podpory,
- doplnění signálů součinnosti;

s představitelem letectva

- upřesnění čáry zasazení,
- dobu zahájení průchodu prvním sledem,
- přezkoušení a upřesnění organizace součinnosti velitelem sboru;

s ženijním náčelníkem sboru

- upřesnění čáry zasazení, její příprava ženijními jednotkami, východ na ni a rozvinutí MD,
- upřesnění průchodů v minových polích a jiných zátarasech;

s chemickým náčelníkem sboru

- upřesnění čáry zasazení,
- upřesnění nepřátelských pozorovatelů, které mají být oslepeny,
- upřesnění průchodů v zamořených pásmech,
- upřesnění zřízení bočních dýmových clon k ochraně zasazení MD.

Při organizaci součinnosti v tomto údobí je třeba si znovu uvědomit, že základní podmínkou úspěchu v útočném boji AS je těsná součinnost všech jednotek a druhů vojsk, které se v daném boji účastní. Čím těžší a složitější situace, tím pečlivěji musí být velitelem AS organizována součinnost. Součinnost při zasazení MD do průlomu se organizuje ve prospěch MD, to znamená, že činnost všech druhů vojsk a divísí prvního sledu musí být usměrněna k zabezpečení zasazení MD.

e) Zabezpečení velení

Aby zvláště jasně vynikla důležitost pečlivé organizace velení k zabezpečení zasazení MD do průlomu, uvedu zásadní podmínky úspěšného velení. Jsou to:

- nepřetržitě získávat a vyhodnocovat zprávy o nepříteli a o sýzdnosti terénu,
- včas se rozhodovat,
- určit síly, prostředky a čas potřebný k provedení rozhodnutí,
- dát jednotkám úkoly odpovídající jejich silám a prostředkům,
- uspořádat nepřetržitou součinnost tankových a mechanisovaných jednotek s jednotkami ostatních druhů vojsk, plnicími společný úkol,
- kontrolovat činnost jednotek a stále je řídit v boji,
- zabezpečit nepřetržité spojení,
- zabezpečit dodávání zpráv nadřízeným i podřízeným velitelům, jakož i sousedům.

Na velení u tankových a mechanisovaných jednotek má vliv jejich pohyblivost. Proto se musí činnost velitelů a štábů tankových a mechanisovaných jednotek vyznačovat rychlostí, iniciativou a rozhodností.

Základem velení je rozhodnutí velitele AS, včasné dodání tohoto rozhodnutí vykonavatelům a bezpodmínečné jeho uskutečnění. Je největší chybou nerozhodnout se nebo rozhodnout se pozdě.

Velitel MD v době zasazení MD velí ze své pozorovatelny, odkud ovládne zrakem čáru zasazení.

Základním prostředkem velení bude radio. Používá se ho však do vejíti MD do průlomu jen k signalisaci a plný provoz může zahájit až se zasazením MD.

Náčelník štábu MD je s ostatními důstojníky štábu a s pojítky na VS, odkud řídí a reguluje přesun MD na čáru zasazení.

K pozorování bojiště zřizuje štáb technickou pozorovatelnu, které velí důstojník štábu. Jeho pomocníci jsou: důstojník tankové technické služby, 2 až 3 pozorovatelé a spojky. Udrží spojení se štábem a se skupinou pro opravy a odsuny radiem nebo znamením, po případě linkovými pojítky.

K zabezpečení velení v době zasazení MD do průlomu je důležité, aby se orgány velení v tuto dobu nepřemísťovaly. Bude to především velitel a štáb sboru, velitelé a štáby pěších divísí a také velitelé a štáby pěších a dělostřeleckých pluků, které působí v pásmu zasazení MD. Nejkritičtější dobou bude doba asi jednu hodinu před zasazením a dvě hodiny po zasazení MD. Aby v tuto dobu mohla být hladce prováděna všechna opatření k zabezpečení zasazení MD, je nezbytně nutné, aby byly všechny orgány velení dosažitelné, a proto musí být jejich přemístění již v přípravném údobí přísně sladěno.

f) Materiálně technické zabezpečení

K zabezpečení boje stanoví velitel MD ve svém rozhodnutí

- základní směr přesunu a odsunu,
- prostory a lhůty rozvinutí nebo pořadí přesunu týlových orgánů, útvarů a útavů,

- normy spotřeby munice, APH, potřebné zásoby k zahájení operace a pořadí přísunu,
- zvláštní opatření k bojovému zajištění týlu.

Náčelník štábu MD musí znát týlovou situaci a stupeň zabezpečení útvarů a součástí MD.

Velitelé (náčelníci) druhů vojsk a služeb, náčelník týlu a zástupce velitele MD pro technické věci řídí speciální týlové součásti a služby podle rozhodnutí a pokynů velitele MD. Jsou povinny sladit s náčelníkem týlu všechna základní nařízení a jimi navržená opatření k materiálnímu zabezpečení rozhodnutí velitele MD.

MD v druhém sledu AS nemá samostatný týlový prostor.

Útvary a ústavy týlu MD a pluků jsou v době příprav útočného boje rozmístěny ve vyčkávacím postavení.

V týlovém prostoru divisi prvního sledu přidělují se jí přísunové cesty a prostory pro rozmístění týlových útvarů a ústavů.

Při zahájení útoku musí mít všechny bojové vozy a dopravní prostředky jednotek úplnou dotaci všech vezených zásob.

Vysoká pohyblivost MD a nerovnoměrnost spotřeby materiálních prostředků vyžadují s hlediska sboru zabezpečení možnosti manévru týlovými prostředky, což je možné uskutečnit i odevzdáním zásob od pěších divisi, využitím jejich zdravotnických prostředků, změnou směrů a způsobů přísunu a odsunu, centralisovaným řízením týlových sledů útvarů MD.

S vyražením MD z vyčkávacího postavení na čáru zasazení přesune se první sled týlu, t. j. dílenská a vyprošťovací skupina (dílny, traktory, vyprošťovací tanky a zdravotnická auta) na čáru rozvinutí MD i s plukovními prostředky a podle situace zřídí plukovní a divisi obvyklé a shromaždiště porouchaných vozidel. Místa k jejich umístění se předem prozkoumají.

Shromaždiště porouchaných vozidel se určují na osách spojení, zásobování a oprav.

Dílenská služba v bojové činnosti MD má výjimečný význam v soudobém boji. Musí pracovat tak, aby zabezpečovala opravy bojových vozidel přímo na bojišti a v krátké době, neboť jen tak se zabezpečí jejich delší životnost. Je třeba si uvědomit, že tanky MD po pětidenní až šestidenní bojové činnosti by byly bez pečlivého technického ošetřování prakticky vyřazeny z bojové činnosti. Dílenská služba musí proto pracovat nepřetržitě. I v tomto oboru můžeme čerpat z velkých zkušeností Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce, kde technické ošetřování bojových vozidel prováděné nepřetržitě, přímo na bojišti, zabezpečilo jejich dlouhodobou činnost a velké prodloužení jejich životnosti bez generálních oprav. Musí být proto podstatou naší práce a výchovy vojáků a důstojníků, vést je k uvědomělému šetření majetku našeho lidu a k zvyšování jeho upotřebitelnosti pečlivým ošetřováním.

Závěr

Po rozebrání otázek spojených se zasazením MD do průlomu v rámci útočného boje AS možno učinit tyto závěry:

1. Mechanisovaná vojska se vyznačují vysokou taktickou i operační pohyblivostí, velkou údernou silou, palebnou mohutností a vysokou manévrovací schopností. Tyto vlastnosti zabezpečují AS majícímu ve své sestavě MD vysoké tempo útoku, dosažení rozhodujících úspěchů v útoku a zvětšují hloubku úderu a v součinnosti s ARS přerůstání taktického úspěchu v operační.

2. Základní vlastnost MD — vysoká pohyblivost zabezpečuje AS ve vševojskovém boji provedení překvapujícího úderu, včasné narůstání síly úderu z hloubky a rozvinutí úspěchu na nejcitlivějších směrech pro nepřítele.

3. Vzhledem na ráz soudobého vševojskového boje bude zasazení MD do průlomu v útočném boji AS jen tenkrát úspěšné, budeme-li pečlivě organisovat bojové zabezpečení zasazení MD, zvláště protitankovou a protiletectvou obranu, protichemickou ochranu, ochranu boků a nepřetržitý průzkum.

4. Úspěchu v soudobém vševojskovém boji AS však může být dosaženo jen v těsné součinnosti všech vyšších jednotek a druhů vojsk, jejichž činnost v údobí zasazení MD do průlomu musí být plně usměrněna ve prospěch MD. Zásadou musí být — čím bezpečněji, beze ztrát a v plné síle projde MD průlomem, tím úspěšnější bude další postup divisi prvního sledu, tím snadnější bude plnění dalších úkolů všech druhů vojsk působících v sestavě AS a tím pronikavější bude úspěch AS v útočném boji.

5. Provést všechna opatření spojená se zasazením MD do průlomu je možné jen při spolehlivém a nepřetržitém velení vojskům a při pečlivě promyšleném a organisovaném materiálně technickém zabezpečení.

Z učiněných závěrů vyplývá pro všechny velitele, důstojníky a generály naší armády: dokonale si osvojit zásady bojového použití naší nové jednotky, mechanisované divise a její bojové možnosti, mistrovsky ovládnout způsoby jejího vedení v boji a naučit se používat ji k dosažení rozhodujícího vítězství v boji.

Prameny: Polní řád čs. branné moci.

Bojový řád obrněných, tankových a mechanisovaných jednotek Rudé armády, díl I a II.

Bojový řád tankového a mechanisovaného vojska, díl III, překlad.

Příručka takticko-technických dat.

Směrnice pro použití mechanisované divise v sestavě AS.

Zápisy z přednášek na sovětské Vorošilovově vojenské akademii.

Theoretická část rozpravy s. ministra národní obrany o „Použití a zasazení ARS“.

ORGANISACE A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V ZALESNĚNÉM HORSKÉM TERÉNU

Brig. gen. Václav Sadílek

Zkušenosti ze dvou posledních světových a z Veliké vlastenecké války dokázaly, že operace v horách byly vedeny velkými operačními skupinami, skládajícími se ze všech druhů vojsk a z velkého množství různorodé bojové i pomocné techniky a že se základní úkoly operací v horách řešily především polními jednotkami.

Jako příklad úspěšných obranných operací v zalesněném horském terénu mohou sloužit bojové akce sovětských vojsk na Kavkaze roku 1942, kdy německé fašistické armády byly zastaveny a rozdrčeny v horách severního Kavkazu.

Neméně úspěšné byly obranné operace Sovětské armády v horských oblastech za polárním kruhem a též v Karpatech.

Všeobecné zásady vedení obranných operací, používané na rovinách, uchovávají si svůj význam i pro zalesněný horský terén. Avšak podmínky zalesněných horských oblastí mají značný vliv na tyto zásady a vedou k některým zvláštnostem, někdy podstatně měnícím metody a formy organizace a vedení obranných operací, užívané v běžném rovinném terénu.

Je známo, že každé horské bojiště podle zeměpisné polohy, rázu povrchu, půdy, povětrnostních a meteorologických podmínek a průměrné výšky nad mořem, porostu, osídlení, hospodářského stavu a p. má své zvláštnosti. A to ještě není vše. I jednotlivé oblasti téhož bojiště bývají odlišné; ale nehledě na různost horských oblastí všem jsou společné určité všeobecné vlastnosti, náležející kterékoli z nich.

Pro správnou organizaci a vedení armádní obranné operace je třeba prostudovat především všeobecné podmínky zalesněného horského bojiště a kromě toho i zvláštní podmínky oblasti, v které je obranná operace vedena.

Ve své studii chci na základě zkušeností z armádních obranných operací Sovětské armády v horách za Veliké vlastenecké války poukázat na zvláštnosti organizace a vedení obranné operace současné vševojskové armády v zalesněné horské oblasti, zejména

- stanovit vliv zalesněného horského terénu na organizaci a vedení obranné operace armády;
- určit cíle a úkoly obranné operace armády v zalesněném horském terénu;
- osvětlit zvláštnosti organizace a plánování obranné operace armády v zalesněném horském terénu;
- ukázat zvláštnosti použití druhů vojsk v obranné operaci armády v zalesněném horském terénu;
- ujasnit zvláštnosti vedení obranné operace v zalesněném horském terénu.

1. Vliv horského terénu na organizaci a vedení obranné operace armády

Horské a zalesněné prostory se skládají ze hřbetů, jejich výběžků, samostatných horských masivů, planin, úžlabin a údolí. Nejdůležitější úloha náleží hřbetům, protože jsou základem horského systému; oddělují od sebe vodní toky, určují směr větru, mají vliv na klimatické podmínky a všeobecně určují směr údolí.

Většina hřbetů ztěžuje a někdy vůbec vylučuje manévr větších skupin vojsk. Přes hřbety přechází vojsko obvykle sedly a horskými průsmyky. Horské hřbety jsou důleži-

tým vojensko-geografickým činitelem v horských zalesněných oblastech, neboť mají vliv na operační sestavu armády v obraně.

Horské hřbety

- rozdělují horské oblasti na samostatné směry; proto je ztíženo spojení mezi těmito směry a je obtížné manévrovat silami a prostředky z jednoho směru na druhý;
- často drobí operační směr na několik špatně mezi sebou spojených směrů nebo dokonce na izolované samostatné směry;
- zvyšují operační samostatnost izolovaných operačních směrů;
- udávají některým směrům, kapacitou nepřevyšujícím taktické měřítko, význam operačního směru.

Největší význam v zalesněném horském terénu mají ty operační směry, které kapacitou dovolují hromadně použít současných bojových prostředků.

Nevyhnutelná rozervanost operačních a dokonce i taktických směrů v horách vede k zvýšení operační i taktické samostatnosti armády i jejích vyšších jednotek, a proto i velitelé v horách dostávají větší samostatnost.

Jak známo, hory podle výšky se rozdělují na nízké, střední a vysoké.

Posoudíme krátce vliv těchto hor na činnost vojsk.

Nízké hory (800 až 1000 m) nejsou zvláštní překážkou pro činnost všech druhů vojsk. Nicméně i v takových horách samostatné, izolované jednotky a vyšší jednotky mohou se setkat s jistými těžkostmi horského terénu.

Střední hory (1000 až 2000 m) jsou již činitelem operačního významu. Jejich operační kapacita je proti nízkým horám omezenější. Mají velký vliv na organizaci a vedení obranné operace, vyžadují značných opatření k zajištění manévrování, ztěžují součinnost všech druhů vojsk a vyvolávají velké materiálně technické ztráty. Ale zároveň vytvářejí tyto hory dobré podmínky pro vybudování stupňovitě (do výšky) a hluboké obrany.

Zkušenosti z posledních válek ukazují, že ve středních horách mohou bojovat při náležitě přípravě a zabezpečení i velika operační uskupení. Ovšem pro obranu těžko dostupných míst mohou být nezbytné zvláštní horské jednotky.

Ve vysokohorských oblastech (2000 až 2500 m a více) může se činnost velkých operačních uskupení rozvinout jen na jednotlivých směrech přístupných pro polní jednotky, hlavně podél horských průchodů. Pro činnost ve zvlášť neschůdných vysokohorských oblastech jsou nutné speciální horské jednotky.

Kromě horských hřbetů mají hornatá bojiště více nebo méně rovné planiny, rozsáhlá údolí řek a nížiny.

Planiny jsou nejsnáze přístupnou částí horských bojišť, vhodnou pro přesun vojsk, a proto jimi prochází největší množství cest.

Údolí skoro vždy leží mezi hřbety a podél nich a patří také k nejsnáze přístupným oblastem horských bojišť. Údolí jsou hlavní tepny horských bojišť.

Charakteristickou zvláštností horských údolí je možnost jejich náhlého zaplavení vodou při větších srážkách.

Největší význam mají ta údolí, která procházejí celou horskou oblastí nebo její větší částí.

V horských oblastech procházejí údolími hlavní komunikace použitelné pro velké operační jednotky. Boj o zamezení vstupu do údolí nebo východu z něho bude úkolem armádní obranné operace.

Rozsáhlost horské oblasti při obtížnosti jednotlivých úseků a směrů a špatný stav silniční sítě vedou k tomu, že fronta bránící se armády bude mít přerušovaný ráz a nerovnoměrnou operační a taktickou hustotu. Proto se bude armáda v zalesněném horském terénu obvykle bránit na široké frontě, i když v rámci této fronty taktické jednotky často budou zaujímat frontu souvislou. Přerušovaná fronta bránící se armády povede často k tomu, že se nepřítel bude snažit využít mezer, aby se dostal do týlu nebo do boku obránce.

Řeky

Ráz zalesněného horského terénu určuje i ráz horských řek. Vlastnosti horských řek, dokonce i v rámci jednoho a téhož bojiště, bývají často různé, ale vždy mají určitý vliv na činnost vojsk.

Horské řeky mají zpravidla velkou rychlost proudu (4 až 7 a i více metrů za vteřinu). Ale již při rychlosti dva a půl metru za vteřinu se na řekách s kamenitým dnem stává stavba lehkých mostů na pilířích nemožnou. Z toho vidíme, že ráz řeky omezuje nebo dokonce ani nedovoluje stavbu pilotových mostů. Proto se přechází k stavbě složitých konstrukcí mostů (překlápěcí mosty, visuté, rozkládací a j.).

Kromě toho hladina horských řek není stabilní. Často se mění, dokonce i během 24 hodin. V období dešťů a tání sněhu se často i malé potůčky stávají velkými řekami a strhávají nízké mosty.

Při povodních mění horské řeky často svá řečiště, poškozují násypy cest a silniční stavby.

V létě v parných dnech řeky vysychají a je možno je přebrodit. Konečně jednou z charakteristických vlastností horských řek je to, že jejich dno není rovné, nýbrž kamenité s velkým množstvím výmolů a peřejí.

Dopravní cesty

Jednou z nejdůležitějších zvláštností zalesněného horského bojiště je všeobecná nouze o cesty a jejich špatný stav. Nezřídka bývají v horách směry, na kterých jedna dobrá cesta připadá na úsek 50 až 125 km. Avšak jsou i hory, jako na příklad Karpaty, kde se na každých 30 až 40 km fronty můžeme setkat s jednou silnicí sjízdnou pro auta.

Je přirozené, že taková hustota cest nemůže zabezpečit přeskupení a manévrování vojsk tak jako za obyčejných podmínek, a proto musíme provádět přeskupení a manévrování především z hloubky.

Při organizaci přesunu vojsk v zalesněném horském terénu je zapotřebí počítat s rázem cest a s jeho vlivem na rychlost přesunu.

Železnice v horách jsou z větší části jednosměrné se sníženou přepravní způsobilostí a také se sníženou únosností. Obtížně se stavějí a obnovují. Železniční stanice mívají malou kapacitu.

Protože je v horách omezený počet železničních tratí a silnic, úseky přísunu se značně prodlužují, zvláště pokud jde o úsek armádního přísunu.

Cesty v horách obvykle procházejí sedly, která budou často určovat jak směry útoku, tak i úkoly obrany.

Půda

Půda bývá v horách převážně skalnatá nebo kamenitá, což ztěžuje použití mechanisovaných prostředků při zemních pracích. Proto při organizaci opevňovacích prací při budování obranných pásem nutno počítat se značně vyšším vynaložením lidské práce a také s delší dobou, nutnou k provedení jednotlivých staveb.

Hory bývají kromě vysokohorských oblastí obvykle zalesněné; to ulehčuje obranné boje vojsk, zásobování topivem, stavebním materiálem, skryt, maskování, zátarasy atd. Zároveň zalesněné hory ztěžují organizaci součinnosti obránce, jeho plán paleb, orientaci a p.

V zalesněných horách musí vojska překonávat těžkosti, odpovídající boji v lese a v horách.

Podnebí

Podnebí horského bojiště se výrazně liší od podnebí v rovinách. Ostře se mění a závisí na roční době a na výšce hor. Horské podnebí je závislé ani ne tak na zeměpisné šířce a délce dané oblasti, jako spíše na směru hřbetů, což má vliv na převládající směry větrů přinášejících vláhu od moře.

Většina horských bojišť má kontinentální podnebí s velkým denním a ročním kolísáním

teploty. Toto kolísání teploty má nepříznivý vliv na fyzický stav lidí, a proto je třeba dokonce i v létě zásobovat vojska teplým prádlem a stany.

Horské meteorologické podmínky mají také nepříznivý vliv na použití některých druhů bojové techniky, zejména letectva.

Výše prozkoumané fyzikálně zeměpisné a klimatické podmínky zalesněných horských oblastí nám dovolují učinit některé závěry o vlivu zalesněného horského terénu na organizaci a vedení obranné operace:

1. Obrana armády v horách bude obvykle budována podle známých zásad obrany na široké frontě; jenom na jednotlivých tankům dostupných směrech (údolí, cesty, řeky, průsmyky) může být obrana organizována podle zásad obrany na normální frontě s hustotou živé síly, palby, zákopů a zátarasů, schopnou způsobit nepříteli těžké ztráty, vysílit a vykrváčet hlavní uskupení nepřitele.

2. Při obraně v zalesněných horských oblastech bude armáda soustřeďovat hlavní úsilí jen na nejdůležitější a pro nepřitele nejsnáze přístupné směry. Proto bude obrana v horách založena na udržení jednotlivých oblastí přetínajících důležité směry. Tato okolnost vyvolává potřebu hlubšího členění operační sestavy armády v obraně a zvyšuje význam záloh, vyžaduje jejich správné rozmístění a rozsáhlá opatření k bojovému a materiálnímu zabezpečení.

3. Rozdělení zalesněné horské oblasti hřbety a jejich výběžky na jednotlivé směry často ztěžují taktické a operační spojení mezi součástmi a jednotkami bojujícími v této oblasti a také manévrování silami a prostředky z jednoho směru na druhý. Proto dostává v zalesněných horských oblastech zvláštní význam samostatnost a iniciativa nižších velitelů.

4. Nesouvislost obranné fronty armády v horách a nevyhnutelná existence slabě obsazených úseků a izolovanost směrů může vést k tomu, že se nepřítel pokusí obejít křídla nebo se dostat do týlu obrany. Hlavní zřetel při organizaci a vedení obranné operace je tedy obrácen na zajištění křídel a styků.

5. Nedostatek a špatný stav horských komunikací, zvláště rokádních, nutí provádět přeskupení a manévr operačního významu z hloubky. Druhé sledy a zálohy je proto v horách účelné rozmísťovat hlouběji a na komunikačních uzlech.

6. Výstavba cest, pěšin, horských přechodů a získávání vody zvyšují potřebu ženijních sil a prostředků v armádě.

7. Zalesněná pohoří ulehčují obranné boje vojsk, zabezpečují taktické a operační zastírání, napomáhají skrytému manévrování, umožňují provést protiútoky a protiúder s překvapením a také napomáhají rozsáhlému použití zátarasů. Zároveň usnadňují činnost útočníka, a proto musí bránící se vojska provádět stále kruhové a stupňovité pozorování a průzkum.

8. Boje v zalesněných horských oblastech vyžadují velkého vynaložení fyzických a morálních sil vojsk. Ovšem horská bojiště rok od roku ztrácejí „ráz nepřístupnosti“, jsou protínána novými komunikacemi, což má příznivý vliv na organizaci bojové činnosti v horách.

2. Cíl a úkol obranné operace armády v zalesněném horském terénu

Cíl obranné operace armády v zalesněném horském terénu je obdobný cíli obranné operace armády v obyčejných podmínkách, totiž odrazit menšími silami útok početnějších sil nepřítel, způsobit mu těžké ztráty, vyčerpat jeho síly a prostředky a vytvořit příznivé podmínky pro přechod do protiofensivy.

Generalissimus Stalin učí, že obrana není samoúčelným cílem, nýbrž cestou přechodu k rozhodující formě boje, k útoku, že cílem obrany je vysílit, vykrváčet nepřitele, že jen přechod od obrany k útoku je schopen likvidovat ofensivu protivníka a poté protivníka zničit.

Úkol udržet určité pásmo terénu může armáda plnit v zalesněném horském terénu využitím jeho fyzikálně zeměpisných a jiných zvláštností po delší dobu a při značně větší operační samostatnosti než v rovině.

Obrana v zalesněném horském terénu právě tak jako obrana v rovině má obvykle dočasný ráz; na některých směrech může být poměrně delší, což závisí na konkrétní situaci a také na tom, má-li daný operační směr hlavní nebo vedlejší význam.

Ze stalinského učení o cílech soudobé obrany vyplývají tyto hlavní úkoly:

- získání času nutného k soustředění sil a materiálu, určených pro ofenzivu;
- ušetření sil a prostředků na jednom směru proto, aby byla vytvořena převaha sil a prostředků pro útok na druhých směrech;
- udržení dobytých důležitých objektů a postavení;
- operační zajištění křídel uskupení vojsk, útočících na hlavním směru (na příklad 40. armáda 4. ukrajinské fronty v Sedmihradských Karpatech a v jassko-kišinevské operaci).

V každém konkrétním případě může být armádě dán jeden nebo více z uvedených úkolů obrany.

Základním cílem obrany v současném rázu vedení války bude tedy odrazit útoky početnějších sil nepřítele a vytvořit příznivé podmínky pro útok.

3. Organisace a plánování obranné operace armády v zalesněném horském terénu

Přechod armády k obraně v zalesněném horském terénu může probíhat za nejrůznějších okolností. Podle situace může být obrana organizována předem, bez přímého dotyku s nepřítelem, nebo může být zaujata po přechodu vojska do obrany pod tlakem nepřítele. Právě tak jako v rovině může armáda přejít k obraně

- v průběhu zakončení prováděného útoku při střetnutí se vzrůstajícím odporem nepřítele na novém postavení;
- v průběhu střetnutí se svěžími silami nepřítele při přechodu vojska horskou oblastí;
- v průběhu boje za dobytí operačně důležitých postavení nebo oblastí;
- při ústupu našich vojsk pod tlakem početnějších sil nepřítele.

Kromě toho má na organizaci obrany v zalesněném horském terénu vliv i ta okolnost, kde armáda přechází do obrany, zdali to je: při vstupu do zalesněné horské oblasti, v její centrální části nebo konečně při východu ze zalesněné horské oblasti na rovinu. Organizace obrany ve všech těchto třech případech bude různá.

Tak na příklad při obraně vstupu do zalesněné horské oblasti má armáda obranné pásmo s výhodným předním okrajem. Ale zato její týl je stísněn a vázán průchody. Při obraně centrální části zalesněné horské oblasti jsou manévrovací podmínky pro obě strany v zásadě stejné. Při obraně východu ze zalesněných horských oblastí získává armáda volnost manévrování v hloubce svého obranného pásma, ale ztrácí za těchto podmínek takovou překážku, jakou je horská oblast. Ve všech případech přechodu k obraně v zalesněném horském terénu se musí armáda snažit udržet průsmyky i horské hřebety a při perspektivě přechodu do útoku také vstup do údolí.

Počítáme-li s tím, že v budoucnosti bude nepochybně obrana vydána mnohem živější činnosti útočícího nepřítele než dosud, bude nám zcela jasné, že musí být budována tak, aby ji ani nejmocnější údery protivníka nemohly zdolat. Za tím účelem je nutno určit, i když jen zhruba, na jakou sílu úderu má být rozpočtena pevnost obrany, proti jakým základním prostředkům nepřítele má být připravena.

Zpravidla je obrana v zalesněném horském terénu založena na pevném udržení takticky a operačně důležitých objektů, jakými jsou cesty, údolí, přechody a sedla přes horské hřebety, přechody přes horská úžlabí a vodní překážky. Udržení těchto objektů závisí na udržení ovládajících je výšin. Z toho vyplývá, že charakteristickou zvláštností obrany v zalesněném horském terénu je obrana důležitých směrů bez souvislé fronty.

Podle rázu zalesněného horského terénu, směru horských hřbetů a směru útoků nepřítele je možno budovat obranu armády

- podél horských hřbetů,
- napříč horských hřbetů,
- na náhorním prostranství mezi hřbety, vzdálenými od sebe,
- na náhorní rovině.

Šířka obranného pásma

Obrana armády může být v zalesněném horském terénu budována v pásmu 50 až 80 km (t. j. obrana na normální frontě) nebo v pásmu 200 až 250 i více kilometrů (obrana na široké frontě). Nejčastěji se armádní obrana organizuje podle směrů pluků, divisí a sborů. Taková armádní obrana může používat různých method. Na jednom ze směrů může být budována posícní obrana, zčásti na normální frontě, zčásti na široké frontě. Při tom na jiném směru je připravována manévrová obrana, skládající se z obranných bojů vojsk v zabezpečovacím pásmu a z aktivních bojů silných protiútočných skupin. V každém případě má obrana armády v zalesněném horském terénu charakteristický rys, t. j. obrany jednotlivých směrů.

Obrana na normální frontě se obvykle buduje na důležitých směrech kryjících objekty velkého operačního významu a umožňujících využít všech současných bojových prostředků. V oblastech pro útoky nepřítele méně přístupných, na vedlejších směrech a také při nedostatku sil a prostředků k vytvoření souvislé fronty organizuje armáda obranu na široké frontě.

V zalesněném horském terénu se armáda obvykle brání na široké frontě a jen na některých úsecích — budou jednotky zaujímat souvislou frontu. Šířka jejího obranného pásma právě tak jako v jiných případech bude záviset na složení a úkolu armády a také na terénu v jejím obranném pásmu.

V první světové válce bývala šířka obranného pásma armády bojující v zalesněném horském terénu od 100 do 200 km a jen na neživějších úsecích se přibližovala k normám platným pro rovinu.

V letech Veliké vlastenecké války zaujímaly vševojskové armády bojující v zalesněném horském terénu obranná pásma nejrozličnější šířky. Tak na př. 18. armáda měla při obraně na Kavkaze roku 1942 obranné pásmo široké 90 km. Naproti tomu 19. armáda, která bojovala téhož roku na karelské frontě, bránila frontu širokou 135 km. A byly i případy, kdy se armády bránily na frontě ještě širší.

Šířka obranného pásma armády může se tedy pohybovat podle rázu hor, složení a úlohy armády v operaci a konečně podle operační situace mezi 90 až 135 i více kilometry.

Hloubka obranného pásma armády

Podle rázu zalesněného horského bojiště a podle důležitosti operačního směru může být hloubka operační sestavy armády různá. Ale nejčastěji bude větší než v rovině, protože

- hlavní úsilí vojsk je připoutáno k cestám, čímž je ovšem jejich bojová sestava protažena do hloubky;
- úspěšné manévrování druhého sledu a záloh armády je možné jen při jejich rozmístění do větší hloubky než v rovině, hlavně pro nedostatek sjízdných rokádních cest; z téhož důvodu se druhé sledy a zálohy obvykle rozmisťují na komunikačních uzlech, v oblasti průsmyků, na svazích hor nebo v údolích zabezpečujících rychlé manévrování z hloubky v libovolném ohroženém směru;
- řetězové rozmístění vojsk a malá hloubka operační sestavy armády dovoluje útočníkovi obchvatným manévrem a obejítím dostat se do boku a týlu bránících se vojsk.

Je ovšem nutno poznamenat, že mohou nastat případy, kdy operační hloubka obrany bude obvyklá nebo dokonce menší než v rovinném terénu.

Uvedu hloubky a vzdálenosti obranných pásem 18. a 19. sovětské armády za Veliké vlastenecké války při obranných operacích v zalesněném horském terénu:

- hlavní pásmo obrany mívalo na nejdůležitějších směrech hloubku 8 až 10 km;
- druhé pásmo obrany hluboké 3 až 5 km bývalo ve vzdálenosti 10 až 15 km a někdy i více od předního okraje hlavního pásma obrany;
- armádní obranné pásmo hluboké 3 až 4 km bývalo budováno ve vzdálenosti 40 až 50 km od předního okraje hlavního pásma obrany.

Z toho je vidět, že hloubka obrany v zalesněném horském terénu není stejná a závisí především na podmínkách tohoto terénu, na důležitosti operačního směru a na silniční síti.

Je nutno poukázat na to, že se obrana v zalesněném horském terénu nejvíce rozvíjí podél silnic, horských údolí a sedel umožňujících protivníkovi hromadné použití bojové techniky. Hloubka hlavního pásma obrany může být větší než 8 až 10 km a vzdálenost druhého pásma obrany také může dosáhnout 20 až 25 km a někdy i více podle toho, kde jsou v hloubce výhodná postavení. V zalesněném horském terénu je možno tuto vzdálenost volit v uvedených mezích. Kromě toho bude mít na vzdálenost druhého pásma obrany vliv i hloubka hlavního pásma obrany a také nutnost výhodnějšího rozložení druhých sledů sborů. Na méně důležitých směrech nemusí být hloubka taktické obrany větší než 20 km, na těžko dostupných úsecích může být ještě menší.

Armádní obranné pásmo se buduje na čáře operačního významu ve vzdálenosti uvedené výše, 40 až 50 i více kilometrů od předního okraje obrany; nezbytnou podmínkou ovšem je, aby nebyla narušena celistvost obrany a operační součinnost všech jejích sledů. To je zvláště důležité proto, že na zalesněném horském bojišti je ztížena taktická a operační součinnost různých prvků operační sestavy.

Vzdálenost armádního obranného pásma je určována také možnostmi útočícího nepřítele. Jestliže ku příkladu jeho útočná sestava, obcházející křídla bránící se armády, je schopna proniknout do omezené hloubky (dosahující na příklad 15 až 30 km), může být armádní obranné pásmo vybudováno někde ve vzdálenosti 20 až 40 km.

V následující tabulce uvádím srovnávací údaje o šířkách a hloubkách obrany sovětských jednotek za Veliké vlastenecké války.

**Srovnávací tabulka šířky a hloubky obranného pásma armády
v rovinatém a zalesněném horském terénu**

Druh obrany Jednotka	Obrana v rovinatém terénu		Obrana v zalesněném horském terénu	
	šířka km	hloubka km	šířka km	hloubka km
Armáda	50—80	35—45	90—135 ²⁾ a i více	30—70
Sbor	16—24 35—40 ¹⁾	15—20	60—110	10—25
Divise	8—12	6—8	20—30	8—10
Pluk	4—6	3—4	10	3—8
Prapor	2	1,5—2	5	2

¹⁾ Na vedlejší směr

²⁾ Jedna z armád 1. běloruského frontu zaujímala roku 1944 obranu v pásmu širším jak 200 km

Bojové složení armády v obraně v zalesněném horském terénu může být různé. Je určováno stejně jako v obyčejných podmínkách významem a kapacitou operačního směru, úkoly a šířkou obranné fronty, rázem terénu a silou očekávaného úderu nepřítele. Je nutno zdůraznit, že obrana v zalesněném horském terénu stejně tak jako na rovině je vedena omezenými silami. Někdy podle rázu povrchu a silniční sítě v horské oblasti může být armáda zesílena horskými oddíly a speciálním dělostřelectvem.

Při obraně v zalesněném horském terénu může armáda mít k dispozici tři své pěší sbory po třech divisích a navíc jednu nebo dvě pěší divise nezačleněné do sboru. Ostatní armádní útvary v obvyklém složení. Při obraně několika operačních směrů může být armáda zesílena jednou až dvěma protitankovými brigádami, dvěma až třemi protiletadlovými pluky a třemi až čtyřmi plamenometnými prapory.

Kromě toho je armáda při obraně v zalesněném horském terénu zpravidla zesilována jednou až dvěma ženijními brigádami. V těch případech, kdy cesty v pásmu armády přecházejí přes řeku, může být armáda zesílena ještě pontonovými jednotkami.

Jakmile se přibližuje doba přechodu do protiofensivy, dostává armáda posily podle svých příštích úkolů.

Operační sestava armády může mít nejrůznější varianty, což je určováno především důležitostí bráněného směru, situací, určením průběhu obranných pásem a postavení, průchodností terénu, existencí cest a údolí vhodných k přesunům vojsk.

Kromě obvyklých prvků operační sestavy může být v zalesněném horském terénu vytvořena ještě všeobecná záloha.

Je třeba zdůraznit, že se na rozdíl od obvyklých podmínek obrany v rovině v zalesněném horském terénu netvoří armádní dělostřelecká skupina.

V prvním sledu operační sestavy armády bývají podle situace, úkolů a šířky fronty dvě třetiny až tři čtvrtiny všech sil armády. Jsou v něm armádní sbory a někdy i pěší divise, nezačleněné do sestavy sborů. První sled brání celou taktickou hloubku obrany; jeho síly jsou rozdělovány nerovnoměrně jak po frontě, tak i do hloubky. Soustředění vojsk, palby i překážek se provádí podle směrů.

V druhém sledu pak bývá jedna čtvrtina až jedna třetina sil armády. Hloubka jeho rozložení závisí na hloubce rozložení prvního sledu, silniční síti, možnosti uskutečnit manévr ve dvou nebo třech směrech, vzdálenosti armádního obranného postavení. Bývá obvykle větší než při obraně v rovinném terénu. Druhý sled zaujímá nejčastěji armádní obranné postavení, je rozložen na komunikačních uzlech, v oblastech horských průsmyků, na úbočích hor a v údolích umožňujících rychlý manévr z hloubky v libovolném směru.

Podle rozhodnutí velitele a možnosti manévrování může být druhý sled umístěn v jednom nebo také dvou až třech prostorech. Nejvýhodnější je decentralisované rozmístění druhého sledu a záloh v oblastech zabezpečujících manévrování.

Vytváří-li se všeobecná záloha, může její složení dosahovat asi $\frac{1}{9}$ sil a bojových prostředků armády a vytváří se na vrub druhého sledu nebo sboru prvního sledu, zaujímajícího těžko dostupný úsek obrany. Podle situace může být umístěna v hloubce druhého sledu armády nebo za ním na jednom z křídel armádního obranného postavení.

Armádní protitanková a armádní tanková záloha jsou umísťovány na směrech pravděpodobného zasazení nepřátelských tanků v jednom nebo v několika prostorech, někde mezi druhým pásmem obrany a armádním pásmem obrany v hloubce asi 20 až 30 km na komunikačních uzlech. Je-li v pásmu armády několik od sebe izolovaných směrů, rozmísťují se tyto zálohy na směry.

Protože zalesněný horský terén poskytuje dobrou možnost provedení obchvatu a obejití značným silám nepřítele, nabývají pohyblivé oddíly zatarasovací mnohem většího významu než při obraně v rovině. Umísťují se na každý směr výhodný pro útok nepřátelských tanků. Pohyblivé oddíly zatarasovací je možno rozmísťovat jak samostatně, tak i současně s ostatními zálohami armády.

Při obraně v zalesněném horském terénu se vytváří téměř vždy protivýsadková záloha

na všech stupních od divise až po armádu. Protivýsádková záloha se tvoří z prostředků druhého sledu armády nebo jednotek bojujících na vedlejších směrech v síle od zesíleného praporu až k mechanisovanému pluku. Protivýsádková záloha se umísťuje v sedlech, komunikačních uzlech a údolích.

Zvláštnosti organisace a budování obrany

Obrana armády v zalesněném horském terénu se organizuje na základě jednotného zámyslu velitele frontu. Při obraně v zalesněných horských oblastech provádí armáda důkladnější ženíjní úpravu terénu než v rovině a tím se po této stránce liší její obrana za uvedených podmínek od obrany v rovině. Systém ženíjního budování obrany v zalesněném horském terénu zůstává v podstatě stejný jako v rovině.

Zabezpečovací pásmo může být hlubší než 10 až 15 km. Při boji o zabezpečovací pásmo zajišťují předsunuté oddíly základní směr, opírají se o předem vybudovaná postavení a zadržují přístup nepřítele k hlavnímu pásmu obrany. Výhoda zalesněného horského terénu, kterou má na své straně obránce, dovoluje mu účinněji než za obvyklých podmínek vysílit nepřítele a zjistit směr jeho útoku i jeho uskupení.

Před hlavním pásmem obrany, asi 1 až 2 km od předního okraje, vybuduje se postavení bojového zajištění.

Zvláštnosti zalesněného horského terénu vyžadují výjimečně pozorného postupu při výběru obranných pásem, na něž jsou za těchto podmínek kladeny tyto požadavky:

- přední okraj musí být nedostupný tankům;
- obranné pásmo musí mít široký výhled a daleký výstřel jak před předním okrajem, tak i v hloubce; praporní rajony obrany musí mít možnost kruhové obrany se systémem zákopů vybudovaných kolem dokola;
- ovládajících výšin nebo rovnoběžných horských hřbetů, které jsou v obranném pásmu, využívá se k rozmístění druhých sledů a záloh;
- obranné pásmo musí mít krytá postavení pro živou sílu a palebné prostředky a také musí mít dostatek cest k manévrování;
- na těch směrech, kde je možné hromadné použití nepřátelských vojsk, musí být pásmo obrany rozvinuto nejlouběji s nejméně třemi postaveními a rozvinutým systémem zákopů a spojovacích zákopů.

Cesty vedoucí od nepřítele se vždy přehrazují jednotkami tak hustě jako při obraně na normální frontě.

Co se týče druhého a armádního pásma obrany budou ve většině případů přerušované, s nejsilnějším ženíjním rozvinutím na směrech pravděpodobného útoku nepřítele.

Na směrech, kde je nebezpečí útoku tanků, budují se protitankové rajony a příčná postavení, spojující hlavní pásmo obrany s druhým a druhé s armádním pásmem obrany. Příčná postavení se budují na podélných hřbetech.

Jednou z nejdůležitějších zvláštností rozvinutí obrany v zalesněném horském terénu je postupné rozšiřování obranné fronty směrem k úsekům slabě obsazeným.

Ženíjní budování obranného pásma se provádí se zřetelem na tvárnost povrchu, přirozené překážky a ráz půdy. Jak ukázaly zkušenosti z Veliké vlastenecké války, podle rázu terénu, půdy a bráněného směru může být obrana vybudována jako zákopová nebo systémem samostatných opěrných bodů, nebo konečně systémem zákopovým ve spojení s opěrnými body z nichž mnohé budou mít vybudovány palebné sruby nebo pevnůstky. Při tom se na všech hlavních a některých mezilehlých obranných postaveních spojují uzly obrany a opěrné body systémem zákopů. Ovšem za základ ženíjního vybudování obranného pásma je nutno považovat zákopový systém, který bude mít v horách přerušovaný a terasovitý ráz. Každé obranné pásmo může mít až tři postavení, při čemž se hlavní pozornost věnuje vybudování hlavního pásma obrany, především na důležitých směrech. Zalesněný horský terén dovoluje vytvořit praporní rajony obrany s kruhovým a terasovitým systémem zákopů na každém z obranných postavení. Hustota praporních rajonů obrany bude nerovno-

měrná vzhledem k nerovnoměrnosti šířky obranného pásma jednotek prvního sledu armády, zaujímajících obranu podle důležitosti směru.

Je nutno poukázat na to, že v zalesněném horském terénu pracovní výkon pěšího praporu klesá přibližně na poloviční normu výkonu v normálním terénu.

Zákopových hlubidel bude možno využít jen v málo případech.

Ke krytí palebných prostředků na skalnatých úsecích může být použito rozličných improvizovaných skládacích zařízení.

Při obraně v zalesněném horském terénu se velmi uplatňují různé druhy zátarasů. Při tom se budují ženíjní zátarasy nejhustěji na směrech pravděpodobného zasazení nepřátelských tanků a na odkrytých křídlech. Zahrazují se také cesty a pěšiny před předním okrajem obrany, zaminovávají se sedla, horské soutěsky a p.

Nejúčinnějšími zátarasy jsou minová pole, závaly, násypy, záseky a p. V zalesněném horském terénu nabývají zvláštního významu silniční a mostní práce vyžadující zvláštních ženíjních strojů.

Jedním z důležitých úkolů ženíjního vojska je zabezpečení zásobování vodou.

Při zkoumání organizace obrany v zalesněném horském terénu je nutno zdůraznit, že výběr předního okraje hlavního pásma obrany a průzkum nabývají zvláštního významu.

Přední okraj se volí obvykle na úbočích hor a také na výhodných liniích přetínajících horské hřbety a údolí. Tato postavení musí ovládat a kontrolovat přístupy, cesty a stezky vedoucí ze směru od nepřítele. Přední okraj může mít průběh ostře lomené linie, což na jedné straně ztěžuje organizaci systému palby a pozorování a na druhé straně usnadňuje organizaci křížové palby. Je-li na úbočích hor lesní porost, umísťuje se přední okraj obvykle blíže k úpatí hřbetu nebo se přenáší do hloubky lesa. Při výběru předního okraje je nutno se snažit o to, aby měl široký výhled, dovozoval patrové rozložení palebných ohnisek a umožňoval skryté manévrování mezi zákopy jednotlivých postavení.

Průzkum má v zalesněném horském terénu své zvláštnosti proti průzkumu při obraně v normálním terénu. K těmto zvláštnostem možno počítat: zvýšení počtu skupin provádějících průzkum a zmenšení úseku pro každou skupinu; větší potřeba času než v obvyklých podmínkách na přesun skupin provádějících průzkum, na vlastní prozkoumání terénu, na organizaci palby a součinnosti, povinné provedení průzkumu velitelem armády ve směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele a také rozložení druhých sledů a záloh armády a cest k provedení protiúderu.

Mistrné využití výhod terénu pečlivým provedením průzkumu je jednou z nejdůležitějších podmínek organizace odolné obrany v zalesněném horském terénu.

Organisace součinnosti

Organisace součinnosti vojsk v zalesněném horském terénu má rozhodující význam a je složitější než v terénu rovinatém. Součinnost za těchto podmínek má řadu zvláštností, a to

- sladění činnosti druhů vojsk je prováděno ve velkém prostoru členitého terénu s navzájem izolovanými směry;
- součinnost se organizuje nejen podle jednotlivých variant obranného boje, podle průběhu obranných postavení, objektů a času, ale i podle směrů.

Operační sestava armády při obraně v zalesněném horském terénu vyžaduje zvláštních opatření k zabezpečení součinnosti. Výjimečný význam dostává organizace součinnosti mezi pozemními vojsky a letectvem.

Dělostřelecká a letecká protipříprava

Zásady organizace dělostřelecké a letecké protipřípravy zůstávají v zalesněném horském terénu v podstatě tytéž jako při obraně v rovině, se zvláštním zřetelem na ráz budované obrany.

Charakteristickou zvláštností plánování dělostřelecké protipřípravy je obtížnost manévrování pohybem; proto se soustředění dělostřelecké palby nejčastěji provádí manévrem palbou. Je přirozené, že za těchto podmínek rozhodující význam mají údery letectva, doplňující dělostřeleckou palbu.

Plánování obranné operace

Zvláštnosti zalesněného horského bojiště mají vliv i na cíl operace, organizaci obrany, operační sestavu armády, rozložení sil a prostředků a určení variant obranného boje.

Plánování obranné operace v zalesněném horském terénu se v podstatě neliší od jejího plánování za obvyklých podmínek, to znamená, že se plánuje podle variant a podle směrů. Nicméně při vypracovávání plánu operace máme na zřeteli následující zvláštnosti:

- v zalesněném horském terénu musí plán obranné operace předvídat opatření k zabezpečení manévrování silami a bojovými prostředky a jejich soustředění na ohrožených směrech;
- příprava a provedení protiúderu vyžadují delšího času, pečlivého plánování, všestranné přípravy směrů a spolehlivého zabezpečení ze vzduchu;
- v zalesněných horských prostorech je nutno předvídat pevné udržení všech klíčových objektů;
- v zalesněném horském terénu se plánuje hlubší ženíjní vybudování obranného pásma a také hlubší sestava armády, rozložení druhého sledu a zálohy armády v komunikačních uzlech, v oblastech horských sedel, na úbočích hor nebo v údolcích, aby byl zabezpečen jejich rychlý manévry;
- plán obranné operace musí předvídat postupné rozdrčení a zničení nepřítele po částech využitím jeho útoků rozdělenými skupinami;
- ženíjní práce jsou výjimečně obtížné;
- armádní týlové útvary a ústavy se rozdělují podle směrů tak, aby každý směr byl spolehlivě zabezpečen zásobami materiálních prostředků, dopravními a odsunovými prostředky, dílenskými a silničními jednotkami.

Nejsložitějším a nejednodušnějším úkolem plánování v zalesněném horském terénu je materiální zabezpečení operace, neboť je tu velký nedostatek dobrých cest, málo obydlí a tedy omezené možnosti použití místních zdrojů, dlouhé přísunové cesty a velká potřeba různých druhů materiálního zásobování.

To vše, právě tak jako rozdělení vojsk přirozenými překážkami, způsobuje, že armádní týlové útvary a ústavy je nutno rozdělit podle směrů a uskupit tak, aby byly zabezpečeny každému směru zásoby materiálních prostředků, dopravní a odsunové prostředky, dílenské a silniční jednotky. Hlavní část sil a prostředků týlových útvarů a ústavů zůstává při tom v oblasti armádní zásobovací základny. Omezené možnosti manévrování materiálními prostředky mají vliv na nutnost zvlášť pečlivé kalkulace potřeb pro vojska.

Podle množství místních zdrojů, rozložení a stavu cest se určují hranice týlových prostorů.

Hlubka rozložení týlových útvarů a ústavů v zalesněném horském terénu je určována časem nutným k dodání materiálu ze skladů jednotkám.

V zalesněném horském terénu nebude mít armáda vždy k dispozici železniční úsek, což má za následek prodloužení cest přísunu. V takovýchto případech je třeba zřídit předsunutá oddělení armádní zásobovací základny, umístěná v komunikačních uzlech poblíž hranic vojskového týlu.

Při volbě armádních automobilních silnic je třeba pamatovat na to, že v zalesněném horském terénu jsou vedeny vždy po nejvýhodnějších cestách. V zalesněném horském terénu je nutná zvlášť dobře promyšlená organizace silniční služby. Obnovování a udržování cest v sjízdném stavu je jedním z nejdůležitějších úkolů plánování týlu. Shromaždiště porouchaných vozidel, stanice zdravotnické pomoci a p. je třeba v zalesněném horském terénu umísťovat na zkrácené vzdálenosti.

Je třeba pamatovat na to, že ve spojitosti se zvýšenou spotřebou střeliva, ženiijního materiálu a pohonných hmot celkový objem dopravy značně vzrůstá.

Jako výsledek plánování obranné operace armády v zalesněném horském terénu vypracovává se plán operace, jehož obsah se v zásadě nijak neliší od obsahu plánu operace v rovinných podmínkách.

Ovšem zvláštní pozornost při plánování operace v zalesněném horském terénu je věnována organizaci součinnosti pozemních vojsk a letectva a plánování využití silniční sítě.

Zvláštnosti operačního zajištění

Průzkum je jedním z nejdůležitějších způsobů operačního zajištění v zalesněném horském terénu; jeho činnost se soustřeďuje na údolí, cesty a obchvatné směry.

Hlavním úkolem průzkumu jest včas odhalit hlavní uskupení nepřítele a jeho obkličující jednotky.

Pozemní průzkum v zalesněném horském terénu má tyto zvláštnosti:

- rozdělenost orgánů průzkumu, působících samostatně a po delší dobu;
- možnost skrytého proniknutí do týlu nepřítele údolními, soutěskami, lesy atd.;
- dobré pozorovací podmínky.

Hlavním prostředkem operačního průzkumu zůstává i tu letectvo.

Zajištění křídel a styků dostává v zalesněném horském terénu zvláštní význam. Proto se zároveň s organizací obrany připravují a provádějí opatření k zabezpečení křídel a styků. Při vymezení obranných pásem jednotkám prvního sledu nutno se snažit, aby styky mezi nimi nebyly na místech a v prostorech takticky a operačně důležitých. Přední okraj se volí tak, aby nepříteli byl ztížen útok na styky. Kromě toho podle rozložení vojsk v obraně organizuje se vzájemně sladěná činnost jednotek pro zabezpečení styků a někdy se vyčleňují z těchto jednotek speciální části rozmisťované za křídly a styky.

V zalesněném horském terénu má kromě obvyklých opatření k zajištění styků velký význam organizace kruhové a terasovité obrany na křídlech a stycích.

Protiletadlová obrana má v zalesněném horském terénu zvlášť veliký význam a její organizace je mnohem složitější proti organizaci v rovinných podmínkách.

Připoutanost hlavní masy vojska k cestám činí je velmi zranitelným nepřátelským letectvem. Proto je protiletadlová obrana budována podle terénních podmínek.

V armádě může být vytvořena jedna nebo dvě skupiny protiletadlového dělostřelectva, z nichž jedna chrání druhý sled a druhá týlové objekty. Základním požadavkem týkajícím se prostředků protiletadlové ochrany je nerozptylovat je, nýbrž spolehlivě jimi chránit nejdůležitější směry.

V souvislosti s obtížností manévrování dělostřelectva po frontě vzrůstá význam počátečního rozmístění protiletadlového dělostřelectva. Organizace účinného systému palby protiletadlového dělostřelectva vyžaduje správné rozmístění dělostřelectva střední ráže, malé ráže a také velkorážních kulometů. Protiletadlového dělostřelectva střední ráže se využívá k ochraně hlavního uskupení, převážně podél cest, údolí a v sedlech, protože jeho rozmístění na výšinách je obtížné. Malorážní dělostřelectvo a velkorážní kulomety je možné a účelné umísťovat i na výšinách, při čemž se ponechá jejich část na úbočích výšin s úkolem postřelovat hluché prostory, tvořící se při nízkém letu nepřátelských letadel. Abychom se vyvarovali škod působených vlastním vojskům palbou dělostřelectva umístěného na svazích hor, vymezujeme zakázané úseky. Náhlost objevení a krátký čas, po který jsou letadla v dostřelu, vyžadují dobrý průzkum a velkou pohotovost protiletadlové obrany.

Použití stíhacího letectva v zalesněném horském terénu je spojeno s omezením letištní sítě a s určitým zpožděním bojového zasazení vlastního stíhacího letectva. Vidíme tedy, že organizace obranné operace v zalesněných horských oblastech ve značně vyšší míře závisí nejen na úkolech armády, jejím složení, taktice nepřítele, ale také, a to hlavně, na terénních podmínkách. Charakteristickou zvláštností organizace obrany v zalesněném horském terénu je nerovnoměrné rozložení sil a prostředků po frontě (do šířky).

Ovšem obranu v zalesněném horském terénu nelze omezit jen na obranu jednotlivých přístupných směrů, protože kterýkoli z těchto směrů může nepřítel obejít a ho dobýt. Proto musí být obrana v zalesněném horském terénu ještě více než v rovině sjednocena jediným zámyslem a založena na pevném udržení všech přístupných směrů, sedel a hřbetů a také na manévru záloh; je třeba ji budovat při výhodné půdě systémem zákopů a při skalnaté půdě systémem opěrných bodů kombinovaným se zákopovým systémem.

4. Zvláštnosti použití druhů vojsk

Úspěšné operace vojsk Sovětské armády, provedené roku 1942 v předhořích Kavkazu, dávají nám dobrý příklad využití všech druhů vojsk v zalesněném horském terénu. A podíváme-li se na skvělé úspěchy Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce v Karpatech a na Dalekém Východě, bude nám naprosto zřejmé, že v zalesněném horském terénu mohou úspěšně bojovat všechny druhy vojsk. Ovšem je nutno pamatovat na to, že tento terén způsobuje některé zvláštnosti ve využití jednotlivých druhů vojsk.

Pěchota a vševojskové jednotky

Pěchota je nejlépe přizpůsobena k boji v zalesněném horském terénu. Obvykle nese hlavní tíhu boje a má v něm také hlavní úlohu. Pěchota je méně připoutána k cestám než ostatní druhy vojsk; je méně závislá na počasí a meteorologických podmínkách, a proto se její význam a úloha v zalesněném horském terénu značně zvyšuje. Pěchota se sice pohybuje v zalesněném horském terénu pomaleji než v rovině, ale protože je schopna všude projít, může se často přemístit rychleji než ostatní druhy vojsk. Pěchota je dosti často nucena bojovat vlastními silami na široké frontě bez těsného spojení se sousedy. Větší mezery mezi útvary a malými jednotkami zvyšují jejich taktickou samostatnost. Pěchota musí být vyvíčena v boji v menších skupinách a v mistrném využívání výhod zalesněného horského terénu a také zvláštních meteorologických podmínek. Musí umět bojovat v kruhové a terasovité obraně a musí dokonale ovládat zbraně pro boj zblízka. Je nutno zvláště zdůraznit, že zalesněný horský terén klade zvýšené požadavky na fyzickou zdatnost vojáka.

Co se týká vševojskových jednotek, je jejich činnost také spojena s řadou zvláštností. Tak na příklad pěší divise na rozdíl od rovinných podmínek bude často bojovat samostatně na izolovaných směrech bez těsného spojení a ostatními divisemi. Musí být schopna samostatně plnit všechny taktické úkoly obrany, které v rovinných podmínkách plní v sestavě armádního sboru. Podle daných okolností se pěší divise brání jak na normální, tak na široké frontě.

Armádní sbor brání v zalesněném horském terénu často izolovaný operační směr, při čemž bojuje v sestavě armády nebo mimo ni. Sbor právě tak jako divise bude se nejčastěji bránit na široké frontě. Charakteristickou zvláštností obrany armádního sboru v zalesněném horském terénu je široká a přerušovaná fronta obrany s nestejnou taktickou hustotou.

Tak na příklad 52. armádní sbor 1. ukrajinského frontu, který se bránil v prosinci roku 1944 v prostoru Přemyšlu, měl všechny tři divise v prvním sledu a zaujímal obranné pásmo v šířce 54 km. Záloha velitele sboru se skládala z jednoho pěšího pluku vyčleněného z divise bránící nejtěžší přístupný směr.

17. armádní sbor 4. ukrajinské fronty, skládající se ze čtyř pěších divisí, bránil v Karpatech na těžce dostupném směru pásmo široké až 110 km. Při tom všechny jeho divise byly v prvním sledu. Velitel sboru měl v záloze dva prapory, rozložené daleko od sebe. Obranná fronta sboru nebyla souvislá. Mezi divisemi, pluky a dokonce i prapory zůstávaly velké neobsazené prostory. Takovou šířku obranného pásma sboru nebylo možno obsadit v celém průběhu; těžko prostupné a zcela neprostupné úseky terénu nebyly vojskem vůbec obsazovány. Hlavní síly a prostředky byly soustředovány hlavně k obraně automobilních silnic a údolí na nejdůležitějších směrech.

Dělostřelectvo

Při obraně v zalesněném horském terénu má dělostřelectvo v základě tytéž úkoly jako při obraně v rovině, ale jejich plnění probíhá za jiných podmínek. Tak na příklad připoutání dělostřelectva k cestám je příčinou hlubokého rozložení jeho bojové sestavy podél cest na úzkých úsecích fronty.

Šířka obranné fronty, obtížnost spojení mezi jednotlivými obrannými úseky činí manévrování dělostřelectva a řízení jeho palby značně složitějším. Proto centralisované velení dělostřelectvu je možné jen na plošinách a v širokých údolích. V ostatních případech se velení decentralisuje.

V zalesněném horském terénu se armádní dělostřelecká skupina netvoří. Sborová dělostřelecká skupina se vytvoří jen tehdy, když sbor zaujímá obranu na normální frontě nebo když brání hlavní směr. Při obraně na široké frontě se sborová dělostřelecká skupina netvoří, ale ze sborového dělostřelectva a z dělostřelectva sboru přiděleného se zesilují divisi dělostřelecké skupiny a plukovní dělostřelecké skupiny, protože při obraně v zalesněném horském terénu převážnou část palebných úkolů řeší plukovní dělostřelecké skupiny. Je proto přirozené, že musí být silnější než při obraně v obyčejných podmínkách a mít také různé ráže.

V údolích a úžinách, kterými procházejí cesty, a také v hlubokých úžlabích se vytvářejí dělostřelecké palebné clony, mající za úkol rozdrtit útočícího nepřítele přímou palbou.

Protitankové dělostřelectvo se začleňuje do protitankových záloh velitele armády a velitelů sborů a umisťuje se v hloubce obrany na směrech pravděpodobných útoků nepřátelských tanků.

Při obraně na široké frontě jsou jednotky bránící jednotlivé směry, zesilovány houfnicemi nebo minomety.

Při obraně horských hřbetů nebo řetězů výšin umisťují se palebná postavení dělostřelectva tak, aby dělostřelectvo ovládalo přímou palbou ze základních palebných postavení vrcholky kopců obsazených vlastními vojsky.

Rozmístění děl pro přímou palbu musí zajišťovat neprostupnou palbu a stabilitu obrany, zvláště při změně průběhu fronty.

Rozložení palebných prostředků v patrech nad sebou umožňuje palbu nejen mezerami mezi obrannými úseky, ale také přes vlastní vojska.

Při takovém rozložení je možno dosáhnout největší hustoty palby před předním okrajem obrany.

Jak známo, je dělostřelecká a minometná palba základem palebné soustavy v obraně. Organizace systému palby v zalesněném horském terénu předpokládá terasovitou boční a křížovou palbu na přístupy a hluché prostory před předním okrajem obrany, zvláště na křídlech a stycích, a také v mezerách mezi jednotlivými rajony obrany. Za tím účelem mohou být některé části dělostřelectva umístěny v sousedních úsecích.

Zalesněný horský terén má svými zvláštnostmi vliv na manévry dělostřelectva, který se provádí buď po cestách auty nebo koňskými potahy nebo na horských cestách soumary a bývá často ztížen rozervaností horského terénu.

Letectvo

Mezi zvláštnosti využití letectva v zalesněném horském terénu je možno počítat: málo rozvinutou letištní síť; omezenou kapacitu letišť, obtížné přistávání některých současných typů letounů; stísněný přístup k letišťům ze vzduchu; složitost meteorologických podmínek, obtížnost orientace, ztížené manévrování ve vzduchu atd. Nedostatečné množství letišť a jejich malá kapacita omezují manévrování letectva v potřebných směrech a zvyšují zranitelnost letišť nepřátelským letectvem. Nedostatek letišť vede také k tomu, že letectvo v zalesněném horském terénu je nuceno pracovat na velkém akčním radiu, což působí velkou spotřebu pohonných hmot, vyčerpává letecký personál, ztěžuje včasné vyslání letectva do boje. Kromě toho překážejí bojové činnosti letectva nízké mraky, husté mlhy,

bouřky, vichřice, větry a ostatní změny počasí. Jako důkaz této skutečnosti nám může sloužit činnost letectva Sovětské armády v Karpatech, kde mohlo během září a října létat jen dvacet dní. Krátkodobého vyjasnění během jednotlivých dní nebylo možno využít k bojové činnosti letectva pro velkou vzdálenost letišť od linie fronty.

Bojová činnost letectva v zalesněném horském terénu vyžaduje od pozemních vojsk všemožné podpory při úpravě ploch pro přistávání a předsunutých letišť. Bojové letectvo napadá útočícího nepřítele v úžinách, soutěskách a na horských cestách. Doplnjuje a zesiluje dělostřeleckou palbu, zasahuje cíle na odvrácených svazích, skrytých přístupech a v hluchých prostorech.

Zvláštní význam v zalesněném horském terénu má organizace součinnosti letectva s pozemními vojsky. Za tím účelem mají letecké jednotky své stanice leteckých návodčích u jednotek vojsk prvního sledu. Při přeletu vlastního letectva pozemní vojska označují svou polohu.

V zalesněném horském terénu se letectvo velmi uplatňuje při spojení a také při přepravě nákladů.

Tankové a mechanisované vojsko

Při obraně v zalesněném horském terénu je použití mechanisovaných a tankových jednotek omezeno. Úspěch jejich činnosti závisí ve značné míře na ostatních druhích vojsk.

Využití tanků v zalesněném horském terénu ztěžují: špatná silniční síť, nedostatek tankům dostupných směrů, snížená rychlost tanků při přesunech i v boji, zvýšená únava osádky, velká spotřeba pohonných hmot, rychlé opotřebování a časté poškození materiálu atd.

Při obraně v zalesněném horském terénu používá se tanků k nejrůznějším úkolům. Může jich být používáno k zesílení předního okraje i hloubky obrany, v protitankových rajonech a protitankových uzlech, při obraně defilé, horských sedel, mostů a lesních úseků v tankových léčkách a konečně v tankových zálohách velitelů jednotek. Tankové zálohy plní tytéž úkoly jako v rovinných podmínkách.

Ženíjní vojsko

V zalesněném horském terénu nabývají ženijní jednotky zvlášť velikého významu: zesilují každou samostatnou bojující součást nebo jednotku a především části a jednotky bojující na úsecích vydaných možným útokům tanků.

Protože půda v zalesněném horském prostoru bývá kamenitá nebo skalnatá, je třeba k provedení ženíjních prací mnohem více času, sil i prostředků.

Hlavními úkoly ženíjních jednotek při obraně v zalesněném horském terénu jsou: stavba cest, oprava silnic, stavby mostů budování zátarasů, vyhledávání vodních pramenů a úprava těchto pramenů.

Jedním ze základních úkolů ženíjních vojsk je zajištění protiútoků a protiúderů druhých sledů a záloh armádních sborů a armády.

5. Vedení obranné operace

Základními principy vedení armádní obranné operace v zalesněném horském terénu jsou: rozbití a zničení jednotlivých částí nepřítele útočícího rozdělenými skupinami na jednotlivých samostatných směrech s použitím obchvatu a obejít vlastními jednotkami. Především je nutno zničit hlavní uskupení. V tomto období zastavují útok nepřítele na ostatních směrech bránící se jednotky.

Vedení obranné operace musí se řídit zásadou rozhodných protiútoků a protiúderů, aby zničilo nepřítele dříve, než se stačí opevnit na získaných pozicích.

Boj s nepřítelem v období jeho přibližování, soustřeďování a rozvinutí pro útok.

Nejsou-li vlastní jednotky v přímém dotyku s nepřítelem, začíná boj proti němu na

vzdálených přístupech k hlavnímu pásmu obrany a je veden úder letectva na železnice, komunikační uzly, na místa, kde je prováděno vykládání a soustřeďování vojsk na pochodu-jící proudy atd. S přiblížením nepřítele k zabezpečovacímu pásmu a v období boje o zabezpečovací pásmo bombarduje letectvo proudy a působí závaly při průchodu nepřátelských proudů soutěskami. Po přiblížení nepřítele na dostřel zasahuje do boje dalekonosné dělostřelectvo.

Je-li vybudováno zabezpečovací pásmo, vede se boj předsunutými oddíly podporovanými letectvem a dělostřelectvem, opírajícími se o připravená postavení a používajícími lécek, palebných pytlů a zátarasů. Tyto předsunuté oddíly vedou tuhý boj, aby zdržely útok nepřítele a způsobily mu velké ztráty. I na dalších postaveních kladou předsunuté oddíly houževnatý odpor.

Bojem předsunutých oddílů a průzkumnou činností se odhaluje uskupení a zámysl nepřítele. Jakmile nepřítel zaujme východiště útoku na hlavních směrech, provádí armáda dělostřeleckou a leteckou protipřípravu.

Za přímého dotyku s nepřítelem má rozhodující význam bdělost obrany a její stálá pohotovost k odrazení náhlého úderu nepřítele.

Boj o hlavní pásmo obrany

Základního cíle obranné operace je možno dosáhnout postupným splněním řady úkolů, z nichž nejdůležitější jsou: zabránění průlomu taktické hloubky obrany nepřítelem, a vklínit-li se, odříznutím proniklých jednotek rozhodnými protiútoky zničit nepřítele a obnovit ztracené postavení. Boj o hlavní pásmo obrany je nejodpovědnějším obdobím obranného boje a je veden hlavními silami armády.

Po přechodu nepřítele do útoku ničí ho bránící se vojska stupňovitou palbou všech druhů zbraní, soustřeďují tuto palbu podél údolí, úžlabin a cest a nedopouští rozvinutí útoku do hloubky obrany a do křídel.

V okamžiku útoku na přední okraj ničí bránící se vojska, maximálně využívající své palebné síly, nepřítele před předním okrajem a nedovolují mu vklínit se do hlavního pásma obrany. Při boji o přední okraj má zvláštní význam boční palba z vysunutých úseků, náhlé palebné přepady na krátkou vzdálenost, nastražená kulometná palba a p.

Podarí-li se nepříteli vklínit se do hlavního pásma obrany a rozvíjí-li svůj útok do hloubky, divise prvního sledu pevně drží důležité obranné objekty, i když jsou zcela obklíčeny. Druhé sledy a zálohy divise za podpory dělostřelectva a letectva drží opěrné body a provádějí rozhodné protiútoky na proniklého nepřítele. Protiútoky se obvykle časově určují k okamžiku nejvyšší únavy nepřítele, při jeho výstupu do příkrých strání. Je nutno snažit se vést protiútok shora dolů a do boku a týlu proniklého nepřítele. V období boje o hlavní pásmo obrany jsou vysílány na ohrožené směry zálohy a je zesilováno pozorování na křídlech, stycích a v mezerách v bojové sestavě.

V průběhu obranného boje, když bylo odhaleno uskupení nepřítele a směr hlavního úderu, stahují se síly a bojové prostředky z neohrožených úseků k průlomu. Při obtížnosti manévrování po frontě provádí se přisun sil z hloubky.

Dělostřelectvo, jak bylo uvedeno, provádí v tomto období manévry palbou a později i manévry pohybem. Letectvo napadá hlavní uskupení a tím vyrovnává nedostatek dělostřelectva na hlavních směrech.

Použije-li nepřítel výsadkových jednotek, obránce použije připravených opatření k jejich likvidaci.

Divise druhého sledu sboru důsledně brání přidělený směr, zabezpečujíc rozvinutí druhého sledu a zálohy armády k provedení protiúderu.

Organisace provedení protiúderu armády

Síly určené k protiúderu v zalesněném horském terénu, mohou plnit tyto úkoly:

- obnovení předního okraje na hlavních směrech armádního obranného pásma, bylo-li prolomeno hlavní pásmo obrany,

- zabránění rozšíření nepřátelského vlonu do hloubky a na křídla,
- podpora jednotkám bránícím se na sousedních operačních směrech.

Ovšem nejdůležitější z uvedených úkolů je potřit proniklého nepřítele a obnovit původní postavení.

Protiúder v zalesněném horském terénu se organizuje podle stejných zásad jako při obraně v terénu rovinném. Nicméně v zalesněném horském terénu je nutno zvláště pozorně provádět rozpočet sil i prostředků soustřeďovaných k protiúderu, a to pro každou variantu, protože různé varianty budou často vyžadovat různé síly a zvláštní sestavy druhého sledu armády pro protiúder. Proto je nutno rozmisťovat sledy operační sestavy armády v zalesněném horském terénu s uvážením zvláštností organizace a provedení protiúderu. V zalesněném horském terénu stejně jako při obraně na rovině použije armáda k protiúderu svého sboru druhého sledu, a má-li je, divise ze své zálohy. Kromě toho se použije jednotek bojujících na směru protiúderu a i z neohrožených úseků fronty. Čarou rozvinutí vojsk provádějících protiúder může být druhé obranné pásmo nebo jedno z příčných nebo mezilehlých postavení nebo konečně armádní pásmo obrany. Křídla jednotek provádějících protiúder opírají se o obranné úseky, které byly udrženy. Počáteční první úder má být veden maximálními silami a co možná současně s obou boků tak, aby byl nakonec proniklý nepřítel obklíčen a zničen. Protiúder je třeba zasadit v té chvíli obranného boje, kdy nepřítel vyčerpal své zálohy, když vykrvácen útokem nemůže protiúderu klást odpor.

Při protiúderu je důležité mít v prvním sledu maximální síly a prostředky, spolehlivě chráněné stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem.

Nejbližším úkolem jednotek provádějících protiúder bude rozbít jedno z křídel útočícího uskupení, proniknout na jeho komunikace a vytvořit podmínky pro obklíčení proniklého nepřítele.

Jestliže první ani druhý sled armády nesplní úspěšně úkoly v obranném boji, musí být dále veden boj o každou posici a každé následující postavení v hloubce obrany za tím účelem, aby byly útočníky způsobeny co největší ztráty a získán čas pro přísun záloh frontu.

Jakmile bude nepřátelský útok zastaven, bránící se vojska, nedávajíc nepříteli možnost zachytit se na dosažených posicích, zahájí silné protiúder současně s přísunutými frontovými zálohami nebo přecházejí do protiútku s cílem úplně rozdrtit nepřítele.

Velení v obranné operaci

V zalesněném horském terénu se stává velení jednotkám mnohem složitějším. Souvisí to s tím, že jednotky vedou boj na široké a přerušované frontě, někdy s odkrytými křídly a bez palebného spojení. Ovšem základní zásady velení v zalesněném horském terénu zůstávají stejné jako při obraně na rovině.

Velení je založeno na komplexním využití všech spojovacích sil a pojitků.

Je nutno zdůraznit, že velení v obranné operaci vyžaduje vybudování rozsáhlé sítě pozorovatelů umístěných na výšinách zvláště k tomu účelu vybraných.

Závěr

Zkušenosti vojsk Sovětské armády v letech Veliké vlastenecké války na Kavkaze, v Karpatích a za polárním kruhem ukázaly, že se současně obranné operace v zalesněném horském terénu příliš neliší od bojů v obyčejných podmínkách, co se týče jejich rozmachu, použití vyšších jednotek a všech druhů vojsk.

Obranné operace v zalesněném horském terénu, vyjímaje vysokohorské oblasti, jsou vedeny velkými operačními skupinami; v zalesněném horském terénu bojují všechny druhy vojsk.

Základní principy organizace a vedení obranné operace armády v rovinných podmínkách zůstávají v zásadě v platnosti i pro zalesněný horský terén, ale specifické podmínky tohoto terénu předurčují řadu zvláštností, které mají vliv jak na využití druhů vojsk, tak na

organizaci, plánování i vedení obranné operace. Horské hřbety rozdělují operační sestavu armády v obraně na samostatné směry; ztěžují taktické a operační spojení mezi různými prvky operační sestavy a omezují manévrování.

Naproti tomu nám zalesněný horský terén dovoluje zvolit a vybudovat těžko dostupná obranná postavení.

Rozsáhlost a nepřístupnost horských oblastí jsou příčinou přerušovaného rázu obranné fronty armády. Proto se také armáda brání za těchto podmínek na široké frontě, kryjíc jeden, dva a někdy i více operačních směrů. Obrana v zalesněném horském terénu se buduje na zásadách hluboké několikapásmové a úporné obrany se soustředěním hlavního úsilí na přístupné směry. Při organizaci obrany za těchto podmínek je hlavní pozornost věnována vybudování patrové a kruhové obrany nejdůležitějších postavení a směrů. Těžko dostupné a nedostupné úseky jsou bráněny omezenými silami. Hloubka operační sestavy armády a hloubka ženijní přípravy armádního obranného pásma bývá v zalesněném horském terénu různá, ale většinou hlubší než v rovině. Základem ženijního vybudování obrany za příznivých podmínek bude přerušovaný terasovitý a kruhový zákopový systém a při skalnatém terénu obrana založená na systému opěrných bodů ve spojení se systémem zákopů.

Vzhledem k tomu, že hlavními komunikacemi velkých operačních jednotek jsou převážně údolí, boj za vstup do nich nebo východ z nich může být často důležitým úkolem armádní obranné operace.

Veliká vlastenecká válka dokázala, že žádný z druhů vojsk neztratil svůj význam při obraně v zalesněném horském terénu a že základní masu vojsk provádějících operaci v zalesněném horském terénu tvoří obyčejně polní jednotky.

Bojové složení armády v zalesněném horském terénu může být různé, ale zpravidla bude armáda potřebovat zesílení protiletadlovým dělostřelectvem, ženijním vojskem a udržovacími silničními jednotkami.

Vedení obranné operace v zalesněném horském terénu je založeno na rozbití nepřítele palbou všech druhů, ve spojení s protiútoky a protiúderem, při pevném udržení důležitých objektů a smělejší manévrování silami z neohrožených úseků a z hloubky.

Zkušenosti z uplynulé války svědčí o správnosti theoretických zásad sovětského vojenského umění v otázkách organizace aktivní obrany, vztahujících se také na organizaci obrany v zalesněném horském terénu.

Pro úspěšné vedení obranné operace, zvláště v zalesněném horském terénu, mají největší význam morální a bojová kvalita vojsk určených k vedení obrany. Na jejich vysoké bojové morálce, vytrvalosti, houževnatosti, umění nacházet východisko i za nejtěžších podmínek, závisí úspěch obrany. Proto vojska určená pro vedení obrany v zalesněném horském terénu musí být zvláště pozorně připravována, jak pokud jde o bojovou přípravu, tak i s hlediska politické výchovy a materiálního zabezpečení jednotek.

Veškerý smysl obrany, jak dosvědčují válečné zkušenosti, záleží ve vysílení nepřítele, jeho vykrvácení v obranných bojích, v získání času a soustředění nutných sil k přechodu do útoku.

Obranné operace provedené Sovětskou armádou byly zpravidla dovršovány přechodem k rozhodné protiofenzivě a rozbitím hlavních úderných skupin nepřítele. Takové operace, mající výjimečně rozhodný a aktivní ráz, mohly být prováděny jen Sovětskou armádou vyzbrojenou neotřesitelnou vytrvalostí a vedenou ve svých bojích pokrokovou stalinovou vojenskou vědou.

Prameny: Přednášky a zápisy ze studia na Vyšší Vorošilovově akademii v Moskvě.

ZVLÁŠTNOSTI OBRANY NA ŠIROKÉ FRONTĚ A PŘÍPADY JEJÍHO POUŽITÍ

Pplk. děl. Karel Pernica

Obrana na široké frontě nejvýrazněji umožňuje provedení jedné z hlavních zásad sovětského vojenského umění soustředit síly na směr rozhodujícím na vrub směrů méně důležitých.

Obrany na široké frontě používáme především na směrech pro nás podružných a zpravidla v takovém terénu, který mohou vojska lehce bránit malými silami, t. j. v terénu těžko přístupném, který ztěžuje po případě znemožňuje nepříteli zasazení velkých operačních uskupení a který svým rázem vylučuje masové použití bojové techniky (v horách, v jezernatém, zalesněném a bažinatém terénu a p.).

Není náhoda, že otázkám obrany na široké frontě, a to jak v theorii, tak i v praxi Sovětské armády byla věnována a stále se věnuje velká pozornost dialekticky vyplývající z rázu evropských válčíšť, z nichž každé dovoluje použít této obrany nejméně z 50%. Již v občanské válce a tím více ve Veliké vlastenecké válce útvary, vyšší jednotky a operační uskupení Sovětské armády často a úspěšně využívaly přednosti této obrany, dovolující maximální ekonomii sil a prostředků na pasivních úsecích fronty, jejich soustředění a použití na důležitých směrech, a to jak pro útok, tak i pro obranu.

Všeobecné zvláštnosti obrany na široké frontě

Jeví se tím výrazněji, čím je fronta širší, obsazená určitým útvarem a určitou vyšší jednotkou.

Charakteristické rysy obrany na široké frontě:

1. Rozhodující vliv terénu na operační uskupení obránce.
2. Poměrně nevelká celková hustota bránících se vojsk.
3. Nesouvislost fronty.
4. Větší počet pohyblivých záloh, zvláště u podřízených jednotek armády.
5. Maximální vzájemná závislost času a vzdálenosti při provádění manévru.
6. Ztížené podmínky součinnosti.
7. Plánování a provedení široce založeného manévru na všech stupních, a to nejen z hloubky, ale i podél fronty.
8. Ztížené podmínky velení.
9. Ztížené podmínky materiálního zásobování vojsk.

Vliv terénu na rozhodnutí pro obranu se zvětšuje úměrně se stupňováním členitosti terénu. Čím bude terén výraznější, různotvárnější, tím více bude na něm záviset způsob operačního nebo bojového uskupení (sestavy) vojsk. Úseky (prostory) terénu těžko dostupné budou vyžadovat nejen nepoměrně menšího počtu jednotek, ale i nepoměrně menšího jejich vybavení posilovými prostředky a dokonce dávají možnost použít organických prostředků bránících takové úseky k zesílení jednotek bránících se v prostoru dostupnější, jinými slovy přesun organických prostředků v rámci vyšší jednotky na směry dostupnější, které by vyžadovaly zesílení tam se bránících jednotek posilovými prostředky představeného velitele.

Druhý rys nepotřebuje zvláštního objasnění, neboť je pochopitelné, že čím širší je obranné pásmo jednotky, tím menší bude hustota sil a prostředků.

Nesouvislost průběhu fronty pramení přímo z malé hustoty, neboť vytvoření souvislé fronty za takových podmínek by způsobilo ve skutečnosti nejen zmenšení hustoty na předním okraji, ale i zmenšení hustoty vojsk a prostředků v hloubce obrany. Výsledkem

by bylo rovnoměrné rozdělení sil a prostředků a lineárnost obrany, což v základě odporuje principům naší obrany.

Poměrně malá celková hustota obrany a nesouvislost průběhu fronty určují i hlavní zvláštnosti organizace obrany i vedení obranné operace na široké frontě.

Články našeho Polního řádu krátce charakterisují základní předpoklady, za kterých se organizuje obrana na široké frontě, pramenící z principu soustředění sil na důležitějších směrech. Při široké frontě vojska nemohou s dostatečnou hustotou zaujmout celé obranné pásmo v terénu, a proto se jejich úsilí soustřeďuje na důležitějších směrech, na kterých se vytvoří dostatečně hustá a do sledů rozčleněná obrana. Na zbývajících méně důležitých směrech budou mít vojska mnohem menší hustotu, často jednotky s úkoly ohraničenými na pozorování a průzkum.

Důležitými směry budou obvykle směry vedoucí k objektům v našem týlu takticko-operacního nebo čistě operacního významu, velkým osadám, hospodářským a politickým centrům, důležitým uzlům cest, přepravám atd., nebo směry přístupné pro činnost všech druhů vojsk.

Hloubka obrany se tvoří v operační hloubce jen na důležitých směrech na vrub pasivních úseků fronty. Zálohy se rozmisťují v několika k obraně připravených prostorech (rajozech) blíže silničních uzlů. Na méně důležitých směrech organizují taktické jednotky hloubku obrany buď v hlavním obranném pásmu, u důležitějších směrů na celou taktickou hloubku.

Všeobecné zálohy se musí vyznačovat velkou pohyblivostí a zahrnovat nejen pěchotu na autech, ale i dělostřelectvo, tanky a ženisty s prostředky protitankové obrany.

Celkový nedostatek sil a prostředků, charakteristický pro obranu na široké frontě, musí být zčásti nahrazen aktivitou vojska, protože manévr silami a prostředky nabývá zvláště velkého významu. Větší počet záloh všech druhů, rozmístěných podél celé fronty armády, musí být tak uskupen, aby zabezpečil jejich rychlé soustředění v průběhu obranné operace k místu průlomu. Jeví se proto časová kalkulace přesunů záloh vypracovaná pro různé varianty jedním z hlavních bodů plánu obranné operace armády.

Přemístění záloh se často provádí na velké vzdálenosti a obvykle pomocí automobilních dopravních prostředků. Široké použití má dělostřelecký manévr pohybem.

Rozptýlenost vojsk na značnou vzdálenost a mnohdy téměř neprostupné části terénu ztěžují organizaci součinnosti a velení. Musí proto vojska a velitelé všech stupňů vyvinout velkou iniciativu, samostatnost a zvláštní vytrvalost ke zdolání úkolů jim svěřených. Podpora vysokého politicko-morálního ducha vojsk musí být předmětem neustálé péče velitelů, politických pracovníků, stranických a mládežnických organizací všech stupňů. Zejména osobní styk velitelů s podřízenými a neustálá péče o ně nabývá zvláště velkého významu.

V soudobých podmínkách přerůstají útočné operace v obranné a naopak. Proto jedním z důležitých úkolů obranné operace armády je vytvořit výhodné podmínky k přechodu do rozhodující protiofensivy. Je tedy logickým ukončením obrany na normální frontě přechod k protiofensivě, a to i jednotkami, které se bránily. Při obraně na široké frontě bude tento případ řídkým zjevem, ne však vyloučen. Armáda bránící se na široké frontě bude nejčastěji zabezpečovat přechod prvků operační sestavy frontu k protiofensivě.

1. Cíle a úkoly obranné operace armády

Je-li všeobecným cílem obranné operace armády udržet za využití terénu, ženiiných prostředků, organizace a síly soudobé palby obranné postavení, zastavit útok nepřítele na jednom nebo na více směrech, oklamat, zmást, vyčerpat jeho síly, zeslabit jeho prostředky, získat nutný čas na přeskupení a na přísun doplňujících sil a prostředků, je cílem obranné operace armády na široké frontě zpravidla udržet terén výhodný k obraně minimálními silami a prostředky, a tím umožnit na hlavních směrech fronty zničení nepřítele v průběhu obranné operace a vytvoření mohutného uskupení pro přechod do protiofensivy. Z toho

vyplývá, že armáda v obraně na široké frontě bude ve frontové operaci plnit sice podružný obranný úkol, avšak s hlediska možného přechodu do protiofensivy bude jedním z hlavních.

Účel a cíl udržení obranného pásma přiděleného armádě bývá různorodý. V jednom případě vede armáda obrannou operaci s cílem získat čas nutný k soustředění sil a prostředků určených k útoku. V druhém případě se brání, aby šetřila sil a prostředků na jednom směru, a tím umožňuje získat převahu v silách a prostředcích na ostatních směrech. V třetím případě svou obrannou činností zabezpečuje křídla útočící skupiny frontu nebo skupiny frontů. V obranné operaci na široké frontě budou se zpravidla všechny tři případy prolínat.

Protože obranná operace armády vzniká, rozvíjí se a uplatňuje v různé situaci, bude armáda často přinucena organisovat obranu pod přímým působením nepřítele, a tím řešit svoje úkoly hned od okamžiku, kdy přešla do obrany, t. j. za podmínek rychlého přechodu k obraně.

2. Úkoly a místo obranné operace armády v rámci frontové operace

Soudobé války jsou vedeny masovými armádami. Jak útočné, tak i obranné operace se vedou mocnými operačními vyššími jednotkami, jako je front, nebo skupina frontů.

V obranných operacích na důležitých operačních směrech bude zpravidla nutné odrazit útok mocných sil nepřítele. Pro šířku fronty, jakož i k odrazení velikých skupin vojsk nepřítele je třeba současně rozvinout úsilí několika armád. Proto se vševojsková armáda brání v rámci frontu, z čehož vyplývá, že obranná operace armády je částí frontové operace.

Vševojsková armáda v obraně na široké frontě může bránit jen jeden, a to méně významný operační směr. Mohou se však vyskytnout případy, že se na důležitém operačním směru budou bránit dvě vševojskové armády, a to tehdy, když tento směr svou kapacitou vyžaduje většího počtu sil, než s jakými jedna armáda disponuje. Bude pak jedna ze zasažených armád v normální obraně, druhá, větší částí sil, bude přehrazovat společně s první tentýž nebezpečný operační směr a zbytkem svých sil bude přehrazovat těžko dostupný terén obranou na široké frontě.

V převládajícím množství případů organisuje a vede obrannou operaci vševojsková armáda v těsné součinnosti se sousedními armádami. Avšak na jevišti válečných operací mohou být samostatné operační směry, které může armáda bránit, i když nemá těsné spojení se sousedy. V takovém případě se křídla armády zabezpečují opřením o přirozené překážky nebo těžce průchodné pásmo terénu (vysoké hory, neprostupné lesní a bažinaté prostory, jezernatá, rybníkatá oblast ap.).

Je-li povinností vševojskové armády bránit se v prvním operačním sledu frontu udržet taktickou hloubku soudobé obrany a zároveň zabránit přístupu nepřítele do operační hloubky, bude v obraně na široké frontě povinná větší částí svých sil a prostředků organisovat neproniknutelnou obranu v taktickém pásmu na přístupných směrech a svým druhým sledem (zálohami) zabránit útočícímu nepříteli v přístupu do operační hloubky.

Operační složení a sestava armády na široké frontě

Vševojsková armáda bránící se na široké frontě může být zcela výjimečně vybavena posilovými prostředky. Množství a druh posilových prostředků bude záviset na úkolu armády, na důležitosti směru, který přehrazuje, na možné kapacitě přehrazovaných směrů a na šířce obranného pásma (může dostoupit až do 200 km).

Je možný případ, že armáda bránící se na široké frontě nejen že nedostává posilové prostředky, ale naopak bude ochuzena o část svých organických prostředků určených k posílení armád bránících se na hlavním směru nebo vyčleněných do zálohy velitele frontu. Často bude armáda muset vytvořit zálohu velitele frontu v síle 1 až 3 divisí.

Operační uskupení armády bude zpravidla pro nedostatek sil a prostředků k obsazení

hlavního obranného pásma v jednom operačním sledu, při čemž zálohou budou 1 až 2 divise. Bojová sestava armádních sborů bude také v jenom sledu.

Je-li v obranném pásmu armády bránící se na široké frontě jen jeden důležitý směr a ostatní část obranného pásma svým rázem terénu vylučuje možnost, že nepřítel použije větších sil, vyčlení armáda jeden armádní sbor jako druhý sled. Je plně pochopitelné, že armádní sbor bránící v taktické hloubce tento důležitý směr, bude také ve dvou sledech.

Operační složení armády musí však za všech okolností mít síly a prostředky určené k manévru. Armáda musí mít za jakékoli situace možnost provést manévr jak z hloubky, tak i podél fronty. Aby tento požadavek mohla armáda úspěšně splnit, musí šetrně hospodařit se svými silami a prostředky.

V prvním pořadí musí armáda provádět manévr silami a prostředky podél fronty na vrub oslabení úseků, na které nepřítel neútočí, a na vrub druhých sledů sborů a někdy i divisi. Manévrující silami a prostředky prvního sledu je armáda povinna odrazit úder nepřítel, zadržet postup jeho úderných skupin a síly i prostředky svého druhého sledu (vševojskové zálohy) si zachovat k provedení mocného protiúderu.

Organisace protitankové obrany na široké frontě

Hlavní zvláštnosti organisace protitankové obrany při obraně na široké frontě jsou:

- větší počet protitankových postavení a protitankových rajonů v hloubce pro pohyblivou protitankovou zálohu a postavení k vedení palby z místa tanků a samohybných děl tankové zálohy; tato postavení nutno zabezpečit protitankovými zátarasovými výhledy; tato postavení s hlavním zřetelem na mezery mezi jednotlivými postaveními a rajony;
- využití veškerého dělostřelectva na zakrytých palebných postaveních k boji proti tankům. Nutno proto palebná postavení plukovních, divisních, sborových a armádních dělostřeleckých skupin umísťovat na tankových směrech a předem je ženijně připravit ke kruhové obraně a organisovat případný jejich boj s proniknutými tanky;
- větší počet protitankových záloh a pohyblivých zátarasovacích oddílů podle počtu důležitějších tankových směrů. Zpravidla bude armáda organisovat nejméně dvě armádní protitankové zálohy a dva armádní pohyblivé zátarasovací oddíly.

Protitanková obrana v pásmu armádního sboru přehrazujícího hlavní směr bude organisována stejně jako v normálních podmínkách.

V celku bude mít protitanková obrana přerušovaný ráz a nevelkou hustotu, což vyžaduje nejracionalnějšího využití protitankových prostředků, t. j. jejich soustředění na důležitých směrech, utvoření několika silných protitankových záloh a využití širokého manévru.

Postup ženijního budování obrany

Z počátku se hlavní úsilí soustřeďuje na vybudování hlavního obranného pásma s rozvinutějším systémem zákopů na důležitých směrech. Stupeň ženijního zabezpečení obrany závisí na množství sil a času.

Při obraně na široké frontě obvykle se nevytváří souvislá postavení, zvláště v hloubce obrany. Na těch úsecích hlavního pásma obrany, po případě druhého pásma obrany, kde pěší prapory jsou rozmístěny bez mezer, buduje se zákopový systém souvisle podle obvyklých zásad.

Při rozmístění praporů s mezerami se kopou souvislé zákopy jen v praporech a v samostatných rotních rajonech obrany. Mezery mezi rajony obrany jsou spojeny hlavními zákopy s klamnými zbraněmi a zahrazují se ženijními zátarasovými, které musí vytvořit u nepřítel dojem souvislé posice. V hloubce obranného pásma se souvislé zadní obranné postavení nebuduje. Zálohy pluků, divisi, sborů vytvářejí samostatné rajony obrany na důležitějších směrech, při čemž vzdálenosti od předního okraje zůstávají stejné jako při obraně na normální frontě.

Ženijní vojska kromě obvyklých úkolů plní ještě tyto další:

- budují protitankové a protipěchotní záтары v mezerách mezi rajony obrany;
- vytvářejí klamné rajony obrany a klamná postavení podél fronty a v celé hloubce obrany;
- vytvořením několika záloh ženijních sil a prostředků zabezpečují odolnost obrany a brání nepřítele v rozšíření úspěchu do hloubky a do stran;
- udržováním cest, zřizováním pomocných cest a zálohou mostových souprav zabezpečují široký manévry záloh všemi směry.

Ta část obranného pásma armády, která je v dostupném terénu a kde se podle rozhodnutí velitele armády brání vyšší jednotky na normální frontě buduje se po stránce ženijní tak jako v normálních podmínkách v celé hloubce obranného pásma armády.

Systém palby

Zvláštnosti organizace systému palby vyplývají ze základních zvláštností obrany na široké frontě, která nedovoluje vytvořit souvislou palebnou přehradu před celou frontou. Proto bude systém palby při obraně na široké frontě zahrnovat

- utvoření souvislé přehrady všech druhů paleb na důležitých směrech a na křídlech praporečnických rajonů obrany, jakož i v jejich týlu,
- palebné zabezpečení mezer mezi rajony obrany ze sousedních obranných rajonů z hloubky (palbou plukovních a divisních dělostřeleckých skupin),
- masové soustředění palby dělostřelectva ve směrech možných úderů nepřítele nejen před předním okrajem, ale také v mezerách mezi rajony obrany a v hloubce obrany,
- palebné zajištění styků se sousedy (zvláště důležité),
- soustředění palby částí dělostřelectva k podpoře protiútoků druhého sledu (zálohy) armádního sboru a protiúderu armádní zálohy (druhého sledu), širokým manévrem pohybem a palbou

Boj s dělostřelectvem nepřítele při obraně na široké frontě bude často přenesen nejen na armádní sbor, ale i na pěší divisi posílenou k tomu účelu prostředky dělostřeleckého měřického průzkumu. Pro boj s minomety nepřítele bude využito i plukovních dělostřeleckých skupin.

Protože základem činnosti dělostřeleckých skupin je široký manévry palbou a pohybem, nutno věnovat zvláštní pozornost průzkumu a budování pochodových os a přípravě záložních palebných postavení.

Použití širokého manévru dělostřeleckou palbou všech jednotek armády je velmi zajímavý technický problém, který nespadá do rámce tohoto článku a mělo by být o něm pojednáno některým z důstojníků dělostřelectva.

Organisace dělostřelecké a letecké protipřípravy

V obraně armády na široké frontě stejně jako v normálních podmínkách organizuje se dělostřelecká a letecká protipříprava. Cíl protipřípravy zůstává nezměněn a má zabránit nepřítelei zaujmout východiště útoku a hladký přechod do útoku. Hlavním objektem protipřípravy je: hlavní uskupení jeho pěchoty, dělostřelectva, štábů, spojovacích uzlů, muničních skladů a APh. Způsob provedení protipřípravy — mocný překvapující úder dělostřelectva, minometů a letectva. K dělostřelecké protipřípravě v normální obraně vzhledem k malé hustotě přibírá se veškeré dělostřelectvo a všechny minomety, které jsou v prostorech, kde se protipříprava provádí. Dělostřelectvo sousedů se přibírá k protipřípravě, a to palbou ze svých základních palebných postavení. V obraně na široké frontě nutno kromě toho pomocí manévru pohybem přibrat dělostřelectvo z méně ohrožených úseků a z hlubiny. Dále nutno přibrat palebné prostředky pěchoty prvního sledu a při nedostatečné hustotě i dělostřelectvo z protitankových záloh, po případě i tanky tankových záloh divisi prvního sledu a tankové zálohy armády. V době protipřípravy je výhodné provést průzkum bojem s cílem upřesnit první sled nepřítele a vnést zmatek do jeho bojového uskupení.

Protipřípravou musí být nepříteli způsobeny takové ztráty, které mu nedovolí začít útok na úseku, který si vybral. Aby protipříprava měla operační význam, musí prostor protipřípravy obsáhnout východiště útoku několika divisi prvního sledu nepřítel.

Víme-li, že hustota dělostřelectva a minometů v obraně není velká a že k tomu, aby dělostřelecká protipříprava mohla počítat s úspěchem na cíle, které jsou v zákopech (východiště útoku je obvykle vybudováno ženižně), je nutno utvořit hustotu 120 až 150 děl a minometů na 1 km úseku protipřípravy. V obraně na široké frontě nebude tato hustota zpravidla dosažitelná a nutno se spokojit hustotou 90 až 120 hlavních, které při dobrém plánování zabezpečují kladný výsledek protipřípravy.

Letecká protipříprava se plánuje a provádí jako v normálních podmínkách a může být plánována na následující tři varianty:

První varianta — v předvečer očekávaného útoku nepřítel, a to v takové době před samým soumrakem, kterou letectvo potřebuje k provedení protipřípravy. V průběhu nastalé noci udržují pak noční bombardéři umlčování cílů;

druhá varianta — v den očekávaného útoku nepřítel hned za dělostřeleckou protipřípravou. V tom případě prodlužují údery letectva účinek dělostřelecké protipřípravy na bojové složení nepřítel a zajišťují dělostřelectvu a minometům po provedení protipřípravy možnost připravit se k odrazení útoku nepřítel;

třetí varianta — v době počínající dělostřelecké a letecké přípravy nepřítel. V tomto případě je veškerá pěchota nepřítel ve východišti, baterie dělostřelectva a minometů pracují, a je proto možnost je snáze objevit a zničit. Konečně tanky přímé podpory pěchoty v období dělostřelecké přípravy zaujímají východiště útoku a mohou se proto stát cílem dělostřelecké palby, která jim zabrání včas zaujmout východiště a vyrazit z něho. Použití třetí varianty v obraně na široké frontě je pro nedostatek prostředků málo pravděpodobné.

Organisace manévru, protiútku a protiúderu

Včasné plánování manévru je jedním z nejdůležitějších prvků rozhodnutí velitele při obraně na široké frontě. Štáb armády při organizaci obrany musí předvídat manévry nejen svých záloh, ale i záloh sborů a divisi, ale často i naplánovat manévry a protiútoky záloh pluků, jakož i předvídat přemístění jednotek bránících se na méně důležitých směrech. Taková centralisace manévru, řízení protiútoků a protiúderů, jak ukazují zkušenosti z Veliké vlastenecké války, dovoluje veliteli v průběhu obranné operace při dobře organizovaném průzkumu často i před začátkem útoku nepřítel včas soustředit na ohrožené směry síly a prostředky, které stačí odrazit útok nepřítel a zničit jeho proniklé jednotky.

Velitel musí předvídat, které jednotky musí být přemístěny, a možnou činnost přemísťovaných vojsk. Štáb musí zabezpečit jejich rychlé přemístění zajištěním dopravních prostředků, určením nakládacích a vykládacích prostorů, pochodových os a materiálním zabezpečením jejich nového bojového úkolu.

Při plánování protiútku a protiúderu pro vojska je nutno předvídat ještě více než při obraně na normální frontě několik směrů a východišť. Organisace protiútoků bude vyžadovat zvláštní péči, protože provádějí jednotky a posilové prostředky budou často v prostorech značně od sebe vzdálených, oddělených od sebe těžce dostupnými prostory, a budou proto svázeny do východišť protiútku (protiúderu) v časové tísně.

Cíl protiúderu zůstává v obranné operaci na široké frontě nezměněn t. j. zničení nepřítel, který vnikl do obrany, a obnovit původní postavení.

Protiúder armády plánuje velitel frontu a vychází z úmyslu a plánu frontové obranné operace. V souhlase s pokyny velitele frontu organizuje velitel armády se svým štábem protiúder.

Protiúder armády se provádí organickými vyššími jednotkami armády. Nedoporučuje se tvořit k provedení protiúderu improvizované vyšší jednotky a štáby. Zpravidla podporuje front protiúder armády letectvem a zesiluje armádu vyššími jednotkami ze své zálohy nebo na vrub sousedních armád.

K provedení protiúderu je nutno přibrat co nejvíce sil a prostředků jak operačních záloh, tak i sil a prostředků prvního operačního sledu armády, protože v pásmu protiúderu je nutno vytvořit výhodný poměr sil.

V období organisování obrany není zaručeně známo, kde, kdy s jakými silami nepřítel provede úder. Tyto poměry nutí plánovat protiúder na několik možných variant činnosti nepřítele. Nesmíme se však zatížit plánováním protiúderu na velký počet variant. Značný počet variant ztěžuje organizaci protiúderu, jeho zajištění a hlavně prostudování, kontrolu provedení každé z variant vojsky určenými k provedení protiúderu.

V obranném pásmu armády je nutno plánovat protiúder na dvou až třech nejdůležitějších směrech. V obraně na široké frontě bude těchto variant zpravidla méně než v obraně normální.

Zabezpečení styků a křídel

nabývá na široké frontě zvláštního významu. Mezery mezi rajony obrany se vyplňují zátarasy, obsazují menšími jednotkami a zajišťují bočními palbami ze sousedních rajonů a palbou dělostřelectva a minometů z hloubky. Velitel věnuje svou hlavní pozornost zajištění styků se sousedy a mezi jednotkami, a organizuje proto palby armádních, sborových, divisních a plukovních dělostřeleckých skupin protiútoky záloh sborů, divisí a pěších pluků. Jsou-li velké mezery mezi divisemi, je účelné k zabezpečení styků určit speciální jednotku v síle zesílené rotý až praporu s tanky a samohybnými děly.

Zvláštnosti v organizaci velení

- povinné umístění velitelských stanovišť a vůbec všech orgánů velení v protitankových rajonech obsazených vojsky; velitelské stanoviště se obvykle umísťuje v rajonu obsazeném zálohou;
- při organizaci spojení nabývá zvláštního významu využití pohyblivých a radiových pojítek, při čemž radiový provoz je dovoleno zahájit, jakmile nepřítel zahájí útok, a to jen je-li narušeno linkové spojení;
- k zajištění velení na ohroženém směru musí být určena záloha pojítek ve výši nejméně $\frac{1}{4}$ všech prostředků. Široké použití iniciativy velitelů všech stupňů je jedním ze základních prvků velení na široké frontě.

Při organisování politického zajištění

Jsou velitel a politické oddělení povinni obrátit zvláštní pozornost na to, aby se u vojsk, která jsou obvykle ve značné vzdálenosti, neprojevil pocit izolace. Proto nutno učinit všechna opatření k vytvoření a udržení pevného přesvědčení důstojníků, poddůstojníků a mužstva o tom, že jednotka, která během boje přišla do těžkého postavení a někdy i do obklíčení, není sama a že jí bude závčas poskytnuta podpora vyšším velitelem a sousedy. Společně s celkovými opatřeními zabezpečujícími vysoký politicko-morální stav vojsk větší význam má osobní styk velitele a odpovědných politických pracovníků i štábu s vojsky, tvrdě a nepřerušeno velení během boje. Jen to vědomí, že vyšší velitel zná jejich postavení a že činí opatření, aby jim pomohl, zvyšuje morálku a odolnost takových útvarů a jednotek.

Kromě toho musí být učiněna opatření k zachování vysoké ostražitosti a k okamžitému odhalení možných provokací nepřítele, kterému tato obrana skýtá větší možnost využití mezer v bojové sestavě k vyslání agentů a diversantů do našeho týlu.

Materiální zabezpečení

Materiální prostředky vojsk se před zahájením operace doplňují na předepsané normy a pro jednotky, které mohou být odříznuty od vlastních týlových jednotek a orgánů, vy-

dají se ještě další zálohy. Kromě toho se v jednotkách utvoří zálohy munice, APH, proti-tankových min a zabezpečí se manévr těmito prostředky jak z hloubky, tak podél fronty.

K zabezpečení manévru materiálními prostředky z hloubky a podél fronty musí velitel armády věnovat velkou pozornost přípravě přísunových a odsunových cest.

Všechny týlové jednotky organisují vlastní ochranu a obranu svými silami a prostředky.

Zvláštnosti vedení obranné operace na široké frontě

- Boj bude obyčejně veden na jednotlivých směrech, od sebe často oddělených těžko přístupnými prostory a bude charakterisován bojem o jednotlivé obranné uzly a opěrné body;
- útočící nepřítel zpravidla využije mezer v bojové sestavě k obejití nebo k obchvácení jednotlivých opěrných bodů (prostorů) menšími skupinami vojsk;
- při boji na široké frontě budou časté případy vedení boje v obklíčení nebo v polo-obklíčení;
- velká samostatnost ve vedení boje především v pěších praporech a rotách vyžaduje od velitelů zvláště iniciativního a aktivního velení;
- široký manévr silami a prostředky k místu průlomu nepřítele;
- těžkost řízení boje útvarů a jednotek rozptýlených na velkém prostoru, často ztížená těžce přístupným terénem;
- těžkost zásobování vojsk a provádění odsunu raněných během boje.

Jako zářný příklad manévru sil a prostředků v obraně uvádím moskevskou a stalingradskou obrannou operaci, v kterých byly soustředěny jednotky přivedené z pasivních částí fronty na směry hlavních úderů nepřítele, a pomocí kterých byl nepřítel vyčerpán, zatím co v hloubce byly soustřeďovány síly, které zabezpečily vrchnímu velení přechod do protiofensivy. Její výsledek bylo zahnání útočících vyšších jednotek na moskevském směru a zničení 22 vyšších jednotek v stalingradském kotli, což mělo vzápětí přelom války a všeobecný přechod sovětských vojsk do útoku, který skončil slavným vítězstvím v Berlíně, Vídni a Praze.

Prameny: Poznámky z Frunzeovy vojenské akademie.

ORGANISACE, PLÁNOVÁNÍ A PROVEDENÍ ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU

Pplk. pěch. Luboš Novák

Úvod

Polní řád čs. branné moci v hlavě 10, čl. 450 praví, že „obrana je druh boje, v kterém vojska, využívající výhodných podmínek terénu, jeho ženijního zesílení a mohutnosti soudobé palby, mohou udržet zaujatá postavení proti přesile nepřítele, způsobit mu značné ztráty a přivést nepřátelský útok k zhroucení“.

Aby tohoto cíle bylo dosaženo, je bezpodmínečně třeba splnit veškeré požadavky kladené na soudobou obranu, především však požadavek aktivity obrany.

Aktivnost obrany je základem plného úspěchu obránce. Jen aktivní plnění všeobecných úkolů obrany vede ke zničení živé síly a techniky nepřítele, maří jeho plány a podřívá jeho bojeschopnost. Aktivnost se musí projevovat vždycky a ve všem, nejenom při odrážení útoku nepřítele, ale i v době nepřátelských příprav k útoku. Aktivností jsou vojska stále vychovávána a připravována pro budoucí útok, jenž jediný může dát konečné rozhodnutí.

V čem se tedy bude projevovat aktivnost v obranné operaci armády?

Aktivnost v obranné operaci se bude projevovat především

- v intenzivní průzkumné činnosti,
- v neustálém působení palb všech druhů na živou sílu i materiál nepřítele,
- v tom, že vnucujeme nepříteli vlastní vůli vytvářením podmínek k vedení boje pro něho nevýhodných,
- v provádění manévru vojsky, manévru palbou a všemi prostředky, především protitankovými, a záatarasy.

Tím vším si během boje vytváříme co nejvýhodnější podmínky pro provedení protiúderu, což je nejvyšším a rozhodným projevem aktivity v obranné operaci.

1. Protiúder a jeho cíl

Protiúder je útočná činnost v obranné operaci armády nebo frontu, mající svým rozsahem operační význam.

Protiúder se provádí silami druhého sledu a zálohami velitele operačního uskupení. Proto rozeznáváme protiúder armády nebo frontu.

Při provádění se protiúder uskutečňuje jen na jednotlivých směrech, při čemž na ostatních částech fronty se pokračuje v obraně.

Abychom správně pochopili, co je cílem protiúderu, musíme si nejdříve uvědomit, jakého cíle chce dosáhnout obrana vůbec.

Cílem soudobé obrany je vyčerpat útočícího nepřítele, způsobit mu ztráty na lidech i materiálu, krátce přivést jeho útok k zhroucení a připravit tak výhodné podmínky pro přechod do protiofensivy.

Avšak k vytvoření výhodných podmínek pro přechod do protiofensivy nestačí jen útočícího nepřítele zastavit, nýbrž je třeba síly vklínivší se útočné skupiny rozdrtit a zničit tak, aby jich nepřítel nemohl opětně užít proti naší protiofensivě.

Z toho tedy vyplývá, že cílem protiúderu bude zpravidla úderem do boku a týlu vklínivšího se nepřítele obklíčit a zničit, obnovit původní obranu a tím umožnit úspěšné vedení protiofensivy.

Tohoto cíle však mnohdy nebude možno dosáhnout v rámci armádní operace, po-

něvadž nepřítel na hlavním směru útoku soustředí zpravidla značnou přesilu a armáda prostě svými prostředky nestačí na likvidaci celé útočící skupiny nepřítele. V tom případě bude třeba zásahu velitele fronty.

2. Všeobecné podmínky úspěšného provedení protiúderu

1. Výhodný poměr sil na směru protiúderu

Výhodného poměru sil na směru protiúderu dosáhneme soustředěním všech volných sil a prostředků, a to nejen z počtu druhého sledu a záloh armády, ale i vytažením sil a prostředků z pasivních úseků fronty.

Získat alespoň místní leteckou převahu je nezbytnou podmínkou úspěšného provedení protiúderu.

Z uvedených důvodů je výhodnější vést armádní protiúder jen na jednom směru. Při soustředěných protiúderech na dvou sbíhavých směrech dochází k tříštění sil. Současný protiúder na dvou sbíhavých směrech má ovšem i své velké výhody, avšak armáda zpravidla nebude mít dostatek sil plně dotovat protiúder na dvou směrech. V některých případech proto sladí velitel fronty protiúder dvou sousedních armád za stejným cílem.

V rámci armády bude však někdy možné kombinovat armádní protiúder na jednom směru se současným sborovým protiútokem na sbíhavém směru. V tom případě může mít sborový protiútok (sousedního sboru) spíše ráz pomocný s účelem upoutat část sil nepřítele a aspoň z počátku desorientovat nepřítele o tom, na kterém směru jsou hlavní síly, které podnikají protiútok.

2. Vhodně volený okamžik k provedení armádního protiúderu

Všeobecně je možno říci, že nejvhodnějším okamžikem k provedení protiúderu armády je doba, kdy útočící nepřítel je vyčerpán, zasadil již své bližší operační zálohy (druhé armádní sledy), ještě však útočí a nepřešel dosud do obrany.

Požadavek, aby armádní protiúder byl proveden v okamžiku, kdy nepřítel ještě útočí a nepřešel dosud do obrany, je jasný. Při přechodu do obrany totiž nepřítel uspořádá svou sestavu, prohloubí ji, uspořádá palby a velení, čímž podmínky pro úspěšné provedení protiúderu značně ztíží.

Důležitým požadavkem je, aby nepřítel neměl v době zahájení protiúderu blízké operační zálohy. Tento požadavek je proto tak důležitý, že jinak hrozí nebezpečí, že jednotky provádějící protiúder budou napadeny na svém vnějším i vnitřním křídle, dostanou se do „kleští“ a v krajním případě mohou samy upadnout do obklíčení.

Nebude-li možno tento požadavek splnit a protiúder v určité konkrétní situaci bude nutno vést v době, kdy nepřítel má ještě blízké operační zálohy vně vlnu, bude bezpodmínečně třeba tyto zálohy znehybnět, a to především zásahem letectva a dalekonosného dělostřelectva.

Kdy dojde k splnění podmínek pro úspěšné vedení protiúderu, závisí především na úpornosti vlastních vojsk v obraně. Donutí-li vlastní vojska útočícího nepřítele, aby již pro průlom druhého pásma obrany musil nasadit své druhé armádní sledy a zálohy, může mít bránící se armáda dobré podmínky pro provedení protiúderu již mezi hlavním a druhým pásmem obrany. V tom případě bude někdy možno provést armádní protiúder již druhého dne boje.

Provedení armádního protiúderu za takové situace bude mít své velké výhody. Operační sestava armády v té době nebude pravděpodobně narušena, nepřátelský vln nebude ještě velkých rozměrů a přeskupení sil bude možno provést rychle a podle plánu.

Tu ovšem je třeba si uvědomit i nevýhody, především tu okolnost, že v té době nebude často plně vyjádřen hlavní úder a záměr nepřítele, nepřátelská sestava bude ještě velmi hustá a nepřítel, který bude operovat na vnitřních liniích, bude překonávat jen malé vzdálenosti při manévru svými silami.

Udeří-li nepřítel velkými tankovými silami za soustředěné podpory letectva a podaří-li se mu prolomit hlavní i druhé pásmo obrany, aniž zasadí své druhé armádní sledy, a ty nasazuje až v operační hloubce k prolomení třetího pásma obrany, bude nutno organisovat a provést armádní protiúder až v operační hloubce. Protiúder vedený v takové situaci bude mít své obtíže. Především armáda bude nucena svým druhým sledem a zálohami bránit ohrožené třetí pásmo obrany, popřípadě i boky vlonu, a čerstvých sil k protiúderu se nebude dostávat; vlon nepřítele bude v té době značných rozměrů, často bude narušeno velení a přeskupení sil a prostředků k protiúderu bude ztíženo a vyžadá si značného času. Ovšem v té době bude mít svrchovaný zájem na výsledku boje také velitel frontu a často zasáhne svými silami, ať již tím, že veliteli armády podřídí nové síly nebo organisuje a provede sám protiúder silami frontu.

Nespornou výhodou však bude, že nepřítel bude již značně opotřebován, jeho jednotky budou rozptýleny na velkém prostoru a budou bojovat na širokých frontách a zámysl nepřítele bude pravděpodobně plně odhalen.

3. Vhodný směr protiúderu

Volba směru protiúderu má pro jeho úspěch mnohdy rozhodující význam. Vzhledem k tomu, že se protiúder provádí v době, kdy nepřítel ještě útočí, je zjevné, že jádro jeho sil bude v čele vlonu, zatím co na bocích budou síly daleko slabší. Z toho je jasné vidět, že nejúčinnější bude protiúder vedený do boku pronikajícího nepřítele a směřující k úpatí nepřátelského vlonu. Takový směr také dává nejlepší možnost obklíčit proniklého nepřítele a zničit ho. Čelně vedený protiúder bude tedy zpravidla daleko obtížnější a méně účinný a vyžadá si v každém případě daleko větších sil než protiúder vedený do boku.

Při volbě směru protiúderu bude třeba přihlížet i k terénu. Musí umožňovat dobrou součinnost druhů vojsk a poskytovat dobré podmínky pro nepřetržité pozorování a velení.

4. Překvapení

Překvapení nepřítele má v každé akci veliký význam, v protiúderu však má význam rozhodující.

Aby bylo dosaženo překvapení, je bezpodmínečně třeba, aby veškeré přípravy protiúderu byly stůj co stůj utajeny. Toho lze dosáhnout

- správným plánováním v přípravném období,
- včasným rozhodnutím velitele armády k provedení protiúderu,
- včasným vydáním potřebných rozkazů,
- provedením skrytých přesunů,
- konečně, bude-li třeba, klamáním nepřítele o prováděných přípravách na jiném úseku fronty.

Je třeba mít na paměti, že předčasné prozrazení příprav protiúderu umožní nepříteli učinit potřebná odvetná opatření a po případě zmařit protiúder již v samém zárodku.

5. Rychlost a rozhodnost provedení protiúderu

Na rozhodnost a rychlost provedení armádního protiúderu kromě morálně politické vyspělosti vojsk, velitelů a štábů bude mít velký vliv stupeň přípravy protiúderu během přípravného období a konečně i sestava vojsk v protiúderu. Sestava vojsk v protiúderu bude zpravidla charakterisována celkovou mělkostí.

3. Organisace a plánování armádního protiúderu

1. Protiúder armády plánuje velitel frontu podle všeobecného plánu jeho obrany. Ve smyslu pokynů velitele frontu organisuje pak protiúder armády velitel armády se svým štábem.

Protiúder armády se provádí vyššími jednotkami, které jsou v počtu armády. Bude to zpravidla armádní sbor druhého sledu armády podle možnosti zesílený.

Nedoporučuje se vést protiúder jednotkami narychlo organisovanými ze součástí patřících různým vyšším jednotkám, protože tato skutečnost bude mít nepříznivý vliv na velení, na rychlost provedení přeskupení, na organisaci součinnosti a na rychlé a úspěšné provedení protiúderu vůbec.

Zpravidla podporuje velitel frontu protiúder armády letectvem a někdy posiluje armádu i vyššími jednotkami ze své zálohy nebo z počtu sousedních armád.

V období organisace obrany nebude obvykle známo, kde, kdy a jakými silami nepřítel povede hlavní úder. Tato okolnost vynucuje plánovat protiúder na několika směrech podle možných variant útočícího nepřítele. Není však výhodné plánovat protiúder v příliš mnoha variantách. To ztěžuje organisaci protiúderu, jeho zabezpečení a hlavně ztěžuje to náležité prostudování a přípravu všech variant vojsky, která jsou určena k jejich provádění. Zpravidla bude protiúder plánován na dvou až třech důležitých směrech.

2. Příprava protiúderu

Každý prostor a směr naznačený pro protiúder třeba prozkoumat štábem armády i štábem armádního sboru a vyšších jednotek určených k jeho provedení. Na každém směru se stanoví a s ženíjního hlediska vybuduje východiště protiúderu. Zpravidla to budou příčná postavení, která se volí a budují tak, aby mohla sloužit jako východiště protiúderu. Při vhodném průběhu fronty může být východištěm protiúderu i 2. obranné pásmo.

K soustředění vojsk do naznačeného prostoru a k jejich rozvinutí se předem připraví a udržují potřebné cesty. Prostor soustředění se předem vybuduje a připraví k zastřešení vojsk a materiálu.

Každou variantu nutno zabezpečit s hlediska přesunů, dělostřelecké, letecké, tankové i ženíjní podpory, připravit protitankovou a protileteckou obranu, protichemickou ochranu a materiální zabezpečení protiúderu.

Pro každou variantu protiúderu se předem organisuje velení a spojení.

Součinnost druhů vojsk i vševojskových jednotek se řeší na mapách i v terénu.

Je důležité provádět nácvik jednotek a štábů určených k účasti při protiúderu. Velkou výhodou je nácvik provádět co možná v terénu předvídaném pro provedení protiúderu, aby tak i nejnižší velitelé byli seznámeni s terénem a s hlavními zásadami součinnosti.

Tato bojová příprava, prováděná během celého přípravného období, musí být cílevědomá, v souladu s konkrétními úkoly, časově i prostorově přesně plánovaná.

U armádního sboru bude nácvik vojsk prováděn zpravidla postupně po vyšších jednotkách tak, aby nebyly rušeny přípravy obrany a připravovaný protiúder nebyl předem prozrazen.

3. Sestava armádního sboru v protiúderu

Armádního protiúderu se kromě druhého sledu armády zpravidla účastní

- tanková a protitanková záloha velitele armády,
- armádní ženíjní záloha a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací,
- armádní dělostřelecká skupina,
- armádní protiletecká skupina,
- armádní chemická záloha (podle okolností),
- volné zálohy sborů (divisí) nebo některé jejich součásti, které nejsou vázány bojem ve svých úsecích,
- všechno dělostřelectvo sborů a divisí prvního sledu obrany, které může protiúder podporovat ze svých palebných postavení nebo které je možno vzhledem k situaci na ostatní frontě pro podporu protiúderu vytáhnout,
- některé součásti, které byly nuceny odejít ze svých rajonů obrany,
- součásti, jejichž postavením vede směr protiúderu,

- mimo to bude armádní protiúder podporován a chráněn frontovým letectvem a dělostřelectvem a může být zesílen i dodatečným přidělením vyšších jednotek a dalšími posilovými prostředky.

Sestava armádního sboru při protiúderu bude zásadně mělká. Druhé sledy zpravidla tvořeny nebudou. Zálohy budou vytvořeny jen v nejnútnejší míře, především k zabezpečení boků. Co největší počet sil a prostředků bude zpravidla v prvním sledu, aby úder byl mohutný a průběh protiúderu rychlý, nedávající nepříteli čas k přeskupení sil a k zásahu.

Takové uspořádání sestavy je odůvodněno dále tím, že

- cíl protiúderu zpravidla není hluboký,
- nutnost zachování vysokého tempa útoku nedává předpoklady pro zasazování velkých druhých sledů,
- bojová sestava nepřítele je v době zahájení protiúderu ještě v pohybu,
- sestava nepřítele rovněž nebude hluboká, poněvadž protiúder provádíme zpravidla v době, kdy nepřítel již zasadil druhé sledy armády a vyčerpal své zálohy.

Je třeba mít na paměti, že počáteční úspěch protiúderu zpravidla znamená úspěšné dosažení i konečného cíle protiúderu.

Největší péči však je třeba věnovat zabezpečení boků a křídel jednotek provádějících protiúder. Postupem do hloubky nepřátelské sestavy se současně obnažují boky a křídla skupiny podnikající protiúder a při špatné organisaci zabezpečení boků mohla by třebas celá tato skupina sama upadnout do obklíčení.

Boky a křídla skupiny provádějící protiúder je třeba zabezpečit především protitankově proti zásahu nepřátelských tankových jednotek.

Zabezpečení křídel a boků bude zpravidla svěřeno zálohám a těm divisím prvního sledu obrany, které se protiúderu účastní nebo se k němu postupně připojují. Tyto jednotky spolu s křídelními jednotkami hlavní skupiny provádějící protiúder postupným zaujímáním obrany v bocích pásma protiúderu zabezpečují protiúder a současně vytvářejí vnější a vnitřní kruh obklíčení nepřítele. Přitom je třeba klást důraz na zabezpečení toho boku, vně něhož jsou hlavní síly nepřítele.

Bude-li v druhém sledu armády armádní sbor o třech divisích, může být jeho sestava pro protiúder tato:

- Všechny divise vedle sebe v prvním sledu, z nichž zpravidla střední (mechanisovaná divise) povede hlavní úder; jejím úkolem bude dosáhnout co nejrychlejším tempem konečného terénního cíle protiúderu a vytvořit vnější kruh obklíčení v nejvzdálenější části vlnu; úkolem křídelních divisí bude především podporovat a zabezpečovat rychlý postup divise vedoucí hlavní úder a postupným zaujímáním obrany v bocích vytvářet vnější a vnitřní kruh obklíčení (nebude-li tento úkol na některém boku svěřen součastem připojujícím se k protiúderu).

V některých případech může být mechanisovaná divise zasazena i na vnějším křídle protiúderu.

Nevýhodou této sestavy, kdy mechanisovaná divise je zasazena na vnějším křídle protiúderné skupiny, je ta okolnost, že již od okamžiku prolomení fronty nepřítele bude muset sama vytvářet vnější kruh obklíčení a tím postupně bude pozbývat své úderné síly a rychlosti, po případě nebude mít na konec sil, aby pronikla do potřebné hloubky a vytvořila tak souvislý a úplný vnější kruh obklíčení.

Proto bude zasazení mechanisované divise na vnějším křídle skupiny podnikající protiúder vhodné jen tehdy, kdy vln nepřítele bude úzký nebo protiúder bude prováděn jen dvěma divisemi. V tomto případě bude mechanisovaná divise zpravidla nasazována na vnějším křídle k rychlému vytvoření vnějšího kruhu obklíčení, zatím co pěší divise bude útočit na vnitřním křídle k obklíčení nepřítele vytvořením vnitřního kruhu obklíčení.

Konečně je možno říci, že jádro sil skupiny provádějící protiúder bude usměrněno k vytvoření vnějšího nebo vnitřního kruhu obklíčení podle konkrétní situace, především pak podle stupně ohrožení z vnějšku nebo od obklíčováných jednotek nepřítele.

- Všeobecná záloha velitele armádního sboru — tvoří se zpravidla ze součástí vystřídanych skupinou provádějící protiúder nebo z jiných součástí sborů (divisí) prvního sledu obrany, které byly přeskupením sil uvolněny a veliteli sboru vedoucího protiúder dány k dispozici. Výjimečně bude všeobecná záloha tvořena z některé z křídelních divisí skupiny provádějící protiúder, podle stupně ohrožení toho nebo onoho boku.
- Sborová dělostřelecká skupina, vytvořená především z posilového dělostřelectva.
- Tanková záloha — vytvoří se z části tankových organických nebo posilových prostředků. Nebývá silnější než prapor až pluk.
- Sborová protitanková záloha a sborový pohyblivý oddíl zatarasovací — je jedním z nejdůležitějších prostředků velitele armádního sboru k zabezpečení úspěšného provedení protiúderu. Jejich síla bude závislá na situaci a prostředcích, které bude mít velitel armádního sboru k dispozici. Zásadou však bude, aby byly co nejsilnější.

4. Podpora a zabezpečení protiúderu

Zabezpečení východiště

Východiště protiúderu musí být zabezpečeno tak, aby jednotky soustřeďující se pro protiúder nebyly předčasně vtaženy do boje. Východištěm protiúderu bývá zpravidla příčné postavení a jeho zabezpečení bývá nařízeno během vedení boje sboru prvního sledu armády. Někdy bývá obsazováno péčí velitele armády jednotkami a prostředky včas vytaženými z pasivních úseků fronty, po případě zesílenými částí armádních záloh. S hlediska utajení není výhodné svěřit zabezpečení východiště jednotkám druhého sledu armády, které budou protiúder provádět.

Dělostřelectvo

Již během boje je třeba postupně soustřeďovat v bocích vlonu velká uskupení dělostřelectva, jednak aby bylo zabráněno rozšíření vlonu do stran a pro podporu jednotek majících zabezpečit východiště protiúderu, jednak pro podporu pozdějšího protiúderu.

Pro podporu protiúderu je třeba soustředit maximum dělostřelectva, a to nejen armádního, ale i dělostřelectva sborů a divisí prvního sledu armády. Dělostřelectvo, které pro podporu obranného boje zůstane na místě, bude v okamžiku, kdy bude zahájen protiúder, rovněž plnit palebné úkoly ve prospěch protiúderu, jestliže mu to situace a dostřel umožní. Mimo to bude podporovat zpravidla armádní protiúder i velitel frontu částí svých prostředků.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je třeba k zabezpečení úspěchu protiúderu soustředit kolem 100 hlavních na 1 km fronty. V obraně dosahujeme zpravidla celkové hustoty 20 až 30 hlavních na 1 km fronty. Z toho vyplývá, že si soustředění potřebného množství dělostřelectva k zabezpečení protiúderu vyžádá velkého přeskupení. Tato skutečnost vyžaduje tedy pečlivou přípravu a plánování již v období přípravém.

Za protiúderu plní dělostřelectvo tyto hlavní úkoly:

- zajistí udržení východiště, hlavně proti útokům tanků nepřítele,
- provádí dělostřeleckou přípravu formou krátkého přepadu,
- podporuje hlavní síly jednotek provádějících protiúder,
- zajišťuje palbami křídla a boky jednotek provádějících protiúder,
- zabráňuje přísunu nepřátelských záloh,
- vede protibaterijní činnost,
- oslepuje nepřátelské pozorovatelné,
- zabráňuje nepříteli probít se z obklíčení,
- ničí obklíčeného nepřítele,
- zabezpečuje nově organisovanou obranu.

Protitanková obrana bude plnit při protiúderu zásadně dva úkoly. Prvním jejím úkolem bude zabezpečit východiště. To bude provedeno především protitankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími divisi a sborů prvního sledu, v některých případech pak i armádními prostředky.

Druhým hlavním úkolem protitankové obrany bude zabezpečit jednotky provádějící protiúder během jeho provádění. Protitanková záloha pohyblivý oddíl zatarasovací armádního sboru, vedoucího protiúder, bude při tom provádět především zabezpečování boků v hloubce sestavy nepřítele, zatím co svou přímou protitankovou obranu budou provádět jednotky provádějící protiúder samy.

Protiletectká obrana je jednou z nejdůležitějších složek bojového zabezpečení protiúderu a bude plnit rovněž dva úkoly. Bude to především protiletectká obrana přesunů, prostoru soustředění a východiště, za druhé pak protiletectká obrana jednotek provádějících protiúder během boje.

Protiletectká obrana bude zabezpečena jednak péčí frontu stíhacím letectvem, jednak protiletadlovými prostředky armádního sboru podnikajícího protiúder a konečně částí armádní protiletadlové skupiny, která za tím účelem provede zpravidla předem plánovaná přeskupení některých baterií. Při protiletectké obraně prostoru soustředění a východiště je velmi důležité, aby palba z nových palebných postavení nebyla zahájena předčasně a aby tím nebyly prozrazeny přípravy protiúderu.

Zásadou bude, že baterie zahájí z nových palebných postavení palbu jen při masovém útoku nepřátelského letectva na prostor soustředění, kdy je již zřejmé, že prostor soustředění jednotek pro protiúder byl nepřítelem odhalen.

Pozemní protiletectká obrana musí být při protiúderu bezpodmínečně sladěna s činností vlastního letectva.

Tankové vojsko

Je žádoucí, aby k protiúderu bylo soustředěno co nejvíce tanků jako rozhodného prostředku pro mohutnost úderu a jeho spád (tempo). Mechanisovaná divise sboru podnikajícího protiúder bude útočit obvykle v prvním sledu. Tanková záloha armády se protiúderu zpravidla účastní jako tanky přímé podpory. Menší část tenků bude ponechána v záloze velitele sboru.

Části tanků může být v některých případech výjimečně použito i předem k zabezpečení východiště protiúderu.

Letectvo

Přesto, že v obraně pracuje letectvo centralisovaně na stupni frontu, musí být armádní protiúder podporován a chráněn letectvem. Získat alespoň místní leteckou převahu je nezbytnou podmínkou úspěšného provedení protiúderu.

Ochrana protiúderu stíhacím letectvem bude zpravidla provedena péčí velitele frontu podle požadavků velitele armády, letecká podpora pak bude uskutečněna přidělením určitého počtu vzletů bitevního, po případě i bombardovacího letectva.

Letectvo bude plnit za armádního protiúderu tyto hlavní úkoly:

- chránit jednotky provádějící protiúder,
- podporovat úder hlavními sil,
- izolovat bojiště od nepřátelských záloh,
- zabezpečovat křídla a bohy protiúderu,
- umlčovat nepřátelské baterie a ničit tanky,
- zabráňovat nepříteli probít se z obklíčení,
- ničit obklíčeného nepřítele,
- provádět průzkum.

Ženíjní vojsko

Úkoly ženíjního vojska budou při přípravě a provádění protiúderu velmi rozmanité a svrchované důležitosti. Především již při plánování zátarasů v obraně musí být vzaty v úvahu předvídané protiúder.

Ženíjní vojsko musí již v přípravném období připravit po stránce ženíjní (se zvláštním zřetelem na maskování) prostor soustředění jednotek pro protiúder, velitelská stanoviště a pozorovatelný, komunikace vedoucí do prostoru soustředění a ty udržovat ve sjízdném stavu v průběhu boje.

Účastní se přípravy východiště protiúderu a případného jeho dodatečného zabezpečení zřízením zátarasů.

Při zřizování nových zátarasů je třeba brát v úvahu možnost jejich rychlého odstranění před zahájením protiúderu.

Účastní se přímé podpory jednotek podnikajících protiúder, zvláště tanků, a zabezpečení jejich bojové sestavy především zřizováním zátarasů v jejich bocích.

Musí být dále připraveno zabezpečit po stránce ženíjní obnovenou obranu, po případě bránit nepřátelským jednotkám probít se z obklíčení, zejména tankům.

Chemické vojsko

Plní při protiúderu dosavadní úkoly protichemické ochrany a musí být připraveno zastřít dýmem soustřeďování jednotek pro protiúder, zabezpečit křídla položením dýmových clon, provést podle potřeby klamné dýmování a oslepovat nepřátelské pozorovatelný při provádění protiúderu.

Musí být dále připraveno postupně zabezpečovat stabilními plamenomety (byly-li přiděleny) boky armádního sboru podnikajícího protiúder a obnovenou obranu, zvláště na tankových směrech.

Materiální zabezpečení protiúderu

Na materiální zabezpečení armádního protiúderu musí být pamatováno již v přípravném údobí. Za tím účelem vytvoří zpravidla armádní týl pohyblivé zásoby střeliva a materiálu a připraví jejich manévry shodně s variantami protiúderu.

Není-li armádní protiúder prováděn na příliš odlehklém směru, zůstávají týlové útvary až na malé výjimky (divisní obvažiště a p.), zpravidla na místě. Reorganisace týlových prostorů se pak zpravidla provede až po novém uspořádání obrany.

5. Velení a spojení za protiúderu musí být organisováno a zabezpečeno již v přípravném období. VS a VP velitele sboru podnikajícího protiúder a VP velitele armády musí být předem podle variant připraveny a zabezpečeny dobrým spojením.

Provedení armádního protiúderu řídí zpravidla sám velitel armády, kdežto přímé velení jednotkám podnikajícím protiúder provádí velitel armádního sboru.

Velitelské pozorovatelný velitele armády i velitele sboru bývají zpravidla zřizovány v terénu tankům nedostupném, a to v jednom prostoru, aby byl umožněn aspoň z počátku osobní styk obou velitelů.

Je důležité, aby byla po ruce dostatečná zásoba spojovacího materiálu a pojítek k přebudování sítě podle vývoje situace a k obnovení činnosti sítě přerušovaných nepřítelem.

4. Provedení armádního protiúderu

1. Vytvoření výhodných podmínek pro protiúder v průběhu boje

Úspěch útočné operace je závislý na rychlém průběhu útoku. Útok v soudobých podmínkách je třeba rozvíjet s rychlostí větší, než je rychlost, s kterou obránce manévruje svými druhými sledy a zálohami. To umožňuje útočníkovi rozbít obranu po částech.

Proto bude prvním úkolem obrany úporným bojem zpomalit tempo útoku nepřítele a tím získat nutný čas k provedení manévru a k shromáždění sil i materiálu.

Zpomalit a zastavit nepřátelský útok bude především úkolem sborů a divisí prvního sledu. V tomto údobí je možno ponechat velitelům divisí a sborů prvního sledu určitou iniciativu, nicméně štáb armády je povinen přísně sledovat vývoj bojové situace, aby nevhodná iniciativa podřízených velitelů nepřivedla armádu jako celek do nežádoucí situace s hlediska zámyslu velitele armády.

V té době musí být snahou velitele armády energicky vyrovnat počáteční nevýhodný poměr sil na směru hlavního úderu nepřítele. Musí to provést dříve, než se útočícímu nepříteli podaří přeměnit počáteční taktický úspěch v úspěch operačního dosahu.

K místům nepřátelského průlomu nutno nepřetržitě přitahovat síly a prostředky z pasivních částí obrany manévrem podél fronty a zasazovat je do boje tak, aby jejich umístění a sestava odpovídaly plánu chystaného protiúderu.

Manévr je třeba uskutečnit nejen rychle, ale i skrytě; jen náhlá, nečekaná akce může splnit své poslání. Přitom je třeba vzít v úvahu, že manévr z hloubky je lehčí a rychlejší než manévr podél fronty. Proto bude často účelnější použít především části armádních záloh a vytažením pasivních částí z fronty je nahradit.

Velitel armády si musí uvědomit, že vlom nepřítele bez rozšíření do stran neslibuje útočnickovi velký úspěch. Proto je žádoucí pevně udržet důležité prostory na bocích průlomu. V tom smyslu je třeba vydat rozkazy sborům a divisím prvního sledu; v těchto prostorech vytvořit mocná dělostřelecká uskupení a položit přehradné palby na bocích vytvořeného vlonu a na úpatí vlonu, aby bylo ztíženo rozšiřování vlonu do stran a zasazení druhých sledů a záloh nepřítele.

Uskupení dělostřelectva na bocích průlomu má velmi mnoho výhod. Předně dělostřelectvo, které je na bocích, není přímo ohroženo úderem hlavních nepřátelských sil a prostředků (hlavně letectva), které působí především ve prospěch průlomu samého a ne na křídlech. Dále dělostřelectvo stojící v bocích vlonu může působit bočními palbami a koenečně takové umístění je výhodné pro podporu předvídaného protiúderu.

Mimo udržení prostoru na bocích průlomu je nutno zároveň bránit nepříteli v jeho pronikání do hloubky obrany. Na směru nepřátelského úderu nutno současně prohloubit obranu a mít předem obsazena aspoň dvě pásma obrany. Obsadit druhé pásmo obrany je třeba ihned, jakmile se projeví hlavní úder nepřítele. Jinak hrozí nebezpečí, že toto pásmo bude překročeno útočníkem z chodu.

2. Rozhodnutí velitele armády pro protiúder

Jednou z hlavních podmínek úspěchu protiúderu je vhodná doba jeho provedení. Je velmi nevýhodné vést protiúder předčasně nebo se opozdit s jeho provedením.

Vést protiúder předčasně znamená vydat se v nebezpečí mocného úderu dosud nezasažených blízkých operačních záloh nepřítele do vnějšího boku skupiny podnikající protiúder. Vést protiúder v době, kdy již kostra obrany kolísá, neslibuje úspěch.

Proto musí velitel armády velmi pozorně sledovat průběh boje a na základě toho předvídat další vývoj situace, aby jeho rozhodnutí bylo včas možno provést a aby bylo účinné, zvláště pokud jde o protiúder armádním sborem, jehož příprava si vyžádá vždy delší doby.

Aby velitel armádního sboru stačil provést protiúder plánovaný mezi hlavním pásmem obrany a druhým pásmem obrany, musí se k němu velitel armády rozhodnout nejpozději v době, kdy probíhá boj o zadní postavení hlavního pásma obrany. Přitom ovšem velitel armády musí dobře ohodnotit situaci a předvídat, zda podmínky pro zahájení armádního protiúderu příštího dne nastanou.

Zhodnotí-li velitel armády situaci tak, že pro průlom druhého pásma obrany nepřítel své druhé armádní sledy ještě nezasadí, soustředí své úsilí na další vyčerpávání protivníka a bude soustřeďovat síly pro pozdější provedení protiúderu. V takovém případě dojde k rozhodnutí pro protiúder až v době boje o druhé pásmo obrany.

Z toho vyplývá, že hlavní zpravodajský zájem soustředí velitel armády z počátku pře-

devším na zjištění směru hlavního úderu nepřítele, během vedení boje pak na okamžik zasazení druhých armádních sledů nepřítele.

Je možno říci, že v žádném případě nebude možno provádět protiúder armádním sborem již prvního dne boje. Zpravidla bude třeba na přípravu armádního protiúderu v takovém rozsahu počítat nejméně s jednou nocí. To znamená, že rozhodnutí velitele armády pro protiúder příštího dne bude učiněno zpravidla během předcházejícího dne boje.

Předběžně vypracované varianty protiúderu v plánu boje, i když jsou stále doplňovány a pozměňovány podle vývoje situace, vyžadují vždy velmi četných změn a upřesňujících nařízení. Proto je třeba si uvědomit, že si i vlastní rozhodnutí velitele armády pro protiúder, vydání a dodání potřebných rozkazů zúčastněným jednotkám vyžadá určitého času. Z toho vyplývá, že rozhodnutí velitele armády pro protiúder bude musit být učiněno nejen včas, ale též rychle, třeba i bez zachování normálního postupu rozhodování (bez dlouhých, úplných informačních zpráv — obyčejně po krátkých informačních zprávách hlavních funkcionářů).

Jinak je možno říci, že rozhodnutí pro protiúder bude sestaveno podle týchž zásad jako pro normální útok.

3. Přeskupení sil a zaujetí východiště protiúderu armádním sborem

Jakmile pojme velitel armády rozhodnutí pro protiúder, provede se přeskupení sil a přesuny do prostoru soustředění podle předem vypracovaného plánu, upřesněného a doplněného dodatečnými rozkazy. Vzhledem k utajení budou veškeré pohyby zpravidla prováděny v noci při zachování nej přísnější pochodové kázně.

Je-li třeba některé přesuny provádět během dne, je bezpodmínečně nutno zajistit na tu dobu leteckou ochranu a v pozorovaných úsecích pohyb zastřít dýmováním nebo jiným vhodným opatřením.

Velitel armádního sboru určeného pro protiúder odjede (s užším štábem, po případě i s podřízenými veliteli) zpravidla ihned, jakmile dostane úkol a vydá doplňková nařízení, na novou velitelskou pozorovatelnu, zatím co přesuny a soustředění řídí z původního velitelského stanoviště náčelník štábu. Po příjezdu na novou velitelskou pozorovatelnu naváže velitel armádního sboru ihned styk s bojujícími jednotkami, přesvědčí se o zabezpečení východiště, přezkouší správnost svého rozhodnutí k provedení protiúderu a hlásí je nařízeným způsobem i se svými požadavky veliteli armády.

Rozkaz pro protiúder vydá velitel armádního sboru vždy ústně. Může to být někdy již k večeru prvního dne boje.

Organisaci součinnosti, byla-li změněna proti plánu, je třeba urychleně upravit, případně doplnit.

Jednotky v prostoru soustředění zpravidla dlouho nepobudou a přecházejí ihned k zaujetí útočné sestavy.

Pro utajení bývá zpravidla útočná sestava zaujímana za jednotkami bránícími východiště. Tyto jednotky (zpravidla součásti divisi I. sledu obrany) pak bývají vystřídávány až před samým útokem, po případě výjimečně i překračovány.

V některých případech se jednotky zabezpečující východiště podřizují veliteli sboru podnikajícího protiúder a po vystřídání (překročení) mohou být jeho všeobecnou zálohou.

Vzhledem k nutnosti přizpůsobit a dobudovat prostor soustředění a východiště protiúderu bývají zpravidla do prostoru soustředění odesílány nejprve ženijní jednotky s představiteli štábů jednotlivých divisi, popřípadě se zástupci jednotlivých součástí.

Při soustředování vojsk k protiúderu a při zaujímání východiště je výhodné využít v plné míře znalosti situace jednotek tam bojujících (průvodci a p.).

Zaujetí východiště a pohotovost k zahájení protiúderu hlásí velitel sboru veliteli armády.

Rozkaz k zahájení protiúderu dává zásadně velitel armády. Velitel sboru podnikajícího protiúder může však dobu zahájení protiúderu veliteli armády navrhnout.

4. Způsob boje, dosažení konečného cíle a obnovení obrany

Armádní protiúder se zahájí zpravidla se souhlasem velitele frontu po krátkém, mohutném dělostřeleckém a leteckém přepadu nepřesahujícím zpravidla 20 minut. Delší příprava by prozradila připravovaný protiúder a dala nepříteli možnost učinit odvetná opatření.

Způsob činnosti vojsk se neliší od normálního útočného boje. Avšak předběžná příprava vojsk a někdy i jejich nácvik, dokonalá znalost terénu a jeho lepší využití, menší hloubka úkolu, mělká sestava a mohutná podpora vojsk dovolí jednotkám provádějícím protiúder útočit rychlejším tempem, využít smělého manévru a překvapení nepřítele.

V hloubce sestavy nepřítele mívá protiúder ráz střetnutí a podle jeho zásad se i řídí. Při tom je třeba mít na paměti, že tvrdošíjně hledání rozhodnutí na původním směru hlavního úderu za změněné situace může znamenat nesplnění úkolu vůbec. Velitel armádního sboru musí velmi pozorně sledovat vývoj situace a během boje často učinit iniciativní rozhodnutí, která nejsou plně v souladu s původním plánem. Velitel sboru musí mít stále na zřeteli hlavní cíl protiúderu, to jest rozdrčení vklínivšího se nepřítele a obnovení obrany. To znamená, že podaří-li se veliteli sboru uzavřít proniklé nepřátelské síly zmocněním se jiných cílů, než bylo původně stanoveno, že svůj úkol v zásadě splnil, i když třeba neobnovil původní obranu v plném rozsahu.

Jakmile armádní sbor provádějící protiúder dosáhne konečného cíle protiúderu, bude jeho sestava rozdělena na dvě fronty. Jednotky sboru budou bojovat na vnitřním a vnějším kruhu obklíčení. To bude situace pro velitele sboru velmi obtížná jak po stránce taktické, tak i po stránce materiálního zabezpečení. Proto v tomto okamžiku nejpozději bude třeba zásahu velitele armády, aby provedl reorganizační velení, vydal příslušné rozkazy pro okamžité ničení obklíčeného nepřítele a pro nové uspořádání obrany. Při tom je třeba co nejdříve vystřídat v obraně mechanizovanou divisi.

Ničení obklíčeného nepřítele bude prováděno podle platných zásad a účastní se ho všechny jednotky, které jsou s obklíčenou skupinou nepřítele v dotyku.

Úspěšný protiúder armády může být rozvinut prostředky frontu v protiofensivu. V tom případě nabývá takový úder vyššího významu a stává se formou přechodu z obrany do útoku.

Názorným příkladem velkorysé, aktivně vedené obranné operace, v níž úspěšně provedené protiúderly umožnily přechod v mohutnou protiofensivu, je bitva pod Kurskem.

Jak známo, bitva pod Kurskem měla dvě charakteristická období: první období (5.—12. 7. 1943) je vyloženo obrannou operací, druhé období (12. 7.—23. 8. 1943) je poučným příkladem přechodu do protiofensivy, která skončila úplným rozdrčením orelského a bělgorodsko-charkovského uskupení nepřítele.

Záměrem hitlerovských fašistů tehdy bylo ofensivou na směr orelsko-kurským a bělgorodsko-kurským likvidovat „kurský výběžek“, zničit sovětské síly tam zasazené a otevřít si znovu cestu na Moskvu. Tato operace měla být „odvetou za Stalingrad“ a Němci pro ni soustředili 20 tankových a motorizovaných divisí, 18 pěších divisí a velké množství letectva, dělostřelectva i jiných posilových prostředků.

Tento záměr německých fašistů byl včas sovětským vrchním velením odhalen a generálissimus Stalin osobně vypracoval plán obrany, jehož cílem ovšem nebylo jen udržet „kurský výběžek“, nýbrž přechodem v mohutnou protiofensivu zničit hlavní síly nepřítele a definitivně zlikvidovat veškeré možnosti opětovných útočných akcí hitlerovských fašistů na sovětsko-německé frontě.

Není možno v tomto stručném pojednání podrobně rozebírat bitvu v Kurska. Připomínám alespoň zářivý příklad aktivního vedení obrany gardovými pěšími jednotkami generála Čystakova a tankovými jednotkami generála Katukova, která bránily směr Bělgorod—Obojan—Kursk ve dnech 7.—9. července 1943.

Sovětské tanky a pěchota, bojující v těsné součinnosti s pohyblivými protitankovými zálohami a bitevním letectvem za podpory dělostřelectva a ostatních druhů vojsk, dokonale

sladily úpornou obranu s aktivními zásahy na těch směrech, na nichž se hitlerovským divi-
sím podařilo vklínit se do hloubky obrany. Výsledkem takto vedené obrany bylo, že na
obojanském směru byl nepřítel po vyčerpání operačních záloh konečně zadržen a ztratil
jen na směru silnice Bělgorod—Obojan v prvních dvou dnech boje více než 10 000 mužů,
několik set tanků a na 200 letounů.

Tím byl získán čas k přeskupení a soustředění sil, takže již 8. července mohl být pro-
veden první, mohutný protiúder části tankových vojsk generála Katukova do pravého boku
hlavního útočného uskupení hitlerovců, které útočilo na Obojan.

K zastavení tohoto protiúderu musel nepřítel použít části sil, které útočily na hlavním
směru, a tím jej oslabit. Úspěch tohoto protiúderu byl pak velitelem voroněžské fronty
rozvinut v mohutnou protiofensivu (gen. Žadov a gen. tank. vojsk Rotmistrov).

Je možno říci, že vývoj forem obrany dosáhl v bitvě u Kurska svého vrcholu rozvoje.
Ukázalo se, že jedině hluboce učeněná, úporná a současně aktivní obrana může vytvořit
podmínky pro přechod do všeobecné protiofensivy.

Závěr

Závěrem je možno říci, že na úspěšné provedení protiúderu má rozhodující vliv pře-
devším úporná obrana vojsk a umění velitele armády správně hodnotit situaci a předvídat
další vývoj, umění během obranného boje vytvářet podmínky pro protiúder a umění včas,
rychle a správně se rozhodovat.

Dále je třeba zdůraznit, že k protiúderu je třeba soustředit maximum sil a prostředků,
zajistit výhodný poměr sil na směru protiúderu, získat třeba jen místní a dočasnou letec-
kou převahu, protiúder vést do boku a týlu vklínivšího se nepříteli, utajit přípravy k proti-
úderu, volit vhodný okamžik zahájení a protiúder vést energicky a s překvapením pro ne-
přítele.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války bude provádění protiúderů pravidlem ve
většině obranných operací. Proto je nezbytně nutné, aby studii útočných akcí v rámci
obrány byla věnována největší pozornost všech velitelů a štábů. Samo sebou se však rozu-
mí, že podmínky pro provedení protiúderu budou vždy jiné, a proto není možno dát
přesný návod k provedení každého protiúderu. Mou snahou bylo nastínit jen hlavní
zásady platné pro provádění protiúderu, získané slavnou Sovětskou armádou v boji
s fašistickými uchvatiteli.

Prameny: Div. gen. Jaroslav Ťokan: Obranná operace armády

Poznámky absolventů Voroněžské akademie v Moskvě

Vlastní zkušenosti ze sovětsko-německé fronty

Poznámka redakce:

Studie plk. L. Nováka o armádním protiúderu obsahuje četné cenné poznatky. Některé ze studovaných
otázek by se však měly stát podkladem další diskuse. Týká se to především otázky volby doby a místa pro-
vedení armádního protiúderu, výhod a nevýhod provedení protiúderu mezi hlavním a druhým pásmem
obrány, z druhého pásma obrany a nebo až v operační hloubce obrany armády, otázky sestavy AS provádějící-
cího protiúder, zejména pokud se týče MD. Je pravděpodobné, že budou mít někteří důstojníci a generálové
na uvedené otázky jiný názor nežli má autor článku. Redakce Vojenské mysli vyzývá tyto důstojníky a gene-
rály, aby své odlišné hledisko s příslušným odůvodněním vyjádřili v krátkém diskusním příspěvku, který bude
otištěn v některém z příštích čísel časopisu. Taková diskuse je obvyklým zjevem v sovětských odborných časo-
pisech a velmi přispívá k vyjasnění studovaných otázek. Řídíme se i v tom sovětským příkladem.

BOJ PROTI ŠABLONOVITOSTI VO VOJENSKOM UMENÍ

Plk. pech. Ján Lipový

Vo februári tohto roku konala sa v Brne ideologická konferencia vedeckých pracovníkov. Na základe hlavných referátov bola otvorená v jednotlivých skupinách široká diskusia, v ktorej sa odhaľoval skutočný stav v jednotlivých vedeckých oboroch, odhaľovali sa nedostatky a dávaly sa cenné podnety, jakou cestou sa uberať v ďalšej práci.

Po diskusii v skupine vojenskej bolo prijaté usnesenie, v ktorom medzi iným bol vyhlásený boj proti šablonovitosti vo vojenskom umení. V československej armáde čerpáme z veľkých skúseností armády Sovietskej, ktorá nám poskytuje všemožnú, neoceniteľnú pomoc. Prikročili sme k štúdiu a osvojovaniu si sovietskeho vojenského umenia, vojenského umenia prvého socialistického štátu, ktoré má hlavné korene v marxistickej dialektickej metóde. Sovietske vojenské umenie má tvorivý charakter, je v priamom rozpore so šablonovitým uplatňovaním jeho poučiek v praxi. Táto skutočnosť priamo vyviera zo základných rysov marxistickej dialektickej metódy.

Jako podklad k ďalšiemu rozboru otázok, osvetlenie ktorých som si vytýčil za cieľ vo svojom článku, uvediem jeden z hlavných rysov marxistickej dialektickej metódy.

„V protiklade k metafyzike skúma dialektika prírodu nie jako náhodný shluk vecí a javov, navzájom odlúčených, navzájom izolovaných a na sebe nezávislých, ale ako súvislý, jednotný celok, kde veci a javy sú vzájemne organicky na sebe závislé a vzájomne sa podmieňujú.“

Preto dialektická metóda súdi, že „ani jeden jav v prírode nemožno pochopiť, ak ho vezmeme izolovane, mimo súvislosti s okolitými javmi, lebo hocktorý jav v hocktorej oblasti prírody môže sa zmeniť v nesmysel, ak ho skúmame mimo súvislosti s okolitými podmienkami, oddelene od nich, a naopak, hocktorý jav možno pochopiť a zdôvodniť, ak je skúmaný v nerozlučnej súvislosti s okolitými javmi, vo svojej podmienenosti s okolitými javmi“ (Dejiny VKS(b) str. 100).

Vychádzajúc z tohto rysu marxistickej dialektickej metódy, poukážem na niekoľkých praktických prípadoch na nesprávne šablonovité riešenie problémov vo vojenskom umení a pokusím sa osvetliť správny podchod k ich riešeniu.

Vo svojom článku rozoberiem otázky:

1. veliteľský prieskum a organizácia súčinnosti,
2. druhý sled a vševojsková záloha.

Súčasne poukážem na ich vzájomnú súvislosť za účelom pochopenia ich podstaty a na šablonovitosť pri riešení uvedených otázok.

1. Veliteľský prieskum a organizácie súčinnosti

Zásadný rozpor v nazeraní na tieto otázky spočíva v tom, že rada dôstojníkov a generálov je toho názoru, že sa veliteľský prieskum a organizácia súčinnosti musí prevádzkať „zásadne“ súčasne v jeden deň, iní sú toho názoru, že sa tak musí diať „zásadne“ v iné dni, teda súčinnosť sa bude organizovať v ďalší deň po prevedenom veliteľskom prieskume. Slovo „zásadne“ som uviedol v úvodzovkách preto, že toto slovo vo vojenskom slovníku zvučí cudze a smeruje k šablonovitosti v prevádzaní rôznych úkonov v bojovej činnosti vojsk. Prevádzkať určitú bojovú činnosť „zásadne“ tak lebo onak znamená prikročiť k šablonovitosti, k sošňurovaniu jednotiek, k omedzovaniu iniciatívy veliteľov, k vedeniu veliteľov k strachu pred zodpovednosťou a hlavne dávať nepriateľovi do rúk veľkú zbraň, t. j.

možnosť ľahkého predvídania spôsobu našej činnosti a tak i včasnému prevedeniu protipopatrení a tým k nezdaru určitej bojovej činnosti. Charakteristickú šablonovitú bojovú činnosť prevádzali Nemci. Pokiaľ sa uskutočňovali všetky ich operácie „podľa plánu“, na príklad operácie v Poľsku, Francii a iných štátoch Európy, dosahovali lacných úspechov. Jakmile sa však stretli na svojom lupičskom pochode so Sovietskou armádou, narážali na samé „nepredvídanosti“, velitelia a bojovníci strácali hlavu, lebo Sovietska armáda im pripravovala prekvapenia za prekvapením, pretože jej velitelia uplatňovali sovietske vojenské umenie tvorivo a nie šablonovite.

Z uvedeného plynie jeden záver, že ani jedna z uvedených „zásad“ neobstojí. Aby sme však došli k správne mu záveru, vychádzajme zo základného rysu marxistickej dialektickej metódy, uvedenej na začiatku, t. j. že všetky javy sú vzájomne organicky viazané, sú na sebe závislé a vzájomne sa podmieniajú. Dialektická metóda súdi, že ani jeden jav v prírode nemôže byť pochopený, keď je braný izolovane, mimo súvislosti s okolitými javmi.

Prevediem krátky rozbor, na čom závisí prevádzanie veliteľského prieskumu a organizácie súčinnosti. Veliteľský prieskum je činnosť spojená s vypracovaním rozhodnutia veliteľa, kdežto organizácia súčinnosti je činnosť spojená s prevedením tohto rozhodnutia. Zdálo by sa teda, že tá, ktorá tvrdila, že sa prevádza organizácia súčinnosti „zásadne“ po prevedení veliteľskom prieskume, sú na správnej ceste. Na veliteľskom prieskume je vypracované konečné rozhodnutie, ktoré prenikne do všetkých jednotiek a je podkladom pre organizáciu súčinnosti. Tento postup je logicky správny a bude najvýhodnejšie, ak ho bude možno prevádzať najčastejšie. Ovšem nie „zásadne“, pretože vzájomné spojenie týchto úkonov je závislé zase na situácii, v ktorej prebieha. Jestliže prevádzam túto činnosť v situácii, v ktorej nehrozí nebezpečenie z oneskorenia, t. j. jak na prípravu útoku i obrany je relatívne dostatok času, potom je výhodnejšie, aby veliteľ po vydaní konečného rozhodnutia ponechal potrebný čas k preniknutiu tohto rozhodnutia k podriadeným a súčinnosť organizoval až po ujasnení si jeho rozhodnutia podriadenými. V inom prípade, keď organizujeme útok na spešne zaujatú obranu, protiútok lebo protiúder v obrane, prípadne organizujeme obranu v situácii, v ktorej nepriateľ môže prejsť do útoku v krátkej dobe, bude potrebné organizovať veliteľský prieskum i súčinnosť v čase veľmi obmedzenom, často len niekoľkými hodinami — prakticky súčasne. Vidno z toho jasne, že je treba skúmať všetky vlivy, ktoré na uvedenú činnosť pôsobia, sú s touto viazané a na základe reálneho zhodnotenia týchto vlivov prikrčiť i k odpovedajúcej činnosti.

Záverom je možné uviesť, že je nesprávne a zbrklé rozhodnutie o nastávajúcej činnosti, alebo jednotlivých jej úkonov, ktoré nie je odôvodnené reálnym zhodnotením situácie a všetkých javov, majúcich vliv na danú činnosť. Len triezvym zhodnotením skutočností, posúdením nastávajúcej činnosti vo vzájomnej súvislosti je možné prísť i k správny m a situácii odpovedajúcim záverom.

2. Druhý sled a vševojsková záloha

Za účelom upresnenia pokladám za nutné v prvom rade uviesť, v čom sa odlišuje druhý sled od vševojskovej zálohy. Bude to hlavne úkol a veľkosť.

Druhý sled má predom stanovený úkol, napríklad „vojsť do prielomu z čiar s úkolom rozvíjať úspech atď.“. Predstavuje čo do veľkosti asi $\frac{1}{3}$ sil, t. j., u AS bude druhým sledom jedna divízia; u divízie jeden pluk a podobne.

Vševojsková záloha nemá predom stanoveného úkolu a môže dostať rôzne úkoly, vyplývajúce zo situácie predom neupresnené. Predstavuje čo do veľkosti asi $\frac{1}{6}$ sil, t. j. u sboru asi jeden pluk; u divízie prapor.

Stojí teraz otázka, kedy vydelovať druhý sled a kedy zálohy, podľa jednotiek či druhu boja?

Pri nepozornom čítaní Poľného poriadku prichádzali mnohí k názoru, že pešia divízia „zásadne“ útočí v jednom slede a má len vydelenú zálohu, a nepripúšťali iných možností. Kto sa snažil odvážil tvrdiť, že pešia divízia môže útočiť i v niekoľkých sledoch (2—3), taktak,

že nebol vyhlásený za kacíra. Pri hlbšom štúdiu Poľného poriadku zistíme v článku 301 posledný odstavce, že pešia divízia zpravidla útočí v dvoch sledoch; pravda, tu sa myslí útok pri prelome opevneného rajonu. To však neznamena, že v iných prípadoch môže útočiť len v jednom slede. Zase je potrebné postaviť do vzájomnej súvislosti všetkých činiteľov, majúcich vliv na tvorenie sledov. Sostavovanie bojovej zostavy môže priviesť najčastejšie k šablonovitému riešeniu a práve tu je treba prejaviti najviacej tvorivosti v myslení veliteľa a štábu vyššej jednotky.

Najväčší vliv na tvorenie bojovej zostavy bude mať úkol daný nadriadeným veliteľom. Čím hlbší bude úkol, tým hlbšia musí byť i bojová zostava. S hĺbkou úkolu vzájomne súvisí i šírka pásma úseku, t. j. čím bude šírka pásma útoku širšia, tým bude i hĺbka úkolu menšia. Nakoniec bude to terén a prostriedky, ktoré budú mať vliv na bojovú zostavu.

V prípade, že v určitej bojovej situácii bude bojová zostava divízie len v jednom slede, potom v každom prípade veliteľ divízie musí si vydeliť vševojskovú zálohu. Nie je však podmienkou, aby bola záloha vytvorená vtedy, keď má bojová zostava dva sledy, neznamená to však, že si veliteľ nemôže vytvoriť vševojskovú zálohu i v tomto prípade. Všetky tieto okolnosti budú vždy závislé na danej situácii a jej zvláštnosti, ktoré je treba ohodnotiť.

Divízie prvého sledu sboru budú mať bojovú zostavu zpravidla v jednom slede pri útoku na nepriateľa, ktorý spešne prešiel do obrany, prípadne pri protiútku v obrane. Vyplýva to z tej skutočnosti, že obrana nepriateľa bude mať malú hĺbku, nebude pevne vybudovaná a pri protiútku býva hĺbka úkolu zpravidla malá. Pri tom je žiaduce, aby sa útočník oboril na nepriateľa v plnej sile a prelomil jeho obranu prvým náporom.

Je preto zase dôležité vzájomne viazať všetkých činiteľov do súvislosti a jedine tak logicky vyplynie i správne riešenie. Len takéto správne myšlenie je podkladom tvorivej práce veliteľov, zabráni šablonovitosti, privedie k úspešnej činnosti a nebude môcť byť nepriateľom predvídané.

Len v krátkosti som rozobral niekoľko príkladov sklonu k šablonovitému riešeniu, pričom som poukázal jak myšlienkové správne na základe trيزych úvah, je možné dospieť jednoducho k správne mu riešeniu uvedením jednotlivých činiteľov do vzájomnej súvislosti.

Vyskytuje sa tiež mnoho prípadov šablonovitosti v štábnej práci. Sú zostavované vzory dokumentov platné „pre všetky prípady bojovej činnosti“. Nie je na škodu uvádzať vzory dokumentov, je však chybou používať jedného a tohože vzoru v každom prípade a viazať sa otrocky k jednej možnej forme.

Aby som i v tomto postupoval správne, je treba si ujasniť v prvom rade úkol a sice čo sa odo mňa žiada nadriadeným veliteľom, ujasniť si ďalej zvláštnosti situácie v ktorej bude bojová činnosť prevádzaná a čo z týchto zvláštností vyplýva. Na základe tohto ujasnenia budem môcť i ľahko určiť, či mi daný vzor vyhovuje, lebo je treba jeho rozšírenie či prevedenie určitých úprav. Pri takomto postupe opäť správne prijímam rozhodnutie a vyhnem sa šablonovitej práci.

Šablonovitosť v práci vyplýva:

- a) zo strachu pred zodpovednosťou, aby vynesím nových poznatkov, úprav, nových spôsobov práce neprišiel do rozporu s dosavadnou praktikou;
- b) z nedostatku vedomostí, t. j. z nedostatočného ovládania vojenského umenia, lebo vedomostí, ktoré má, mu nedovoľujú prekročiť ich hranice;
- c) z nedostatku politických znalostí, lebo politická vyspelosť zabezpečuje hľadanie nových ciest a rozširovanie dosavadných znalostí;
- d) z nedostatku pružnosti v myslení, ktorý vyviera z nedostatku politických i odborných vedomostí, lebo z pohodlnosti ostať pri starých formách a spôsoboch činnosti.

Vzhľadom na veľké nedostatky vyplývajúce zo šablonovitého spôsobu činnosti a škody, ktoré môžu byť napáchané, je potrebné aby všetci dôstojníci a generálovia čsl. armády na svojich pracoviskách viedli rozhodný boj k odstráneniu ostatkov šablonovitosti a nedopustili jej zakorenie vo vojenskom umení.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

POHYBLIVÁ OBRANA PODLE AMERICKÝCH NÁZORŮ

Ppl. pěch. Viktor Perner

Americká armáda nezískala v druhé světové válce zvláštní zkušenosti v obranném boji. Druhá fronta byla v Evropě zřízena až v době, kdy byl nepřítel již vyčerpán mocnými údery, které mu soustavně zasazovala Sovětská armáda. Přesto stačilo r. 1944 za Rundstedtovy ofensivy v Ardenách několik pancéřových divísi k tomu, aby byla americká obrana v několika hodinách prolomena a aby německé divise dosáhly, celkem bez větších bojů, operační hloubky americké obranné sestavy. Je zásluhou sovětských armád a toho, že generalissimus Stalin nařídil zahájení viselské operace o 8 dní dříve, než bylo plánováno, že Němci nemohli v ardenenské operaci uskutečnit svůj zámysl, proniknout k moři a rozdělit spojenecké armády.

Obranný boj zaměstnává, jak je možno soudit z řady článků jím se zabývajících, řadu amerických vojenských teoretiků (viz články „Obrana vodních toků v americké armádě“ v čís. 2/52. Vojenské mysli). Jedním z podobných článků je i článek mjr. americké armády Hoffmana, který byl uveřejněn v Military Review v květnu 1951. Článek se zabývá t. zv. „pohyblivou obranou“ a způsoby jejího vedení. Je nutno připomenout, že americké předpisy neznají pojem, který by svou náplní odpovídal našemu pojmu manévrové obrany, vysvětlenému v Polním řádě v čl. 508 až 517. Zde jde vlastně jen o vyjádření určitého způsobu vedení obranného boje na široké frontě, záležejícího v „pohyblivosti“ záloh.

Autor uvádí, že tohoto způsobu vedení obrany budou nuceny „západní demokracie“ použít v prvním údobí válečného konfliktu s protivníkem, který pravděpodobně bude mít převahu v živých silách, ale bude méně opatřen bojovou technikou(!). Proto prý bude možno tohoto způsobu vedení obrany úspěšně použít.

Obrana na široké frontě („pohyblivá obrana“) se vyznačuje podle autora několika odlišnostmi od normální obrany.

Normální obrana je charakterisována tím, že

- a) účelem obrany je udržet obsazený terén proti silnějšímu nepříteli a ušetřit síly k vedení útočné operace na jiném směru,
- b) nepřítel má být zastaven palbou před předním okrajem obranného postavení, k čemuž je třeba značné hustoty palby,
- c) rajony obrany, zpravidla v síle pěšího praporu, jsou umístěny tak, aby se mohly navzájem podporovat palbou, a proto mezery mezi nimi nepřesahují 400 až 500 m a do hlavní palebné přehrady působí většina palebných prostředků pěchoty a veškeré dělostřelectvo divise (sborů),
- d) aby bylo dosaženo uvedených podmínek, nepřesahuje pásmo obrany divise zpravidla šířku 10 km, při čemž pěšímu praporu je dána fronta asi 2200 až 2300 m,
- e) v sestavě pěší divise je použito zpravidla $\frac{2}{3}$ sil na hlavním obranném postavení, $\frac{1}{3}$ sil tvoří zálohu velitele divise. Zálohy se tvoří za tím účelem, aby mohly být zničeny jednotky nepřítel, kterým se podařilo vniknout do obranné sestavy.

Podle autora je za obrany na široké frontě svěřováno divisi pásmo široké více než 20 km (za intervenční války v Koreji se stalo, že divisi byl dán úsek široký 28 km, na vedlejším směru a v horském terénu). Z toho vyvozuje, že je nutno za těchto podmínek vést obranu na široké frontě jiným způsobem, a rozvádí, kdy a za jakých podmínek se obrana na široké frontě provádí.

Obrana na široké frontě má vcelku stejný účel, jako obrana v normálních poměrech. Avšak k jejímu úspěšnému provádění je třeba, aby

- obránce si udržel leteckou převahu,
- nepřítel nedosáhl převahy v tancích a dělostřelectvu,
- přední okraj obrany byl opřen o přirozenou nebo umělou překážku, značně znesnadňující pohyb nepřítele (vodní tok, horské údolí atd.),
- vyšší velitel měl dostatečné zálohy, kterými by mohl být likvidován průlom obrany, kdyby taktické zálohy nestačily zničit nepřítele.

Je zajímavé, že autor počítá i s nízkým stupněm výcviku protivníka jako s okolností umožňující úspěšnou obranu na široké frontě. Je z toho vidět, že jde ve šlepičích nacistických vojenských theoretiků, kteří rovněž velmi spoléhali na tento faktor a podceňovali nepřítele ještě v době, když šli od porážky k porážce.

Podle autora má volba obranného postavení a určení těch prostorů, které musí v zájmu celého vedení obranného boje být udrženy, rozhodující význam pro další vedení obranného boje. Velitel divise proto takové prostory přímo označí. Bývají to zpravidla význačné terénní nebo komunikační celky (uzly), jako výšiny nebo osady, lesy a p.

Zajištění za obrany na široké frontě, včasnost získání zpráv o činnosti a síle nepřítele, o směru a přípravách nepřítele k útoku, rušení jeho pohybu a p. má podle amerických předpisů velký význam jak pro obranu jednotlivých rajonů obrany, tak pro pohotovost záloh. Proto jsou vysílány do předpolí (zabezpečovacího pásma) silné zajišťovací jednotky, zpravidla sborové pluky „obrněného jezdectva“ nebo divisní (mechanisované) průzkumné roty. Ty vedou ústupový boj, získávají zprávy a provádějí ničení všech druhů. Mimo to vysílají jednotky 1. sledu na vzdálenost 1 až 3 km vlastní bojové zajištění, skládající se z družstev až čt, s úkolem pozorovat a vzbudit poplach.

Na bojovou sestavu jednotek má vliv

- počet a důležitost jednotlivých obranných rajonů, které nutno bránit, aby zálohy mohly být úspěšně zasazeny,
- počet záloh, které nutno vytvořit, aby protiútoky (protiúder) byly prováděny jednotkami dostatečně silnými.

V žádném případě se velitel nesmí snažit o to, aby obsazoval všechno a všude, neboť by se tím dostal k „lineární“ sestavě. Poněvadž hlavní význam vedení boje v „pohyblivé“ obraně mají zálohy, klade velitel především důraz na vytvoření co nejsilnějších záloh. Proto v tomto způsobu vedení obrany tvoří zálohy $\frac{1}{2}$ až $\frac{1}{3}$ sil. divise. Často bude proto v 1. sledu jeden pluk (tři pěší prapory) a 2 pluky ($\frac{2}{3}$ sil) budou divisní zálohou. Dvou pluků bude v 1. sledu použito tenkrát, bude-li úsek obrany příliš široký. Velitel divise však při provádění protiútoků počítá s použitím záloh pluků 1. sledu. Pluky 1. sledu si vždy vytvoří vlastní zálohu, a to v síle nejméně $\frac{1}{3}$ svých sil (jednoho zesíleného pěšího praporu a roty tanků, ženijní čety a pod.). Viz náčrt na str. 98.

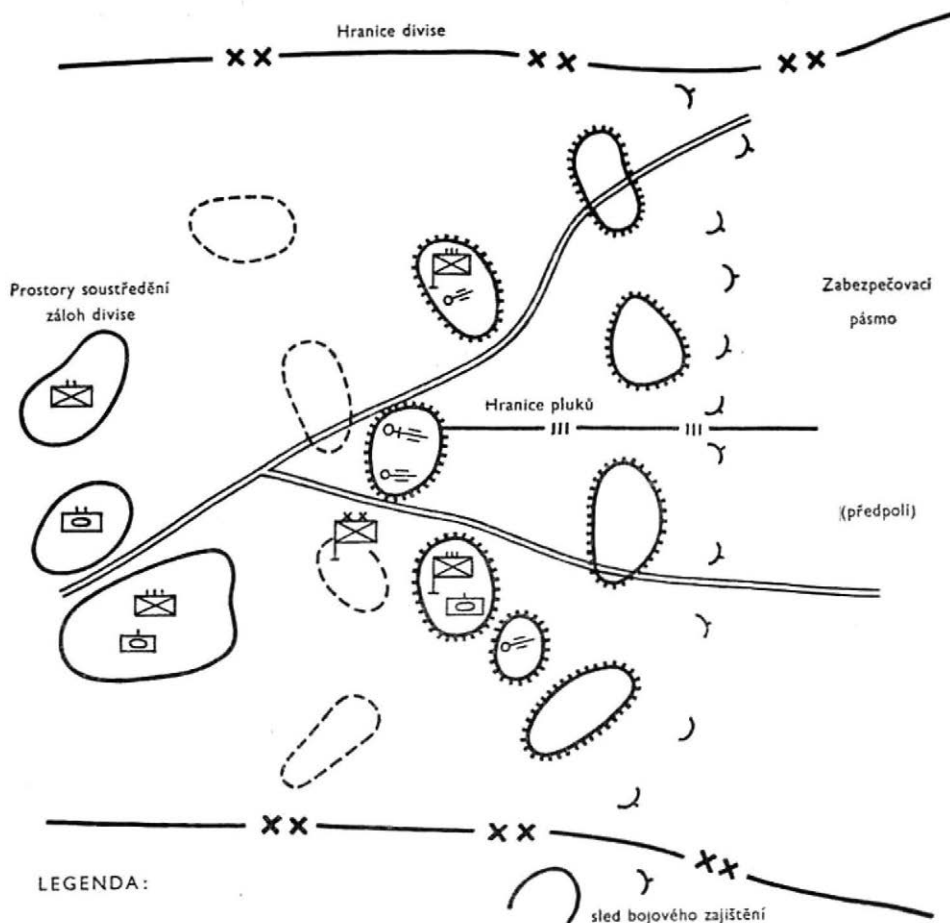
Úkolem jednotek 1. sledu je

- udržet obsazený terén a „kanalisovat“ tím postup nepřítele na určité směry a tvořit „čepy“ protiútoků záloh,
- tvořit základnu, z níž je prováděn průzkum a pozorování, řízení paleb dělostřelectva a p.

Jsou vybudována ke kruhové obraně a mezi nimi je prováděno hlídkování a střežení mezer k zabránění nepřátelskému průzkumu vnikat do sestavy.

Poněvadž během boje dojde zpravidla k obklíčení rajonů obrany, je nutno je předem materiálně zabezpečit (proviantem, vodou a municí). Vozidla a všechn nepotřebný materiál je jednotkám 1. sledu odebrán.

Také v hloubce obranné sestavy jsou připraveny rajony obrany. Jsou budovány tak, aby byly možným východištěm protiútoků divisních (sborových) záloh, nebo není-li možné provést tyto protiútoky vzhledem k převaze nepřítele atd., mají úkol obdobný jako rajony obrany pluků 1. sledu. Za pohyblivé obrany je pravidlem, že se připravuje větší počet rajonů obrany než za normální obrany.

LEGENDA:

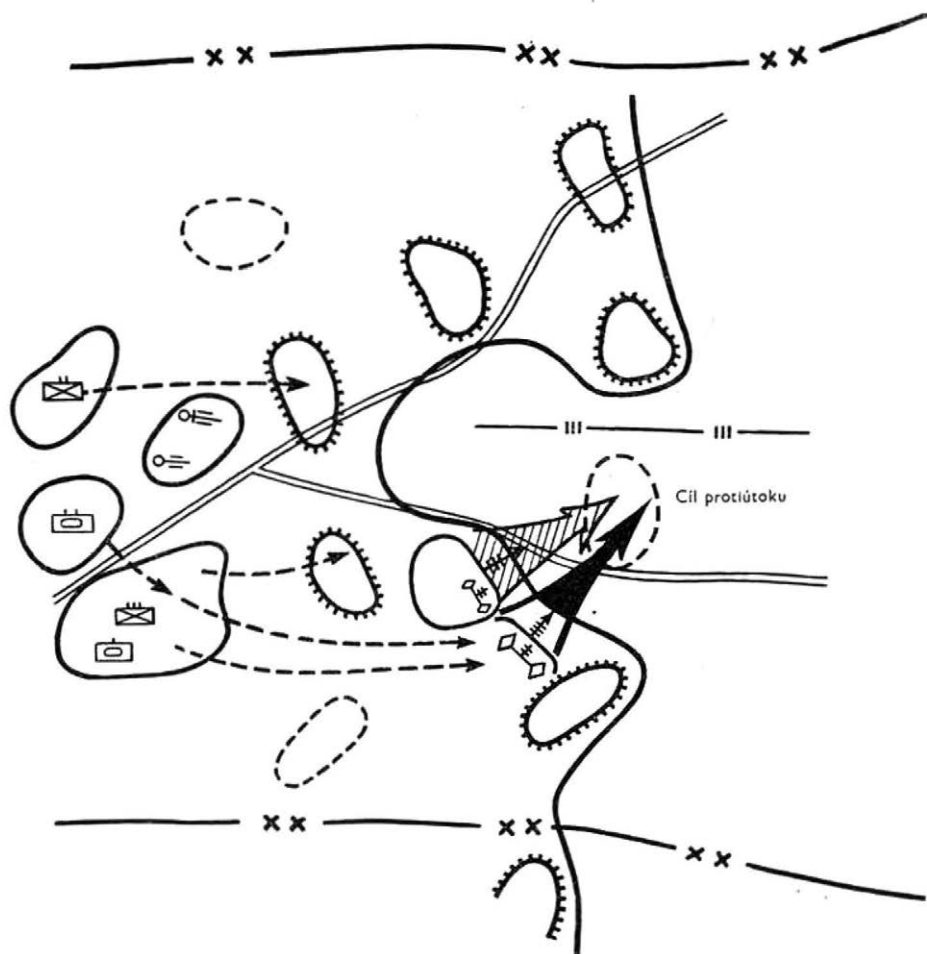
	rota	} pěchoty
	prapor	
	pluk	
	tankový prapor	
	tanková rota	
	} divise
VS pluku	

vybudované, avšak neobsazené
rajony obrany p. praporů

vybudované, obsazené rajony
obrány p. praporů

Zálohy pluků a divisí (sborů) musí být motorisovány, bohatě dotovány tanky a dělostřelectvem a jsou umísťovány centrálně. Při jejich použití nutno podle autora pečlivě předem koordinovat jejich činnost s jednotkami bránícími jednotlivé rajony obrany a dělostřelectvem.

Protiútoky musí být plánovány na všech stupních. Při tom se vypracovává několik možných eventualit protiútoků. Plánování musí být co nejpodrobnější, určuje se velitel protiútoku, jemuž se svěřuje provedení protiútoku a velení nejen jednotkám přímo mu podléhajícím, ale i těm, které se během protiútoku (jako na př. plukovní zálohy) k němu připojují. (Poznámka. Velitel divise neřídí boj. Svěřuje provedení útoku podřízenému právě v nejkritičtějších okamžiků, t. j. při zasazení záloh. Sám vydá jen zásadní rozkaz!). Jako nejvhodnější dobu pro protiútok pokládají Američané okamžik, kdy dochází ke zvolnění tempa útoku vlivem vlastních paleb na zálohy (2. sledy) nepřítele, kterému se podařilo vniknout mezi bránící se rajony obrany 1. sledu. Autor doporučuje podnikat protiútoky v noci, poněvadž v tomto případě má obránce výhody, záležející v řádné přípravě protiútoků a ve znalosti terénu.

- Úkolem protiútoky za pohyblivé obrany je
- obnovit přední okraj obranného postavení,
 - zničit nepřítele, kterému se podařilo vklínit se do obranné sestavy.

Úkoly dělostřelectva v pohyblivé obraně se celkem neliší od úkolů, které plní dělostřelectvo za normální obrany. Na jeho použití za pohyblivé obrany však má vliv poměrná snadnost vniknutí nepřítele do obranné sestavy. Proto zaujímá palebná postavení buď v rajonech obrany pěších praporů, nebo jsou-li mimo ně, musí být upravena ke kruhové obraně. Za pohyblivé obrany musí dělostřelectvo vyhledávat a připravit řadu záložních palebných postavení, z kterých lze podporovat protiútoky divisních (sborových) záloh.

Podle autora bude za pohyblivé obrany nutno v plné míře využívat partyzánů k útokům na tyl nepřítele a k průzkumu. Jejich činnost bude řízena operačním štábem.

Za boje na nepřátelském území, kdy bude nutno očekávat činnost partyzánů (rozuměj příslušníků lidového hnutí odporu), je povinností velitele divise, aby učinil všechna potřebná opatření, kterými by se zneškodnila jejich činnost proti štábům, jednotkám, sabotáž komunikací atd. Velitelé divisi budou muset učinit všechna potřebná obranně zpravodajská opatření, určit zálohy pro boj s partyzány a p.

V závěru se zmiňuje autor o tom, že se „pohyblivá obrana“ vyznačuje hlubší sestavou, silnějšími pohyblivými zálohami a odlišností úkolů rajonů obrany. Vyžaduje pružnosti vedení a plánování.

Theorie o pohyblivé obraně, jak ji rozvádí autor ve svém článku, má několik základních nedostatků.

Hlavní nedostatek „pohyblivé“ obrany, tak jak ji popisuje autor a americký Polní řád, je nutno vidět v tom, že Američané nepočítají s význačnými rysy sovětského vojenského umění, s jeho vědeckostí, která se odráží v přípravě a ve vedení útočných operací.

Centrálnost plánování a řízení útočných operací, důkladná příprava celé operace v celé její hloubce, konečné vedení útočné operace na širokých frontách a do operační hloubky jsou odpovědi na tuto teorii.

Včasný a správně prováděný průzkum, který bude s to odhalit umístění záloh nepřítele, které tvoří polovinu i více všech sil nepřítele, a jejich zničení letectvem a p. nebo jejichž použití bude časově zdrženo zásahem na průchodiště, činností partyzánů a p., celý tento systém obrany vážně ohrožuje.

Druhým nedostatkem je to, že Američané stále spoléhají, že „nepřítel“ bude nedostatečně vycvičen a bude mít nedostatečnou bojovou techniku a oni sami, že si udrží letectvou převahu. O otázce výcviku americké armády a jeho nadřazenosti a p. a o srovnávání s výcvikem možných „nepřátel“ Američanů není třeba se šířit. Pokud jde o převahu Američanů v bojové technice, stačí poukázat na sovětskou techniku a na výrobní podmínky socialistického společenského řádu. Také nacističtí útočníci podceňovali sovětskou bojovou techniku a víme dobře, jak skončila vychvalovaná německá technika roku 1945. Zdá se, že si z toho Američané nevzali poučení.

Veliká vlastenecká válka ukázala, že obrana musí být budována do značné hloubky, ženijně zabezpečena a hlavně vedena vojáky s vysokou morálkou. A tu americký voják nemá, protože neví, zač a proč bojuje. Proto nikdy nebude s to vykonat to, co voják sovětský nebo lidově demokratický.

PŘEHLED VOJENSKÝCH OPERACÍ V KOREJI

(2. pokračování. Viz mapu Koreje, přiloženou k 1. číslu Vojenské mysli 1951 a průsvitku přiloženou k 1. číslu Vojenské mysli 1952)

Druhé údobí operací od 15. 9. do 25. 10. 1950

Dne 15. září 1950 provedli Američané v zátocě u Inčenu za silné letecké a námořní podpory vyloďovací operaci, které se zúčastnily americké jednotky v celkové síle asi 50 000 mužů.

Podle oznámení generála Collinse, náčelníka štábu americké pozemní armády, byla tato operace připravena měsíc předtím při návštěvě generála Collinse a admirála Shermana u McArthura v Tokiu.

Před zahájením operace uskupil štáb generála McArthura americké a britské jednotky do tří armádních sborů, a to 1. a 9. sboru, které pokračovaly v bojích na pusanské frontě, a 10. sboru, který prováděl vyloďovací operaci.

1. sboru, jemuž velel Maj. Gen. F. W. Milburn, podléhala 1. motomechanisovaná divise, 24. pěší divise a 27. britská brigáda. Gen. Milburn působil delší dobu v americkém okupačním pásmu Německa, kde jako příslušník evropského velitelství EUCOM řídil řadu cvičení amerických jednotek.

9. sbor pod velením Lt. Gen. John B. Coultera byl složen z 2. a 25. pěší divise. Gen. Coulter již předtím konal službu v Japonsku a v Koreji jako velitel 25. sboru.

Obojživelné operace byly provedeny nově utvořeným 10. sborem, složeným ze 7. pěší divise, 1. divise námořní pěchoty a ze 2 britských praporů námořní pěchoty zvaných „Commandos“, přidělených 1. divisi námořní pěchoty. Sboru byl pro tuto operaci dále přidělen 187. výsadkový pluk 11. výsadkové divise. Vyloďovací operace řídil Rear Admiral J. H. Doyle s dalšími řídicími orgány Rear Admiralem Arthurem D. Strublem, velitelem 7. americké námořní flotily, a Maj. Gen. Lemuelem C. Shepherdem, zástupcem velitele americké námořní pěchoty v Pacifiku, který při vyloďení velel letectvu námořní pěchoty.

Velitelem 10. sboru byl Maj. Gen. Edward M. Almond, do té doby náčelník štábu velitelství Dálného Východu v Tokiu.

7. pěší divisi velel Maj. Gen. David G. Barr, který byl roku 1944 náčelníkem štábu 6. armádní skupiny ve Francii.

Podle prohlášení gen. McArthura bylo cílem vyloďovacích operací v prostoru Inčenu přerušení komunikačních spojů mezi Seulem a frontou a sevření jednotek lidové armády v jihovýchodní Koreji ze severu i z jihu.

Vyloďení, které započalo na ostrově Volmi, který tvoří součást přístavu Inčenu, bylo ve svém průběhu podporováno asi 500 letouny a více než 300 válečnými loďmi. Poté zahájili Američané ihned obchvatnou operaci proti Seulu. Výsadkové jednotky 187. výsadkového pluku se zmocnily města a letecké základny Kimpho asi 20 km na sever od Inčenu. Současně se vyloďovaly americké a jihokorejské jednotky u Kunsanu asi 160 km na jih od Inčenu a na dvou místech na východním pobřeží u Jěngděku a na sever od Pohangu.

Úder Američanů na Seul byl veden dvěma směry:

1. divise námořní pěchoty spolu s britskými prapory „Commandos“ útočila severně všeobecně podél komunikace Inčenu—Seul.

7. pěší divise byla dopravována do prostoru Inčenu částečně také leteckou cestou a tvořila jižní proud. Útočila ve směru Inčenu, Suwon, Osan s cílem přehradit komunikaci Tedženu—Seul a zabránit tak ústupu jihokorejských jednotek z jihu.

Jednotky 1. divise námořní pěchoty překročily za silné podpory letectva, dělostřelectva a tanků v noci dne 20. 9. řeku Han v prostoru asi 10 km na severovýchod od Seulu a pro-

nikaly do severního předměstí města. Na postupu narazily na silný odpor jednotek lidové armády. V pouličních bojích se bojovalo o každý dům. Po těžkých bojích a proto, že byly špatně zásobovány střelivem, byly jednotky 1. divise námořní pěchoty nuceny ustoupit.

Američanům se nepodařilo zmocnit se Seulu jedním mocným úderem. Byli nuceni přeskupit síly, utvořit úderné skupení z 1. a 5. pluku námořní pěchoty a přisunout další posily dělostřelectva a tanků. K podpoře 5. pluku námořní pěchoty bylo zasazeno 2400 příslušníků výsadkové jednotky, vysazené na letišti Kimpho. Do Inčenu připluly další lodi s jihokorejskou námořní pěchotou, která měla posílit 1. pluk námořní pěchoty Američanů. Do bojů o Seul zasadili Američané z jihu i části 7. pěší divise, které byly staženy z prostoru Osan, kde ponechali jen slabší bojové zajištění. O město byly sváděny těžké boje. Jednotky lidové armády spolu s civilním obyvatelstvem bránily město po téměř dva týdny proti mnohonásobné přesile přes prudké nálety a ničení americkým letectvem. I když byla zničena třetina města, které má přes 1 milion obyvatel, jednotky lidové armády kladly houževnatý odpor na svazích kolem Seulu.

Teprve 25. září 1950 podařilo se Američanům za velmi těžkých ztrát dobýt Seul oboustranným obchvatem ze severu a z jihovýchodu. V téže době obsadila jihokorejská námořní pěchota město Kimpho.

Na frontě v jižní části Koreje nastala všeobecně tato situace:

Ve středním úseku fronty pokračovaly boje zvláště v prostoru na jih od Tegu, kde útočila 10. pěší divise lidové armády na levé křídlo britských jednotek. Podařilo se jí prolomit obranná postavení britských jednotek ve směru na komunikační tepnu na jih od Tegu.

Na severním úseku fronty byly sváděny boje v prostoru Jengčon, Angang a Pohang. Na jihu pokračovaly těžké boje, zvláště jihovýchodně od Hamanu, se střídavým úspěchem.

Američané a Jihokorejci, využívající situace v prostoru Seulu, přecházeli postupně na celé frontě k útokům, jejichž cílem bylo spojit se s frontou u Seulu a odříznout jednotky Severokorejců v jihovýchodní Koreji.

Dne 20. 9. vyrazili Američané ve středním úseku fronty k útoku v sestavě:

1. motomechanisovaná divise z předmostí u Ůgwan na směru San-jang, Čungdžu a Čočiwon s úkolem prolomit sestavu jednotek lidové armády, spojit se s frontou u Seulu a tím odříznout převážnou část jednotek Severokorejců v jižní Koreji.

24. pěší divise, které se mezitím podařilo vytvořit předmostí na západním břehu řeky Naktong, útočila západně podél železnice ve směru na Kumčên, Jengčon a Tedžên. Pomocný úder na východ od 1. motomechanisované divise vedla 1. divise Jihokorejců na směru Kunwi, Sonsan.

27. britská brigáda postupovala v záloze. Její předvoje byly dne 23. 9. v prostoru 3 km na jihovýchod od San-jang „omylem“ bombardovány americkými letouny, protože byly nesprávně vytyčeny terče.

1. motomechanisovaná divise na hlavním směru úderu navázala částí sil styk s jednotkami 7. pěší divise v prostoru na jih od Suwonu (40 km na jih od Seulu).

Částí sil zaujala obranná postavení všeobecně na čáře Sangdžu—Čungdžu s úkolem znemožnit ústup jednotek lidové armády, které bojovaly na jih od této čáry.

24. pěší divise se zmocnila po překročení řeky Naktong města Ůgwan, města Kumčên 23. 9., Tedžên 28. 9. Tamodtud postupovala jihozápadním směrem všeobecně podél železniční trati Tedžên—Kunsan a dosáhla města Nonsanu.

V jižním úseku fronty vedla 25. pěší divise úder na směru Cindžu—Handong—Sunčên s cílem dosáhnout co nejrychleji města Kwangdžu a přístavu Kunsan na západním pobřeží. Její postup byl po zmocnění se Cindžu — (padlo 23. 9.) — zastaven silným odporem jednotek lidové armády u města Handongu.

Cílem těchto průlomových operací bylo uzavření a zničení jednotek lidové armády v prostoru Cindžu, Tegu a Tedžên.

2. pěší divise, která útočila na sever od 25. pěší divise, postoupila na západ na Anui

(12 km na jihozápad od Kěčang) a Kěčang. Jižním křídlem dosáhla města Samga (25 km na sever od Cindžu). Její další postup byl na všech směrech zastaven silným odporem jednotek lidové armády. Část této divise, která útočila v prostoru Hyonpung (30 km na jihozápad od Tegu) na západním břehu řeky Naktong, byla od zahájení útoku brzděna jednotkami lidové armády, které její další pronikání na Hyonpung zastavily. Rovněž útok 27. britské brigády byl v prostoru San-jang zastaven jednotkami lidové armády.

V severním úseku fronty v prostoru Angang — Jengčon pokračovaly divise Jihokorejců ve svých útocích na směrech (od západu k východu):

- 6. pěší divise na směru Uisong — Andong, tamodtud jedna část dále na sever směrem na Jengčchen — Tamjang a druhá část směrem západním na Ječen,
- 8. pěší divise na směru Uihung — Kusan.

Na východ od 8. pěší divise Jihokorejců z prostoru Angang postupovala nově zasazená, zreorganisovaná a přezbrojená 7. pěší divise Jihokorejců ve směru na Tosong. „Seulská“ divise Jihokorejců vedla úder směrem na Jěngjang — Čunjang (45 km na západ od Uldžinu).

Nejlehčí postup zaznamenala 3. pěší divise Jihokorejců podél východního pobřeží. Po dobytí přístavu Phohang (svým 22. a 26. pěším plukem) postoupila na sever ve směru na Hùnghe, Čengha, Jěngděk (26. 9.). Ke konci září dosáhla 38. rovnoběžky, pak postupovala na Jěngjang a dále na sever. Její postup byl brzděn zadním vojem jednotek lidové armády v síle asi 2 praporů, zajišťujících ústup jednotek 2 až 3 divisi lidové armády, pravděpodobně (5., 12. a 15.).

Na frontě v prostoru na sever od Seulu pokračovaly jednotky 10. armádního sboru v útocích na sever k 38. rovnoběžce na třech směrech v sestavě:

187. výsadekový pluk z prostoru Jongjongžu (40 km na severozápad od Seulu) ve směru na sever.

1. divise námořní pěchoty na směru podél silnice Seul — Uijongbu.

Na všech směrech, zvláště v prostoru na jih od Uijongbu, kladly jednotky lidové armády velmi silný odpor a protiútoky působily jednotkám Američanů těžké ztráty.

V prostoru na jih od Seulu postoupila 7. pěší divise koncem září od Suwonu ve směru na východ a obsadila město Riččen (40 km na východ od Suwonu).

V téže době obsadili Američané na západním pobřeží přístav Kunsan a o několik dní později obsadila jihokorejská námořní pěchota námořní základnu Mokpho (jihozápadní cíp Koreje).

Koncem září 1950 přibyl do Pusanu 3. australský prapor (Royal Australian Regt). Rovněž 27. britská brigáda byla doplněna asi 900 muži 1. gloucestershirskeho praporu, 300 ženisty a zásobovací rotou.

V době od 15. 9. do konce měsíce a na některých úsecích i během první poloviny měsíce října prováděli Severokorejci strategický ústup do severní části země. Po celou dobu sváděli urputné ústupové boje, evakuovali civilní obyvatelstvo, cenná zařízení závodů a organisovali nové jednotky. Ústup jednotek lidové armády se dál spořádaně. Potvrdil to i velitel 8. americké armády generál Walker, který se dne 24. 9. při inspekčním letu nad jednotlivými úseky fronty vyjádřil, že při ústupu jednotek lidové armády nepozoroval chaos nebo desorganisaci.

Dne 7. 10. 1950 „dalo“ Valné shromáždění Spojených národů „souhlas“ k překročení 38. rovnoběžky též nekorejskými jednotkami. Do té doby byla prováděna štábem generála McArthura přeskupení jednotek v prostoru podél 38. rovnoběžky a přípravy k velké ofenzivě, kterou měla být podle prohlášení generála McArthura válka v Koreji ukončena.

President lidové demokratické republiky korejské Kim-Ůr-Sen, odmítnuv výzvu McArthurovu ke kapitulaci, obrátil se dne 11. 10. ke korejskému národu, aby zvýšil úsilí o znovuvybudování zničených důležitých objektů a dopravních spojů.

Mezitím přibyla do Koreje 3. americká pěší divise, která byla dosud posádkou ve Fort Benning. V druhé světové válce se tato divise zúčastnila bojů v Africe a v Evropě. Divisi velí brig. gen. Thomas J. Cross.

Gen. McArthur měl tedy k dispozici kromě leteckých sil 6 amerických divísi a 187. výsadkový pluk, dále 27. britskou brigádu, jednotky z Austrálie a Filipín v celkovém počtu asi 10 000 mužů, kromě toho disponoval 5 divisemi Jihokorejců.

Američané uvádějí, že na 38. rovnoběžce bylo soustředěno celkem asi 150 000 mužů, i s Jihokorejci. Jihokorejská vláda postavila dalších 10 000 mužů policie a 6 praporů národní milice k vedení boje proti partyzánským oddílům v Jižní Koreji. Dne 11. 10. odplul z Velké Británie jako další doplněk britských jednotek transport 1400 mužů, většinou příslušníků 1. praporu Royal Northumberland Fusiliers. Příslušníci této jednotky byli před odjezdem podrobeni zvláštnímu výcviku na základě zkušeností z bojů v Koreji.

Dne 9. 10. 1950 v ranních hodinách vyrazila 8. armáda k útoku na sever od 38. rovnoběžky. Hlavní úder byl veden 1. armádním sborem, složeným z 1. motomechanisované divise, 24. pěší divise a 27. britské brigády, na směr Keseng—Kumchon—Phjeng-jang.

Na hlavním úderu útočila v prvním sledu 1. motomechanisovaná divise (vystřídala 1. divisi námořní pěchoty, patřící 10. sboru) na směr Keseng—Songhyong-ni—Kumchon—Kwangdžu—Phjeng-jang.

Západně útočila 24. pěší divise na směr Hedžu a dále na severozápad na Činnampo.

27. britská brigáda vedla pomocný úder z prostoru Paekchön na Sariwon a Phjeng-jang.

Pomocné údery, jejichž cílem bylo dosáhnout prostoru Wonsan a odříznout dopravní spoje mezi Phjeng-jangem a severovýchodním územím, vedly divise Jihokorejců, a to: 8., 2., a 6. divise z prostoru Seul—Cunčen na sever, „Seulská“ a 3. divise podél východního pobřeží.

Interventi narazili na silný odpor jednotek lidové armády hlavně na směr hlavního úderu, všeobecně na čáře Hedžu—Kumchon, kde byla vybudována obranná postavení. Přiznali, že tato obranná postavení, vybudovaná do hloubky asi 19 km, byla obsazena severokorejskými jednotkami o 14 dní dříve, než předpokládali. Za útoku byly jednotky interventů často přepadávány malými jednotkami lidové armády v síle kolem 200 mužů, které obsazující výšinky podél komunikačních spojů, nechaly americké jednotky proniknout a pak je ničily mocnou palbou z pěchotních zbraní a minometů ze všech stran.

1. motomechanisované divisi přes to, že nedosáhla na počátku útoku plánovaného postupu 25 km denně, podařilo se spolu s 27. britskou brigádou postoupit přes Čunghwa až k Phjeng-jang z jihu a z jihozápadu.

Na východním pobřeží byla 3. divise Jihokorejců v prostoru na sever od Wonsanu vystřídána „Seulskou“ divisí Jihokorejců, již se podařilo dne 19. 10. obsadit průmyslová města Hamhung a Sěhodžin v zátocě Tong—Čosěn-man.

V jižní části země, hlavně podél důležitých komunikačních spojů v prostoru Tedžěn a Uldžin na východním pobřeží, vzplanuly mezitím boje jednotek lidové armády, které ustoupily do horských prostorů, a partyzánské boje většího rozsahu. Jednotky lidové armády znovu obsadily města Kečang — 65 km na jihozápad od Tegu, Kunsan (na západním pobřeží), Čungdžu, Samčək a Uldžin, obě na východním pobřeží.

V polovině října bylo na východním pobřeží po 3 dny bombardováno pobřeží v úseku mezi Tančěn a Čengdžinbu v blízkosti sovětských a čínských hranic. U Kjěngsěng — na jih od Čengdžinbu a Sěngdžinu — se poté vylodily menší přepadové jednotky britské námořní pěchoty.

Generál John Harding, vrchní velitel britských ozbrojených sil na Dálném Východě, přijel dne 10. 10. do Tokia, kde měl konferenci s generálem McArthurem. Po ní navštívil 27. britskou brigádu na bojišti v Koreji, která podle jeho prohlášení měla již plné početní stavy.

8. divise Jihokorejců se na postupu na sever stočila na severozápad na Phjeng-jang a obchvacovala město ze severovýchodu, zatím co jednotky 1. divise Jihokorejců, které postupovaly na směr Suan, Sangwon, Phjeng-jang, útočily z východu.

Dne 19. 10. dopoledne vnikla 1. motomechanisovaná divise do jižního předměstí a v odpoledních hodinách dosáhly města jednotky 1. divise Jihokorejců.

V 15.00 hod. téhož dne zahájili Američané v prostoru na jihovýchod od Sengčenu a na jihozápad od Sunčenu (40 km na sever od Phjêng-jang) výsadkovou akci 187. výsadkového pluku v počtu 4100 mužů v plné výzbroji. Výsadková akce byla provedena 30 dopravními letouny z letecké základny Kimpho a řídil ji generál Tunner, bývalý velitel leteckého mostu v Berlíně. 187. výsadkovému pluku velel plukovník William Bowen. Výsadek měl odříznout ústupové cesty jednotek lidové armády z prostoru Phjêng-jang a zabránit útoku Severokorejců na město ze severu a zničit jednotky, které byly v trojúhelníku Sengčen, Sunčen a Phjêng-jang. Američané se mylně domnívali, že v blízkosti Sunčenu je hlavní stan jednotek lidové armády a že zajištěním vedoucích vojenských a politických činitelů znemožní řízení dalšího boje a tím rychle skončí válku.

Výsadková akce však nepřinesla očekávaný úspěch. Jednotky lidové armády se včas z ohroženého prostoru stáhly.

V téže době přibyl do Koreje 65. americký pěší pluk (Regimental Combat Team), který byl posádkou v Porto Rico v Karibské oblasti, a ve dnech 19. a 20. 10. se vylodila v Pusanu turecká brigáda, již velel pplk. Natik Poyrazaglu.

Po dobytí hlavního města Phjêng-jangu (20. 10.) a navázání spojení s výsadkovými jednotkami 187. výsadkového pluku v prostoru na jih od Sunčenu a Sengčenu pokračovaly americké a jihokorejské jednotky v postupu na sever v několika směrech v sestavě:

27. britská brigáda na hlavním směru úderu na město Sinandžu. Dne 25. 10. překročila řeku Čongččen¹⁾ a postupovala dále na Čengdžu, kde byla zastavena silným odporem jednotek lidové armády.

1. divise Jihokorejců postupovala na Andžu, Jêngbjên, Unsan a Čosan. Předvojovým jednotkám této divise se podařilo dosáhnout jižního břehu řeky Yalu²⁾ na hranicích čínsko-korejských (26. a 27. 10.).

6. a 8. divise Jihokorejců postupovala na Hiččen. 6. divise dobyla Hiččenu (24. 10.). V dalším postupu narazily její předvoje na silný odpor jednotek lidové armády, byly obklíčeny a zničeny.

Na východním pobřeží postupovala „Seulská“ divise Jihokorejců na Pukčêng 70 km na severovýchod od Hamhungu u východního pobřeží a dosáhla ho dne 23. 10. Tamodtud jeden proud pokračoval v postupu na sever, druhý proud podél východního pobřeží na Riwon, Tančen, Sêngdžin a dále na sever.

24. pěší divise pronikla do 26. 10. do prostoru asi na 23 km od ústí řeky Amnokkang.

V prostoru přístavu Wonsan, který byl dosud zaminován a pro vylodění jednotek nepřípustný, vylodily se menší části jednotek americké námořní pěchoty. Na jih od přístavu byly jednotky Jihokorejců donuceny bojovat asi s deseti partyzánskými skupinami lidové armády v celkové síle asi 3000 mužů. Jednotky partyzánů v tomto prostoru stále rostly.

Veliteli 8. armády se s těžkými ztrátami podařilo obsadit několik míst zcela blízko čínských hranic, zmocnit se na severovýchodě přístavu Čêngdžinbu, prostoru údolní přehrady Choshin (80 km na severozápad od Hamhungu) a obsadit rozsáhlé pohoří mezi přístavy Sêhodžin a Wonsan.

Američané ohlásili k 20. 10. 1950 tyto ztráty:

pozemní armáda	23 140
námořní pěchota	3 133
námořnictvo	252
letectvo	176
celkem	26 701

Ve skutečnosti byly jejich ztráty daleko větší.

Vláda Korejské lidové demokratické republiky se mezitím přemístila do Sinūdžu na

1) Na mapě označena „Wollingang“

2) Na mapě označena „Amnokkang“

čínsko-korejských hranicích při západním pobřeží. Vedoucím civilní správy v Severní Koreji byl ustanoven Američan plk. Melchior, který zřídil občanskou správu z kolaborantů a z fašisticky smýšlejících Korejců z t. zv. „vyšších tříd“. Jejich prvním úkolem bylo postavení policejních oddílů a t. zv. „demokratického soudnictví“.

V tomto údobí získali Američané nejkratší výpadové cesty na území Číny. Americké letectvo porušovalo stále čínsko-korejské hranice a bombardovalo čínské území. Tímto hanebným jednáním, které vyvolalo rozhořčení a nenávisť bratrského čínského lidu, bylo ohroženo i výsostné území Čínské lidové republiky. Tisíce čínských vlastenců se proto dobrovolně hlásilo na pomoc korejské lidové armádě a odjíždělo do Koreje, aby v boji proti společnému nepříteli. byly zmařeny plány McArthur, namířené proti lidové demokratické republice Korejské a lidové republice Čínské. V celkové vojenské situaci nastal brzo náhlý obrat.

Ve vyličeném údobí, které bylo pro lidovou armádu nejtěžší zkouškou, nepodařilo se Američanům dosáhnout strategického cíle, t. j. zničení sil lidové armády.

Bitvou o strategicky důležitý prostor nástupových cest do Číny, ohraničený všeobecně řekami Wollangang a Amnokkang, započalo 3. údobí bojů v Koreji, které bude předmětem další části pojednání.

(Pokračování příště.)

SEDM LET VIETNAMSKÉ DEMOKRATICKÉ REPUBLIKY — SEM LET BOJŮ ZA SVOBODU

Dne 2. září uplyne 7 let od dne, kdy byla po porážce a vyhnání japonských okupantů vyhlášena vietnamská demokratická republika s prezidentem Hočiminem v čele.

Vietnamský lid začal budovat nový radostnější život v osvobozené zemi. Zemi však k tomu nebylo dopřáno klidu. Do země vtrhli zpět staří kolonizátoři — Francouzi.

V listopadu 1946 vyprovokovaly francouzské námořní jednotky incidenty v Hai-phongu, aby pak z válečných lodí mohly postřelovat město. 20 000 zabitých Vietnamců — to byl první krvavý křest mladé, osvobozené Vietnamské republiky. Od té doby znovu vzplanul boj vietnamského lidu proti imperialismu.

Ale tak, jako se to nepodařilo japonským okupantům, tak se nedaří francouzským imperialistům potlačit národně osvobozený boj vietnamského lidu. Francouzští imperialisté sklízejí ve Vietnamu jednu porážku za druhou.

Na podzim roku 1950 lidová armáda osvobodila téměř celou severní část Vietnamu (Tonkin) a postoupila na jih, až do rýžových polí v okolí měst Hanoi a Hai-phong (viz připojenou mapu Vietnamu).

Město Hanoi je největší křižovatkou v severním Vietnamu. Tamodtud se rozbíhají železniční tratě na všechny strany. Jižní trať spojuje Hanoi s hlavním městem Saigonom a dále se Siamem; další dvě tratě vedou do Číny a jiná na jihovýchod do přístavu Hai-phongu. Hanoi protéká slavná Červená řeka, odkud se několika rameny vlevá do Čínského moře. Hanoi prochází několik významných dálnic.

Na těchto strategicky důležitých spojích nyní probíhají urputné boje vietnamského lidu za nezávislost a svobodu. O každý metr těchto spojů jsou sváděny krvavé boje.

V prosinci 1950 hrozilo francouzským jednotkám úplné rozdrčení. Proto poslala francouzská vláda narychlo do Vietnamu posily a generála De Lattre de Tassigny, který měl zachránit situaci.

Ale již v lednu 1951 podnikla lidová armáda pět útočných operací, zničila přes 38 000 nepřátel a postoupila až k městu Vin-Jenu, k Bac-ninh, 35 km na severovýchod od Hanoi a k přístavu Hon-gai, 50 km na severovýchod od Hai-phong.

V březnu téhož roku postoupila lidová vojska ještě dále k Hanoi, když zničila 15 francouzských opevnění a osvobodila město Dong-trieu a Hai-duong, ležící na trati Hanoi—Hai-phong.

Francouzské velení chtělo zaskočit lidová vojska květnovou ofensivou na jihozápad směrem na Ninh-binh. Avšak 31. května lidová armáda osvobodila i toto důležité město na trati Hanoi—Saigon. V květnu, červnu a září byla osvobozena další města Min-binh, Phu-lo a Ngja-lo, takže obě města Hanoi a Hai-phong byla sevřena do ocelových kleští.

Válka ve Vietnamu pohlcuje jednu třetinu celého vojenského rozpočtu Francie, který rok od roku stoupá do závratné výše. Jestliže roku 1948 činil 300 miliard franků, dosáhl roku 1952 již 1400 miliard franků, což dělá 40% státního rozpočtu nebo 14% národního důchodu. Výdaje na expediční sbor ve Vietnamu, který má 188 000 mužů, činily roku 1951 330 miliard franků. Avšak v letošním roce stoupnou podle listu „Intrasigeant“ na 500 miliard franků ročně. To znamená, že toto imperialistické tažení stojí francouzský lid 1 miliardu 369 milionů franků denně.

Není těžké si učinit představu, jaké strašné finanční a daňové důsledky má a bude ještě mít tato imperialistická politika francouzské vlády pro obyvatelstvo Francie. Krvavá válka francouzských imperialistů ve Vietnamu je jednou z hlavních příčin těžké hospodářské situace ve Francii, silné inflace, nesmírného zbídačení francouzského lidu, platícího koloniální válku.

V období od února letošního roku jsou v prostoru dolního toku Červené řeky sváděny tuhé boje. Iniciativa je stále v rukou vietnamské lidové armády, která nepřetržitě útočí na francouzské jednotky, osvobozuje další osady a podlamuje všechny pokusy kolonizátorů o přechod do útoku.

S jednotkami lidové armády těsně pracují partyzánské oddíly, které rozšiřují osvobozené oblasti v týlu francouzských vojsk a aktivně podporují postup jednotek lidové armády.

Operace v deltě Červené řeky jsou novým obdobím rozvinutí válečné činnosti ve Vietnamu, které jasně prokazuje vzrůstající sílu lidové armády, vysoké umění a bojové mistrovství jejích velitelů, odvahu a hrdinství jejích vojáků. Průběh bojů znovu dokázal, že lidovou vietnamskou armádu podporuje všechen vietnamský lid, který má neaktivnější účast v jejích bojových operacích, organisuje široké partyzánské hnutí v týlu francouzských vojsk. To mělo rozhodující význam především v bojích v deltě Červené řeky, kde lidová armáda získala nové velké úspěchy a kde francouzští kolonizátoři postupně utrpěli četné porážky.

Události probíhaly v této oblasti takto:

V téže době, kdy hlavní uskupení jednotek lidové armády útočilo v únoru t. r. v severním Vietnamu směrem na Hoa-binh, jiné pravidelné jednotky pronikly do oblasti delty Červené řeky, obsazené Francouzi, a zahájily tam operace. Zároveň se v této oblasti rozvinula rozsáhlá partyzánská činnost. Francouzská vojska byla nucena ustoupit z Hoa-binh na sever. Francouzští kolonizátoři utrpěli porážku, ale utěšovali se tím, že se jim podařilo zkrátit frontu a soustředit všechny síly k obraně delty Červené řeky.

Avšak francouzský buržoasní časopis „Monde“ označil situaci v této oblasti za „poplašnou“. „Úřední zprávy zdaleka neodpovídají skutečnosti,“ psal časopis, „ve skutečnosti nepomohla evakuace Hoa-binh a přeskupení našich vojsk zlepšit nejvýš nebezpečnou situaci v ústí Červené řeky.“

Partyzánské hnutí v provinciích na sever a na jih od komunikace Hanoi—Hai-phong zesílilo. Počátkem března osvobodili partyzáni 2200 vesnic a zničili více než 600 francouzských opevněných stanovišť.

Situace kolonizátorů se stala ještě nebezpečnější, když jednotky lidové armády, které osvobodily Hoa-binh, zaútočily na francouzské obranné pásmo na dolním toku Červené řeky. Po rozhořčených a úporných bojích se lidové armádě podařilo dosáhnout vlomů do linie francouzských opevnění. Do delty Červené řeky pronikly nové jednotky lidové armády. Dovedně organisovanou součinností jednotek lidové armády s partyzánskými oddíly byla tam vydána vojska okupantů současným útokům z fronty i týlu. Vietnamským vlasten-

cům se podařilo značně rozšířit a upevnit osvobozené kraje a partyzánské základny v oblastech Ha-dong, Nam-dinh, Vin-eu, Hai-duong a Thai-binh.

Velitelství francouzských vojsk se pokusilo organisovat útok s cílem zničit proniklé jednotky lidové armády a zabezpečit svůj týl. Velitel francouzských vojsk v Indočíně, generál Salan chvástavě prohlásil, že vytlačí ještě do příchodu dešťů jednotky lidové armády z delty Červené řeky.

Tři měsíce trvající boje, které označilo francouzské velení jako operace k vyčištění terénu, přinesly francouzským kolonizátorům jen nové porážky. Dokonce i v těch oblastech, kde nebyly jednotky lidové armády, setkali se okupanti s úporným odporem. Největší úlohu při tom měli nepolapitelní vietnamští partyzáni, kteří napadali francouzské kolony, strojili léčky, ničili cesty, vyhazovali mosty.

Všechno obyvatelstvo, dokonce i ženy a děti se účastnily obrany svých vesnic. Těžká situace naučila vietnamské venkovany současně pracovat i bojovat. Už několik let jsou v oblasti delty Červené řeky, okupované Francouzi, tak zvané „vesnice odporu“, které se staly symbolem tvrdé vůle a odhodlanosti vietnamského lidu bránit svou svobodu a nezávislost. Obyvatelstvo takových vesnic zřizuje opevnění a kruhovou obranu.

Aby vytvořili takovou obranu, vynaložili vietnamští rolníci mnoho práce a starosti. Kolem vesnic vykopali hluboké příkopy, zesílené protipěchotními a protitankovými pastmi a zátarasy. Kromě toho obehnali příkopy vysokou stěnou s nesčetnými střelnami. Uvnitř vesnic zřídili rolníci podzemní úkryty a vybudovali palebná ohniska. Několik takto opevněných vesnic, spojených mezi sebou podzemními chodbami, tvoří „rajon odporu“. Obyvatelstvo vesnic staví stráž, které ohlašují přiblížení francouzských vojsk.

Existence takovýchto uzlů odporu umožnila vietnamským vlastencům upoutat značné síly kolonizátorů a způsobit jim vážné ztráty.

Tak na příklad k dobytí vesnice Da Mlet (severovýchodně od Hanoi) nasadilo francouzské velení celou pěší divisi, letectvo a těžké dělostřelectvo. Avšak i tak velkým silám se podařilo dobýt vesnice teprve po deseti dnech bojů.

Hrdinský odpor obyvatelstva a aktivní činnost partyzánů upoutala na sebe mnoho jednotek francouzských vojsk a usnadnila operace lidové armády. Všechny pokusy kolonizátorů vytlačit jednotky lidové armády z delty Červené řeky skončily nezdarem. Lidová vojska dovedně manévrují a soustřeďují své síly na rozhodujících úsecích a úspěšně odrážejí nepřítele, způsobila mu velké ztráty a pokračují v pronikání do hloubky delty Červené řeky.

Také největší operace, podniknutá francouzskými kolonizátory k vyčištění terénu v oblasti Thai-binh, skončila neslavně. Cílem francouzského velení tam bylo obklíčit jednotky lidové armády tam rozložené, vrhnout je k moři a zničit. Za tím účelem bylo zasazeno do bojů 20 pěších praporů, podporovaných tanky, dělostřelectvem, letectvem a válečným loďstvem. Když jednotky lidové armády zjistily úmysl francouzského velení, provedly manévr a vyvedly své hlavní síly do týlu okupantů. V době, když generál Salan chvástavě ohlašoval obklíčení a zničení četných jednotek lidové armády, zaútočila lidová vojska do týlu Francouzů. Okupanti nevydrželi nečekaný úder a zahájili ústup. Od 26. března do 6. dubna bylo v této oblasti zničeno 2500 francouzských vojáků, vysvobozeno 30 tisíc obyvatel zadržených kolonizátory.

Během bojů v deltě Červené řeky udržovala lidová armáda iniciativu ve svých rukou. Provedla několik úspěšných operací na různých úsecích, nutíc neustále okupanty přemísťovat svá vojska z jedné oblasti do druhé, drobit své síly a přijímat boj v podmínkách pro ně nevýhodných. Tak v době bojů v provincii Thai-binh zahájily jednotky lidové armády, operující na jiném úseku fronty útok na Hanoi a napadly francouzská vojska v místech vzdálených jen 13 km na severovýchod od hlavního města. Tím bylo francouzské velení donuceno přeskupit všechna svá vojska z provincie Thai-Binh do oblasti Hanoi.

Tam se v dubnu rozvinuly úporné boje, které pokračují i v současné době. Jednotky lidové armády útočí úspěšně na francouzské opěrné body.

Jednotky lidové armády zesilují tlak na přístupech k Hanoi, lámou odpor francouzských vojsk a působí jim velké ztráty.

Vrchní velitelství lidové armády uveřejnilo výsledky bojů za období od 23. února do konce dubna. Za tuto dobu zničily jednotky lidové armády 5586 a zajaly 1417 francouzských vojáků. Je důležité podotknout, že tyto ztráty utrpěly především speciální vojska kolonizátorů — úderné jednotky francouzského expedičního sboru. Jednotky lidové armády ukořistily 1019 pušek, 180 samopalů, 60 lehkých kulometů, 15 těžkých kulometů, 14 minometů, 14 t munice a velké množství dalšího vojenského materiálu.

Tak během nedávných bojů dosáhla lidová armáda s aktivní pomocí partyzánů a všeho obyvatelstva významného vítězství. Jednotky lidové armády rozšířily osvobozená území a partyzánské základny v deltě Červené řeky. Byly vytvořeny podmínky k novým úspěchům vietnamských vlastenců v jejich spravedlivé osvobozené válce.

Na zasedání rady ministrů Demokratické republiky vietnamské, sestavené počátkem května pod předsednictvím Hočimina, vyjádřil se vrchní velitel lidové vietnamské armády generál Vo Nguen Ziap, že jednotky lidové armády bojující v středním a jižním Vietnamu také zesílily aktivnost a koordinují své operace s operacemi na frontách severního Vietnamu.

Při vzplanutí bojů v oblasti Červené řeky jmenovala francouzská vláda na radu z Washingtonu vrchním komisařem v Indočíně ministra Letourneau. Toto rozhodnutí francouzské vlády bylo podle slov časopisu „New York Times“ nutné, jako odpověď na některé poráženecké nálady, které se v poslední době objevily v Paříži. Časopis má na mysli vystoupení francouzského buržoasního tisku, který krajně pesimisticky hodnotí situaci ve Vietnamu. „V několika posledních týdnech“ — oznamoval 9. května londýnský deník „Spectator“ — „zesílilo ve Francii hnutí za ukončení války v Indočíně.“

Avšak francouzští kolonizátoři jsou rozhodnuti pokračovat ve válce až do konce. Když Letourneau přibyl do Vietnamu, prohlásil, že „nedopustí žádnou paniku“ a „nebude šetřit sil“ ve válce proti vietnamskému lidu. Francouzští okupanti a jejich podporovatelé používají nových barbarských method ničení mírumilovného obyvatelstva Vietnamu. Zahraniční tisk oznamuje, že v Indočíně je nyní ještě jedna americká misse; t. zv. „polní skupina pro výzkum method vedení bakteriologické války“. Traviči korejských dětí a žen spěchají odevzdat své zkušenosti francouzským kolonizátorům. V tomto pozoruhodném díle nezůstávají pozadu ani angličtí imperialisté, používající chemické zbraně proti malajskému obyvatelstvu. Vypravují o svých zkušenostech francouzským důstojníkům, kteří nedávno přibyli z Vietnamu do Malajska, jsouce určeni pro 1. prapor suffolkského pěšího pluku.

Jak je vidět, nenaučily pozoruhodné porážky ve Vietnamu francouzské kolonizátory a jejich ochránce vůbec ničemu. Marň vynakládají obrovské částky na vedení války proti vietnamskému lidu. Jsou stejně marné jako byly miliardy dolarů, které měly zachránit Čankajška v Číně. Sám pracující lid Francie správně vidí nesmyslnost pokračování války ve Vietnamu a právem žádá její zastavení. Vždyť válečné výdaje Francie vzrostly z 205 miliard franků v roce 1947 na 1500 miliard franků v roce 1952. Daně vzrostly v téže době čtyřnásobně. Úměrně s tím se zhoršuje životní úroveň francouzských pracujících.

Vietnamský lid vede spravedlivý boj, v němž nakonec zvítězí právě tak, jako zvítězí všechny až dosud kolonizátory vykořisťované národy ve světě.

Obsah únorového čísla polského časopisu „Myśl wojskowa“, ročník 1952

1. Ústava polské lidové republiky. (Návrh ústavy přijatý ústavní komisí 23. ledna 1952.)

2. K 34. výročí vzniku Sovětské armády (úvodník).

3. *Genplk. W. Korczyński*, Vojská technická akademie, kovárna kádrů vojenských inženýrů a středisko tvůrčí vědecké práce. Reč přednesená při otevření Vojenské technické akademie J. Dombrowského.

4. Úloha vojenské techniky v soudobé válce ve světle stalinské vojenské vědy. Referát přednesený magistrem plk. inž. Solským při otevření Vojenské technické akademie J. Dombrowského.

5. *Plk. T. Pióro*, Obrana v zalesněném a močálovitém terénu. V článku rozbírá autor zásady organizace obrany v zalesněném a močálovitém terénu, její charakteristické znaky vyplývající ze zvláštností terénu, formy použití různých druhů vojsk v obraně i v útoku, otázky součinnosti a velení vojskům.

6. *Plk. J. Erlich*, Utajené velení vojskům v soudobých operacích. Autor vysvětluje principy vzniku utajeného velení, rozvinutí a používání metody utajeného velení vojskům v době dvou světových válek, vypočítává principy utajeného velení vojskům, popisuje formy dokumentace používané na všech stupních velení vojskům a druhům vojsk.

Zdůrazňuje nutnost dalšího zdokonalování v utajeném velení vojskům a s tohoto hlediska poukazuje na hlavní směry rozvoje technických pojitků.

7. *Mjr. T. Rawski*, O vojenském umění Tadeáše Kościuszky, část I. V první části článku rozbírá autor vojenské umění T. Kościuszky ve válce za nezávislost amerického lidu a v polsko-ruské válce r. 1792.

V článku je zdůrazněn tvůrčí přístup Kościuszky k otázkám opevnovacího umění podřízeného novým taktickým formám vedení boje. Při popisu bojových akcí z roku 1792 analyzuje autor vojenské umění Kościuszky, který nemohl plně využít svých schopností a možností vzhledem k tehdy vládnoucím principům vedení t. zv. „kabinetních válek“.

8. *Kpt. MUDr. K. Ostrowski*, Některé otázky bakteriologické války. Autor seznamuje čtenáře s nejdůležitějšími nakažlivými chorobami, podmínkami jejich šíření a profylaxi. Na podkladě materiálu z norimberského a chabarovského soudního procesu popisuje výzkumy japonských a hitlerovských „učenců“ v oblasti zločinného používání bakteriologické zbraně. Autor připomíná, že američtí imperialisté pokračují i dnes v zločinných výzkumech v oboru použití bakteriologické zbraně. Avšak soudobá lékařská věda disponuje díky tvůrčímu úsilí sovětské vědy bohatým arsenálem profylaktických prostředků a účinnými prostředky protibakterijní ochrany.

Obsah březnového čísla polského časopisu „Myśl wojskowa“ 1952

Plk. A. Korta, Syn strany, národní hrdina. Článek věnovaný pátému výročí úmrtí generála K. Świerczewskiego.

Prof. dr M. Muszkat, O návrhu ústavy Polské lidové republiky.

V úvodě analyzuje autor s hlediska marxisticko-leninského učení podstatu buržoasních ústav, které nejsou ničím jiným než pláštěm k zakrytí diktatury vykořisťovatelských tříd v kapitalistických zemích a přímo prostředkem imperialistických vlád k ovládnutí koloniálních zemí.

Potom probírá autor návrh ústavy Polské lidové republiky, zachycující formou zákona všechny dosavadní vymoženosti pracujících mas Polska, vyjadřující politické svobody a hospodářskou nezávislost polského lidu — v srovnání s polokoloniální závislostí předválečného Polska na zahraničním kapitálu.

V závěru se autor zmiňuje o vlivu ústavy, jakožto důležitého prvku nadstavby, na další rozvoj základny,

budované vítězným proletariátem pod vedením jeho revolučního předvoje — Polské sjednocené dělnické strany.

Genmjr. P. Malinowski, Spojení základní prostředek velení vojskům.

V úvodě určuje autor závislost rozvoje pojitků na početném stavu bojujících armád, jejich vojenské technice a způsobech vedení boje a vyzdvihuje pokračující úlohu ruských a sovětských vynálezců v oboru spojovací techniky a ukazuje rozvoj pojitků v době první a druhé světové války.

Opíraje se o zkušenosti z druhé světové války, ukazuje dále autor úlohu příslušných druhů pojitků, jejich úkoly a zásady organizace, které mají zabezpečit nepřetržitost velmi složitého procesu velení vojskům pomocí pojitků nejlépe odpovídajících podmínkám vedení soudobých operací.

V závěru věnuje autor pozornost základním tendencím rozvoje spojovací techniky, vyplývajícím

z všeobecného rozvoje vojenské techniky a z hromadného používání rychlých druhů vojsk v soudobých operacích, vyznačujících se vysokým tempem a rychle se měnící situací.

Plk. S. Szulczyński, Průlom „Pomořského valu“ vojsky I. polské armády.

Autor článku seznamuje čtenáře s průběhem jedné z nejvýznamnějších operací I. polské armády — s průlomem „Pomořského valu“. Po popsání „Pomořského valu“ představujícího silně opevněné obranné pásmo hitlerovců — popisuje autor průběh bojů o jednotlivá obranná postavení a zdůrazňuje vzornou organizaci součinnosti druhů vojsk v podmínkách těžkého terénu a v dovedném využití jak vlastních úspěchů, tak úspěchů sousedních jednotek Sovětské armády k porážce a zničení jedele.

Ze zkušeností z bojů o „Pomořský val“ dělá autor praktické vývoody.

V závěru se autor zmiňuje o vlivu týlu na morálního ducha a na bojové vlastnosti vlastních vojsk, což se jeví spolu se zdokonalenou technikou a vysokou vojenskou výchovou důležitým prvkem k dosažení vítězství.

Mjr. T. Rawski, O vojenském umění Tadeáše Kosciuszka (2. část).

V článku ukazuje autor vojenské umění T. Kosciuszka v období povstání r. 1794, zejména jeho vysoké organizační schopnosti jakožto vůdce povstání, jeho tvůrčí řešení otázek organizace armády položení

takových základů taktiky a strategie, které plně počítají se zvláštnostmi výzbroje, morálního ducha a přípravy vojsk a také s lidově osvoboditelským rázem války. Autor popisuje činnost polských vojsk a charakterizuje Kosciuszka jako vojévůdce, který dovedl díky správnému využití opevnovací techniky zeslabit sílu úderu nepřítele a současně zvýšit tvrdost a sílu odporu vlastních vojsk vhodným uspořádáním jejich bojového pořádku, při čemž počítal se zvláštnostmi terénu a oceňoval sílu nepřítele a umožňoval spojovat palbu s bojem zblízka.

Po rozboru příčin neúspěchu povstání zdůrazňuje autor veliké zásluhy T. Kosciuszka, jehož vojenské umění spolu s uměním ruských vojévůdčů z konce XVIII. a začátku XIX. století je velkým přínosem polského lidu do pokladnice světového vojenského umění.

V rubrice „O zahraničních armádách“ je článek kpt. 2. třídy L. Bajdukova „Ztráty válečného loďstva kapitalistických států ve 2. světové válce.“

Na základě dat uveřejněných o ztrátách vojenských námořních loďstev hlavních kapitalistických zemí pokouší se autor prozkoumat význam odpovídajících sil a druhů zbraní v námořním boji.

Autor popisuje ráz činnosti válečných loďstev kapitalistických států, v druhé světové válce, poukazuje na tendenci západních států prodloužit válku a obrátit japonskou agresi proti Sovětskému svazu.

Vycházeje z rozboru příčin utrpených ztrát, dělá autor závěr o velkém významu ponorek a letectva v současných námořních operacích.

Obsah maďarského vojenského odborného časopisu „Katonai Figyelő“ č. 1, 1952

Časopis *Katonai Figyelő* (Vojenský pozorovatel) je maďarský odborný vojenský časopis, který vydává hlavní správa pro bojovou přípravu pěchoty v maďarském ministerstvu národní obrany. Časopis je určen pro vyšší velitelský sbor a obsahuje především články se vševojskovou tematikou. První číslo ročníku 1952 vyšlo v březnu t. r. Je označeno jako tajná písemnost. V minulém roce vycházel časopis jen s označením „Výhradně pro služební potřebu“.

Na čelném místě vzpomíná časopis 60. narozenin náměstka předsedy ministerské rady Maďarské lidové republiky a generálního tajemníka Maďarské strany pracujících Matyáse Rákosiho v článku „Soudruh Rákosi hrdiný voják Maďarské republiky rad“ (Rákosi elvtárs a Magyar Tanácsköztársaság hőskatonája) a zdůrazňuje Rákosiho zásluhou a obětavou činnost v slavném období vzniku, bojů a zániku Maďarské republiky rad r. 1919. Činnosti zajatců maďarské národnosti během občanské války, kteří byli osvobozeni Velikou říjnovou socialistickou revolucí ze zajateckých táborů, je pak věnován článek plk. Sziklaie „Maďaři v Leninově a Stalinově Rudé armádě za doby občanské války (Magyarok Lenin-Sztalin Vörös Hadseregében a polgárháború idején).“ Autor se zmiňuje o rozsáhlé a obětavé účasti bývalých maďarských zajatců v různých oblastech evropského a asijského Ruska a podrobněji pojednává o činnosti maďarských partyzánských oddílů. Revolučním

bojům je dále věnován též článek npor. Boruse „Otázky revolučních bojů v r. 1848—49“ (A forradalmi háborúk kérdései 1848—49-ben), který zhodnocuje tyto boje v novém světle marxistické historické vědy. K výročí osvobození Budapešti Sovětskou armádou popisuje plk. Kovács v článku „Budapešťská operace“ (A budapesti hadművelet) průběh operací 2. a 3. ukrajinského frontu v období od října 1944 do února 1945, odražení německé protiofensivy mezi Blatenským jezerem a Dunajem, obklíčení Budapešti od jihu i od západu a jeho konečné osvobození.

Pokud jde o články z oboru vševojskové taktiky, je toto číslo zaměřeno hlavně na organizaci a provedení přesunů. Všeobecný rozbor této otázky přináší článek pplk. Sipose „Pochod pěší divise“ (Lövész hadosztály menete). V tomto článku jsou rozebrány vlivy, které může mít různá taktická situace na provedení a členění pochodového proudu, na jeho rychlost a denní pochodový výkon. Dále jsou v článku uvedeny zásady zajištění pochodu, pak organizace jeho protiletecké obrany a ženijního zabezpečení. V dalším článku „Protiletecká obrana vyšší jednotky za pochodu“ (Magasabb egység menetének légvédelme) od kpt. Űrmösiho je uvedený problém objasněn na konkrétním příkladě, zejména pokud jde o pohyblivou protileteckou obranu, kterou provádějí protiletadlové prostředky zařazené uvnitř pochodových proudů a o obranu nepohyblivou, kterou provádějí

protiletadlové prostředky z jednoho místa. Článek plk. Kovácsa „Zabezpečení pohyblivosti v horách“ (Mozgás biztossága hegyességen) pojednává o pochodových podmínkách v horách a předkládá návrhy na úpravu horských komunikací, provádění ženijních prací a organizaci silniční dopravní služby. Další článek plk. Ferenczyho „Pracovní úkoly štábu za pochodu“ (A törzsmunka feladatai menetnél) podává podrobný rozbor práce štábu vyšší jednotky při organizaci přesunů, při rozpracování pochodových grafikonů, tabulek pochodů a organizaci převozů na autech. Upozorňuje rovněž na úkoly velitelů jednotlivých druhů vojsk a náčelníka týlu při organizaci přesunů.

Kpt. Vályi v článku „Spojení u pěší divise za pochodu a v střetném boji“ (Lövészadosztály híradása menetben és találkozóharcban) pojednává o organizaci spojení a použití pojítek za pochodu pěší divise, jakož i o rozvinutí spojení při střetnutí s nepřítelem.

O práci týlu během přesunů se zmiňují dva články. Článek kpt. Liptáka „Organizace týlu za pochodu“ (A hadtápszolgálat megszervezése menetben) rozvíjí toto téma v širokém pojetí plánování týlové služby za pochodu pěší divise, činnosti týlových jednotek a jejich přesunů, při čemž se zmiňuje též o práci týlu při zasazení vyšší jednotky do bojové akce. O týlové službě u motorisované vyšší jednotky na základě zkušeností získaných při cvičení v minulém roce pojednává článek pplk. Maára „Zkušenosti ze cvičení týlové služby u motorisované vyšší jednotky“ (Gépesített magasabb egység gyakorlatainak hadtáp tapasztalatai), v němž autor upozorňuje na cenné poznatky a předkládá návrhy na zdokonalení výcviku a bojové přípravy.

Thematiky týkající se provádění přesunů dotýká se i článek plk. Tótha, který mluví o zvláštním druhu přesunů pod nadpisem „Jak uspořádat a provést vystřídání“ (Felváltások megszervezése és végrehajtása). Autor podrobně pojednává o vypracování plánu pro vystřídání jednotek v dotyku s nepřítelem a o všech povinnostech velitelů vystřídávaných a vystřídávajících

jednotek. Článek doplňuje praktická ukázka vzorně vypracovaných plánů pro vystřídání.

Z ostatní taktické tematiky přináší časopis článek mjr. Toperczera „Obrana tankových a motorisovaných vyšších jednotek na široké frontě“ (Páncélos és gépesített csapatok, magasabb egységek védelme széles arcvonalon), v němž autor rozbírá zejména dočasnou a spěšně zaujatou obranu po provedení průlomu v hloubce nepřátelské obrany a opírá se o zkušenosti z Veliké vlastenecké války. V dalším článku plk. Kozmy „Dělostřelecká podpora pěšího praporu v útoku“ (Lövészszázalój támadásának tüzérségi biztossága) je pojednáváno o úkolech dělostřeleckého oddílu při dělostřelecké přípravě, při podpoře během zteče a o úkolech podpory pěchoty v hloubce nepřátelské obrany. K článku je připojen vzorný písemný plán paleb. Plk. Papp ve svém článku „Methodika vyššího velitelského školení“ (Magasabb parancsnoki kiképzés módszertana) rozbírá methodiku školení velitelského štábu a velitelů vyšších jednotek a podává návod k sestavení plánu pro toto školení. O významu velitelské kontroly a o jejím předmětu a způsobu pojednává článek pplk. Diénese „Kontrolou zajistíme dokonalé provedení svých rozkazů“ (Ellenőrzéssel biztossítjuk parancsaink tökéletes végrehajtását). Význam velitelské kontroly objasňuje na praktických příkladech při provádění kontroly při střídání jednotek v dotyku s nepřítelem, při přípravách k útoku a při organizování obrany.

Na konci časopisu jsou zařazeny dva články pojednávající o americké armádě: „Útok amerického pěšího praporu“ (Amerikai gyalogszázalój támadása) a článek „Střelné zbraně pěšího pluku v americké armádě“ (USA gyalogezred löfegyverei).

Bohatý obsah tohoto čísla končí recensemi tří v Maďarsku vydaných knih, a to vybraných spisů Voltairových, děl maďarského básníka XVII. století Miklóse Zrínyiho a knihy R. P. Dutta „Kam spěje Indie?“

(Zpracovalo Vojenské dokumentační středisko)

KRITIKA A BIBLIOGRAFIE

STATI A PROJEVY K. J. VOROŠILOVA

Kliment Jefremovič Vorošilov, který se loni dožil 70 let, patří mezi ty bolševické vojevůdce, které jako prosté dělníky, dokonce bez jakékoli předběžné vojenské přípravy, vyzvedla do čela proletářské armády revoluční vlna roku 1917. A Vorošilov, vlastně profesionální revolucionář, nikdy nepřestal být oním prostým dělníkem z Donbassu. I jeho Stati a projevy, které právě vycházejí v českém překladu (Naše vojsko, stran 584, brož. 70 Kčs, váz. v celoplošně 110 Kčs), mají v sobě tolik síly právě tím nepřetržitým těsným sepeřím autora s rodným pracujícím lidem.

Soubor Vorošilovových projevů a statí zabírá časově úsek 11 let: 1925 až 1936. Tedy léta nejbouřlivějšího růstu sovětské země, od prvních počátků socialistické industrialisace až po slavný rok nové, Stalinské ústavy, znamenající dobudování socialismu v Sovětském svazu. A v tomto těžkém, ale krásném čase vyvíjí Vorošilov intenzivní veřejnou politickou činnost. Píše statí, články, přednáší, referuje — a každým svým slovem zapaluje a burcuje. Není téměř oblasti sovětské výstavby, k níž by Vorošilov neměl kritické připomínky, založené na hlubokém proniknutí příslušné problematiky. Mluví o práci průmyslu, zemědělství, dopravy, škol, vědeckých ústavů a jiných institucí, a vždy dovede správně postihnout skutečný stav věci a ukázat na nejvážnější nedostatky. V každém jeho projevu se však vine jako červená nit myšlenka na zvýšení obranyschopnosti sovětského státu. S hlediska zájmů obrany mluví Vorošilov ke všem sovětským pracovníkům, ať referuje právě k této věci, či ať hovoří k jiným otázkám na konferenci nebo sjezdu bolševické strany, Kom-somolu i odborů. Největší pozornost samozřejmě věnuje přímo otázkám výstavby sovětských ozbrojených sil. Rudá armáda ve Vorošilovových projevech — to je úžasné bohaté studnice dokumentů a materiálů z historie zrodu a vývoje první proletářské armády na světě. Jsou to jednak statí retrospektivní, zachycující vývojová stadia, jimiž Rudá armáda prošla, jako na př. skvělá statí o vynikající vojevůdčovské činnosti J. V. Stalina na frontách občanské války („Stalin a Rudá armáda“), jednak k nám odtud

hovoří nejžhavější problematika tehdejšího budování Rudé armády, hledání úplně nových forem vojenské organizace, překonávání zdánlivě nepřekonatelných obtíží. Posici branných sil země přitom Vorošilov stále vidí a posuzuje pod zorným úhlem okamžité mezinárodně politické situace; znovu a znovu upozorňuje na nebezpečí vojenského přepadení Sovětského svazu kapitalisty, kteří se nemohou smířit s jeho trvalou existencí, a nabádá k soustavnému zvyšování schopnosti obrany sovětské země jako jediné záruky udržení proletářského státu za kapitalistického obklíčení.

Statí a projevy K. J. Vorošilova jsou tím vším přímo neocenitelnou pomůckou při výstavbě socialismu u nás a při zajišťování schopnosti obrany našeho státu. Zvlášť velkým přínosem budou pro naše vojenské pracovníky v nejširším smyslu, a to jak v jejich politickém školení, tak v jejich každodenní praxi vůbec. A je na ně třeba upozornit zvlášť proto, že ty otázky obrany, kterými se tu Vorošilov tak dopodrobna a zasvěceně zabývá, setkávají se u nás dosud ještě často takřka s bezradností. A právě Vorošilov tyto sovětské zkušenosti s mírovou výstavbou socialistického hospodářství, zaměřenou zároveň k obraně těchto vymožeností, podává s opravdu leninskou a stalinskou hloubkou theoretického pojetí i praktického proniknutí problému. Jak nesmírně aktuální je Vorošilov na př. pro náš Svazarm tam, kde mluví třeba přímo o organizačních formách organizace tohoto typu! Zde, jako i na jiných místech, jsou pro nás jeho slova skutečně objevná, osvobozující.

Vorošilovy „Statí a projevy“ je velmi živá kniha nejenom tematicky, nýbrž celým svým duchem bolševicky vášnivého zaujetí, které nepřipouští sebe-menší projev chladné, neúčastné kritiky, která by nechtěla hned na místě radit a pomáhat. Vorošilovův posluchač či čtenář nemohl a nemůže ani dnes pod dojmem jeho slov zůstat lhostejným. V tom by kniha mohla být přímo methodickou učebnicí našim agitátorům a veřejným pracovníkům. Všichni čtenáři by měli tuto významnou knihu číst velmi bedlivě; ne přečíst najednou a dost, nýbrž doslova ji studovat, po troškách, a znovu a znovu se k ní vracet.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal (předseda), František Papoušek, František Hora, František Sukup, Josef Haman, Ján Lipový, Josef Slabý, Jan Bělohoubek, Josef Švec, Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu „Vojenská mysl“ Praha, pošt. úřad 190, poštovní příhrádka 19120/ST
Tiskne tiskárna vydavatelství čs. branné moci „Naše vojsko“. Vychází čtyřikrát ročně.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

